

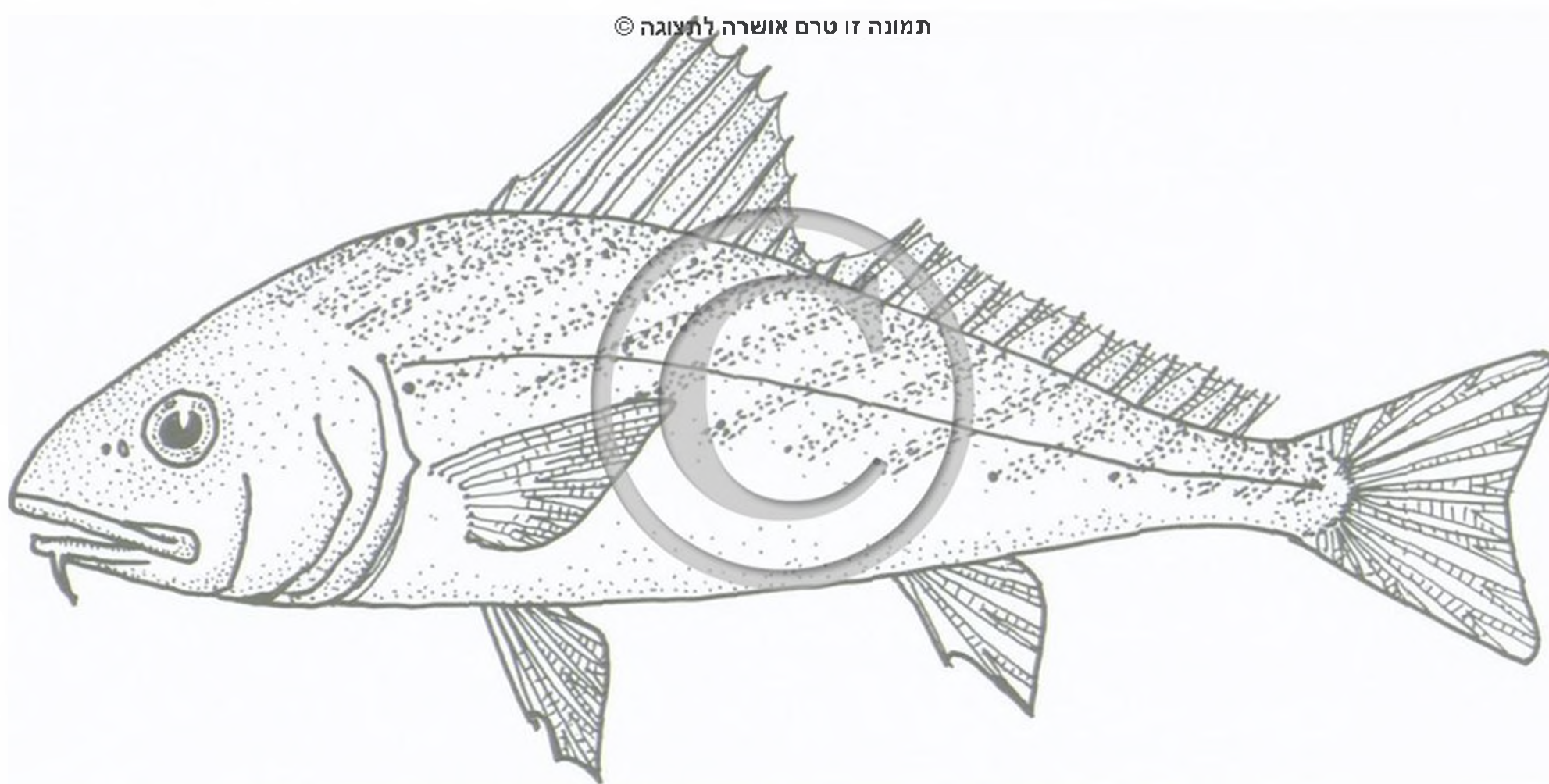

טרפזיה מנקדת *Trapezia rufopunctata*

סרטן ממשפחת הטרפזיים – Trapezidae, הנמנית על תת־סדרת הסרטנים קצרי־הבטן. תפוצתו בכל האזורים הטרופיים. הראשחזה חלק, כמעט ריבועי. הרווח בין העיניים שבקדמתו – רחב, ובמרכז הרווח שקע קטן. העיניים קבועות בשקעים מיוחדים. גודל הצבתות עולה על זה של הראשחזה. אורך הראשחזה עד 17 מ"מ. על הסוג טרפזיה נמנים מספר מינים החיים בין אלמוגי אילת, כולם מינים צבעוניים.

יבלן האדוה *Umbrina cirrosa*

דג ממשפחת המסריים – Scienidae. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס־התיכון. הגוף מגושם, הראש נמוך בהרבה מן הגב. הלסת העליונה בולטת מעל התחתונה. בקדמת הלסת התחתונה בין בצורת בליטה. סנפיר־הגב אחיד וארוך, ופגימה מחלקת עמוקות את קדמתו. אורך הדג עד 70 ס"מ. גבו צהבהב. גחונו כסוף. לאורך הגב מספר רב של פסי־אורך גליים, כחלחלים. שכיח לאורך חוף היס־התיכון של ישראל, על הקרקעית. ניזון מבעלי־חיים שונים.

יבלסת זעירה *Hemigrammocapoeta nana*

דג ממשפחת הקרפיוניים – Cyprinidae. תפוצתו ייחודית לישראל, לסוריה וללבנון. הגוף קטן, משוך, מכוסה בקשקשים גדולים יחסית. הפה תחתון. הלסת העליונה בולטת מעל התחתונה והיא דמוית פרסה. בזוויות הפה 2 זוגות של בינים קצרות. על הלסת התחתונה יבלת קטנה, שבעזרתה, כפי הנראה, מגרד הדג ממצעים שונים אצות המשמשות לו מזון. אורך הדג עד 12 ס"מ. צבעו כסוף־אפור. חי במערכת הירדן ובחלקים הנקיים של הקישון.

יגו המצולות

Iago omanensis

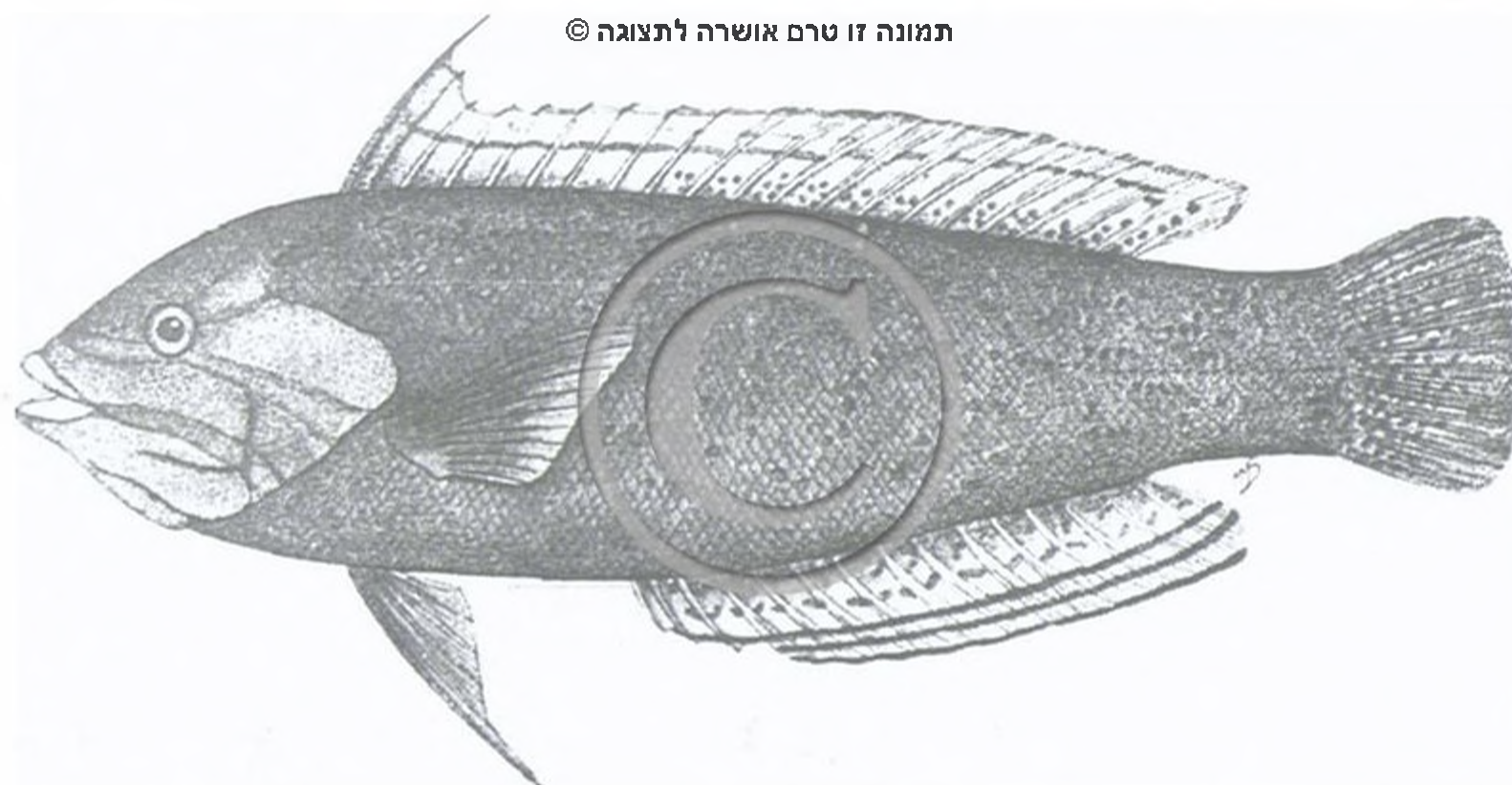
כריש ממשפחת הכרישיים – *Carcharhinidae*. תפוצתו במפרץ עומאן ובים־סוף. הגוף מוארך ודק, תחתיתו שטוחה. בעל שני סנפירי־גב, הראשון שבהם מתחיל מעל העורף, השני קבוע מעל סנפיר־השת. לסנפיר־הזנב אונה אחת ארוכה. אורך הנקבות עד 70 ס"מ. הזכרים קטנים מהן. צבע הכריש אפור. שוליהם של סנפירי־הגב ושל סנפיר־הזנב שחורים. שכיח בלהקות, במים העמוקים בסביבת אילת, מעומק 300 מ' ויותר. ניזון מבעלי־חיים שונים. הנקבה משריצה ולדות חיים.

יולית אפריקנית

Coris gaimardi africana

דג ממשפחת השפתניים – *Labridae*. תפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים־סוף. גופו מוארך ופחוס. הראש מחודד. הפה בולט במקצת. סנפירי־הגב וסנפיר־השת ארוכים ומגיעים עד לסנפיר־הזנב. אורך הדג עד 40 ס"מ. אצל הצעירים קדמת הראש כהה, כתם אדום מעל העין, לאורך הגוף חישוק וכתמים אדומים. אצל הבוגרים מתפתחות ומתארכות הקרניים הקדמיות של סנפיר־הגב, ומופיע צבע ירקרק־חום לאורך כל הגוף. הדג מופיע באילת, בשוניות האלמוגים. בשעות הלילה הוא מתחפר בקרקעית, כשגופו נח במעטה רירי. ניזון מאצות ומבעלי־חיים שונים, לפעמים הוא הופך אבנים במים כדי לצוד מתחתיהן.

תמונה 17 טרם אושרה לתצוגה ©

יולית הכתם

Coris caudimacula

דג שתפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים־סוף. אורכו עד 20 ס"מ. צבעו רב־גוני: גבו חום־ירקרק, גחונו כסוף־לבן. כתם כהה בולט בבסיסו של סנפיר־הזנב, וחישוקים בהירים

תמונה 18 טרם אושרה לתצוגה ©

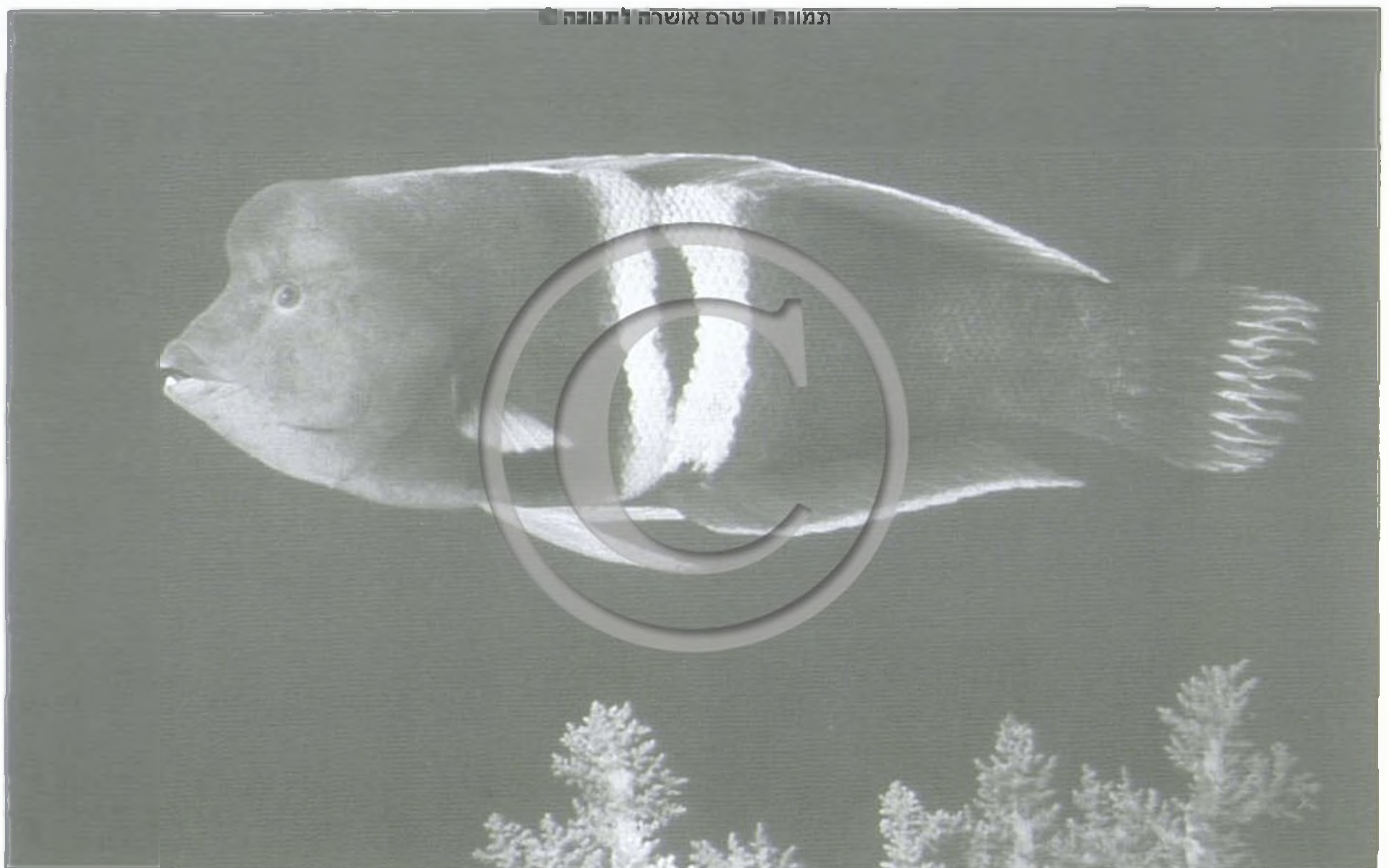

ערוכים לאורך הגוף. שכיח מאוד לאורך חוף אילת. פעיל בשעות היום, בתוך סדקים וחורים שבין האלמוגים. ניזון מבעלי-חיים קטנים.

Coris aygula

יולית ים-סופית

דג שתפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים-סוף. אורך הבוגר עד 70 ס"מ. אורך הצעירים עד 10 ס"מ וצבעם אפור בהיר, מקושט בכתמים גדולים אדמדמים ובניקוד כהה על הראש. בהגיעם לגודל בינוני – עד 35 ס"מ – הופכת קדמת גופם לבהירה, מנומרת בניקוד כהה. מכאן מתחילה החלפת הזויג מנקבה לזכר והם עוטים לבוש זכרי חום-ירוק, עם חישוק בהיר במרכז הגוף. במקביל מתפתחת גם בליטה מעל המצח. הדג שכיח לאורך שוניות אילת, בנחלות קבועות. בים-התיכון מצוי בסביבתנו הדג **יולית ים-תיכונית** – *C. julis*.

Coris variegatus

יולית ירקרקת

דג שתפוצתו כשל **יולית הכתם**. אורכו עד 18 ס"מ. צבעו ירקרק-כחלחל. מאופיין בכתם כהה הנתון במסגרת לבנה ("עין") במרכז סנפיר-הגב. לרוחב הגב 6–7 חישוקים לבנים דקים. ניקוד שחור מעטר את הגוף וזרוע גם על חלק מהסנפירים. שכיח מאוד לאורך חוף אילת.

Yongeichthys nebulosus

יונגית ערפלית

דג ממשפחת הקברנוניים – Gobiidae. תפוצתו בים-סוף. הגוף משוך ופחוס. קשקשים מופיעים רק על חלקו האחורי, ועל בסיס הזנב הם גדולים במיוחד. אורך הדג עד 13 ס"מ. צבעו ירוק וצהבהב. לאורך צדי הגוף שורה של כתמים

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

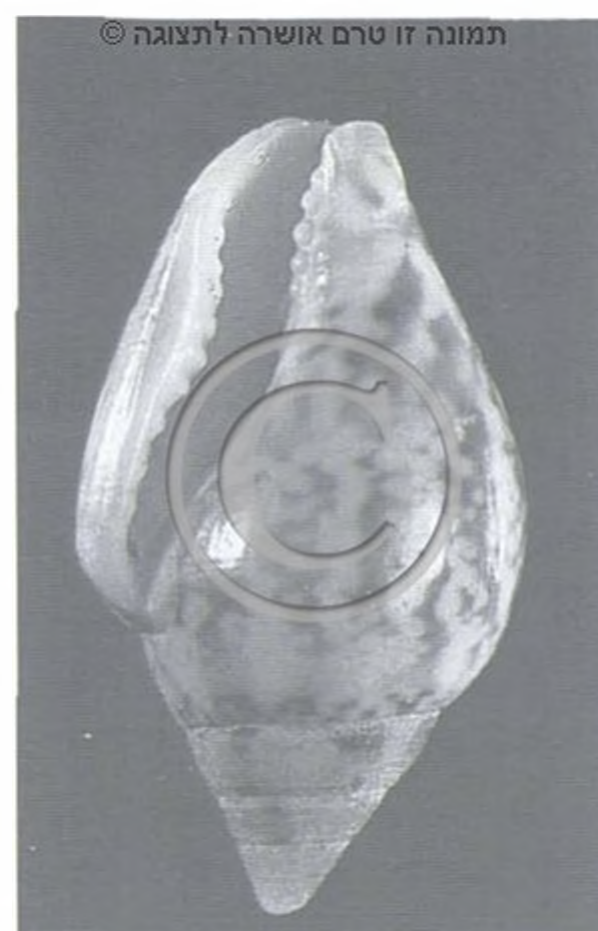

שחומים. על הסנפירים שורות של נקודות. סנפירי-הגחון המאוחדים כהים. שכיח לאורך חוף מפרץ אילת, על קרקעית חולית.

Columbella rustica

יונית הים

חילזון ממשפחת היוניתיים – Columbellidae. תפוצתו ביס-התיכון. הקונכייה חלקה, חרסיתית. פתחה ארוך וצר. השפה הפנימית משוננת בחלקה התחתון. השפה החיצונית משוננת כולה. אורך הקונכייה עד 20 מ"מ. היא לבנה-צהבהבת, מנומרת בכתמים רבים מאוד, חומים כעין החלודה. הגוף הרך אדום, זרוע כתמים לבנים. החילזון שכיח מאוד לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, על סלעים ובעיקר בין גושים של אצות גדולות.

Thalassianthus astor

ימית פופבית

שושנת-ים ממשפחת הענפניתיים – Thalassianthiidae. תפוצתה בימים הטרופיים. הגוף נמוך. הדיסקית העליונה מכוסה כולה בזרועות מנוצות צפופות. על סעיפי הזרועות התעבויות קטנות של ריכוזי תאים צורבים. גודל השושנה עד 15 ס"מ. גופה ורוד-לבנבן. זרועותיה ורדרדות, מעוטרות בניקוד כחלחל. שכיחה מאוד בשוניות אילת, על דפנות צדדיות של גושי אלמוגים. בדרך כלל מופיע מספר רב של פרטים במקום אחד. ניזונה מבעלי-חיים קטנים. הרבייה נעשית בעיקר בדרך של חלוקת הגוף לשניים, שבעקבותיה נוצרות המושבות. השושנה צורבת מאוד למגע.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

יִמְשׁוּשׁ

Chironomus spp.

חרק המייצג סוג ממשפחה הימשושיים – Chironomidae (יתושים מצויצים) בסדרת הזבובאים. תפוצתו בעולם כולו, במים מתוקים ולפעמים גם בים. הזחל חי במים. גופו עגול וארוך, בעל קופסית ראש מוגדלת, על-פי רוב כהה יותר, וכן 9 פרקי גוף. לפרק החזה הראשון ולפרק הבטן האחרון זוג רגליים מדומות. בפרק השמיני של הבטן קבועים בדרך כלל 4 תוספתנים צינוריים-זימיים. אורך הזחל עד 30 מ"מ. צבעו לבנבן, ירקרק, ורוד ואף אדום. חי במקווי-מים שונים, חפור בטיין, לפעמים בתוך צינורות בוץ שהוא בונה לעצמו. מתגלם במקום חיותו. בארץ מספר מינים, בהם ימשוש תומי – Chironomus thumi, השכיח בברכות חמצון ובמאגרים עשירים בחומר אורגני.

יִסְדוֹק הַכְּרִית

Fissurella nubecula

חילזון ממשפחת היסדוקיים – Fissurellidae. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. הקונכייה כיפתית ומוארכת. בקודקודה נקב-סדק, שממנו נמשכות צלעות בולטות לאורך דופן הקונכייה. אורכה עד 25 מ"מ. החילזון שכיח מאוד לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, באזור משברי הגלים, על סלעי-החוף. ניזון מאצות-ים. מתגלה מעל פני המים בשעות השפל, לרוב בשכנות לצלחיות.

יִסְדוֹק מְרִשֶׁת

Diodora graeca

חילזון שתפוצתו בים-סוף. קונכייתו גבוהה מזו של יסדוק הכרית, אורכה עד 20 מ"מ. החילזון שכיח לאורך חוף אילת, על המצע הסלעי באזור הכרית.

יַפְעָתָן עֵינּוֹנִי

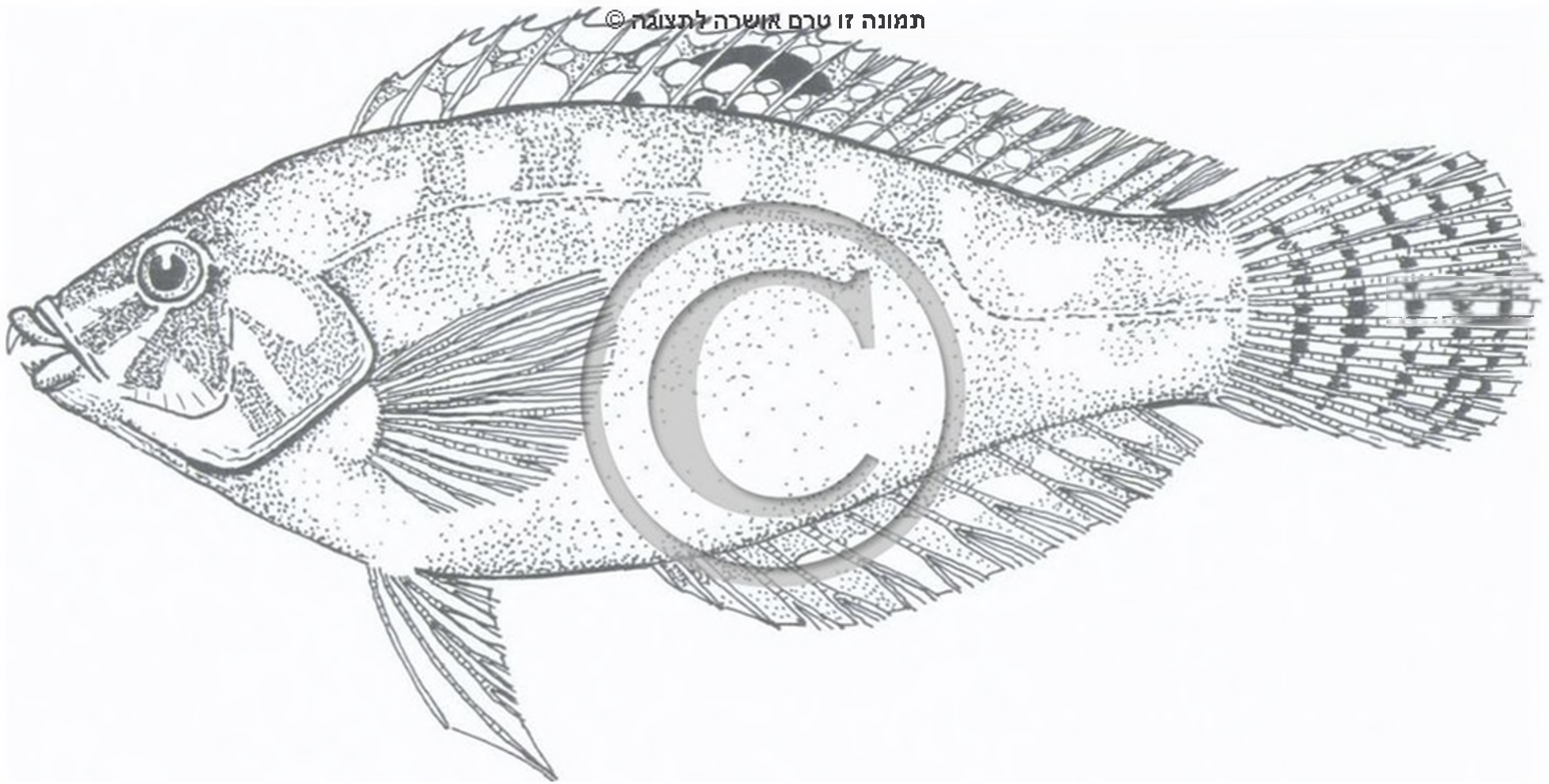
Halichoeres marginatus

דג ממשפחת השפתניים – Labridae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים-סוף. בסנפיר-הגב של הצעירים ושל הבוגרים כתם "עין" גדול הנתון במסגרת לבנה. אורך הדג עד 17 ס"מ. צבע הצעירים, שאורכם עד 8 ס"מ, חום כהה מעוטר בפסים בהירים. הנקבות חומות, זנבן לבן וציור בצדי ראשן. הזכרים ירקרקים ושולי סנפיריהם בהירים. הדג מצוי בשוניות אילת.

יַפְעָתָן עָמוּם

Halichoeres nebulosus

דג שתפוצתו כזו של היפעתן העינוני. אורכו עד 12 ס"מ. צבעו הכללי לבן-חום משויש, מנומר

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

בכתמים כהים בגב ובמשטחים ורודים על הבטן. כתם כהה ליד העין ובמרכז סנפיר-הגב. הזכרים ירקרקים וחישוקים כהים על-פני גופם. הדג שכיח בשוניות אילת.

יקשן דו־גִבְנוֹנִי *Histiophryne bigibbus*

דג ממשפחת הפתיוניים – Anthenariidae. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי ובים-סוף. הגוף קצר, מגושם ומגובשש. הראש פחוס. מפתח-הפה פונה כלפי מעלה. בין העיניים, בקדמת סנפיר-הגב, קבועה קרן-סנפיר חופשית וניידת, ובקצה תפיחה, המשמשת כפיתיון. סנפירי-החזה חסרי קרום, ומראם כעין כפות של רגלי-הליכה. אורך הדג עד 7 ס"מ. צבעו מגוון מאוד: לבנבן, וחום עם כתמים ירקרקים. מופיע לאורך חוף מפרץ אילת, בין אלמוגים וצומח ימי.

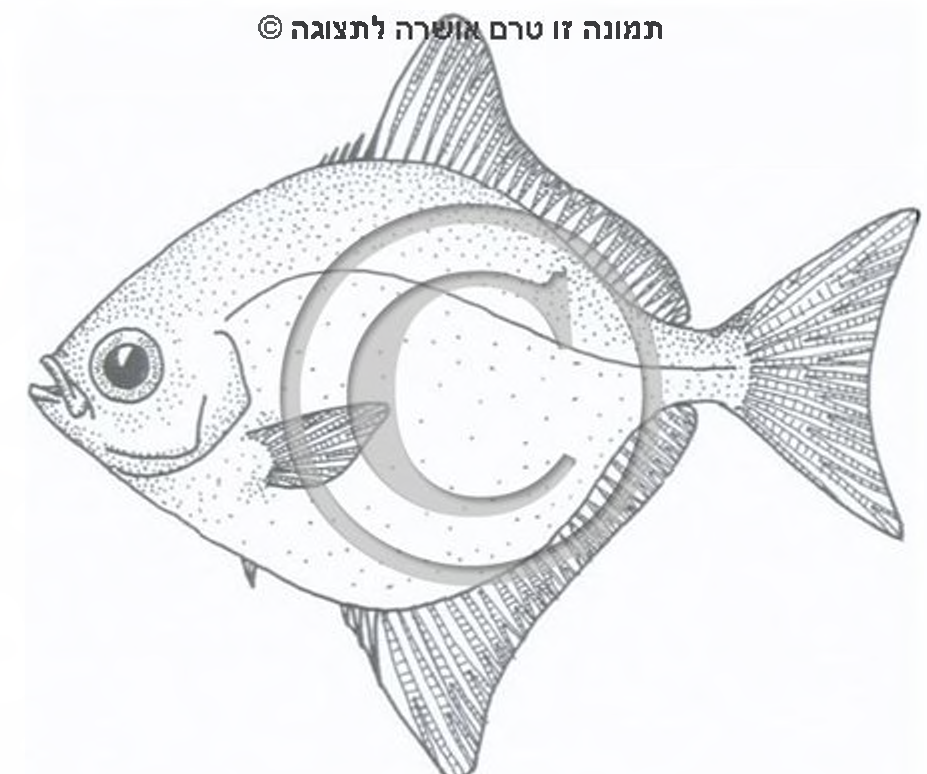
תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

ירחן כָּסוּף *Monodactylus argenteus*

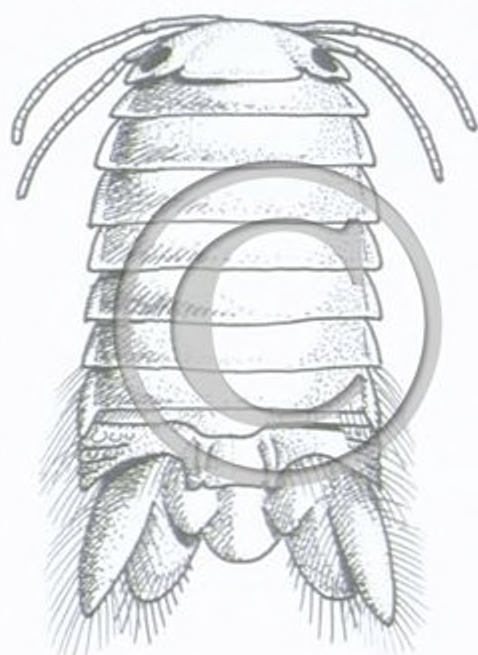
דג ממשפחת הירחניים – Monodactylidae. תפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים-סוף. גופו קצר, פחוס-צדדים, דמוי מעוין, מכוסה בקשקשים זעירים, העולים גם על סנפיר-השת וסנפיר-הגב. סנפירים אלה גבוהים בקדמתם וגודלם אחיד. סנפיר-הזנב סהרוני. סנפירי-הגחון דקיקים. אורך הדג עד 25 ס"מ. גופו כסוף, מעוטר בחישוק כהה על הראש. לסנפירים קצוות שחורים. מזדמן לאורך שוניות אילת, במים העמוקים. ניזון מפלנקטון. מסוגל לחיות גם במים מתוקים, לכן נפוץ גם באקווריומים, כדג-נוי.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

כָּדָרוֹר אֵילֵת *Cymodoce truncata*

סרטן ממשפחת הכדרוריים – Sphaeromidae, בסדרת

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

השווה-רגלאים. טיפוסי לים-סוף, מופיע גם בים-התיכון. גופו משוטח, רוחב גופו זהה לאורכו. המחוששים קצרצרים. הרגליים אינן נראות מלמעלה. בשפתו האחורית של פרק הגוף האחרון שלפני לוחית הזנב (טלסון) יש בליטות קצרצרות (אצל הנקבות) או חדות (אצל הזכרים). לוחית הטלסון משולשת, הגפיים שמצדיה משוננות-זיפיות. גרגריות ברורה ניכרת על 4–5 פרקי הגוף האחרונים וגם על הטלסון. אורך הסרטן עד 14 מ"מ. צבעו חום, זרוע ניקוד בהיר. שכיח לאורך חוף אילת, מתחת לאבנים ובתוך אלמוגים מתים.

כדרור האצות *Dynamene edwardsi*

סרטן שתפוצתו בים-סוף, משם חדר לים-התיכון. מתאפיין בגבשושיות רבה על גביות השריון, ובפגימה בקצה לוחית הטלסון. אורכו עד 12 מ"מ. שכיח מאוד לאורך חוף אילת וחוף הים-התיכון, בין אצות סרגסום ובין אצות גדולות אחרות. בים-התיכון שכיח גם **כדרור החוף** – *Sphaeroma serratum*.

כדרור העץ *Limnoria tripunctata*

סרטן שתפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. כל פרקי הגוף תמימים, מכוסים בבליטות קטנטנות. הטלסון סהרוני. אורך הסרטן עד 3 מ"מ. צבעו אפור, מעוטר בדגם חום. שכיח בתוך העץ שבים, לעתים במספרים גדולים מאוד.

כוכבון גמדי *Asterina gibbosa* (wega)

כוכביים ממשפחת הכוכבוניים – *Asterinidae*. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. צדו התחתון שטוח, העליון קמור במקצת. מחומש-זרועות: הכוכבוניים הם לרוב בעלי 3 עד 7 זרועות, תופעה המתרחשת בעקבות התפלגות הגוף (אוטוטומיה) והצמחת זרועות חדשות לכל חלק. קוטר הכוכבון עד 4 ס"מ. חלקו העליון ירקרק-חום, מנומר בכתמים אדמדמים. תחתיתו בהירה. שכיח מתחת לאבנים, במים הרדודים של הים-התיכון. הנקבות מדגירות את ביציהן מתחת לגופן, סביב הפה.

כוכבון ננסי *Asterina burtoni*

כוכביים שתפוצתו רחבה בימים הטרופיים, מהם חדר לים-התיכון. קוטרו עד 3 ס"מ. שכיח מאוד לאורך חוף אילת

וחוף היס-התיכון של ישראל. פרטים אחדים מצטופפים על אבן אחת, לרוב בתחתיתה.

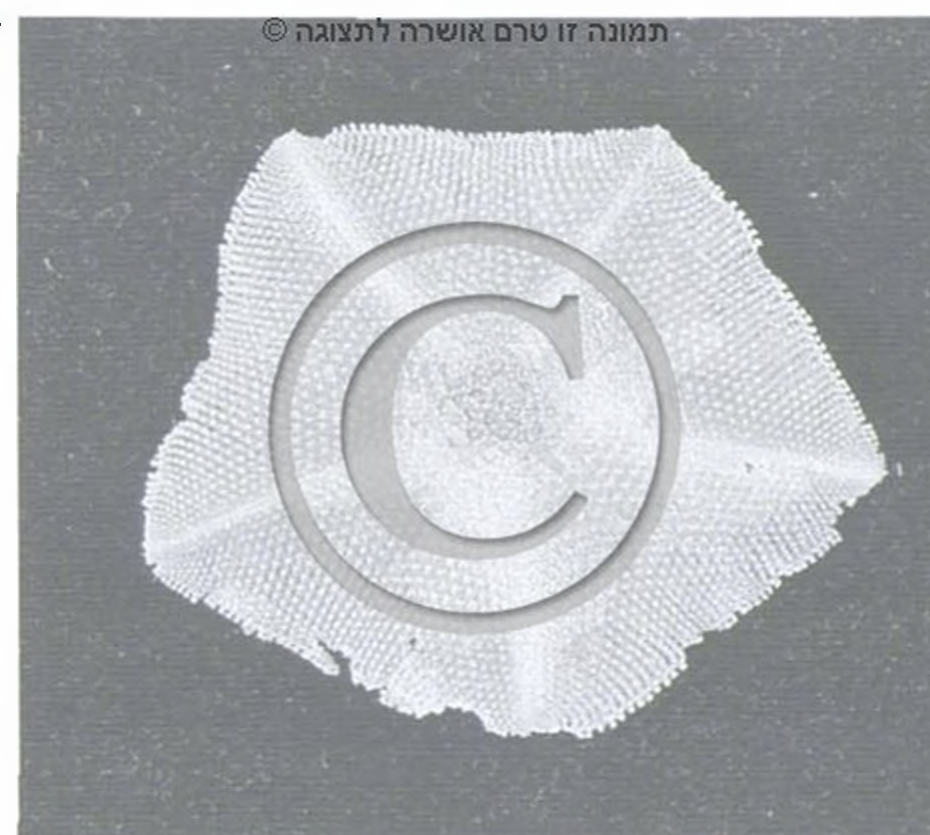
כוכבון קרומי *Anseropoda placenta*

כוכביים שתפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. גופו דק מאוד, כנייר ממש. הוא מחומש, וזרועותיו נכללות בתוך הגוף המורחב. בצד הגב 5 צלעות. קוטר הכוכב עד 15 ס"מ. צדו העליון ורוד ואדום. השוליים כחלחלים. תחתיתו צהבהבת. שכיח לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, בעומק 15–110 מ'.

כוכבון קוצני *Acanthaster planci*

כוכביים ממשפחת הכוכבניים – Acanthasteridae. תפוצתו בכל האזורים הטרופיים, שבהם מצויות שוניות אלמוגים. מכוסה כולו בקוצים שאורכם עד 3 ס"מ. מספר זרועותיו מגיע ל-20. קוטרו 50–60 ס"מ. צבעו חום וחום-אדום; דגם ירקרק מופיע לאורך הזרועות. שכיח לאורך שוניות אילת. פעיל בשעות הלילה. טורף הניזון מרקמות של אלמוגי-אבן, בעיקר מבין השיחניים. כאשר הוא מתרבה מאוד הוא מסוגל לכלות שוניות גדולות. מבלה את שעות היום בסתר כוכים אפלים.

כוכבנית גבוהת-גביע *Cyphastrea microphthalma*

אלמוג ממשפחת האלמוגוניים – Faviidae, בסדרת האלמוגאים. תפוצתו באוקיאנוס ההודי וביס-סוף. גביעי הפוליפים בולטים בצורה לא-אחידה מעל שלד המושבה. בכל גביע 6–8 מחיצות מעובות. גודל המושבה עד 60 ס"מ. קוטר פוליפ בודד 4–6 מ"מ. צבע הרקמה החיה חום. האלמוג שכיח בשוניות אילת.

כולכית הבית *Culex pipiens*

יתוש ממשפחת הכולכיתיים – Culicidae. תפוצת זניו השונים ברוב אזורי העולם. לזחל ראש עגלגל, זוג עיניים צרות על עורפו, מחושים קצרים וזוג מברשות סינון. לרוחב החזה התפוח 3 שורות של זיפים; הצדדיים שבהם ארוכים מאוד, אך הזיפים שבצדי הבטן ארוכים מהם. בקצה הפרק האחרון צינורית (סיפון) לנשימה, ועליה מספר זוגות של זיפים. אורך הסיפון עולה פי 5 על רוחבו. אורך הזחל עד 9 מ"מ. צבעו חום. קדמת גופו של הגולם תפוחה, ובטנו פרוקה

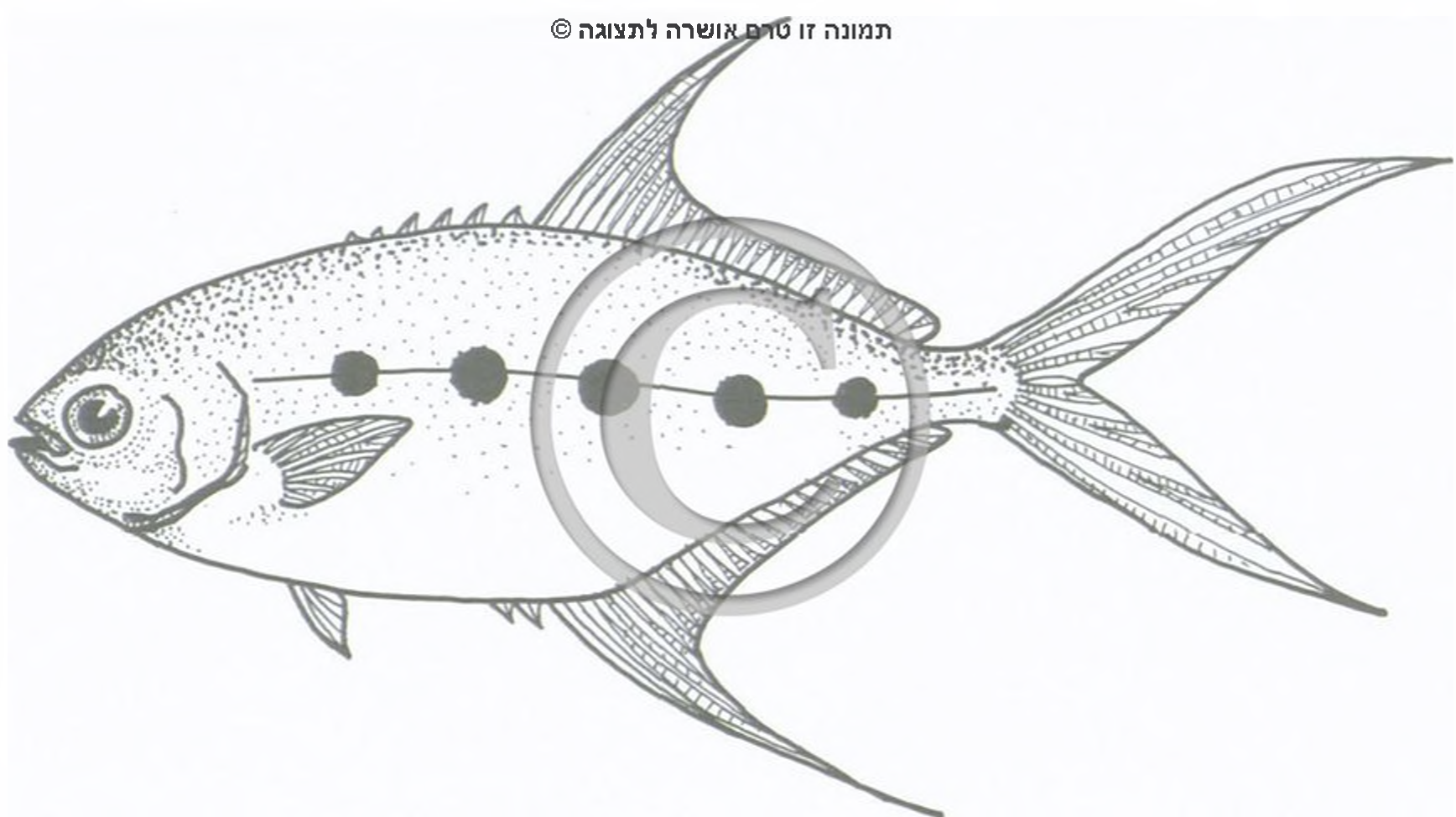

ומכוסה בקבוצות זיפים. הבטן משמשת לתנועת הגולם ("גולם נע"). בחלק העליון של ראש הגולם 2 צינוריות (סיפוני נשימה) דקות, שדפנותיהן מקבילות. היתוש מופיע ברוב מקווי-המים בישראל, גם בכאלה שהאדם אוגר בהם כמויות קטנות של מי-גשם. דומה לו **כולכית הפס** – *C. univittatus*, יתוש שגב הזחל שלו מעוטר בציור של פסים.

פחלון הפתמים

Trachinotus baillonii

דג ממשפחת הצינוריים – *Carangidae*. תפוצתו באוקיינוסים השקט וההודי, וביס-סוף. גופו פחוס, חלק-סגלגל לפניו, הולך ומתחדד אחורה. הפה קדמי. לפני סנפיר-הגב וסנפיר-השת יש שורה של קוצי-סנפיר קטנים. אורך הדג עד 60 ס"מ. צבעו כסוף-ירקרק. לאורך קו הצד מספר כתמים שחורים. שכיח לאורך חוף אילת, מחוץ לתחום השוניות. נידוג לשיווק. דג של מים עליונים, הניזון מבעלי-חיים שונים.

פחלון ים-תיכוני

Trachinotus ovatus

דג שתפוצתו ביס-התיכון. משוך יותר מ**פחלון הכתמים**, ראשו מעוין ודק. לסנפיר-הזנב שוליים מתמשכים. אורך הדג עד 50 ס"מ. גבו כחלחל וגחוונו כסוף-לבן. שכיח לאורך חוף היס-התיכון של ישראל. נידוג בכמויות גדולות.

כחלי מזהב

Caesio azuraureus

דג ממשפחת הכחליים – Caesionidae. תפוצתו ביס-סוף. הגוף דמוי פלך, הידרודינמי. הראש מחודד ופה בקצהו. סנפירי-הגב וסנפירי-השת נמוכים. בסיסו של סנפירי-הזנב דק והסנפיר עצמו סנונית. אורך הדג עד 25 ס"מ. לאורך הגוף פס זהוב, המפריד בין הגב הכחול והגחון הכסוף-לבן. שכיח מאוד בלהקות לאורך חוף אילת, לפעמים בחברת כחלי סהרוני.

כחלי סהרוני

Caesio lunaris

דג שתפוצתו ממערב האוקיאנוס השקט והאוקיאנוס ההודי ועד יס-סוף. צורתו כזו של הכחלי המוזהב. אורכו עד 30 ס"מ. גבו כחול וגחונו לבנבן. קצות סנפירי-הזנב שחורים, להבדיל מקודמו, הכחלי המוזהב. בבסיס סנפירי-החזה כתם שחור. שכיח מאוד בלהקות לאורך חוף אילת. ניזון מפלנקטון. הנקבה מטילה ביצים צפות.

כחלית מבריקה

Teixeirichthys jordani

דג ממשפחת השוניתיים – Pomacentridae. תפוצתו באוקיאנוס ההודי וביס-סוף. הגוף משוך. הפה קטן, מסתיים לפני העיניים. העין גדולה – קוטרה עולה בהרבה על חלק הראש שלפניה. סנפירי-הגב ארוך, קוציו הקדמיים קצרים מהאחוריים. הגוף מכוסה בשורות צפופות של קשקשים. אורך הדג עד 17 ס"מ. צבעו כחול ספירי. מופיע לאורך חוף אילת, בעומק 15–35 מ', בלהקות פזורות. ניזון מפלנקטון.

Chiton olivaceus

כִּיטוֹן זֵיתָנִי

רכיכה ממשפחת הכיטוניים – Chitonidae, מבין הרב-לוחיתאים – Polyplacophora. תפוצתה במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון; התגלתה גם ביס-סוף. הגוף שטוח, מוארך, מכוסה בשמונה לוחיות גירניות הרעופות זו על גבי זו. לכל אחת מהן חוד בשפה האחורית, החופה על הלוחית שאחריה. הגלימה שסביב הלוחיות גרגרית; הקוצים שעליה קבועים בשפתה הפנימית בלבד. גודל הרכיכה עד 30 מ"מ. שכיחה על סלעים לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, עד לעומק 30 מ'.

Acanthopleura haddoni

כִּיטוֹן עֶנֶק

רכיכה שתפוצתה במערב האוקיאנוס ההודי וביס-סוף. הגלימה שמסביב הלוחיות המכסות את הגוף תפוחה וקוצנית. גודל הרכיכה עד 12 ס"מ. הלוחיות חומות, מנומרות בכתמים לבנבנים. על-פני הגלימה כתמים שחורים ולבנים. הרכיכה שכיחה לרוחב כל חגורת הכרית באילת, על מצע קשה. טיפוסית למקום החיות הזה. יושבת במקום קבוע, שאליו היא שבה אחרי רעייה של אצות על הסלע. במים הרדודים מצויה גם הרכיכה כיטון קוצני – Acanthochitona gracilis.

Cheilodipterus lachneri

כִּילוֹן לַכְנֶר

דג שתפוצתו ביס-סוף. אורכו עד 20 ס"מ. צבעו כסוף-אפור. לאורך צדי הגוף 14 קווים דקים, כהים. סביב בסיס הזנב חישוק לא-שלם, כהה, וכתם צהוב לצדו או עליו. על גוף הצעירים קווי-אורך מעטים. שכיח לאורך שוניות אילת, במערות ובכוכים. פעיל בשעות הדמדומים. טורף הניזון מדגים קטנים ומחסרי-חוליות שונים. הזכרים מדגירים את התטולות בפיותיהם במשך כ-14 יום. דומה לו ביס-סוף כילון מקווקו – C. lineatus.

פילון חמש-קו

Cheilodipterus quinquelineatus

דג ממשפחת החשמנוניים – Apogonidae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים-סוף. גופו משוך, בעל שני סנפירי-גב מרוחקים זה מזה ודומים בגודלם. בראשו עין גדולה ולסתות מזוינות בשיניים חדות ובהן ניבים בולטים. אורכו עד 12 ס"מ. צבעו כסוף. לאורך הגוף 5 פסים כהים מרוחקים זה מזה. כתם כהה הנתון במסגרת כתומה מופיע על בסיס הזנב. שכיח לאורך חוף אילת. הצעירים שוכנים בין הקוצים הארוכים של קיפוד-הים נזרית.

פילון נקדתיים

Cheilodipterus bipunctatus

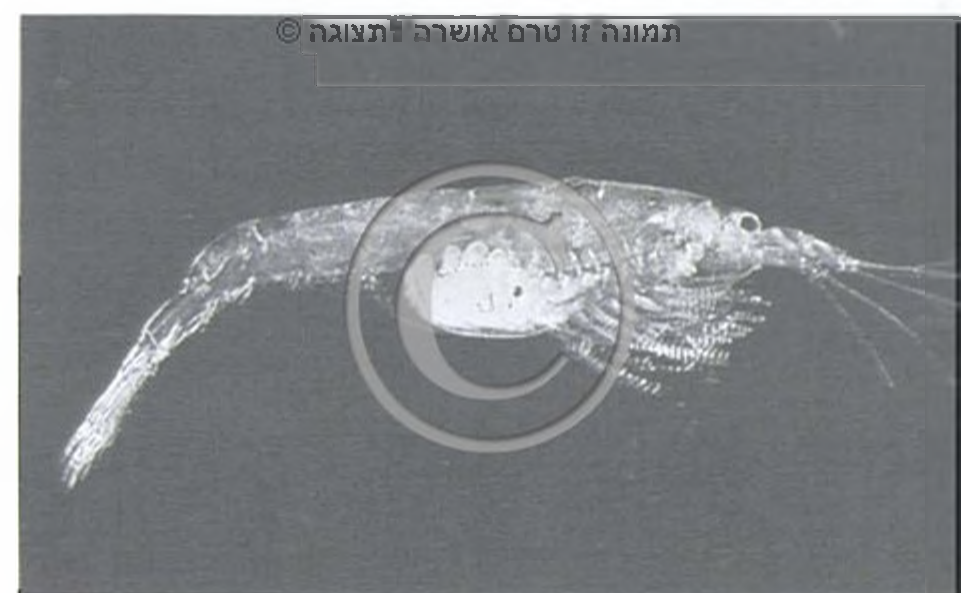
דג דומה מאוד לפילון חמש-קו, וגם תפוצתו זהה. נבדל ממנו בכתם שחור נוסף על בסיסו של סנפיר-הזנב. הכתם ממוקם על השטח העליון של הבסיס, בין שני הכתמים הצדדיים. הדג מופיע בין הסדקים של שוניות אילת. טורף חסרי-חוליות קטנים.

Gastrosaccus sanctus

פיסן החוף

סרטן ממשפחת הכיסניים – Mysidae, המזכירים בצורתם את הסרטנים בני הסוג קפצן. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. הגוף מוארך. לוחית-הגב מכסה על 5 פרקי חזה חופשיים. במקום רגלי-הליכה מצויד הכיסן ברגליים מפוצלות וזיפיות, המשמשות לסינון. בקצה האחורי של הגוף זוג אברוני שיווי-משקל (סטאטוציסטים), הקבועים בבסיס הענף הפנימי של זוג רגלי-הטלסון. אורך הסרטן עד 16 מ"מ. שקוף. שכיח מאוד לאורך חופי

הים-התיכון של ישראל, בחול שבאזור שטיפת הגלים, לפעמים בצפיפות גדולה מאוד. עובר לשחייה בלהקות לצורך סינון מזון. לנקבות כיס על הגחון, שבו הן מדגירות את ביציהן; יש המדגירות ביצים שהן גוזלות מנקבות אחרות.

Callogobius dori

פלילית דור

דג ממשפחת הקברנוניים – Gobiidae. תפוצתו ייחודית ליס-סוף. הראש משוטח במקצת, העיניים קבועות בחלקו העליון, הוא מכוסה בצפיפות בפטמות קטנות. הגוף פחוס קמעה. סנפיר-הגב גבוה, ולו פגימה עמוקה בין חלקו הקדמי הקוצני (6 קוצים), לבין החלק האחורי הרך. סנפיר-הזנב מוארך, מחודד במרכזו. סנפירי-הגחון מחוברים וארוכים – מגיעים עד לפי-הטבעת. אורך הדג עד 50 מ"מ. צבעו הכללי חום עד חום-סגלגל, מעוטר ב-7-8 קווים כהים יותר לאורך הגוף. על צדי הראש רשת בולטת של קווי צד. מופיע בסביבת אילת, בין האלמוגים.

פִּלִּילִית עֲמִיקָם

Collagobius amikami

דג שתפוצתו בצפון ים־סוף, שם התגלה בשנים האחרונות. דג קטן. גופו פחוס, ראשו משוטח במקצת, הפה קטן והלסת התחתונה בולטת קמעה. מעל השפה העליונה נחיר הנתון בצינורית. על הקודקוד בליטות עוריות קטנות. לדג שני סנפירי־גב; הראשון גבוה ומעוגל והשני גדול ממנו ודגלוני. סנפירי־החזה וסנפירי־הזנב גדולים ומעוגלים. אורך הדג כ־4 ס"מ. גופו בהיר ולאורכו קווים דקים, חומים. לרוחב הגוף חישוקים כהים, אחד מהם בבסיסו של סנפירי־הזנב. שוליהם של סנפירי־הגב ושל סנפירי־הזנב לבנים, ועל־פני הסנפירים כולם נטיפים אדמדמים. הדג התגלה על־יד שוניות אילת, בעומק 5–6 מ'.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

פִּלִּילִית קֶלֶרֶק

Callogobius clarki

דג שתפוצתו ייחודית לצפון ים־סוף. קטן. ראשו וחלק מגופו מכוסים פטמות קטנות. הראש משוטח. הלסת התחתונה בולטת. אורך הדג עד 50 מ"מ. צבעו חום חיוור ועליו 4 חישוקים כהים יותר. מצוי לאורך שוניות אילת. דומה לו בסביבה זו כלילית צהבהבת – *C. flavobrunneus*.

כִּלִּיתָן מְשִׁישׁ

Chondrosia debilis

ספוג ממשפחת הכלייתניים – Chondrosiidae, מבין הספוגים חסרי־השלד. תפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים־סוף. המושבה חלקה, משתרכת על־גבי אבנים. היא מחולקת לאונות נוקשות, שבכל אחת מהן פתח מרכזי להוצאת מים. גודל המושבה עד 15 ס"מ. צבעה אפור־חום, מנומר בכתמים כהים יותר. הספוג מזדמן בים אילת בינות לשוניות האלמוגים, צמוד לחלקים מתים של שולי אלמוגים, לרוב במקומות מוצלים.

כִּלִּיתָן סָחוּסִי

Chondrosia reniformis

ספוג שתפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים־התיכון. קרוב לכלייתן המשוש. הגוף דמוי כליה, מוארך או גושי, חלק ומבריק. אורכו עד 15 ס"מ. צבע השטח העליון שחום, חום כהה עד בהיר. תוכנו לבנבן־צהבהב. שכיח מאוד לאורך חוף היס־התיכון של ישראל, על מצעים שונים, מאזור התת־כרית ועד לעומק 25–30 מ'. התגלה גם בצפון ים־סוף.

כַּנוֹרָן לָבֶן־נֶקֶד

Rhynchobatus djiddensis

דג ממשפחת הגיטריניים – Rhinobatidae, אשר בבת־מחלקת הבטאים – Batoidea. תפוצתו בימים החמים, לרבות מפרץ אילת. מאופיין בחרטום מוארך־משולש ודק־שוליים. על הגב גבשושיות רבות. אורך הדג עד 2.5 מ'. גבו חום־אפור, עטור שורות של נקודות לבנות. על סנפירי־החזה כתם שחור. שכיח לאורך מפרץ אילת, על קרקעית חול. ניזון מבעלי־חיים שונים. הנקבה משריצה ולדות חיים.

כַּנְפֶּתָן קוֹצָנִי

Mobula mobula

דג ממשפחת הכנפתיים – Mobulidae. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים־התיכון. הגוף שטוח, דמוי מחבט מעוין. הראש בולט מעל שוליהם של סנפירי־החזה. הוא ריבועי ובצדו בולטות שתי "אוזניים" – קפלי־עור של הסנפירים. אורך הדג, מראש ועד זנב, מגיע עד 3 מ', ורוחבו, מקצה סנפיר לקצה סנפיר – עד 5 מ'. הזנב דמוי שוט דק, אורכו עד 1.8 מ' ועליו קוץ חד. צבע הגב חום עד שחום־כחלחל; הגחון לבן. שכיח בים־התיכון, בים הפתוח, בדרך כלל בלהקות. טורף הניזון מדגים, מדיונונים, מסרטנים ועוד. מכוון את תנועת הטרף לפיו בעזרת קפלי־העור של ראשו.

תמונה 17 טרם אושרה לתצוגה ©

כַּנְפֶּתָן שָׁדִי

Mobula diabolus

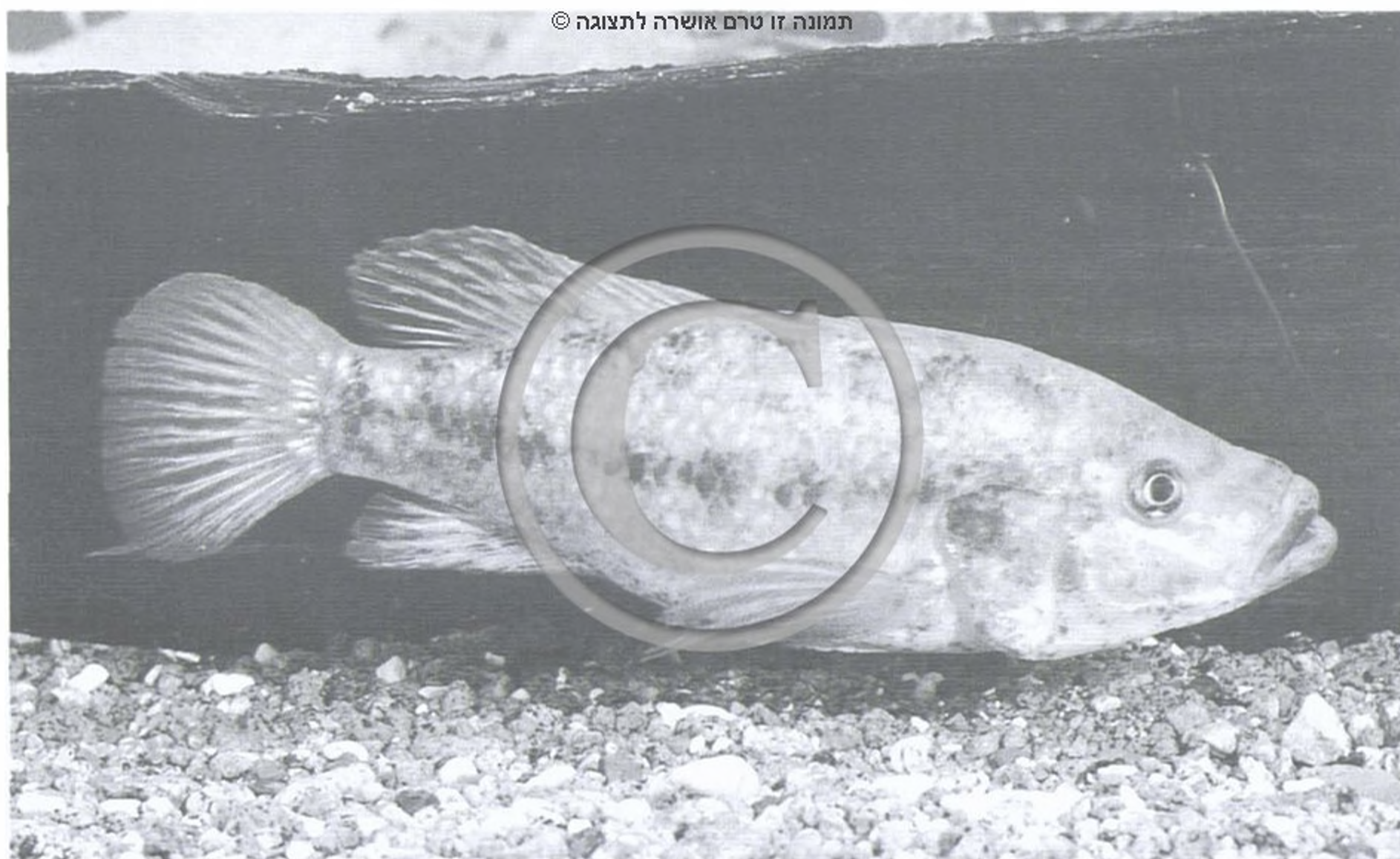
דג שתפוצתו באוקיאנוסים הטרופיים. שונה מהמין היס־תיכוני בהיעדר קוץ על הזנב, בשיניים מעטות יותר ובצבע אפור יותר של הגב. שכיח בצפון ים־סוף, במים העליונים. נראה תכופות כשהוא מזנק מתוך המים ושב ונוחת על פניהם ברעש גדול. הבוגרים גדולים במקצת מקרוביהם היס־תיכוניים.

כַּנְרֶתָן לִסְתָנִי

Tristramella sacra

דג ממשפחת האמנוניים – Cichlidae. תפוצתו ייחודית לכינרת. דומה לכנרתן הטברייני אך נבדל ממנו בלסת תחתונה ארוכה יותר, הבולטת לעומת העליונה. אורכו עד 20 ס"מ. צבעו זהוב־כחלחל. הזכרים מכחילים כשהם שומרים על נחלתם בעונת הרבייה. שכיח בעיקר באזור הצפוני־מזרחי של הכינרת (בקעת בית צידה – בטחה). הכינרתן הטברייני – T. simonis, מצוי במערבו של החוף.

תמונה 17 טרם אושרה לתצוגה ©

Argyrops filamentosus

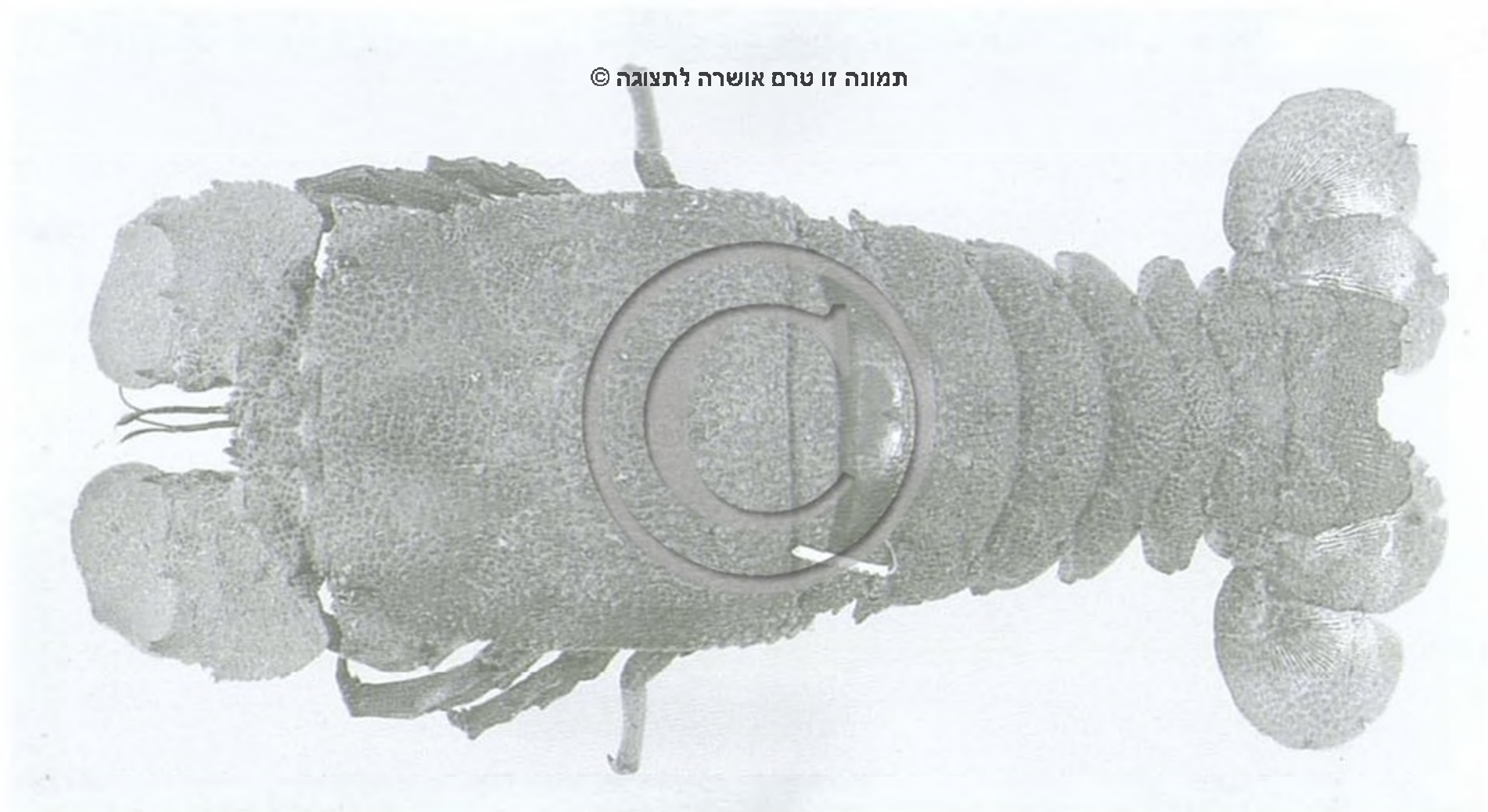
כָּסִיפֵן הַחוּט

דג ממשפחת הספרוסיים – Sparidae. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי וביס-סוף. הגוף פחוס-צדדים וגבוה. בקדמתו גבנון. הפה קדמי. סנפיר-הגב ארוך, ובקדמתו 4 קוצים מופרדים, שאורכם עולה על מחצית אורך הגוף והם ארוכים מיתר קוצי-הסנפיר. אורך הדג עד 50 ס"מ. צבעו אדום-זהבהב. קדמת סנפיר-הגב סגולה. מזדמן בסביבת אילת. ניזון מרכיכות ומסרטנים שהוא מרסק בשיניו הטוחנות. באזור זה מזדמן גם כסיפן קוצני – *A. spinifer*.

Scyllarides latus

כָּפֶן גִּשְׁמָנִי

סרטן ממשפחת הכפניים – Scyllaridae, מסדרת הסרטנים מעשירי-הרגל, בבת-סדרת ארוכי-הבטן. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. הגוף ארוך ושטוח, מכוסה בשריון חזק, גרגירי. למחושים צורת שתי כפות רחבות, המכסות את גפי הפה. כפות קדמת הראש מעוגלות, תמימות-שפה. כל אחת מהן מסתיימת בחודים אחדים בפרק הבסיסי, ובחוד אחד בפרק הסופי. שולי שריון-הגב וגביות-הבטן חדים וגרגיריים. השפה הצדדית של גביות הבטן מחודדת מאוד. רגלי-החזה חזקות ובקצותיהן ציפורניים חדות. לנקבות – צבת קטנה ברגל-החזה החמישית. אורך הסרטן עד 35 ס"מ. גבו אדמדם-חום, גחונו צהבהב, מנומר בכתמים אדומים. שכיח לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, בעומק 2–30 מ'. פעיל בשעות הלילה. ניזון מבעלי-חיים שונים, שהוא מפצח בלסתותיו החזקות.

Scyllarides tridacnophagus

כָּפֶן הַצִּדְפוֹת

סרטן שתפוצתו ייחודית ליס-סוף. דומה לכפן הגושמני. אורכו עד 40 ס"מ. צבעו חום-אדמדם. שכיח לאורך חוף אילת, במים הרדודים. פעיל בשעות הלילה. ניזון מצדפות, בעיקר גדולות.

הנקבות מדגירות את ביציהן על רגלי-הבטן. ביס-סוף מופיע גם הסרטן **כפנית לוינסון** – *Scyllarus lewinsohni*.

כפנית זוטית *Scyllarus pigmaeus*

סרטן ממשפחת **הכפניים**. תפוצתו באוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. שריונו מגובשש מאוד ועל פניו צלעות קטנות. זהו הנציג הקטן ביותר של המשפחה – אורכו עד 30 מ"מ. צבעו חום-אדמדם. מופיע לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, עד לעומק 60 מ'. ניזון מבעלי-חיים קטנים.

כף-שקנאי שכיחה *Aporrhais pespelecani*

חילזון ממשפחת **האפוראיסיים** – Aporrhaidae. תפוצתו ביס-הצפוני, במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. הקונכייה דמוית מגדל חד-קודקוד. הפיתול הגדול שלה "נפתח" ויוצר לימין הפתח כעין כנף, שבקצה 3–4 זיזים. על-פני הקונכייה שורות של גבשושיות. אורכה עד 45 מ"מ. צבעה חום עד אפור, מעוטר בדגם של כתמים בהירים. החילזון שכיח לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, על קרקעית טין, עד לעומק 100 מ'.

כפתורין אזור *Acentrogobius cauerensis*

דג ממשפחת **הקברנוניים** – Gobiidae. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי וביס-סוף. פחוס-צדדים במקצת. הראש חזק. הלסת התחתונה קצרה מהעליונה. כפתור ההצמדה של סנפירי-הגחון מושלם. אורך הדג עד 12 ס"מ. גופו צהבהב, מעוטר לאורכו ב-5–6 חישוקים כתומים. ניקוד לבן זרוע על הגוף ועל הסנפירים. חי על הקרקעית במים הרדודים של מפרץ אילת, במחילות שבחול.

כרומית אפרה *Chromis ternatensis*

דג ממשפחת **השוניתיים** – Pomacentridae. תפוצתו מאיי מיקרונזיה שבאוקיאנוס השקט, באוקיאנוס ההודי ועד יס-סוף. הגוף פחוס, מכוסה כולו בקשקשים גדולים. סנפיר-הזנב

ממוזלג. על בסיס הזנב 3–4 זיזים קטנים, קוצניים. אורך הדג עד 11 ס"מ. צבעו אפור מבריק. קרומי הסנפיר צהבהבים, שוליו של סנפיר-הזנב כהים ומוארכים. הדג שכיח בקרבת אילת, מהמים הרדודים ועד לעומק 20 מ'. ניזון מפלנקטון.

Chromis dimidiata

כְּרוֹמִית דו־גוֹנִית

דג שתפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים-סוף. גופו גבוה וקצר יותר משל מינים אחרים ממשפחתו. אורכו עד 9 ס"מ. קדמת הגוף שחומה. חלקו האחורי לבן בוהק. בבסיס סנפירי-החזה כתם שחור. שכיח ביותר בשוניות הרדודות של אילת, בשולי אלמוגים גדולים. חי בלהקות במקומות קבועים. ניזון מהפלנקטון.

Chromis chromis

כְּרוֹמִית ים-תִּיכוֹנִית

דג שתפוצתו בחוף המזרחי של האוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. הגוף פחוס-מוארך. הראש קטן והפה אלכסוני. אורך הדג עד 12 ס"מ. גוף הצעירים חום, עם פסי-אורך סגולים-כחולים. צבע הבוגרים חום אחיד וראשם מעוטר בפסים כחולים. שולי הסנפירים סגולים. הדג שכיח

לאורך חוף הים-התיכון של ישראל, בעומק 5–25 מ'. חי בלהקות סביב מצבורי סלעים ואבנים. הזכרים שומרים על נחלות ומשגיחים על התטולות, שהנקבות מדביקות במרכזן. ניזון מפלנקטון ומאצות.

Chromis caerulea

כְּרוֹמִית יֶרְקָרֶקֶת

דג שתפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים-סוף. מבנה גופו דומה לזה של הכרומית האפורה. אורך הדג עד 10 ס"מ. צבע הגוף ירקרק. סנפיר-הגב של הזכרים, בעונת הרבייה, שחום. שכיח בשוניות אילת, בלהקות בנות מאות פרטים בגילאים שונים, בתוך אלמוגים מסועפים. ניזון מהפלנקטון. מתרבה ברוב חודשי השנה. במים עמוקים יותר מופיע כרומית צהובת-זנב – C. pembae.

Galeocerdo cuvier

כָּרִישׁ טִיגְרִי

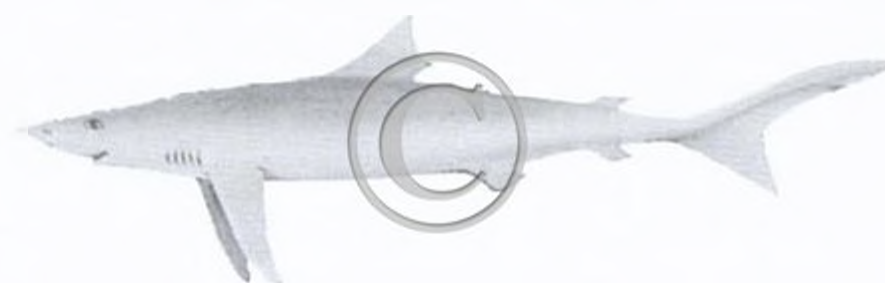
כריש ממשפחת הכרישיים – Carcharhinidae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט, ההודי

והאטלנטי. הגוף חזק, דמוי פלך. סנפיר-הגב הראשון מעוגן מאחורי מקום החיבור של סנפירי-החזה. החרטום קצר ומעוגל. על שני צדיו של גבעול-הזנב שורת קשקשים מגודלים. אורך הכריש עד 7 מ'. צבעו אפור-חום. אצל פרטים שאורכם עד כ-2 מ' מופיע ציור של כתמים ופסים בצדי הגוף (מכאן שמו של המין). שכיח למדי במפרץ אילת, מזדמן במים רדודים ועמוקים. מהמסוכנים לאדם.

כריש כחל *Prionace glauca*

כריש שתפוצתו בכל האוקיאנוסים וביס-התיכון. הגוף משוך, בעל חרטום חד. סנפיר-הגב הראשון גדול בהרבה מהשני וממוקם במרכז הגב. סנפירי-החזה מוארכים. לסנפיר-הזנב שתי אונות בולטות. אורך הכריש עד 3.5 מ', צבעו כחול. מופיע בישראל מול חוף אילת וכן מול חופי היס-התיכון, במים העליונים בים הפתוח. ניזון מדגים, בהם כרישים קטנים.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

כריש לימוני *Negaprion acutidens*

כריש שתפוצתו בכל הימים החמים, לרבות ים-סוף. גופו הידרודינמי, בעל שני סנפירי-גב דומים; השני שבהם גדול מסנפיר-השת שמתחתיו. החרטום מעוגל. השיניים חדות וחלקות, חסרות שינון משני, ומניינן 28 בלסת העליונה ו-36 בלסת התחתונה. אורך הכריש עד 2.5 מ'. צבעו צהבהב-אפור, חלק. כריש זה מתקרב לחופים. ניזון לרוב מדגים שבאזור השונית. נידוג באילת. הנקבה משריצה עד 6 כרישונים, בחודשי החורף.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

כריש סנפירתן *Carcharhinus plumbeus*

כריש שתפוצתו באוקיאנוס האטלנטי, במערב האוקיאנוס ההודי, ביס-התיכון וביס-סוף. סנפיר-הגב הראשון כפול מהשני וממוקם מיד אחרי הזימים. סנפירי-החזה גדולים, קצותיהם מחודדים. אורך הכריש עד 2.5 מ'. צבעו אפור, גחוונו לבן. שכיח ביותר לאורך חוף היס-התיכון של ישראל. התגלה גם בסביבת אילת, שם מזדמן גם כריש עפרורי - *C. obscurus*.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

כריש שחר-סנפירים *Carcharhinus melanopterus*

כריש שתפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס-סוף. אורכו עד 1.8 מ'. צבעו אפור-צהבהב. לכל הסנפירים מסגרת שחורה בולטת. שכיח ביותר במפרץ אילת, בעיקר במים הרדודים, בסביבת השוניות. בזמן גיאות גבוהה הוא מופיע מעל שוניות רדודות. טורף דגים, דיונונים ותמנונים.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

כרישון כוכבני

Mustelus asterias

כריש ממשפחת הכרישונים – Triakidae. תפוצתו באוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. בעל שני סנפירי-גב כמעט שווים בגודלם, הראשון – מעל בסיסם של סנפירי-החזה, והשני – מעל סנפירי-השת. סנפירי-הזנב קבוע כהמשך ישיר לגוף; האונה התחתונה שלו מחולקת לשניים. השיניים שטוחות. אורך הדג עד 1.8 מ'. צבעו אפור, הגחון לבן, צדי הגוף מנומרים על-פי רוב בכתמים לבנים. שכיח לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, על הקרקעית, בעומק 15–50 מ'. בעומק זה מופיע גם כרישון נקוד – M. punctulatus.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

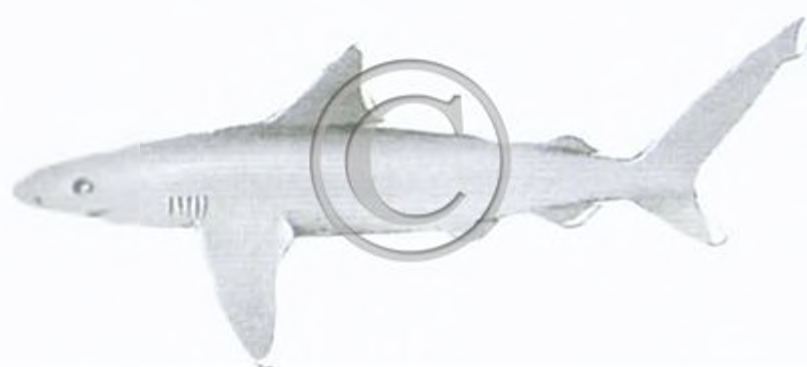

כרישנית לבנת-קצוות

Triaenodon obesus

כריש ממשפחת הכרישיים – Carcharhinidae. תפוצתו בימים החמים, לרבות ים-סוף. אופייניים לו שוליים לבנים לאורך הסנפירים הלא-זוגיים, וקצוות לבנים לסנפירי-החזה. אורכו עד 1.8 מ'. צבעו אפור ולו כתמים שחורים בודדים. שכיח במים העמוקים, מול שוניות מפרץ אילת. ניזון מדגים ומחסרי-חוליות גדולים.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

כריש-ענק ים-תיכוני

Cetorhinus maximus

כריש ממשפחת הכריש-ענקיים – Cetorhinidae. תפוצתו בכל האוקיאנוסים וגם ביס-התיכון. כריש כבד-גוף, בעל חרטום מעוגל. סדקי הזימים, הערוכים לרוחב הראש, גבוהים מאוד. סנפירי-הגב הראשון קבוע במרכז הגוף. סנפירי-הזנב חרמשי, ובסיסו מחוזק בשורת קשקשים מגודלים. אורך הכריש עד 15 מ'. צבע הצעירים כחול, הבוגרים אפורים. מופיע סמוך לחוף היס-התיכון של ישראל, לרוב קרוב לפני הים. ניזון מסינון פלנקטון.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

כריש קוצני

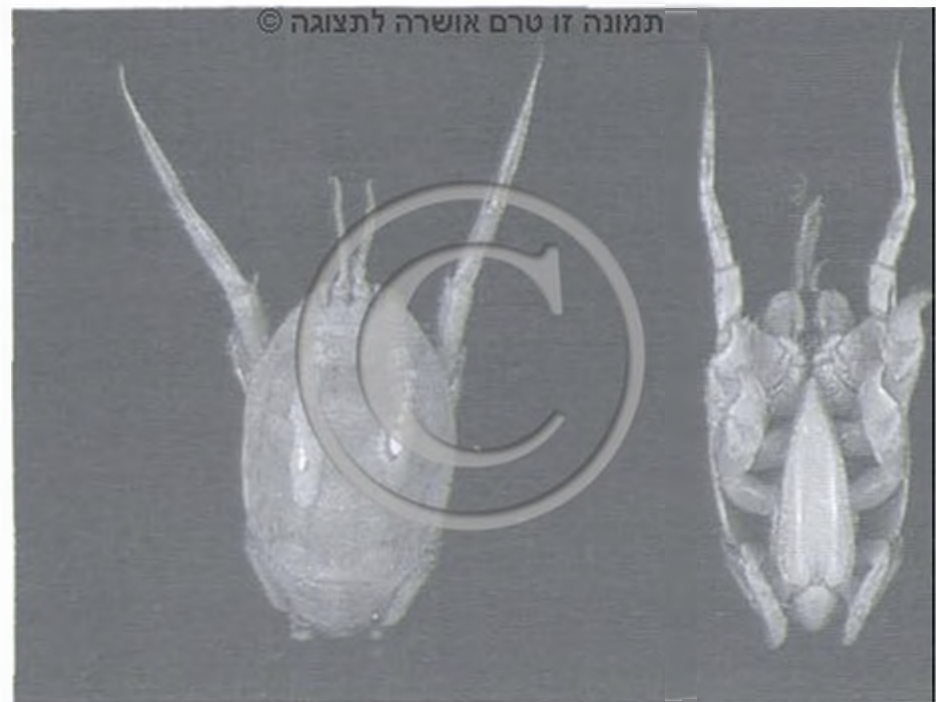
Echinorhinus brucus

כריש ממשפחת הקוצניים – Squalidae. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. קדמת הגוף מעובה. קצה הראש מעוגל, הלסת התחתונה קצרה מאוד. סדקי הזימים גדלים בהדרגה מלפנים לאחור. שני סנפירי-הגב קרובים זה לזה וממוקמים מעל סנפירי-הגחון, ללא קוצים לפנייהם. סנפירי-הזנב חרמשי, ללא פגימה בשפתו האחורית. על הגוף קבוצות מפוזרות

של לוחיות קוצניות. אורך הכריש עד 2.5 מ'. צבעו אפור עד חום. הגחון לבנבן. מופיע מעל מדף היבשת מול חופי היס-התיכון של ישראל, בעומק 400–1,000 מ'. טורף הניזון מדגים ומסרטנים.

כריתונית אילתית *Hippa picta*

סרטן ממשפחת הכריתוניתיים – Hippidae, בתת-סדרת הסרטנים שוני-הבטן. גופו חלק וחרסיתי, סגלגל, מחודד בשני קצותיו. בקדמת הראשחזה בולט זוג רגלי-החזה הראשון, המחוסר צבת ומכוסה בזיפים. הזוג החמישי של רגלי-החזה חבוי בתוך חלל הזימים. הבטן מקופלת מתחת לראשחזה. אורך הסרטן עד 20 מ"מ. צבעו כצבע החול הגרניטי שבו הוא מתחפר. שכיח מאוד לאורך קו הכרית של אילת, בחופים חוליים, גסי-גרגירים. מחופר כשראשו כלפי חוץ, לעבר המים. מן המים, בעזרת הרגליים הקדמיות הארוכות והזיפיות, הוא מלקט את מזונו: פירורים אורגניים ויצורים זעירים.

כריתנית החוף *Ophiocoma erinaceus*

נחשוןיים ממשפחת הכריתניתיים – Ophiocomidae. תפוצתו בכל האזורים החמים. דיסקית הגוף עגולה. שפתה מחולקת לאונות מעוגלות וחלקה העליון מכוסה בלוחיות גרגריות. שני קשקשים לכל פרק לאורך הזרועות. אורך הנחשון – מקצה זרוע אחת עד קצה הזרוע שמולה – 15 ס"מ. צבע הדיסקית שחום אחיד, הן בצדה העליון הן בתחתיתה. הנחשון שכיח באזור הכרית ומתחת לאבנים של חוף אילת. פעיל בעיקר בשעות הלילה.

Ophiocoma scolopendrina

כריתנית מצפרת

נחשוןיים שתפוצתו כשל כריתנית החוף. קוץ מגודל אחד קבוע בכל פרק (פרט לפרקי הבסיס) לאורך הזרועות. אורך הנחשון – בין קצות הזרועות – עד 20 ס"מ. קוטר הדיסקית עד 20 מ"מ. צבע צדה העליון חום-שחור או רב-גוני, ותחתיתה חיוורת. הנחשון שכיח בקו הכרית של אילת, בעיקר באזורים סלעיים. רגלי-המים מזרימות פירורים אורגניים אל הפה.

כתמית החוט *Pteragogus pelycus*

דג ממשפחת השפתניים – Labridae. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי ובים-סוף. גופו פחוס וגבוה, מכוסה בקשקשים גדולים, שבהם בולטים אלה היוצרים שורה לאורך סנפיר-הגב, וכן 3–4 קשקשים משני צדי בסיסו של סנפיר-הזנב. הקרן הראשונה בסנפירי-הגחון ארוכה מאוד, ועוברת אחורנית על-פני אמצע סנפיר-השת (אצל הזכרים הבוגרים). אורך הדג עד 15 ס"מ. צבעו חום עד חום בהיר.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Scomberoides commersonianus

כתמן קומרסון

דג ממשפחת הצנייניים – Carangidae. תפוצתו בימים הטרופיים, לרבות מפרץ אילת. הגוף דמוי פלך, משוך ופחוס. הראש חד וחלק. מפתח־הפה נמשך עד אל מאחורי העיניים. לאורך הגב, לפני סנפיר־הגב, 7–8 קוצי־סנפיר קטנים. סנפיר־הגב וסנפיר־השת זהים במבנם. סנפיר־הזנב סנונית. אורך הדג עד מטר אחד. צבעו אפור, גחונו חום עד כסוף. 5–8 כתמים כהים גדולים ערוכים לאורך צדי הגב. כתם כהה קבוע בבסיסם של סנפיר־החזה. מופיע באילת, בים הפתוח. טורף הניזון מדגים.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Leucosia signata

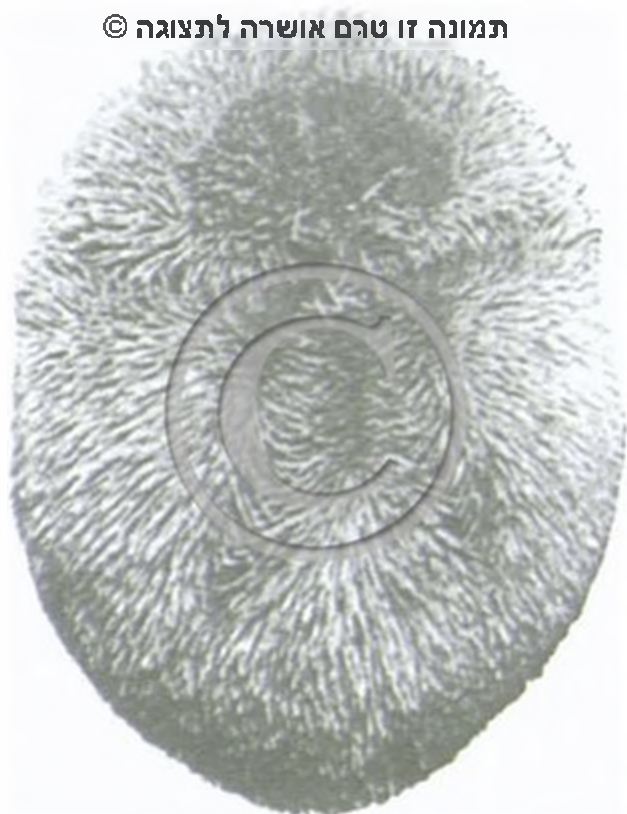
לאוקוסיה גרגרית

סרטן ממשפחת הברוקניים – Leucosiidae, מבין הסרטנים קצרי־הבטן – Brachyura בסדרת מעשירי־הרגל – Decapoda. תפוצתו באוקיאנוס ההודי וביס־סוף, ומכאן עבר ליס־התיכון. הראש־חזה עגלגל, מורחב במקצת במרכזו ומחודד מאחור. הרגליים מקוצרות קמעה, ובצדן העליון שורות של גבשושיות בולטות, בייחוד על הצבתות. אורך הסרטן עד 20 מ"מ. צבעו לבן או לבנבן־חום. מצוי מול חוף היס־התיכון של ישראל, בקרקעות רכות, בעומק מאות מטרים. קרובים לו באזור זה מיני ברוקן.

Echinocardium cordatum

לבב מתחפר

קיפודים ממשפחת הלובניים – Loveniidae, מקבוצת קיפודי־הים האירגולריים. תפוצתו באוקיאנוסים השקט והאטלנטי, וביס־התיכון. גופו סגלגל, מכוסה ב"פרווה" של קוצים צפופים קטנים. תחתית הגוף משוטחת, הקצה האחורי חתוך ישר. קוטר הקיפוד עד 12 ס"מ. צבע הקוצים ועור הגוף חום־ארגמן. שכיח בקרקעיות חול, עד לעומק 250 מ'. מתחפר במחילות שעומקן עד 15 ס"מ. ניזון מפירורים אורגניים שבתוך הקרקעית.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Venericardia rufa

לבבית חומה

צדפה ממשפחת הלבניים – Carditidae, אשר במחלקת

הצדפות. תפוצתה ביס-סוף. מאופיינת בסיבי ביסוס הקבועים ברגל. הקשוות מוארכות במקצת, גובהן כמעט שווה לאורכן. צלעות ותלמים עמוקים נמשכים מקודקודיהן לשוליהן. אורך הצדפה עד 5 ס"מ. צבעה חום, מנומר בכתמים לבנים. שכיחה בחוף אילת, בקרבת השוניות.

לבית משוכה *Cardita calyculata*

צדפה שתפוצתה במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. הקשוות עבות, אי-רגולריות בחלקן. הקודקוד קרוב לקצה הקדמי. שולי הקשוות ישרים. על-פני הקשוות 12-16 צלעות בולטות, ועליהן גרגירים. אורך הצדפה 25 מ"מ. צבעה חום או לבן מעוטר בכתמים אדומים. שכיחה לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, בקרקעית טין וחול, עד לעומק כ-100 מ'. מין נוסף – **לבית קוצנית** – *C. aculeata*, מצוי לאורך החוף.

לבית חלודה *Rudicardium tuberculatum*

צדפה ממשפחת הליביים – *Cardiidae*. תפוצתה מתעלת לאמאנש ומזרח האוקיאנוס האטלנטי עד היס-התיכון. קשות הקונכייה עבות, בנות 20-24 צלעות. על גבה בליטות מעוגלות או חדות. בין הצלעות, בקרבת שפת הקשוות, קמטי-רוחב דקים. אורך הצדפה עד 50 מ"מ. צבע הקונכייה כעין החלודה, חום או צהבהב, מגוון בפסים חומים כהים יותר. הצדפה שכיחה לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, עד לעומק 100 מ', בקרקעית טין.

לבית חצויה *Hemicardium auriculata*

צדפה שתפוצתה באוקיאנוס ההודי וביס-סוף. הקשוות משולשות כמצנפת, חצויות כביכול. השוליים הקדמיים והאחוריים נמוכים, מופרדים ממרכז הקשוות בצלעות בולטות. הקודקוד חד. אורך הצדפה עד 20 מ"מ. צבעה לבן מבריק, לפעמים חום. שכיחה במפרצים חוליים בסביבת אילת.

לבית נורבגית *Laevicardium norvegicum*

צדפה שתפוצתה במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. הקשוות מעוגלות-מחודדות בקודקודן, גובהן עולה על אורכן. על-פני הקשוות מספר רב של חריצים רדיאליים, מחוקים באזור הקודקוד. אורך הצדפה עד 40 מ"מ. צבעה חום, חום-ירקרק וכתום-צהבהב, בתוספת פס כהה לאורך השוליים. שכיחה לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, במים העמוקים. נפוצה וקרובה למין הזה היא **ליביה עבה** – *L. orbita*.

לבנון הירקון

Acanthobrama telavivensis

דג ממשפחת הקרפיוניים – Cyprinidae. תפוצתו ייחודית לנחלי החוף של ישראל, כן שרד בירדן ובנחל תות. דג משוך, דמוי סרדין. פיו נוטה במקצת כלפי מטה, השפה העליונה בולטת מעל התחתונה. סנפירי-החזה מגיעים מאחור עד מעל לסנפירי-הגחון. אורך הדג עד 14 ס"מ. צבעו אפור כהה, עם ברק כסוף. דומה לו לבנון ליסנר – *A. lissneri*, השכיח בנחלים הזורמים אל הירדן.

לבנון הפנרת

Mirogrex t. terrasanctae

דג שתפוצתו ייחודית לירדן ולכינרת. סנפירי-הגב קטן. הפה נוטה במקצת כלפי מעלה והעיניים גדולות. סנפירי-החזה – לעומת אלה של לבנון הירקון – אינם מגיעים עד אל סנפירי-הגחון. הזנב ממוזלג. אורך הדג עד 25 ס"מ. הגוף כסוף, הגב כהה יותר. הדג שכיח מאוד בכינרת, שם הוא נידוג בכמויות גדולות. ניזון מפלנקטון. הנקבה מטילה בחודשי החורף, על חגורת אבני-החוף החופשיות מאצות. הדגיגים בוקעים כעבור 5–7 ימים.

לבנונית הגולן

Pseudophoxinus zeregi

דג ממשפחת הקרפיוניים. תפוצתו בתורכיה, בסוריה וב ישראל. קרוב לסוג לבנון, אך נבדל ממנו בסנפירי-השת, הארוך מסנפירי-הזנב. סנפירי-הזנב ממוזלג באורח בולט – הוא מפוצל עד חציו. אורך הדג עד 8 ס"מ. צבעו כסוף. קרוב לו המין לבנונית הגליל – *P. kervillei*, שתפוצתו בסוריה, בלבנון ובמערכת הירדן.

לָבֶרֶק חֶלֶק

Dicentrarchus labrax

דג ממשפחת הדקריים – Serranidae. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון, מכאן עבר לצפון ים-סוף. הגוף מוארך. הפה תחתון. בשפה האחורית של מכסה הזימים 2 קוצים. 2 סנפירי-הגב קרובים מאוד זה לזה. קשקשים קטנים מכסים את הגוף כולו. אורך הדג עד מטר אחד. צבעו אפור-חום. שכיח לאורך חוף היס-התיכון של ישראל. טורף השומר בקביעות על נחלה. ניזון מדגים. נידוג לצורכי שיווק. לאחרונה הוחל בגידולו בברכות-ים. קרוב לו ביס-התיכון לברק נקוד – D. punctatum.

לָגִינוֹן נֹדֵד

Lagocephalus spadiceus

דג ממשפחת הנפוחיתיים – Tetraodontidae. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי וביס-סוף, משם עבר, דרך תעלת-סואץ, ליס-התיכון. בעל גוף מעובה, גלילי בקדמתו והולך וצר לאחר. הראש קטוע לפניו. הפה קטן ובו שיניים דמויות לוחות חדים. חסר סנפירי-גחון. סנפירי-הגב וסנפירי-השת ממוקמים זה מעל זה; צורתם משולשת-מחודדת. לאורך הגב קשקשים קוצניים, היורדים בצדדים עד לגובה סנפירי-החזה. על גבעולי-הזנב יש קפל-עור. אורך הדג עד 30 ס"מ. גבו חום וגחוונו לבן. מופיע בסביבות אילת ולאורך חוף היס-התיכון. מתחפר בחול.

לָגֵן פָּחוֹס

Laganum depressum

קיפודיים ממשפחת הלגניים – Laganidae, מבין קיפודי-הים האירגולריים. תפוצתו באוקיאנוס השקט, באוקיאנוס ההודי וביס-סוף. שלדו פחוס. שולי השלד מעובים ומרכזו מורם במקצת בצדו העליון. תחתיתו שטוחה. מכוסה כולו בקוצים קטנים וצפופים. פיהטבעת קרוב לקצה האחורי. הפה קבוע קרוב למרכזה של תחתית הגוף. קוטר הקיפוד עד 80 מ"מ. צבעו זיתי-צהבהב, לפעמים ירקרק, בשל האצות המתפתחות עליו. מופיע בסביבות אילת, בחול, מעומק 6–8 מ' ועד לעומק עשרות מטרים.

לָהִבִּית טוֹסִית

Xyrichthys pavo

דג ממשפחת השפתניים – Labridae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס-סוף. פחוס וגבוה. קדמת הראש משופעת מאוד. הפה קטן ובקדמתו 2 ניבים בולטים. על הגב, מעל העיניים, חלק מופרד של סנפירי-הגב הנראה כדגלון גבוה. קשקשים גדולים מכסים את הגוף כולו. אורך הדג עד 40 ס"מ. צבעו רב-גוני מאוד. כתם שחור טבוע מתחת לסנפירי-הגב. פס צבעוני לאורך שוליהם של סנפירי-הגב, סנפירי-הזנב וסנפירי-השת. הדג שכיח לאורך חוף מפרץ

אילת, מעל משטחים חוליים, שבתוכם הוא מתחפר לעת לילה ובזמן בריחה. ניזון מבעלי-חיים קטנים. מחליף את זוויגו מנקבה לזכר במשך חייו.

Xyrichtys novacula

להבית ים-תיכונית

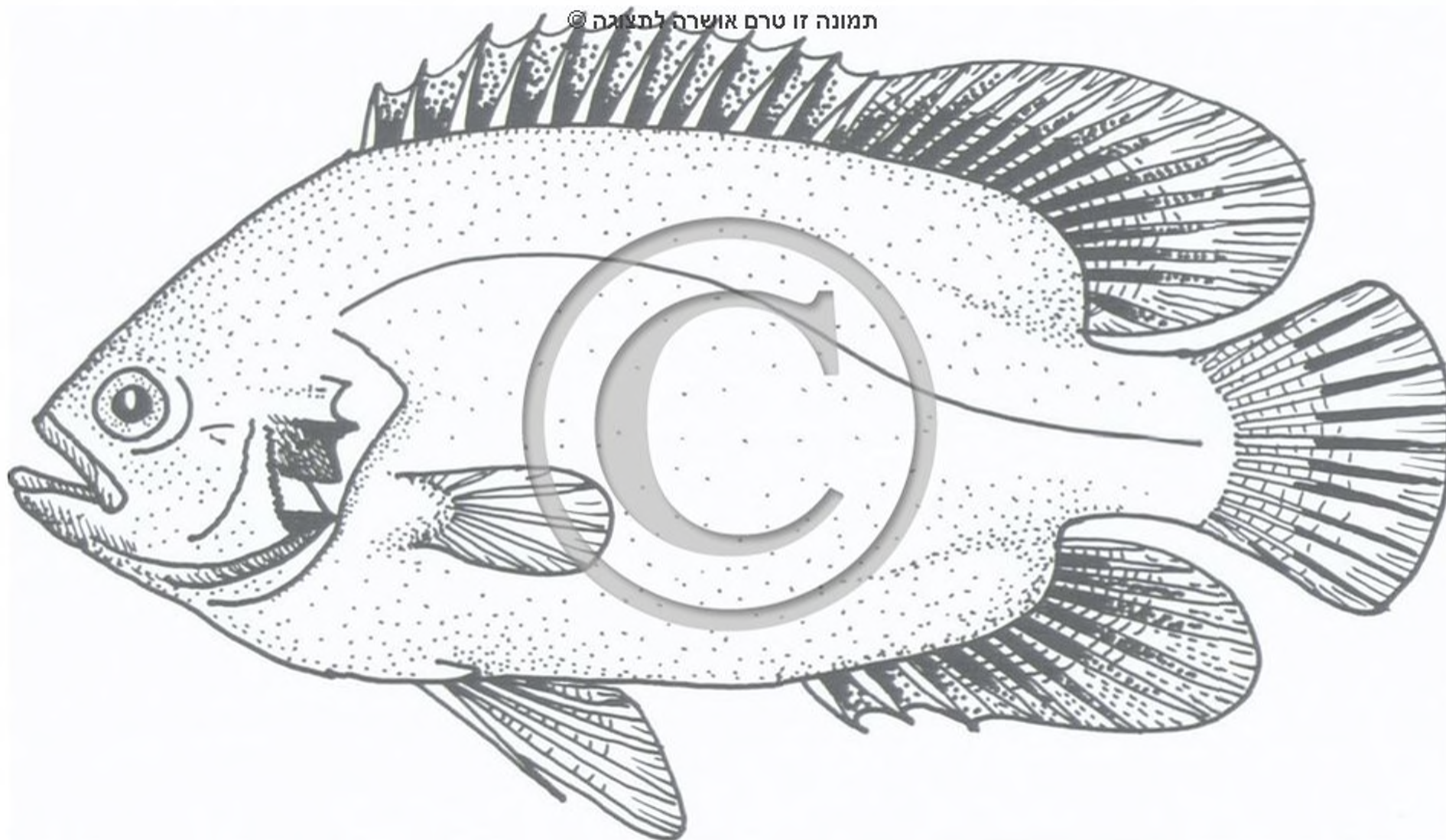
דג שתפוצתו ביס-התיכון. קרוב למינים היס-סופיים. מוצאו, ככל הנראה, טרופי. צורתו הכללית כשל להבית טווסית. חסר סנפיר-דגלון מעל העיניים. סנפיר-הגב אחיד. אורך הדג עד 30 ס"מ. צבע הגוף אדום-זרוד. על הראש ציור של פסים כחולים. הסנפירים צהבהבים. מצוי לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, בעומק 6–20 מ', מעל קרקעית חולית-טינית, שבתוכה הוא מתחפר. ניזון מחסרי-חוליות שעל הקרקעית.

Xyrichtys pentadactylus

להבית נקדה

דג שתפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי וביס-סוף. צורתו כשל שני קודמיו. שתי קרני-הסנפיר שבסנפירון הקבוע מעל העיניים מופרדות זו מזו. אורך הדג עד 25 ס"מ. צבעו בהיר. 4–5 כתמים שחורים על הקשקשים הקדמיים של קו הצד, בהמשך לעין. מופיע במפרץ אילת, בעומק 4–15 מ', מעל קרקעית חול. ניזון מחסרי-חוליות שונים.

לובוט טרופי

Lobotes surinamensis

דג ממשפחת ה**לובוטיים** – Lobotidae. תפוצתו בימים הטרופיים; חדר מים-סוף ליס-התיכון. הגוף דומה לזה של הדקר. הראש גדול. הפה קדמי אצל הפרטים הבוגרים, עליון במקצת אצל הצעירים. סנפיר-הגב מחולק, לא במלואו, לחלק קדמי קוצני ולחלק אחורי רך. סנפיר-השת והחלק האחורי של סנפיר-הגב מעוגלים וקרובים לסנפיר-הזנב. מעל בסיסו של סנפיר-השת קשקשים. אורך הדג עד מטר אחד. צבע הבוגרים צהבהב-אפור עד שחור. הסנפירים כהים. שולי סנפיר-הזנב ורודים. הצעירים צהבהבים כעלי שלכת. הדג מופיע לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, בדרך כלל צף בין גושי אצות, שכוב על צדו. בדרך זו משחרים הבוגרים לטרף, והצעירים מסתתרים מפני טורפים.

Lovenia elongata

לובניה מארכת

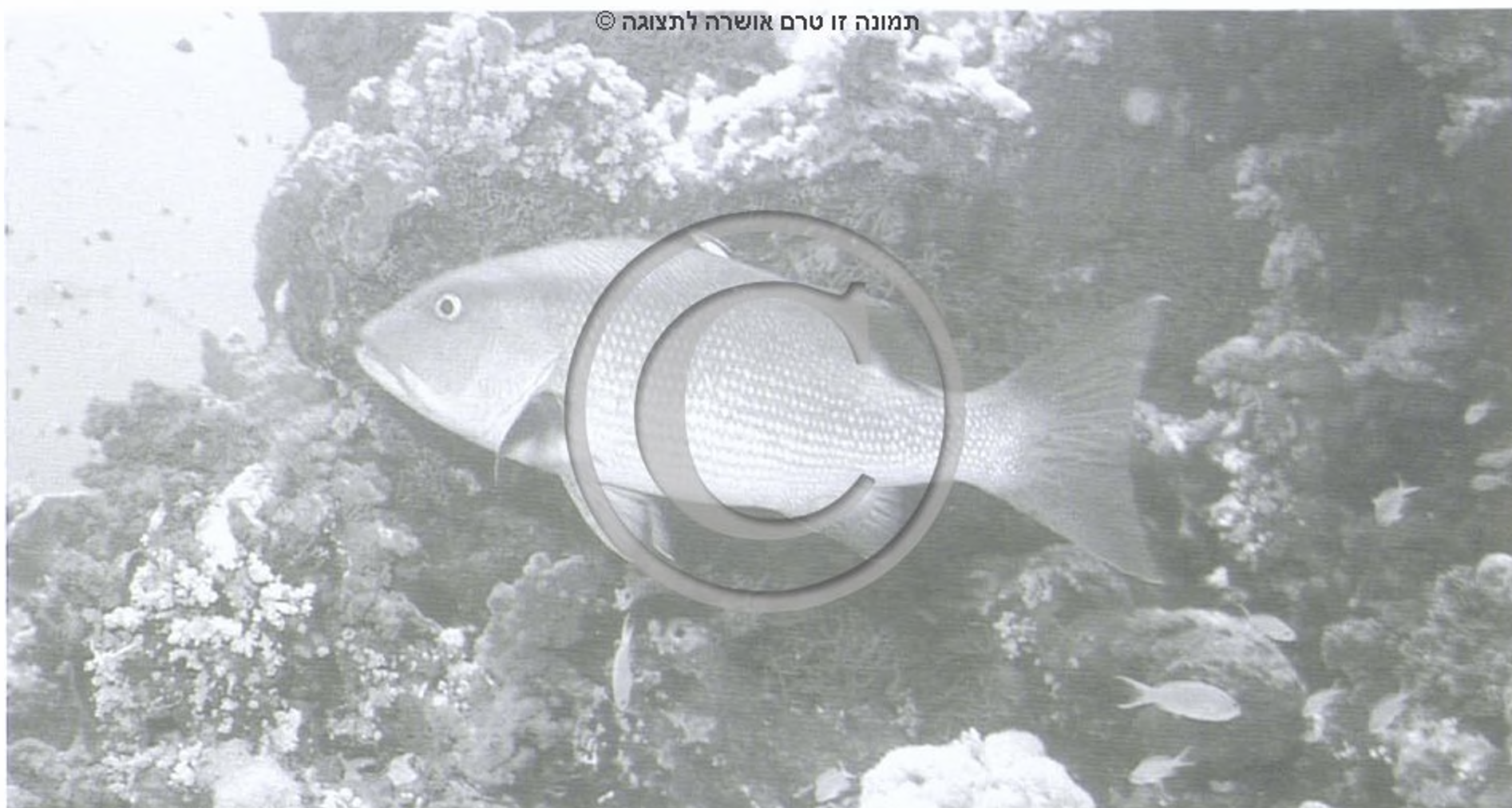
קיפודים ממשפחת ה**לובניים** – Loveniidae, מבין קיפודי-הים ה**אי-רגוריים**. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים-סוף. הגוף מוארך-סגלגל, מכוסה בשני טיפוסים קוצים: קצרים, המכסים את רוב שטחו של הגוף, ודרבניים, שהם ארוכים ודלילים ובולטים בין הקוצים הקצרים על החלק העליון של הגוף ולאורך השוליים, עד מסביב לפי-הטבעת שבאחורי הדג. אורך הדג עד 50 מ"מ. צבעו חום עד חום בהיר. על הקוצים הארוכים, על-פי רוב, טבעות חומות. שכיח מאוד במפרצים החוליים של מפרץ אילת, מאזור הכרית עד לעומק מטרים אחדים. מתחפר בחול.

Lutjanus bohar

לוטיאן נחשתי

דג ממשפחה ה**לוטיאניים** – Lutjanidae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים-סוף. סנפיר-הגב ארוך ובחלקו הקדמי 10 קוצים. הקשקשים שעל הגוף, מעל קו הצד, ערוכים

בשורות אלכסוניות. סנפיר-הזנב ממוזלג. אורך הדג עד מטר אחד, וביס-סוף פחות מזה. גבו חום-אדמדם, גחונו אדמדם. סימוני קווים דקים ערוכים לאורך הגוף. לסנפירים שוליים שחומים. שכיח לאורך חוף אילת. טורף שעיקר מזונו דגים.

לוטיאן תכל-קוים *Lutjanus kasmira*

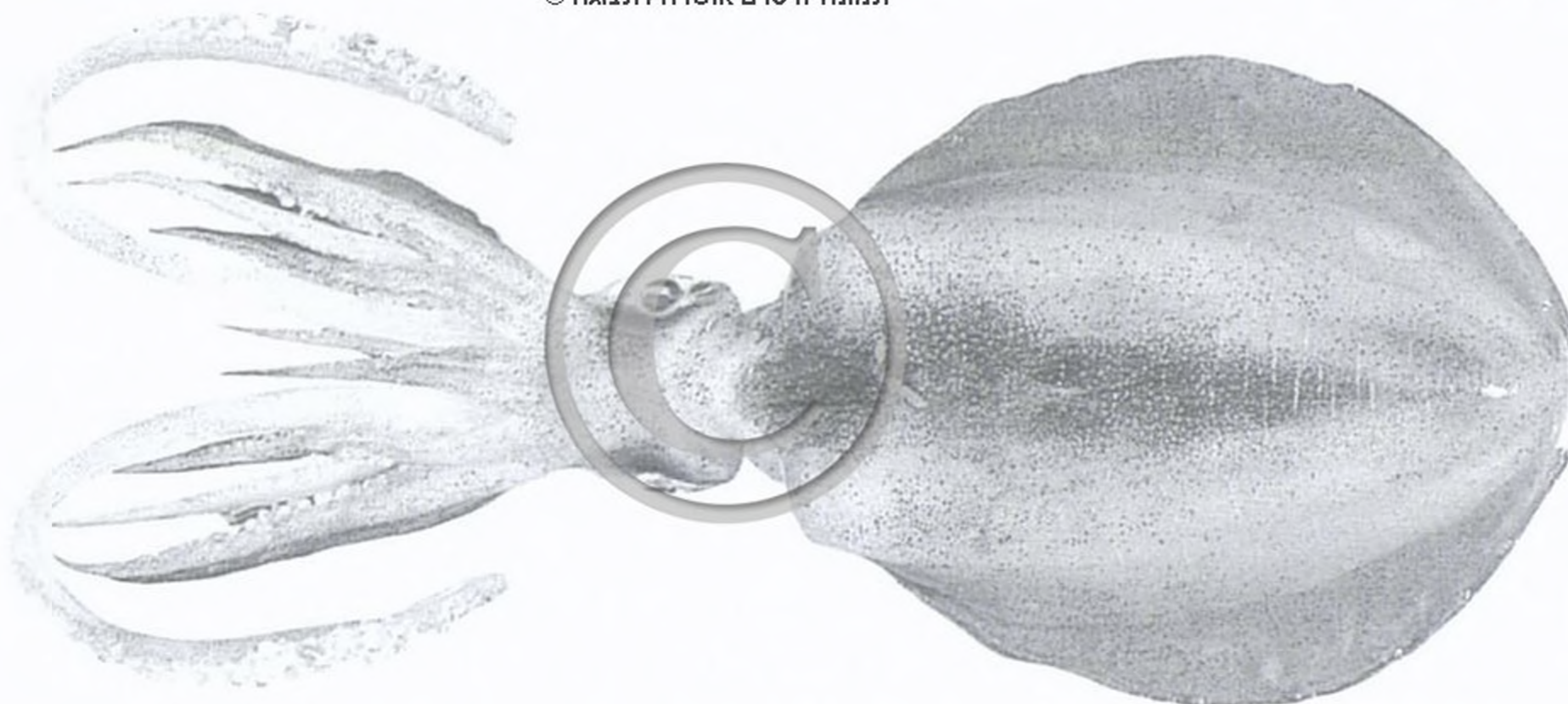
דג שתפוצתו וצורתו הכללית כשל לוטיאן נחושת. ראשו חד, קשקשי הגוף עוברים את העיניים. אורך הדג עד 35 ס"מ. הראש צהבהב-זרוד, הגוף צהבהב. לאורך קדמת הראש 4 פסי-אורך בהירים בעלי שוליים כהים. הסנפירים צהבהבים. שולי סנפיר-הגב חומים. מופיע לאורך חוף אילת, באזור עמוק יותר מחוץ לשוניות. ניזון מדגים.

לוטיליה עדינה *Lotillia graciliosa*

דג ממשפחה הקברנוניים – Gobiidae. תפוצתו ייחודית ליס-סוף. קטן, פחוס-צדדים, גבו קמור במקצת וראשו עגלגל. אורכו עד 40 מ"מ. צבעו הכללי שחום, מנומר בלבן. סנפירי-החזה שקופים ועליהם נקודות שחורות. על סנפיר-הגב כתמים דמויי עיניים. סנפיר-הזנב לבן. הדג שכיח באילת בבסיסן של שוניות האלמוגים, על-פי רוב מרחף מעל מחילתו, שאותה הוא מיישב בשיתוף עם סרטנים בני הסוג נקשן.

לוליגו אילתי *Sepioteuthis lessoniana*

דיונון ממשפחת הלוליגיים – Loliginidae, במחלקת הראש-רגלאים – Cephalopoda. תפוצתו באוקיאנוסים החמים וביס-סוף. גופו סגלגל-מוארך, קצהו האחורי מחודד. בקדמתו 2 זרועות

ציד ארוכות, וכן 8 זרועות קצרות יותר. בצדי הגוף, בחלקו האחורי, קבועים סנפירי שחייה מעוגלים. אורך הדיונון עד 60 ס"מ. צבעו בהיר; על הגב כתמים כהים. משחים בעונת הרבייה (בעיקר הזכרים). חי בלהקות מחוץ לשוניות אילת, במים העליונים. טורף הניזון בעיקר מדגים.

לוליגו שקוף

Loligo vulgaris

דיונון שתפוצתו באוקיאנוס האטלנטי ובים התיכון. גופו גלילי-מוארך. קצהו האחורי מחודד. סנפירי שחייה משולשים נמשכים לאורך כשני שלישים של גופו. אורכו עד 60 ס"מ. גופו ורוד-אדמדם, זרוע ניקוד לבנבן. שכיח לאורך חוף הים התיכון. לאורך חופינו מזדמן גם לוליגו בינוני – *Alloteuthis media*, הדומה ללוליגו השקוף אלא שהוא לבן, על פניו ניקוד אדמדם ואורכו עד 30 ס"מ בלבד.

לוליגון דרומי

Symplectoteuthis oualaniensis

דיונון ממשפחת הלוליגוניים – *Ommastrephidae*. תפוצתו בימים הטרופיים. מאופיין בקרומים סנפיריים הנמשכים בצדי הזרועות. סנפירי השחייה שבצדי הגוף מחודדים וגדולים.

אורך הדיונון עד 70 ס"מ. חי במים העליונים, בים הפתוח של מפרץ אילת. טורף הניזון מדגים. קרוב לו **לוליגון כללימי** – *Todares sagittatus*, הנפוץ בכל האוקייאנוסים.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

לחמי חור *Bohadchia tenuissima*

מלפפון-ים ממשפחת הגלילניים – *Holothuridae*, במערכת קווצי-העור. תפוצתו באוקייאנוס ההודי ובים-סוף. גופו חלק, מזכיר בצורתו כיכר לחם, תחתיתו שטוחה וחלקו העליון מעוגל. רגלי-מים קבועות רק בצד התחתון של הגוף. אורכו עד 50 ס"מ. גבו חום-אפור, מנומר בכתמים בהירים, וגחונו חיוור. שכיח לאורך חוף אילת, מהתת-כרית עד לעומק 20 מ'. חי חפור בקרקעית רכה. ניזון בדרך של בליעת המשקע ועיכול החומר האורגני שבו.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

ליזמטה זיפנית *Lysmata seticaudata*

סרטן ממשפחת הגבנוניתיים – *Hippolytidae*, בסדרת מעשירי-הרגל ארוכי-הבטן. תפוצתו במזרח האוקייאנוס האטלנטי ובים-התיכון. הגוף מוארך ופחוס, השליש האחורי שלו כפוף כלפי מטה. בקדמת הראשחזה קרן בולטת, שלאורך שפתה העליונה 6–7 זיזים חדים. הזוג השני של רגלי-החזה ארוך ביותר, ומסתיים ב-20–30 פרקים קטנים. אורך הזוג הראשון של רגלי-החזה כמחצית מאורך הזוג השני, ובקצהו צבתות קטנות. אורך הסרטן עד 40 מ"מ. על

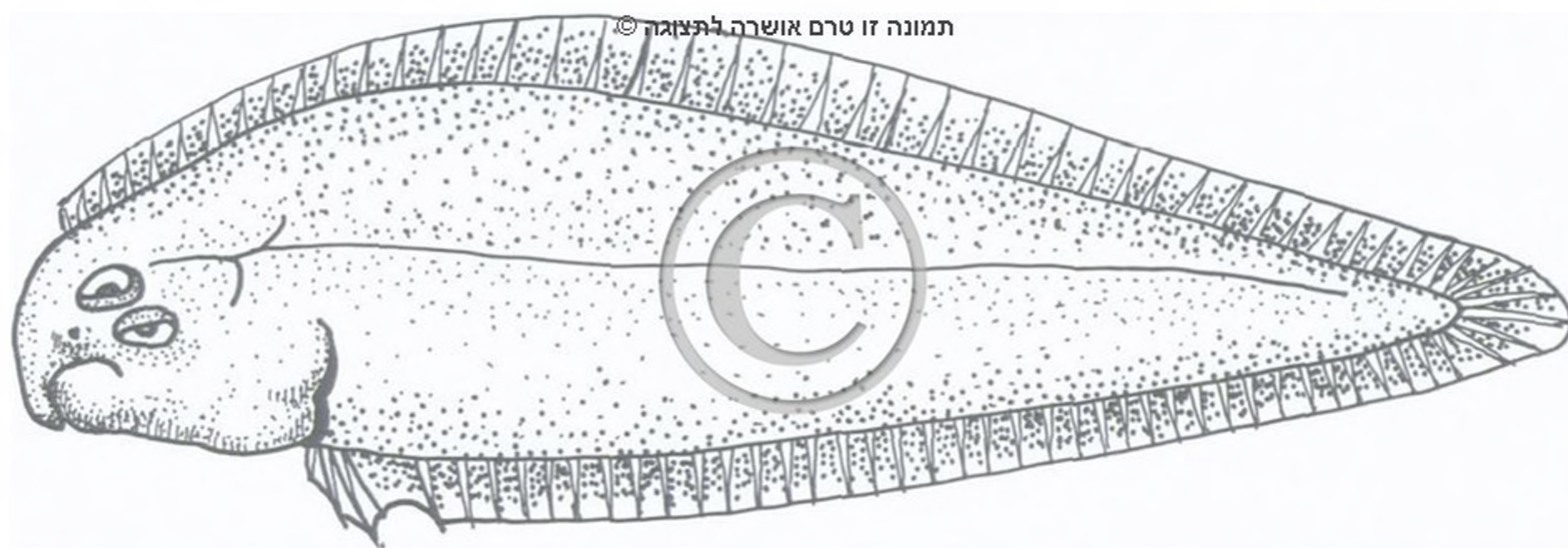
כל גופו דגם של פסים אדומים. מופיע לאורך חוף הים-התיכון של ישראל, בסבך אצות על-גבי סלעים ואבנים, מהמים הרדודים ועד לעומק עשרות מטרים.

Cynoglossus dollfusi

לשונית דולפוס

דג ממשפחת הלשוניתיים – *Cynoglossidae*, מבין דגי משה-רבנו. תפוצתו באוקייאנוס ההודי

ובים-סוף. שוכב על צדו הימני. גופו פחוס מאוד, הראש מעוגל, הזנב הולך וחד לעבר קצהו. סנפיר-הגב מתחיל לפני העיניים, והוא נמשך אחורה עד למיזוגו עם סנפיר-הזנב. סנפיר-הגחון קטן, מתחבר לסנפיר-השת. אורך הדג עד 15 ס"מ. צדו העליון (השמאלי) צהבהב-אדמדם, מעוטר בכתמים שחומים ולאורכו שני קווי צד. הדג שכיח לאורך מפרץ אילת, על קרקעית חולית. הדג לשונית מובהקת - *C. lingua*, מצוי גם הוא באילת.

Cynoglossus sinusarabici

לשונית ערבית

דג שתפוצתו דומה לזו של לשונית דולפוס. עבר מים-סוף לים-התיכון. אורכו עד 15 ס"מ. צדו העליון (השמאלי) חיוור, ועליו דגם של כתמים כהים וקו צד אחד. מופיע בסביבות אילת, בעומק 5-15 מ'.

Hydnophora contignatio

מבוך מצהיב

אלמוג בסדרת הששאים (אלמוגי-אבן). תפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים-סוף. המושבה שיחנית ולעתים, אצל הפרטים הצעירים, היא משוטחת. הענפים קצרים למדי, אי-רגולריים ומעובים, ולאורכם צלעות חדות וגבוהות ותלמים ביניהן. מקודקוד הצלעות נמשכות לוחיות-שלד דקות וצפופות, הנפגשות על-פני התלמים עם לוחיותיהן של צלעות שכנות. לאורך הצלעות יושבים הפוליפים, המכסים את פני האלמוג ברקמה דקה. גודל המושבה עד 50 ס"מ, אך קיימים גם פרטים גדולים יותר. אורך הענף עד 10 ס"מ, וגודל הפוליפ עד 10 מ"מ. הפוליפים חומים-צהבהבים ולהם זרועות קצרות ומעובות. האלמוג מופיע לאורך שוניות אילת, בייחוד באזור הקדם-שונית, עד לעומק מטרים אחדים. ניזון מיצורי פלנקטון, שאותם הוא לוכד בעזרת חוטים דקים, דביקים וצורבים.

Cerithopsis rupestre

מגדלון הסלעים

חילזון ממשפחת המגדלוניים - Cerithidae. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. הקונכייה קטנה יחסית, בעלת 6-7 פיתולים. הפיתול הרביעי והפיתול החמישי תפוחים. על כל פיתול שתי שורות של בליטות קטנות. המרזב שבפתח - צר. אורך הקונכייה עד 25 מ"מ. היא לבנבנת-צהבהבת ועליה דגם חום. החילזון שכיח לאורך חוף הים-התיכון של ישראל, באזורי סלעים.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

מגדלון ים-סופי *Cerithium erythraeaense*

חילזון, גדול המגדלונים בים-סוף. הקונכייה חדה בקצה ומתרחבת מאוד בפתחה. יש בה עד 12 פיתולים אלכסוניים, שלאורך כולם קרין חד עם בליטות חדות או מתעגלות. בפתח הקונכייה שן בולטת, אופקית. אורך הקונכייה עד 70 מ"מ. היא לבנה, מעוטרת בדגם חום. המין שכיח בסביבות אילת, במים הרדודים, באזורים חוליים.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

מגדלון מחספס *Cerithium scabridum*

חילזון שתפוצתו בימים החמים. עבר מים-סוף לים-התיכון. הקונכייה מגדלית, הפיתולים מובלטים. במרכז כל אחד מהם קרין, ועליו שורה של בליטות. על הפיתול האחרון, הגדול, 4 צלעות עם בליטות מוארכות. אורך הקונכייה עד 20 מ"מ. צבעה בהיר עד חום; הבליטות שעל פניה שחומות או לבנבנות. המין שכיח לאורך חוף הים-התיכון של ישראל ובאזור אילת. כאן מזדמן גם **מגדלון מפוספס** – *Rhinoclavis fasciata*.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

מגדלון נודד *Rhinoclavis (Cerithium) kochi*

חילזון שתפוצתו באוקיאנוס השקט, באוקיאנוס ההודי ובים-סוף, ממנו חדר לים-התיכון והתפשט עד מאוד לאורך החוף הישראלי. הקונכייה מגדלית, משוכה, מחודדת מאוד בקצה העליון ומתחדדת רק במקצת ליד הפתח. הפיתולים אלכסוניים קמעה, ערוכים במישור אחד. על פניהם גבשושיות מעטות שרוחבן כמילימטר אחד. אורך הקונכייה עד 30 מ"מ. צבעה חום ועליה דגם לבנבן. זהו השכיח מבין המגדלונים. מצוי מהמים הרדודים ועד לעומק כ-150 מ'.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

מגדלון שכיח *Cerithium vulgatum*

חילזון שתפוצתו באזור סקנדינביה, במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. הקונכייה מגדלית, חדה. על כל פיתול שורה של גבשושיות ובליטות מוארכות. הפתח מחודד ומסתיים במרזב קצר. אורך הקונכייה עד 40 מ"מ. צבעה חום-אדמדם בתוספת כתמים בהירים. המין שכיח לאורך חוף הים-התיכון, בקרקעית טין ובין סלעים, מהמים הרדודים ביותר ועד לעומק 20 מ'.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

מגדלון תותי *Clypeomorus morus*

חילזון שתפוצתו בימים החמים. הקונכייה קצרה, תפוחה

במקצת ובה 6 פיתולים. היא מעוטרת בבליטות קטנות וצפופות. אורכה עד 20 מ"מ. צבעה בהיר; לבליטות הרבות קצוות כהים. המין שכיח בין סלעי חוף אילת, באזור הרדוד של התת-כרית.

מגדלית המלחות *Pirenella cailliaudi*

חילזון ממשפחת המגדליתיים – Potamididae. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי ולאורך ים-סוף. הקונכייה מגדלית, חדה ודקת-דופן, בעלת 10–12 פיתולים. פתחה עגלגל. אורכה עד 18 מ"מ. צבעה חום ועל פניה פספוס כהה. המין שכיח ודומיננטי לאורך חופי ימים שמליחותם גבוהה, במפרצים הסגורים של אזור אילת ובברכות של מים מלוחים. קרוב לו החילזון מגדלית ים-תיכונית – *P. conica*, השכיח לאורך חוף הים-התיכון, בעיקר בברכות המלח של עתלית.

Melanoides tuberculata

מגדלן מגבשש

חילזון ממשפחת השחיריים – Melanidae. תפוצתו במים המתוקים באפריקה ובאסיה, ומכאן התפשט בעולם כולו באזורים סובטרופיים וטרופיים. הקונכייה מגדלית, בעלת 8–9 פיתולים ההולכים ומתרחבים לעבר הפתח ועל כל אחד מהם תלמים דקים וגבשושיות זעירות רבות. אורכה עד 40 מ"מ. היא חומה, מנוקדת בשחור. הקונכיות המתות לבנבנות. החילזון נפוץ בכל מקווי-המים המתוקים בישראל וגם לאורך ים-המלח ובשפכים של נחלי החוף, בהתאם לתנאי המליחות. חי חפור בטין וניזון מרקבובית. יש אוכלוסיות משלו המתרבות רביית בתולים, ואחרות שמיניהן דו-זוויגיים. הנקבות מדגירות את הביצים בכיס-דגירה מיוחד, הנוצר מהתרחבות חלל הגלימה. אורך הצעירים המושרצים עד 2 מ"מ.

Monocentrus japonicus

מגנן יפני

דג ממשפחת המגינוניים – Monocentridae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס-סוף. גופו קצר וגבוה, מכוסה כולו בקשקשים גדולים דמויי לוחות מגן. קדמת הראש מעוגלת. בסנפיר-הגב הקדמי 4–5 קוצים חזקים, חופשיים. החלק האחורי, הרך, של סנפיר-הגב ושל סנפיר-השת עוטף משני העברים את השוליים של סנפיר-הזנב. משני צדי הלסת התחתונה יש גופים מאירים. אורך הדג עד 14 ס"מ. צבעו צהבהב-חום, מבריק. מצוי בסביבת אילת, עד לעומק 20 מ'. טורף, פעיל בשעות הלילה.

תמונה עמ' 138

Rhizostoma pulmo

מדוזה מצויה

מדוזת-סוכך בסדרת שורשי-הפה – Rhizostomaea. הסוכך שלה פעמוני, גבוה במרכזו, מתרחב כלפי מטה וצר בהיקפו. לאורך שוליו יש אונות עם עיניות. בתחתית הסוכך, כלפי מטה, תלוי ענבל-גוף מרכזי דמוי כרובית שבקצה זרועות. הפה אטום. פיות זעירים רבים קבועים בקצות הזרועות. גודל הסוכך עד 25 ס"מ. צבעו לבנבן, שפתו כחולה והמתלה כחלחל. המדוזה שכיחה מאוד לאורך חוף הים-התיכון של ישראל, בעיקר בחודשי הקיץ.

Rhopilema nomadica

מדוזה נודדת

מדוזה שתפוצתה באוקיאנוס השקט ובאוקיאנוס ההודי. כן חדרה ליס-התיכון. הסוכך פעמוני ומורם. על-פני שטחו פטמות קטנות רבות. בשוליו מספר רב של בחיניים דקים. ענבל הפה ארוך. זרועות הפה מאוחדות, יוצרות במרכזן סבך של חוטים דקים. בתוכן רשת צפופה של תעלות דקיקות. גודל המדוזה עד 25 ס"מ. הסוכך כחלחל. בחודשי הקיץ של השנים האחרונות היא מופיעה בהמונים לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, וגורמת למקרי צריבה רבים אצל המתרחצים. התפשטותה מיפן לאזורנו התרחשה, כפי הנראה, באמצעות פוליפים רבים שנצמדו לאוניות, התפתחו ושחררו מדוזות צעירות, או עם נדידת הבוגרות אל צפון יס-סוף ואל תעלת-סואץ.

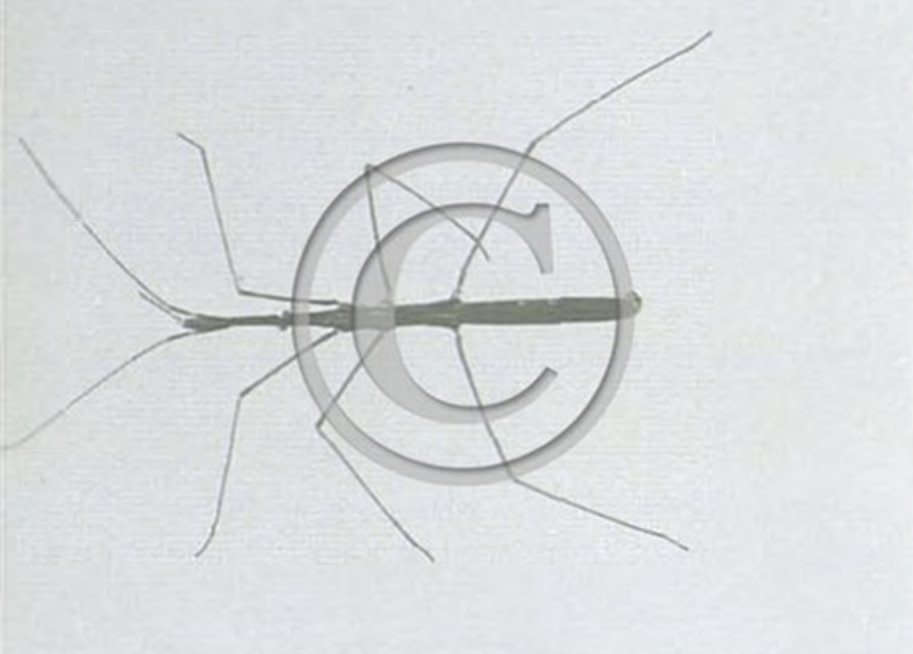
תמונה עמ' 19

Cotylorhiza tuberculata

מדוזת הקנוקנות

מדוזה ממשפחת שורשי-הפה – Rhizostomidae, במחלקת מדוזות-הסוכך – Scyphozoa. תפוצתה באוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. הסוכך דמוי כובע שטוח, במרכזו רמה קטנה ושוליו נוטים מטה. סביב המתלה התחתון ציבור גדול של גדילים כדוריים, חלקם על גבעולים ארוכים. גודל המדוזה עד 20 ס"מ. צבע הסוכך חום-ירקרק, בשל האצות השיתופיות שעל פניו. הגדילים לבנים או סגולים-כחולים. המדוזה מופיעה לאורך חוף היס-התיכון של ישראל מיוני עד סוף אוגוסט, לעתים במספר רב. גורמת לצריבה עזה.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

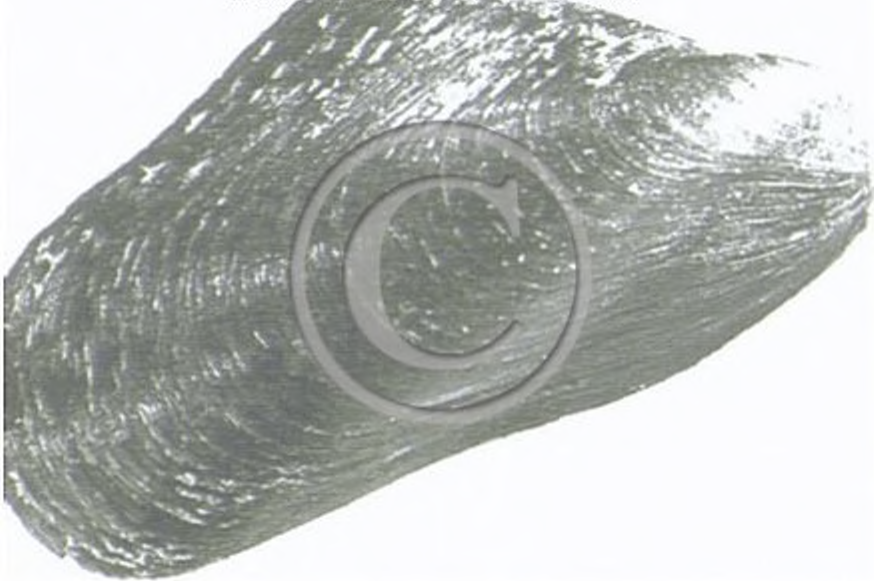
מודד-מים שכּיח Hydrometra stagnorum

חרק ממשפחת מודדי-המים – Hydrometridae, מבין הפשפשאים. תפוצתו באירופה ובאסיה הרוסית. גופו מקלוני ודק. הראש דק וארוך ובקצהו זוג מחושים ארוכים. שלושת זוגות הרגליים דקים וארוכים. אורך מודד-המים עד 12 מ"מ. צבעו אפור-חום. מצוי לאורך שפלת החוף ובמערכת הירדן, על גופים במים. מתרופץ על-פני קרום המים. טורף הניזון מזחלי יתושים או מחרקים קטנים.

מודיולה אזנית Modiolus auriculatus

צדפה ממשפחת הבוציתיים – Mytilidae. תפוצתה באוקיאנוס ההודי וביס-סוף, ממנו חדרה ליס-התיכון. קשותיה צרות במקום יציאת סיבי הביסוס, שבעזרתם היא מתחברת למצע, ומתרחבות כמניפה לעבר הקצה החופשי. אורכה עד 40 מ"מ. פניה החיצוניים שחומים כהים, בפנים יש לה ברק כחלחל-כסוף. שכיחה לאורך חוף מפרץ אילת, באזור הסלעי של הכרית. מופיעה לפעמים בציבורים גדולים המכוסים באצות. ניזונה בדרך של סינון. משחררת את ביציה לתוך המים. קרובים לה מיני בוצית.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

מודיולה שעירה Modiolus barbatus

צדפה שתפוצתה במזרח האוקיאנוס האטלנטי

ובים-התיכון. הקשוות מתרחבות במרכזן, צרות יותר בשני הקצוות. הקודקוד שבקרבת קצה הקשווה כפוף במקצת. שני שלישים מפני הקשוות מכוסים בזיפים צפופים. אורך הצדפה עד 50 מ"מ. צבעה חום עד חום כהה; הצד הפנימי מבריק-כחלחל. שכיחה לאורך חוף הים-התיכון של ישראל. סביב מקום אחיזתה נוצרת על-פי רוב הצטברות של חול ושל גרגירים שונים.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

מולית אדמה *Mullus barbatus*

דג ממשפחת המוליתניים - Mullidae. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. הגוף משוך. בסנטר שתי בינים ארוכות. לדג שני סנפירי-גב. סנפירי-זנב ממוזלג. אורך הדג עד 25 ס"מ. הגב אדום, צדי הגוף ורודים. שכיח לאורך חוף הים-התיכון של ישראל, בלהקות, קרוב לקרקעית. ניזון מחסרי-חוליות שונים, שהוא נובר בקרקע בעזרת הבינים כדי למצאם. נידוג בכמויות גדולות.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

מולית הפסים *Mullus surmuletus*

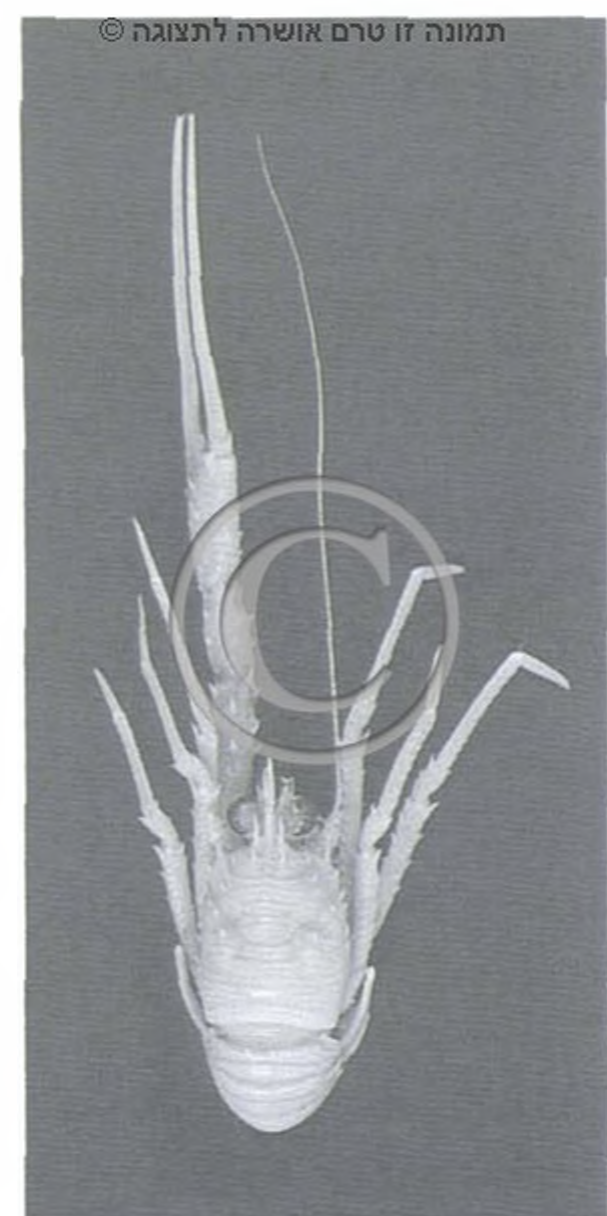
דג שתפוצתו בים-התיכון. קרוב למולית האדומה, אך נבדל ממנו בפסים צהובים לאורך הגוף, ובפסים שחומים בסנפירי-הגב. אורך הדג עד 35 ס"מ. מופיע במים הרדודים לאורך החוף הישראלי.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

מוליתן הכתם *Mulloides flavolineatus*

דג ממשפחת המוליתניים. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים-סוף. דומה למולית הפסים. אורכו עד 40 ס"מ. צבעו לבנבן-כסוף; פס צהוב המתחיל ליד העין נמשך לאורך הגוף. הסנפירים לבנבנים. על-פי רוב נראה כתם כהה מתחת לסנפירי-הגב הראשון. הדג שכיח לאורך חוף אילת, על-פי רוב בלהקות בנות עשרות פרטים. דומה לו בתפוצתו הדג מוליתן ים-סופי - *M. vanicolensis*.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

מונידה בוקת *Munida curvimana*

סרטן ממשפחת הגלתיים - Galatheididae, בתת-סדרת הסרטנים שוני-הבטן - Anomura. תפוצתו באוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. נבדל ממיני הגלתיאה בשלוחה החוטמית הקבועה בקצה הקדמי של הראש, בין העיניים, שהיא חלקה, ללא שינוי. הרגליים ארוכות ועליהן קוצים דקים. אורך הסרטן עד 20 מ"מ. מופיע לאורך החוף הישראלי עד לעומק 100 מ'.

Zeus faber

מוריגן הכתם

דג ממשפחת המוריגניים – Zeidae. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. גופו פחוס וגבוה, מחודד בקדמתו ומעוגל באחוריו. הראש, העין והפה גדולים. לאורך בסיסם של סנפיר-הגב ושל סנפיר-השת שורת קוצים חדים. סנפיר-הגב אחיד ובו קרני-סנפיר ארוכות מאוד. אורך הדג עד 60 ס"מ. צבעו חום-צהבהב או אפרפר. בכל אחד מצדי הגוף כתם כהה גדול, מוקף בשוליים לבנבנים. הדג שכיח לאורך החוף הישראלי, מהמים הרדודים עד לעומק 200 מ'. טורף הניזון מבעלי-חיים שונים. הנקבה מטילה ביצים צפות.

Lithognathus mormyrus מורמיר מסרטט

דג ממשפחת הספרוסיים – Sparidae. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. גופו משוך ונמוך. הראש חד, תפוח לפני העיניים. סנפיר-הגב ארוך; חלקו הקדמי, הקוצני, נמוך במקצת מהחלק האחורי, הרך. אורך הדג עד 45 ס"מ. גבו אפור-חום, גחונו כסוף-לבן. לאורך צדי הגוף 12–13 חישוקים חומים, עבים ודקים לסירוגין. שכיח ביותר לאורך חוף הים-התיכון של ישראל, במים הרדודים. נידוג ברשתות ובחכות.

Muraena helena

מורנה ים-תיכונית

דג ממשפחת המורניים – Muraenidae, בסדרת הצלופחאים – Anguilliformes. תפוצתו בים-התיכון. גופו ארוך ופחוס, דמוי חגורה, חסר סנפירי-חזה וסנפירי-גחון. הפה גדול, השיניים בולטות. הנחיריים צינוריים. העור חסר קשקשים, רירי. אורך הדג עד מטר אחד. צבעו חום, משויש או אחיד. מופיע לאורך חוף הים-התיכון של ישראל, באזורים סלעיים. מסתתר בנקיקים ובמערות. טורף הניזון מבעלי-חיים חיים או מתים. נשיכתו מסוכנת. הנקבה מטילה ביצים צפות, מהן מתפתחות פגיות שקופות ומוארכות.

Taeniura lymma

מחבטן הספירים

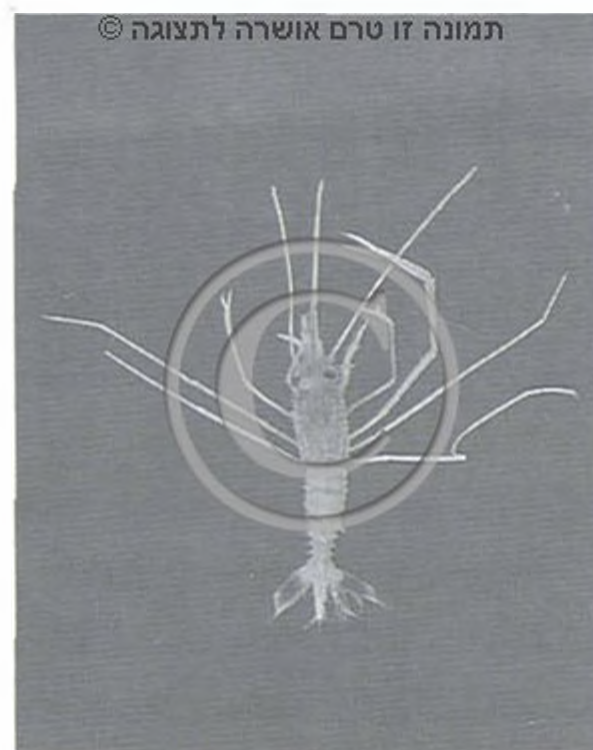
דג ממשפחת הטריגוניים – Dasyatiidae, בבת-מחלקת הבטאים – Batoidea. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים-סוף. גופו שטוח, מעוגל, דמוי מחבט. קדמת הראש מעוגלת.

העיניים גדולות, בולטות מעל הראש. חורי הזריקה קרובים לעיניים. הזנב ארוך, שטוח ועליו קוץ גדול. קוטר הגוף עד 70 ס"מ. צבעו אפור-ירקרק, זרוע מספר רב של כתמים כחולים. שני פסים כחולים עוברים לאורך הזנב. שכיח ביותר לאורך חוף אילת, במים הרדודים, על-פי רוב מתחפר חלקית בחול. ניזון מחסרי-חוליות שונים. הנקבות ממליטות 2 ולדות, אחת לשנה.

מחושן ים-תיכוני *Stenopus spinosus*

סרטן ממשפחת המחושניים – *Stenopidae*, בבת-סדרת הסרטנים ארוכי-הבטן – *Macrura*. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. הגוף דק ומוארך. המחושנים חוטיים, אורכם עולה בהרבה על אורך הגוף. בזוג רגלי-החזה הראשון קבועה צבת, ארוכה מאורך הגוף. גם בזוג הרגליים השני ובזה השלישי קבועות צבתות דקות. הגוף וזוג הרגליים הראשון קוצניים. אורך הסרטן עד 40 מ"מ. צבעו כתום-צהוב. המחושנים והרגליים כתומים, מעוטרים בטבעות לבנות. בזוג האחרון של רגלי-הבטן כתם אדום בולט. הסרטן מופיע לאורך חוף הים-התיכון.

מחושן נקאי *Stenopus hispidus*

סרטן שתפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים-סוף. מבנה גופו כשל המחושן הים-תיכוני. אורכו עד 70 מ"מ. המחושנים לבנים, הגוף וזוג הרגליים הראשון אדומים, מעוטרים בטבעות לבנות. הסרטן שכיח לאורך שוניות אילת. ניזון מניקוי דגים, בעיקר מורנות. תמונה עמ' 27

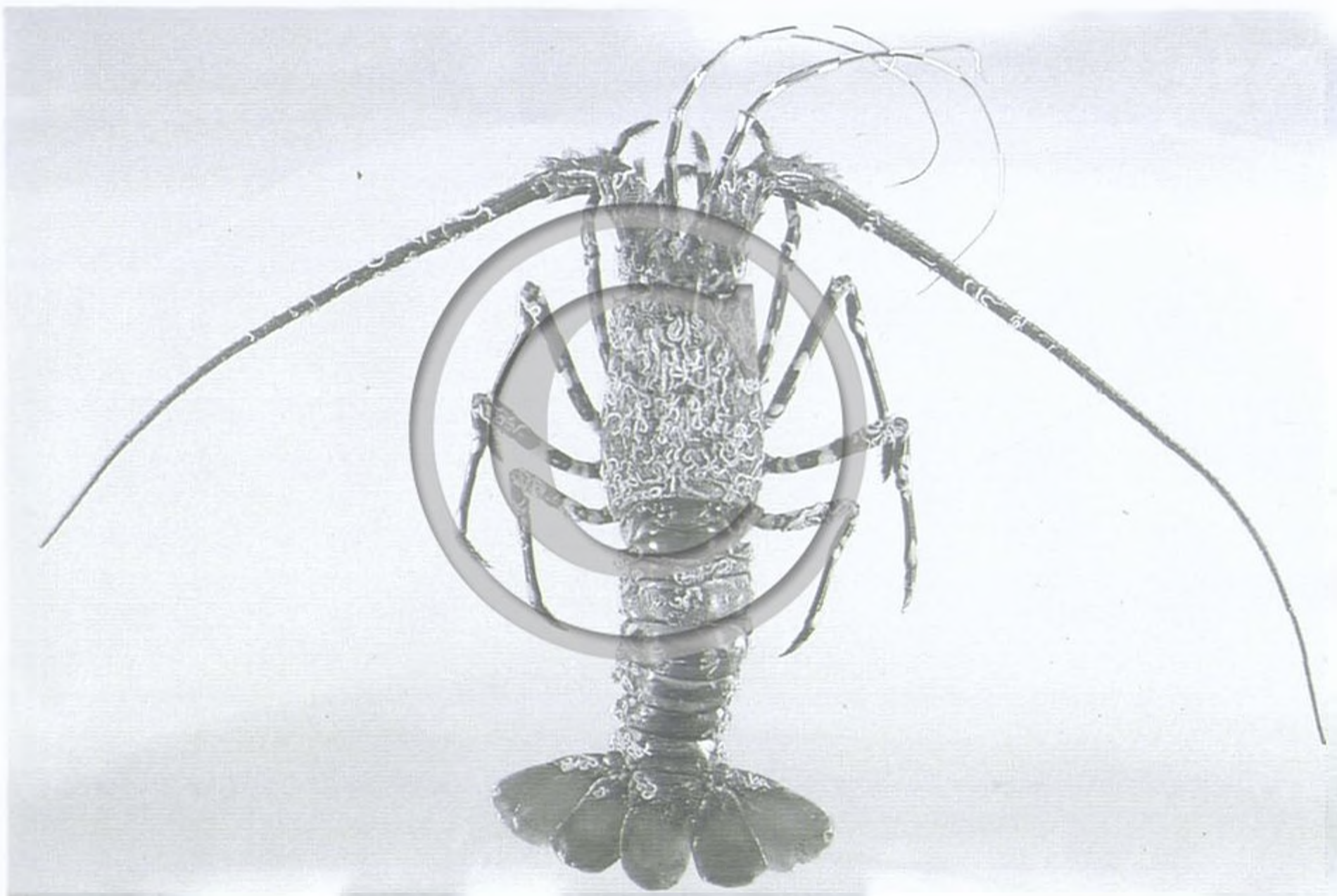
מחושנית שפמתנית *Antennablennius hypenetes*

דג ממשפחת הקרנוניים – *Blenniidae*. תפוצתו בים-סוף. גופו פחוס, גבוה באזור הראש. מתחת לעיניים ומעל הנחיריים חוטים, שאורכם עולה על אורך העורף. על הראש, מאחורי העיניים, שורה של חוטים היוצרים כעין כרבולת קטנה. אורך הדג עד 70 מ"מ. צבעו אפרפר ובצדי גופו 7–8 כתמים שחומים, העוברים גם אל בסיסו של סנפיר-הגב. מופיע לאורך חוף אילת.

מחושנת הדור *Panulirus ornatus*

סרטן ממשפחת המחושתניים – *Palinuridae*, בסדרת הסרטנים מעשירי-הרגל ארוכי-הבטן. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי ובים-סוף. הגוף ארוך, קדמתו עגלגלת ובטנו משוטחת. שריונו חזק. המחושנים ארוכים בהרבה מהגוף, מעובים בבסיסם וקוצניים מאוד. על שריון-החזה קוצים רבים, בייחוד מעל העיניים. אורך הסרטן עד 40 ס"מ, צבעו חום עד

אדמדם, מגוון בסגול. על כל הגוף ועל הגפיים דגם של פסי-אורך לבנים. מזדמן בים אילת בין שוניות האלמוגים, עד לעומק 20 מ'. ביום מסתתר בנקיקים, בשעות הלילה נע בזריזות על-פני הקרקעית והשונית. ניזון מבעלי-חיים שונים, שאותם הוא מפצח בלסתותיו החזקות. מתרבה בחודשי הקיץ. הנקבה מדגירה את ביציה על רגלי-בטנה. הפגיות צפות בפלנקטון.

Panulirus penicillatus

מחושֶׁתן קוצני

סרטן שגופו ארוך, משוריין. אורך זוג המחוששים השני עולה על אורך הגוף והוא קוצני מאוד. רגלי-החזה חסרות צבתות. בקדמת שלד הראשחזה קוצים, הבולטים מעל העיניים. מניפת הטלסון שבקצה הבטן רחבה מאוד. אורך הסרטן עד 70 ס"מ. צבעו חום-אדום מגוון בכחול. ציור לבן על הרגליים ועל פרקי הבטן. מין זה הוא הגדול בבני משפחתו והנפוץ מכולם במפרץ אילת. לאחרונה חדר ליס-התיכון. מתרבה כקודמו.

תמונה עמ' 29

Nerophis maculatus

מחֶטֶת הכֶּתֶם

דג ממשפחת האבובוניים - Syngnathidae. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. גופו ארוך, מקלוני. הפה קבוע בקצה צינורית קצרה יחסית, מחודדת לפנים וכפופה במקצת כלפי מעלה. קצה הזנב המחודד חסר סנפיר. אורך הדג עד 26 ס"מ. צבע הנקבות זיתי, וצבע הזכרים זיתי עד ורדרד. על הגוף דגם של חישוקים ורודים או רשת קווים. הדג מופיע לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, בין אצות, עשביים ואבנים. הזכרים מדגירים את הביצים הדבוקות לגחונם.

Lissocampus banwarthi

מַחֲטִית פֶּטְמִית

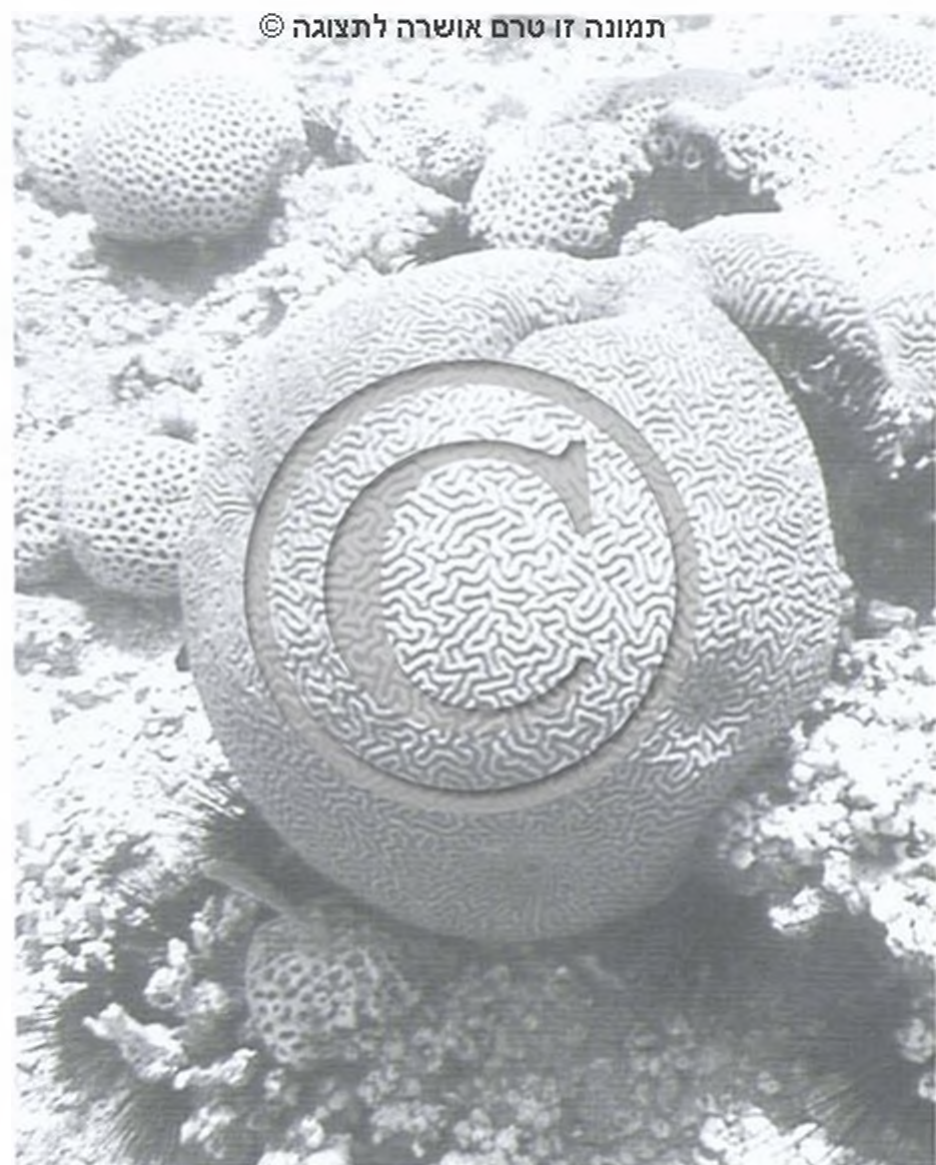
דג שתפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי ובים־סוף. גופו מקלונני, משוריין. לאורך הגוף עד 17 טבעות שלד. לאורך הגב קרינים, המתמשכים גם על טבעות הזנב. סנפיר־הזנב מפותח ובו 10 קרניים. על הגוף כולו פטמות עוריות קטנות. אורך הדג עד 12 ס"מ. צבעו צהבהב־אפור, מנומר בכתמים חומים רבים. הזכר מדגיר את הביצים על משטח שבתחתית הזנב. הדג מצוי באילת באזור הכרית, על־פי רוב מתחת לאבנים.

Platygyra lamellina

מַחַן כְּדוּרִי

אלמוג ממשפחת האלמוגוניים – Faviidae, בסדרת האלמוגאים. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי ובים־סוף. המושבה כדורית ועל פניה תלמים מפותלים, היוצרים מבוך מורכב דמוי מוח. בתוך התלמים סדורים בשורות פיות הפוליפים. קוטר המושבה עד מטר אחד, ולעתים נדירות גם יותר. צבע האלמוג חום־ירקרק. שכיח ביותר לאורך חוף אילת בתוך מארג השוניות, ופחות בתוך הלגונה ומחוצה לה. טורף הניזון בשעות הלילה מהפלנקטון, אבל מנצל גם את האצות השיתופיות כספקי מזון.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Clypeaster fervens

מַטְבְּעוֹן לוֹהֵט

קיפודיים ממשפחת המטבעוניים – Clypeasteridae, בבת־מחלקת קיפודי־הים האירגולריים. תפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים־סוף. גופו שטוח. הפה קבוע במרכז של תחתית הגוף. פיהטבעת ממוקם במרכז הצד העליון, וסביבו 5 "עלים" של נקבי רגלי־מים. קוטר הקיפוד

עד 9 ס"מ. הקוצים הקטנים חומים והשלד לבן. שכיח במים הרדודים של חוף אילת. נע מתחת לחול. ניזון מבליעת חלקיקים אורגניים. באילת מצוי גם מטבעון מרושת – C. rarispinus, הדומה למטבעון הלוהט אך נבדל ממנו בצבע השחום של חיבורי לוחיות השלד, ובצבע הירקרק־צהבהב של הגוף.

Matuta banksii

מַטוּטָה דוֹקֶרֶת

סרטן ממשפחת הביישניים – Calappidae, בבת־סדרת הסרטנים קצרי־הבטן – Brachyura. תפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים־סוף. שריון הראשחזה תפוח, קדמתו רחבה מחלקו האחורי. גבו חלק. משני צדי הראשחזה, במרכז, קוץ ישר וחזק. הצבת מורחבת ושפתה קוצנית. הפרקים האחרונים ברגלי־החזה משוטחים. אורך הסרטן עד 50 מ"מ. צבעו בהיר־צהבהב, זרוע ניקוד וכתמים אדמדמים. שכיח לאורך חוף אילת, במים הרדודים, מחופר בחול ועינו בולטת מעל־פני החול. טורף הניזון גם מאצות.

Plagiotremus rhynorhynchus

מטען כחל-פסים

דג ממשפחת הקרנוניים - Blenniidae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס-סוף. הגוף דק ומשוך. סנפיר-הגב נמשך מן הראש ועד הזנב. סנפיר-השת ארוך ובו קרניים רבות. אורך הדג עד 10 ס"מ. גופו כחול בהיר עד כהה; לאורכו, מכל צד, פסים כחולים. מצוי לאורך שוניות אילת. מחקה בצבעו את הנקאי ארבע-קו. ניזון על-פי רוב מקשקשיהם של דגים שונים או בדרך של נגיסת עורם.

Plagiotremus tapeinosoma

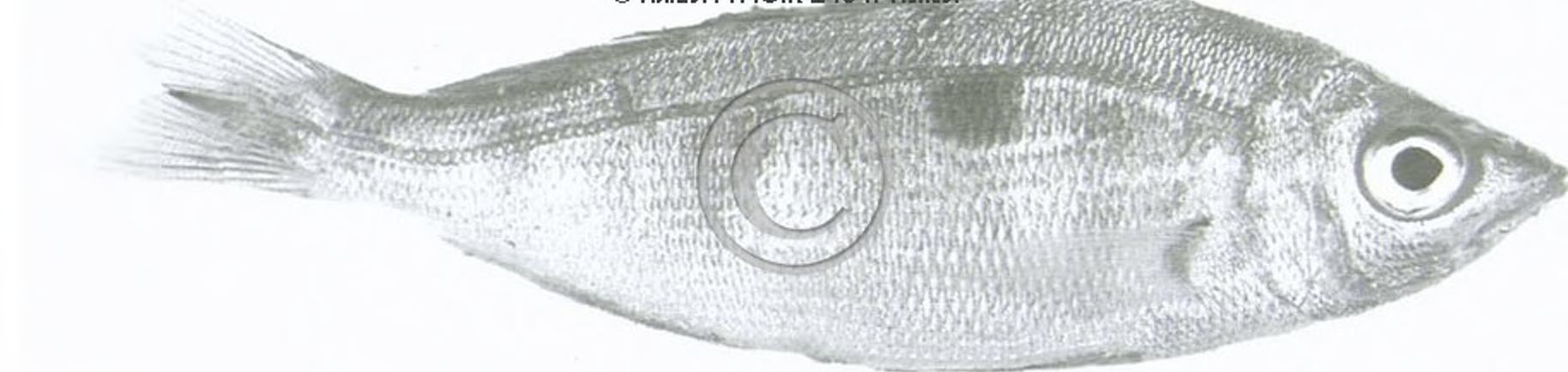
מטען נשכן

דג שתפוצתו כשל המטען כחול-הפסים. דג עדין. קדמת ראשו מעוגלת. אורכו עד 12 ס"מ. גבו אדמדם עד חום, גחונו כחלחל עד לבנבן. לאורך הגוף שני פסים כהים, העליון שבהם בנוי כתמים-כתמים ומסתיים בתוך סנפיר-הזנב. הדג שכיח בשוניות אילת.

Spicara maena

מינון הכתם

דג ממשפחת המינוניים - Emmelichthyidae. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. גופו פחוס, ראשו חד וזנבו ממוזלג. הפה בעל לסתות משתרבות. השיניים זיפיות. הגוף מכוסה קשקשים קטנים. סנפירי-הגב וסנפירי-השת גבוהים. אורך הדג עד 25 ס"מ. צבעו כסוף-אפור; בצדי הגוף כתמים כהים. שכיח לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, במים הרדודים, על-פי רוב בין גידולי אצות גבוהים. ניזון מחסרי-חוליות קטנים. אנדרוגינוס שראשיתו כנקבה וסופו כזכר.

Squatina squatina

מלאך-ים כנוף

כריש ממשפחת המלאך-ימיים - Squatinidae, בסדרת הכרישאים. תפוצתו באוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. כריש-קרקע. גופו שטוח חלקית, קדמתו מורחבת ופחוסה וגם זנבו פחוס. הראש מעוגל לפנים והפה קדמי. ליד הנחיריים דבלול בולט. סנפירי-החזה משולשים, רחבים וחופים על סנפירי-הגחון. על הזנב קבועים שני סנפירי-גב קטנים. אונותיו של סנפירי-הזנב אינן שוות. אורך הכריש עד 2.5 מ'. צבעו חום-ירוק, זרוע ניקוד כהה. שכיח לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, על קרקעית טין עד לעומק כ-100 מ'. ניזון מחסרי-חוליות שעל הקרקע. הנקבה משריצה אחת לשנה עד 20 ולדות חיים.

מלפפון־ים ורד־גחון

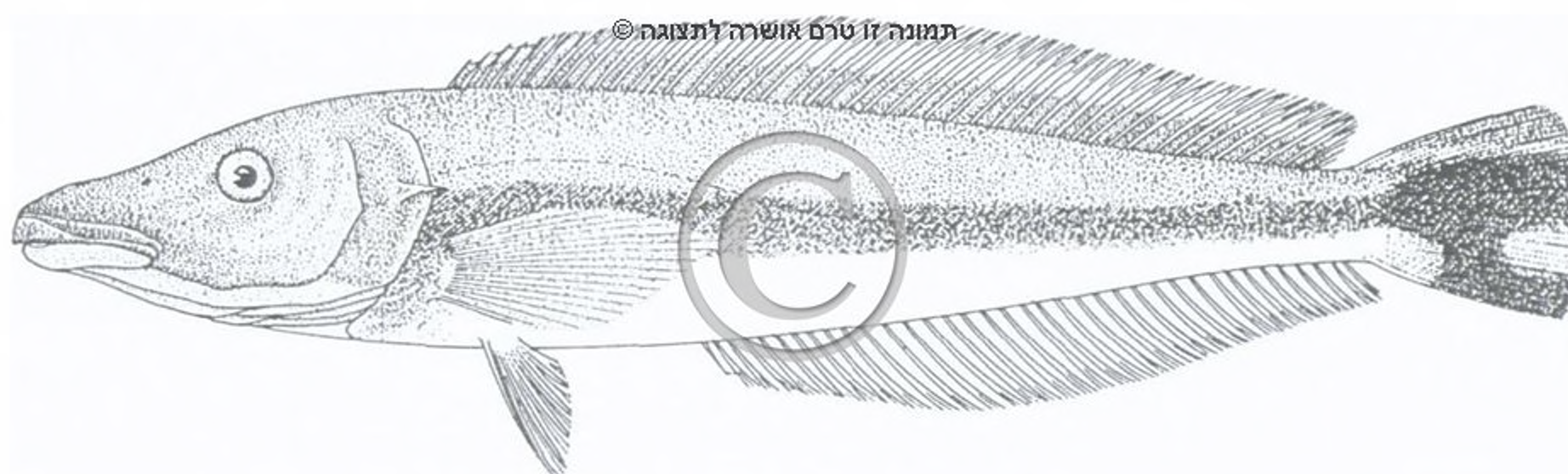
Actinopyga seratidens

מלפפון־ים ממשפחת הגלילניים – *Holothuridae*. תפוצתו באוקיאנוס ההודי וביס־סוף. אורכו עד 45 ס"מ. גבו שחום, גחוו ורוד בהיר. נפוץ במים הרדודים של סביבת אילת, בעיקר בשטחים המכוסים עשביים. פעיל בשעות הלילה. ביום מתחפר במצע. באותה סביבה מופיע גם מלפפון־ים לבן־גחון – *A. bonwarthi*.

מלקנט ארד־אף

Malacanthus latovittatus

דג ממשפחת המלקנטיים – *Malacanthidae*. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס־סוף. גופו משוך מאוד, בעל סנפיר־גב ארוך שחלקו הקדמי נמוך מחלקו המרכזי. גם סנפיר־השת ארוך. בשולי מכסה הזימים קוץ. שולי סנפיר־הזנב ישרים. הגוף מכוסה בקשקשים מסרקיים קטנים. הראש מחודד, חלקו שלפני העיניים ארוך פי 2.0–2.7 מן החלק שאחרי העיניים. אורך הגוף עולה פי 5.0–6.7 על גובהו, ומגיע עד 45 ס"מ. הדג כחול־שחרחר וגחוו כחלחל. פס שחום משוך לאורך צד הגוף, והוא בולט במיוחד על הזנב, שם הוא מתרחב על הסנפיר. הראש כחלחל. הצעירים בהירים, לגופם פס כהה רחב, הנמשך מהפה ועד סנפיר־הזנב. הדג מופיע במפרץ אילת, בעומק 10–15 מ', על קרקעית חולית, מסתתר במחילות בין שברי אלמוגים.

מלקנט מגון

Malacanthus brevirostris

דג שתפוצתו כשל קודמו. גופו משוך, ראשו קצר וקדמתו מעוגלת. פתח־הפה מגיע עד קו העין. בחלקו העליון של מכסה הזימים קבוע קוץ אחד. אורך הדג עולה פי 8 על גובהו ומגיע עד 32 ס"מ. צבעו אפור־לבן, ועל פניו סימנים של חישוקים כהים. על סנפיר־הזנב שני פסים שחורים. חי בזוגות במים הרדודים שבסביבות אילת, במחילות שסביב פתחיהן הוא בונה לו "גדר" משברי אלמוגים ומשיירי חפצים שונים שבמים.

Manta ehrenbergi

מַנְטָה קֶצֶר־זָנָב

דג ממשפחת הכנפתיים – Mobulidae, בבת־מחלקת הבטאים. תפוצתו בכל האוקיינוסים וביס־סוף. דומה בצורתו החיצונית לכנפתן. שטוח מאוד ורחב ביותר בציר המחבר את קצות סנפירי־החזה. שני הגדילים שליד הפה גדולים מאוד. מאופיין בהיעדר שיניים בלסת העליונה. רוחב גופו עד 7 מ'. משקלו עד 3 טונות ואף למעלה מזה. גבו שחור וגחוונו בוהק. מופיע בים הפתוח מול חוף אילת. ניזון מיצורי פלנקטון קטנים, שהוא אוסף בעת שחייה בפה פעור.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Pinna nobilis

מְנִיפְנִית אֶצִילָה

צדפה ממשפחת המניפניתיים – Pinnidae. תפוצתה במזרח האוקיינוס האטלנטי וביס־התיכון. הקשוות מוארכות־משולשות, הקצה הקדמי שלהן מחודד והאחורי מעוגל. צלעות דקות משוכות לאורך הקשוות, ולרוחבן ערוכות שורות־שורות מעוגלות של קשקשים משוננים, הבולטים בעיקר בחלק המתרחב של הקשווה. הדפנות דקות. אורך הצדפה עד 15 ס"מ. צבעה חום בהיר עד חום כהה. שכיחה מאוד לאורך חוף היס־התיכון של ישראל, מאזור התת־כרית ועד לעומק 20 מ'. חיה חפורה במצע חולי־טיני, כשקצה החד מעוגן בעזרת סיבי ביסוס באבן או בחצץ.

Pinna muricata

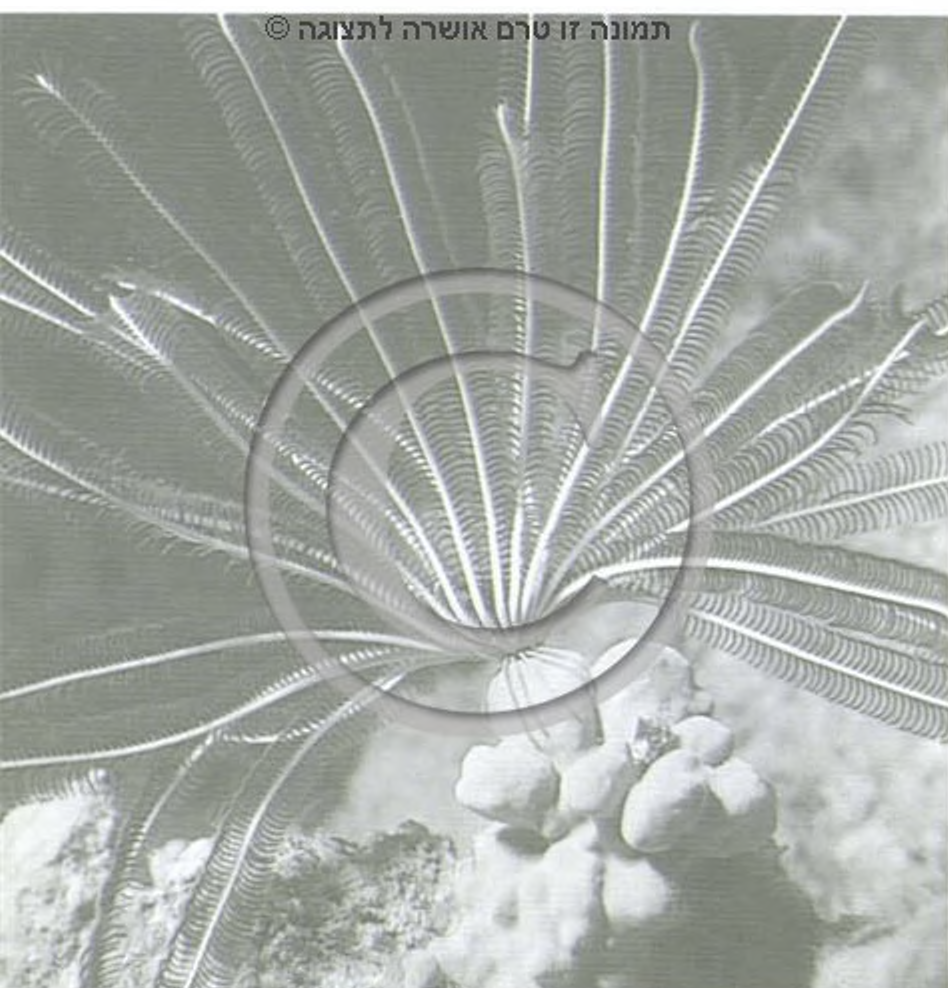
מְנִיפְנִית הַחֹל

צדפה שתפוצתה באוקיינוס ההודי וביס־סוף. הקשוות משולשות, דקות־דופן, שקופות בחלקן. שפות הקשוות מחוברות, בלא מנעול פתיחה. אורך הצדפה עד 16 ס"מ. צבעה ורדרד־שקוף. שכיחה מאוד לאורך חוף אילת, מאזור התת־כרית ועד לעומק 5–6 מ', בטין, על־פי רוב בין עשביים. מתגלה בדמות סדקים פעורים בקרקעית. במים הרדודים מחוברת לאבנים או לאלמוגים מופיעה גם מניפנית האלמוגים – Streptopinna saccata.

Heterometra savignyi

מְנִיפְתִית סוֹיִנִי

חבצלתיים ממשפחת המניפתיים – Himerometridae, במערכת קווצי־העור. תפוצתה במפרץ הפרסי וביס־סוף. בעלת 20 זרועות ויותר; הן עדינות וארוכות – אורכן עד 18 ס"מ. גדילי האחיזה שבתחתית הגוף ארוכים – עד 5 ס"מ, והם דקים וחלקים בצדס העליון. על הפרקים הסופיים, בצדס התחתון, זיז בולט. גודל החבצלת עד 25 ס"מ. צבעה על־פי רוב חום בהיר אחיד; מזדמנים גם פרטים לבנבנים. שכיחה מאוד לאורך חוף אילת, בעומק 2–15 מ'. פעילה בשעות הלילה; ביום היא מתכרבלת או מסתתרת.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

מניפתן ענק *Suberogorgia hicksoni*

אלמוג מעל־סדרת הגורגונאים – *Gorgonacea*, שבתת־מחלקת השמונאים. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי וביס־סוף. המושבה בנויה ממספר גזעים מרכזיים, שמהם מסתעפים ענפים ובני־ענפים, המתחברים לעתים קרובות זה עם זה ויוצרים רשת ענקית. גודל המושבות עד 3 מ' ויותר. צבען חום בהיר. לאורך הענפים הדקים יושבים הפוליפים הלבנבנים. האלמוג שכיח לאורך מפרץ אילת, בעומק 10–40 מ'. על מושבות המניפתן מתיישבים חבצלותיים, נחשוניים, צדפות שונות וחלזונות.

Camposcia retusa

מסון אריד־רגל

סרטן ממשפחת העכוביתיים – *Majidae*, בבת־סדרת הסרטנים קצרי־הבטן. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס־סוף. קטן־גוף, הראשחזה משולש וקדמתו מחודדת. העיניים קבועות על גבעולים קצרים. הצבתות דקות. רגלי־החזה ארוכות. כל הגוף, כולל הגפיים, מכוסה בפרווה צפופה של זיפים אנקוליים, ועליהם תולה הסרטן כל מה שנקרה בדרכו – גזרי אצות, תטולות שונות של חסרי־חוליות, ענפים של הידרתים ועוד – לצורך הסוואה. אורך הראשחזה עד 30 מ"מ. הסרטן חי לאורך חוף אילת, בקרבת החוף, מתחת לאלמוגים מתים ואבנים. בזמן ההתנשלות הוא מעביר את מעטה הסוואתו מהעור הישן לחדש. ניזון מבעלי־חיים ומאצות.

מסון הקרן *Menaethius monoceros*

סרטן שתפוצתו כשל קודמו. הראשחזה הזיפני מתמשך לפניו בצורת קרן ארוכה, כפופה במקצת כלפי מעלה. אורך הסרטן עד 30 מ"מ. חי במים הרדודים של חוף אילת, בין אצות החוף, שבהן הוא משתמש להסוואה. קרוב לו באילת מסוון מגובשש – *Menaethiops nodulosa*.

Argyrosomus regius

מסר מלכותי

דג ממשפחת המסריים – *Scienidae*. תפוצתו באוקיאנוס האטלנטי, מסקנדינביה ועד סנגל, וביס־התיכון. הגוף חזק ומשוך, מזכיר את מיני הדקר. מפתח־הפה מגיע עד לקו העין, הלסתות

מצוידות בשיניים חזקות. על הסנטר גומות רבות. סנפיר-הגב ארוך, ופגימה עמוקה מחלקת אותו לחלק קדמי קוצני ולחלק אחורי רך. קו הצד נמשך עד לקצה סנפיר-הזנב. אורכו המרבי של הדג 2 מ' (אורכו הרגיל עד 80 ס"מ). משקלו המרבי 70 ק"ג. שכיח בקרבת חופי היס-התיכון של ישראל. טורף הניזון מדגים.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

מסרק הדור *Chlamys sanguinolentus*

צדפה ממשפחת המסרקיים – Pectinidae. תפוצתה באוקיאנוס ההודי ובים-סוף. לקשוות 9 צלעות גדולות ומעוגלות. ה"אוזניות" שבקצות מנעול הקשווה שונות בגודלן, ועליהן צלעות דקות, גרגריות. אורך הצדפה עד 50 מ"מ. צבעה לבן-צהוב ועל כל פניה דגם אדום. מצויה לאורך חוף מפרץ אילת, בין אלמוגים או אבנים.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

מסרק חלק *Pecten glaber*

צדפה שתפוצתה במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. הקשוות מנופחות, בעלות "אוזניות" משולשות משני צדי הקודקוד. על הקשוות 10 עד 12 צלעות רדיאליות; אלה רחבות ומעוגלות לאורך השפה החיצונית, ומתכנסות-מתחדדות לעבר הקודקוד. אורך הצדפה עד 80 מ"מ. צבע פני הקשוות אדמדם, חום ולבנבן. הצד הפנימי של הקשוות מבריק. הצדפה מופיעה לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, בעומק 15–50 מ', חפורה בקרקעית חולית. בארצות רבות היא נלכדת בשל ערכה הגבוה בשוק פירות הים.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

מסרק יעקב *Pecten jacobaeus*

צדפה שתפוצתה כזו של המסרק החלק. הקשוות אינן שוות: הימנית תפוחה וקמורה, והשמאלית (העליונה) שטוחה. על-פני הקשוות עד 17 תלמים עמוקים. בקודקודם 2 בליטות-צד, הלא הן ה"אוזניות", ואלה שוות בגודלן. אורך הצדפה עד 90 מ"מ. צבעה לבן-אדום או חום-אדמדם, בתוספת כתמים כהים. נפוצה לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, מהמים הרדודים ועד לעמוקים, על קרקעית טין וחול.

Chlamys varia

מסרק מגון

צדפה שתפוצתה כשל המסרק החלק. הקשוות תפוחות, דומות זו לזו. ה"אוזנית" האחורית שטוחה, גדולה מהקדמית. על-פני הקשוות עד 35 תלמים רדיאליים, חלקים או מקושקשים. אורך הצדפה עד 40 מ"מ. צבעה מגוון מאוד: אדום, סגול וצהוב, חד-גוני או ברוד. שכיחה לאורך חוף היס-התיכון, מהמים הרדודים ועד לעומק רב. שוכנת על-פני הקרקע.

מסוגלת לשחות בעזרת תנועות קצובות של הקשוות. באותה סביבה מופיעה גם הצדפה **מסרק קשקשי** – *Aequipecten opercularis*.

מפריקן ים-סוף *Processa aequimana*

סרטן ארוך-בטן ממשפחת המפריקניים – *Processidae*. תפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים-סוף. הגוף עדין ומשוך, שריון הראשחזה מכסה את כל פרקי החזה ואת קדמת פרק הבטן הראשון. המחושים ארוכים מהגוף ודמויי שוט. בקדמת הראש חרטום קצרצר וחד, שאינו עובר את קדמת העין. רק הרגל הימנית בזוג רגלי-החזה הראשון היא בעלת צבת קטנה. קצות הזוג השני של רגלי-החזה פרוקים מאוד, ומסתיימים בצבתות קטנות. הזוג החמישי של רגלי-החזה ארוך מהקודמים לו. אורך הסרטן עד 40 מ"מ. צבעו אדמדם-שקוף, מעוטר בפספוס לבנבן. שכיח לאורך חוף אילת, על קרקעית חולית במים העמוקים. בים-התיכון מופיע **מפריקן שכיח** – *P. nouveli*.

מפרשון כחל *Porpita violacea*

הידרתי ממשפחת המפרשוניים – *Porpitidae*, בסדרת נושאי-המפרש – *Siphonophora*. תפוצתו בכל הימים החמים. הגוף דמוי דיסקית שטוחה, שבשוליה רקמה מעובה ובתחתיתה ציבור גדול של פוליפים עם בחנינים מסועפים. קוטר הדיסקית עד 20 מ"מ. צבע ההידרתי כחול וכחול-ירקרק. מופיע לאורך חוף הים-התיכון של ישראל, בעיקר בחודשי הקיץ, כשפרטים רבים משלו צפים על-פני הים. משמש טרף נבחר לחילזון דו-גונית צפה.

מפתנן חור *Ctenogobiops crocineus*

דג ממשפחת הקברנוניים – *Gobiidae*. תפוצתו ייחודית לים-סוף. גופו פחוס-צדדים, מכוסה קשקשים. הראש עירום והעיניים קבועות בחלקו העליון, קרובות מאוד זו לזו. סנפיר-הגב הקדמי משולש, סנפיר-הזנב מעוגל. אורך הדג עד 50 מ"מ. צבעו צהבהב. 2 פסים אלכסוניים משוכים על צדי הראש, ושורות של כתמים כהים ערוכות על צדי הגוף. מופיע ליד חוף אילת. חי במחילות, בשיתוף עם סרטנים מן הסוג **נקשן**.

מצנפתית חדה *Mitra fissurata*

חילזון ממשפחת המצנפתיים – *Mitridae*. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי ובים-סוף. הקונכייה מוארכת וחדה ובה 9 פיתולים. הפיתול האחרון, הגדול, מגיע לכדי מחצית

מאורך הקונכייה ולו פתח צר. לשפה הפנימית שבפתח מספר קמטים אלכסוניים. אורך הקונכייה עד 50 מ"מ. היא צהובה ומבריקה, מעוטרת בדגם של משולשים עשויים קווים דקים. החילזון שוכן בקרקעיות חול-טין בסביבת אילת. טורף הניזון מחסרי-חוליות קטנים. כן מופיע כאן החילזון מצנפתית מודפסת - *M. litterata*.

מקדחה ברדה *Terebra maculata*

חילזון ממשפחת המקדחיים - *Terebridae*. תפוצתו באזורים הטרופיים. הקונכייה ארוכה, חדה בקצה ובה עד 13 פיתולים אלכסוניים. פניה חלקים. פתחה ביצי, דקדפנות ולו מרזב קטן. אורכה עד 20 ס"מ. צבעה חום בהיר; שורות של כתמים חומים מקשטות את הפיתולים. המין שכיח לאורך החוף החולי בסביבת אילת. טורף החי חפור בחול.

מקדחה חגורה *Terebra dimidiata*

חילזון הדומה בצורתו למקדחה הברודה וגם תפוצתו דומה. על כל פיתול יש סימון של חגורה משנית. אורך הקונכייה עד 15 ס"מ. היא כתומה-צהובה, מעוטרת בקווים בהירים. החילזון חי חפור בחול, במים הרדודים.

מקדחה מגבששת *Terebra crenulata*

חילזון שקווי הגבול שבין פיתולי קונכייתו מובלטים, ועליהם שורות של גבשושיות. אורך הקונכייה עד 15 ס"מ. צבעה בהיר, זרוע ניקוד חום; פסים מופיעים בין הגבשושיות. החילזון מזדמן בסביבת אילת, בקרקעיות חול-טין.

מקורן ים-תיכוני *Hyporampus picatri*

דג ממשפחת החדלסתיים - *Hemiramphidae*. תפוצתו באוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. גופו משוך ופחוס. על צדי הראש ועל-פני הגוף כולו קשקשים נשירים (אלה חסרים על ראשו של בני הסוג חדלסת). הלסת העליונה קצרה, הלסת התחתונה משוכה, דמוית מקור. סנפיר-השת קבוע מתחת לסנפיר-הגב, וגודלם כמעט שווה (אצל חדלסת הכתמים סנפיר-השת קצר). אורך הדג עד 20 ס"מ. גופו כסוף, מקורו אדום. שכיח לאורך חוף הים-התיכון של ישראל. ניזון מפלנקטון.

מרבדית זהבה *Venerupis aurea*

צדפה ממשפחת הונוסיים - *Veneridae*. תפוצתה במזרח האוקיאנוס האטלנטי, ביס-התיכון וביס-השחור. הקשוות משולשות. הצד הקדמי, שאליו פונה הקודקוד, קצר מהאחורי. על-פני הקשוות קווים דקים רבים, המקבילים לשפתן. אורך הצדפה עד 25 מ"מ. צבעה רב-גוני ביותר,

ועל פניה ציור עקלתוני ופסים. פנים הקשוות צהבהב-זהוב. הצדפה שכיחה לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, מהמים הרדודים ועד לעומק 60 מ', בתוך קרקע חולית. ביס-התיכון וביס-סוף מופיעה גם **מרבית מרושתת** – *Ruditapes decussatus*.

מרבדן צהב *Parerythropodium f. fulvum*

אלמוג ממשפחת הרפיוניתיים – *Alcyoniidae*, בתת-מחלקת השמונאים – *Octocorallia*. תפוצתו באוקיאנוס ההודי וביס-סוף. למושבה צורת קרום רך המתפשט על-פני מצעים שונים בים כגון אבנים, אלמוגים מתים ועצמים נטושים. על הקרום הזה בולטים פוליפים קטנים וצפופים בעלי 8 זרועות, ששוליהן מנוצים. המושבות מכסות עד מאות סנטימטרים רבועים. צבע המושבה חום-צהבהב או אפרפר. לפוליפים גוון חום כהה יותר. האלמוג הוא אנדרוגינוס, המתרבה בחודשי הקיץ בדרך של הטלת ביצים מופרות.

מרגנון כחל *Anampses caeruleopunctatus*

דג ממשפחת השפתניים – *Labridae*. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס-סוף. גופו פחוס. ראשו נטול קשקשים, חד, ושיניו בולטות לפנים. סנפיר-הגב ארוך, חלקו הקדמי נמוך מהאחורי. סנפיר-הזנב רחב בבסיסו ומעוגל. אורך הדג עד 40 ס"מ. צבעו חום-אדמדם; פסים כחולים ערוכים על הראש ונקודות כחולות זרועות על הגוף. הסנפירים אדמדמים, על פניהם ניקוד כחול ושוליהם בהירים. הדג שכיח לאורך שוניות אילת. פעיל בשעות הדמדומים. אנדרוגינוס; בעת המעבר לצורה זכרית משתנה צבעו והופך כחול, ללא ניקוד.

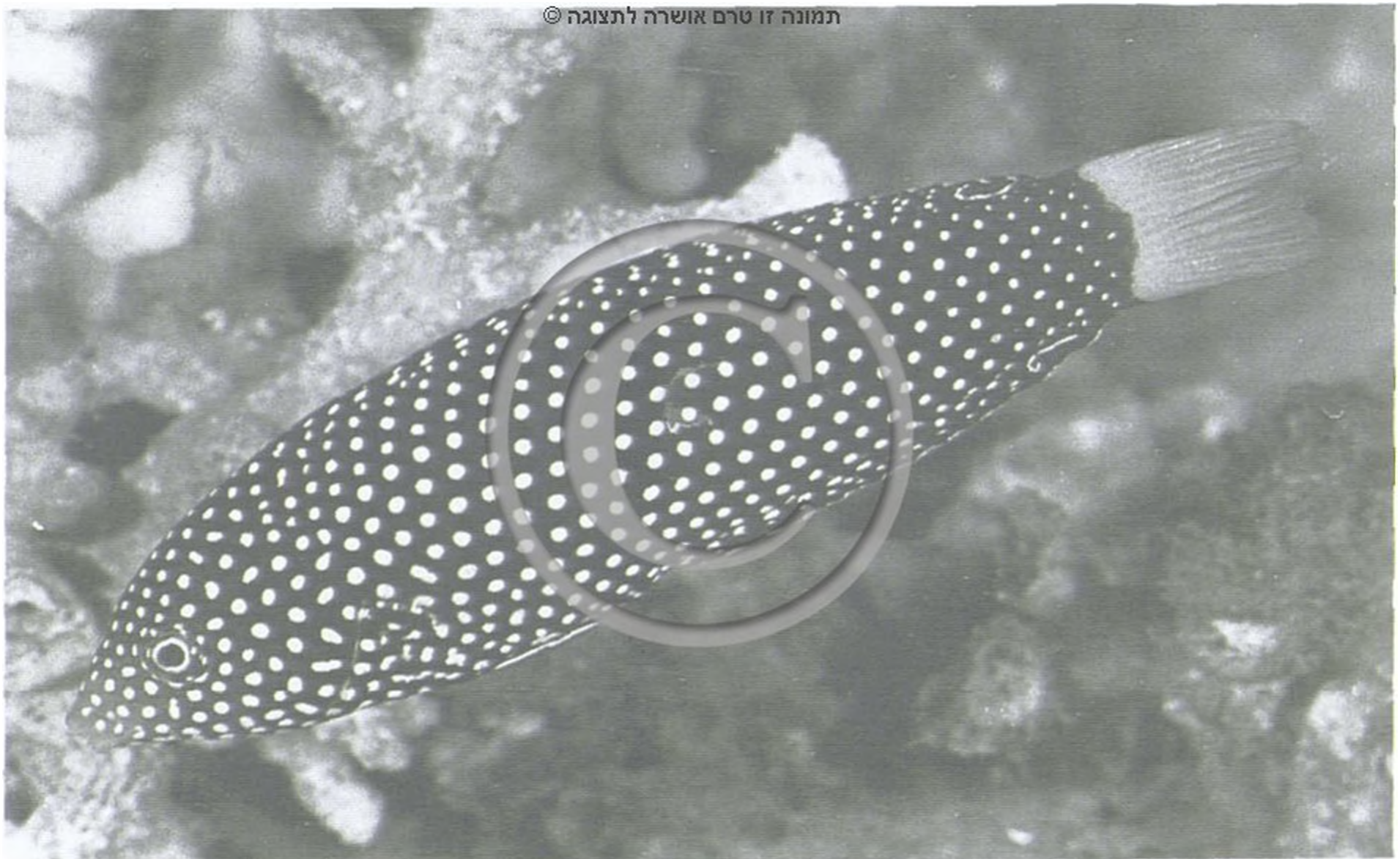
מרגנון צהב-גרון *Anampses twisti*

דג הדומה בצורתו ובתפוצתו למרגנון הכחול. אורכו עד 18 ס"מ. צבעו חום, מנוקד בכחול. צבע צהוב מופיע מתחתית הראש ועד סנפירי-הגחון. בקצה האחורי של מכסה הזימים קבוע כתם שחור. כתם שחור במסגרת כחולה מופיע בקצה האחורי של סנפיר-השת, ושני כתמים – בקצה האחורי של סנפיר-הגב. סנפיר-הזנב אדמדם.

Anampses meleagrides

מרגנון צהב-זנב

דג שתפוצתו ומבנה גופו כאלה של המרגנון הכחול. אורכו עד 20 ס"מ. צבע הזכרים שחום-חום, עם נטיפים כחלחלים על הקשקשים וכתמים על סנפיר-הזנב. הגחון ושולי סנפיר-השת כחולים. הנקבות כחולות כהות, גופן מעוטר בשורות של כתמים לבנים. כתם "עין" קבוע בחלק האחורי של סנפיר-הגב. הזנב כתום. הדג מופיע ביחידות בים אילת, בין השוניות, לרוב בשעות הדמדומים.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Myrichthys maculosus

מרגנון הטבעות

דג ממשפחת האפעיניים – Ophichthyidae. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי וביס-סוף. גופו דק וארוך. אורכו עד 90 ס"מ. צבעו צהבהב, מעוטר בשורות של כתמים כהים לאורך הגוף. מצוי בסביבת אילת, באזור התת-כרית. באילת מזדמן מין נוסף, מרגנון זעמני – M. colubrinus, המאופיין בטבעות שחורות לאורך כל הגוף.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Aphanius dispar

נאווית המלחות

דג ממשפחת הנאווייתיים – Cyprinodontidae. תפוצתו במפרץ הפרסי, ביס-סוף וביס-התיכון. אורכו עד 70 מ"מ. צבעו אפור-כסוף, על גבו גוון חום. לרוחב הגוף חישוקים כהים יותר, אי-רגולריים. לזכרים פס-רוחב בולטים על סנפיר-הזנב. הדג שכית במים הרדודים של מפרץ אילת ולאורך חוף היס-התיכון. תת-מין מיוחד, נאווית יס-המלח – A. dispar richardsoni, מצוי בשפכי נחלים לאורך חוף יס-המלח.

נאווית הפסים

Aphanius fasciatus

דג שתפוצתו במזרח אגן הים־התיכון. אורכו עד 60 מ"מ. גופו אפור, ולרוחבו חישוקים בהירים רבים. אצל הזכרים יש גם חישוקים על סנפיר־הזנב. חי בשפכי נחלים באזור החוף, בינות לאבנים ולצמחים במים הרדודים. ניזון מזחלים של חרקי־מים. בעונת הרבייה נוצרים זיווגים זמניים בין זכר אחד השומר על נחלתו לבין נקבות אחדות, המטילות את ביציהן במפוזר, על־גבי אבנים.

נאווית כחלה

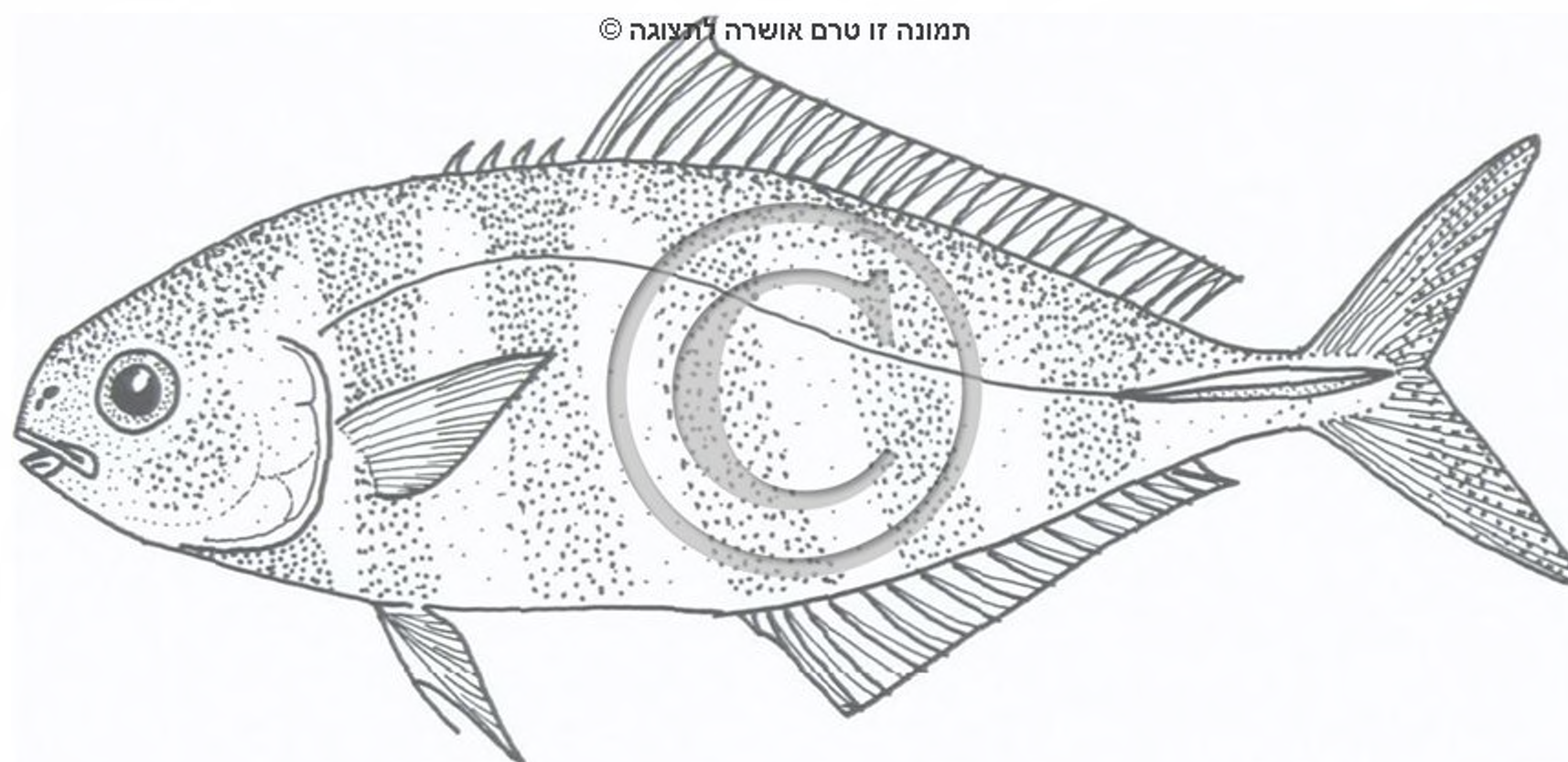
Aphanius mento

דג שתפוצתו בפרס, בתורכיה ובישראל. הפה קטן, פתחו מופנה כלפי מעלה. סנפיר־הגב וסנפיר־השת גבוהים; שני אלה וכן סנפיר־הזנב – מעוגלים. קשקשים גדולים מכסים את כל הגוף. אורך הדג עד 50 מ"מ. בדרך כלל גבו אפור־חום וצדיו כסופים. בעונת הרבייה עוטה הזכר צבע כחול, מעוטר בניקוד סגלגל־כסוף ובפסים על הסנפירים. ניזון מיצורי־מים קטנים. מופיע במים המתוקים במקומות שונים בארץ, גם לחופי ים־המלח.

נוט חגור

Naucrates ductor

דג ממשפחת הציניתיים – Carangidae. תפוצתו בכל הימים החמים והממוזגים. הגוף הידרודינמי, משוך וחלק. הפה קדמי. סנפיר־הגב ארוך ולפניו 4–5 קוצי־סנפיר חופשיים. קרין קבוע בכל צד של בסיס סנפיר־הזנב; הסנפיר עצמו ממוזלג. אורך הדג עד 40 ס"מ. גופו כחלחל־אפור, ולרוחבו 5 חישוקים כחולים. דג של מים עליונים. באזורנו הוא מופיע בים־התיכון ובמפרץ אילת, מלווה דגים גדולים, צביים וגם אוניות. טורף הניזון מדגים ומשיירי מזון.

נוניב אזור

Macropharyngodon bipartitus

דג ממשפחת השפתניים – Labridae. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי ובים־סוף. הגוף פחוס, נטול קשקשים עד סנפיר־הגב. הראש מחודד. בפה מספר שיניים גדולות, מופנות קדימה. סנפיר־הגב מתחיל לפני בסיס סנפיר־החזה. סנפיר־הזנב מעוגל. אורך הדג עד 15 ס"מ. צבע הנקבות, שאורכן עד 12 ס"מ, כתום. גחונן משחיר, זרוע ניקוד בהיר, וראשן צהוב, זרוע ניקוד

כהה־כחלחל. עם חילוף הזוויג לזכר הופך הגוף לכהה עד שחור־אדום, ולובש דגם עשיר של כתמים צהובים־ירקרקקים. המין שכיח לאורך שוניות אילת. בעבר הוא הוגדר, לאחר החלפת הזוויג, כמין נפרד, נוניב יפהפה – *M. varialvus*.

Aglaophenia pluma

נוצנית לבנה

הידרתי ממשפחת הנוצנתיים – Plumulariidae. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים־התיכון. המושבה בנויה מ"שורשונים" המשתרכים על־פני המצע ומהם מתרוממים ענפים מנוצים. על הענפונים הצדדיים של ה"נוצה", במקום החיבור עם ציר ה"נוצה", יושבים הפוליפים בשורה אחת ובצפיפות, כל אחד בספלון משלו. שפות הספלון גליות. אברונים לרבייה מינית, דמויי סלסילות כפופות, מפוזרים פה ושם על הענפים. אורך כל ענף עד 30 מ"מ. הפוליפים לבנים. המין שכיח לאורך חוף הים־התיכון, באזורים סלעיים. קרוב לו ההידרתי נוצנית שלוחה – *A. elongata*.

Pteroides spinosum

נוצת־ים דוקרנית

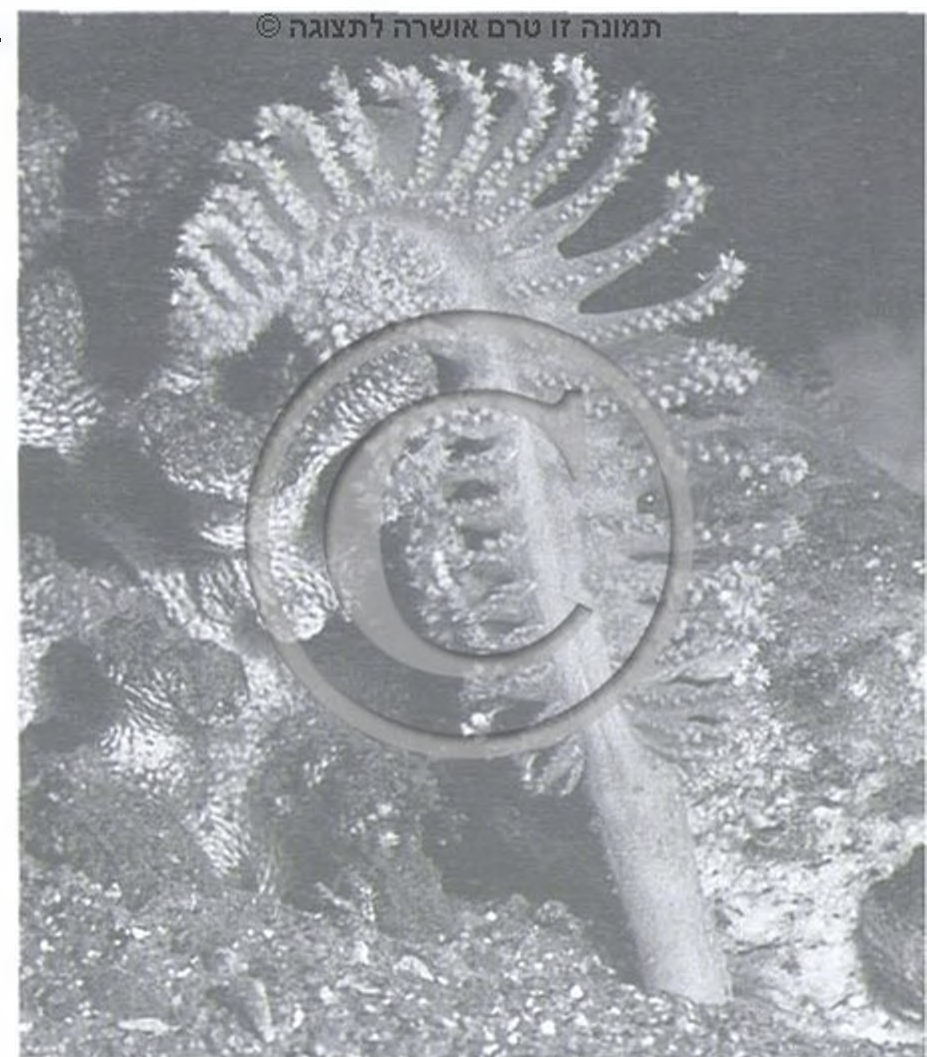
אלמוג־שמונה ממשפחת קולמוסי־הים – Pteroididae. תפוצתו באוקיאנוס האטלנטי ובים־התיכון. דמוי נוצה. הענפים הצדדיים קוצניים, רחבים, חובקים זה את זה ויוצרים זר של זרועות החובק את החלק העליון של הקולמוס. אורך ה"נוצה" עד 30 ס"מ. צבע המושבה אפור עד צהבהב־חום. האלמוג שכיח לאורך חוף הים־התיכון, על־פי רוב בחברת נוצת־ים זוהרת.

Pennatula rubra

נוצת־ים זוהרת

אלמוג שתפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים־התיכון. המושבה בשרנית, דמוית נוצה. מהקולמוס המרכזי מסתעפים ענפים אופקיים, ועל כל ענף 2–3 שורות של פוליפים. בסיס הקולמוס חלק, נטול ענפים. גודל המושבה עד 20 ס"מ. צבעה ורוד, זוהר בחשכה. הפוליפים

לבנבנים-ורודים. המין שכיח לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, בעומק 15–100 מ', על קרקעית טינית, כשהחלק החלק של הקולמוס נעוץ בטין.

נזיר חופי *Pagurus anachoretus*

סרטן ממשפחת הפגוריים – *Paguridae*, בבת-סדרת הסרטנים שוני-הבטן. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. אורך הצבת הימנית כמעט שווה לזה של השמאלית, היא חלקה ומכוסה בזיפים ארוכים וצפופים. אורך הסרטן עד 25 מ"מ. צבעו היסודי צהבהב, ועל פניו פסי-אורך חומים-אדומים, ששוליהם כחלחלים. על גבעולי העיניים טבעות אדומות. שכיח לאורך חוף היס-התיכון, מהמים הרדודים ועד לעומק כמה עשרות מטרים. שוכן על-פי רוב בקונכיות של **טבוריות וארגמונים**, שאותן הוא מחליף עם כל התנשלות. תמונה עמ' 27

נזיר שתפן *Pagurus prideauxi*

סרטן שתפוצתו כשל הנזיר החופי. לזוג רגלי-החזה הראשון צבתות מוארכות, צרות ונטולות זיפים. הצבת הימנית גדולה מהשמאלית ומכוסה בגבשושיות קטנות. העיניים קבועות בקצות גבעולים ארוכים. אורך הסרטן עד 4 ס"מ. הגוף חום-אדום, המחוששים והצבתות צהבהבים, העין סגולה. שכיח לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, בעומק 20–80 מ', בקונכיות ריקות של חלזונות. על קונכייתו שוכנת **שושנת הנזיר** – *Adamsia paliata*.

נזירון אדם-רגל *Clibanarius erythropus*

סרטן ממשפחת הדיוגניים – *Diogenidae*. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. הצבתות שוות בגודלן, חלקות. הקצה החלק והנע שבצבת הוא דמוי ציפורן קרנית-מרזבית. אורך הסרטן עד 2.5 ס"מ. צבעו הבסיסי חום-ירקרק. לאורך הצבתות ורגלי-החזה הקדמיות פסי-אורך לבנבנים-כחולים ואדומים. גבעולי העיניים והמחוששים אדומים. מבין **סרטני הנזיר** זהו המין הנפוץ ביותר במים הרדודים לאורך חוף היס-התיכון. חי בצברים גדולים, מתחת לאבנים.

נזירון עינוני *Paguristes oculatus*

סרטן שתפוצתו באוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. הצבתות משוטחות, על-פי רוב חלקות, השמאלית רחבה מהימנית. אופייני למין זה כתם עינוני כהה על הפרק הבסיסי של הצבת. אורך הסרטן עד 4 ס"מ. צבעו אדום-חום. גבעולי העיניים כתומים-צהובים, המחוששים אדומים. מצוי לאורך חוף היס-התיכון, בעומק 10–30 מ'.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

נזירן הקוים

Dardanus arrosor

סרטן ממשפחת הדיוגניים. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. הצבתות משוטחות, קצותיהן הכהים מחודדים, השמאלית רחבה מהימנית. על הצבתות ועל רגלי-החזה שורות-רוחב של קשקשים קטנים. אורך הסרטן עד 8 ס"מ. הצבתות וקדמת הגוף אדומות. הצד התחתון של הגפיים ושל הזיפים צהבהב. העיניים שחומות. הסרטן מופיע לאורך חוף הים-התיכון של ישראל, עד לעומק 100 מ', בקונכיות של החלזונות חביונה וקסדה, שעליהן שוכנות על-פי רוב גם שושנות שיתופיות.

נזירן השושנים

Dardanus tinctor

סרטן שתפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים-סוף. גם אצלו הצבת השמאלית גדולה מן הימנית. שתיהן מכוסות בגבשושיות ובקוצים חדים. על יתר רגלי-החזה מפוזרים זיפים. אורך הסרטן עד 9 ס"מ. צבעו היסודי אדום-חום, זרוע ניקוד לבן. על קונכיית ביתו שוכנות תמיד שושנות שיתופיות בנות המין שושנן הנזירן. שכיח לאורך חוף אילת, במים הרדודים. פעיל בשעות הלילה. ניזון מבעלי-חיים קטנים ומפירורים אורגניים. תמונה עמ' 27

נזרית ארפת-קוצים

Diadema setosum

קיפודיים ממשפחת הנזריתיים – Diadematidae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים-סוף. אורך הקוצים שבחלקו העליון של הגוף עד 30 ס"מ, והם בולטים מאוד בסביבה. הקוצים שבצד התחתון קצרים ועבים בהרבה. קוטר הגוף (השלד) עד 10 ס"מ. על-פני החלק העליון של השלד בולט מעגל של כתמים עינוניים לבנים. צבע הבוגרים שחור. על קוציהם של הפרטים הצעירים דגם של טבעות אדמדמות-לבנבנות. קיפוד-הים הזה שכיח ביותר לאורך חוף אילת. חי בקבוצות המיישבות את צדיהן של בליטות אלמוגים, או ביחידות, בתוך כוכים קטנים. פעיל עם רדת החשכה. ניזון מחומר צמחי, שהוא מגרד מעל-פני מצעים שונים.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

נחשון מקשט

Ophiolepis superba

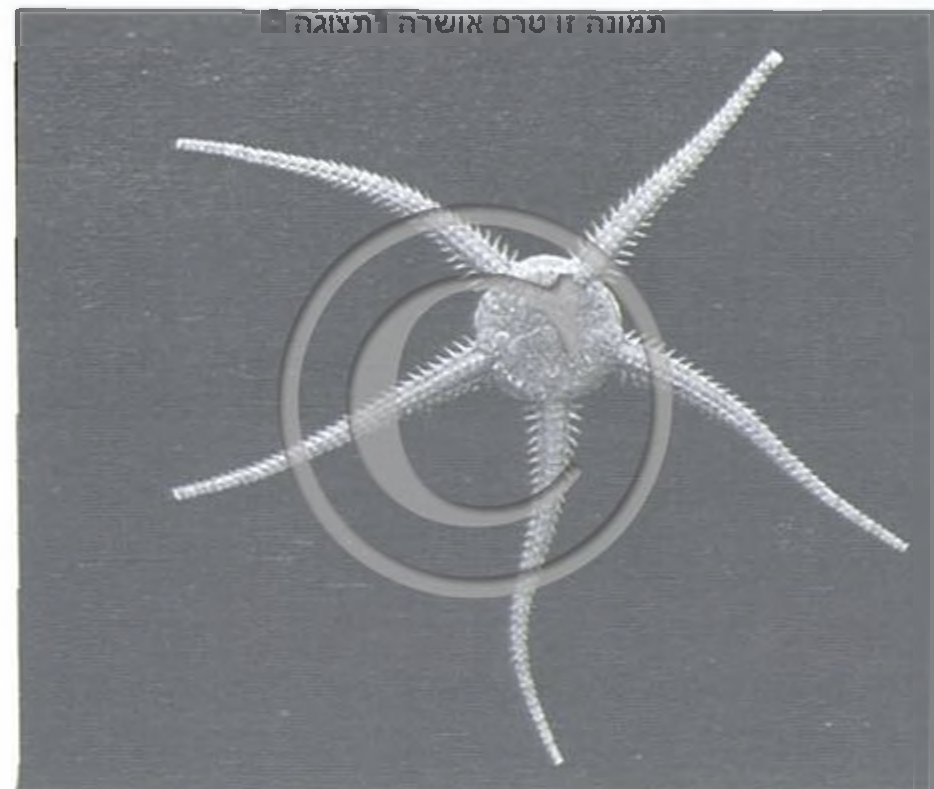
נחשוןיים ממשפחת הנחשוניים – Ophiuridae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים-סוף. הגוף חלק, ללא לוחיות על שטחו העליון. הזרועות חזקות וחלקות. קוטר הדיסקית עד 2 ס"מ, אורך הזרועות עד 7 ס"מ. הנחשון בהיר; על-פני גופו ציור חום דמוי כוכב, ועל זרועותיו טבעות חומות בולטות. שכיח לאורך חוף אילת, במים הרדודים, מתחת לאלמוגים מתים או אבנים. בשעות הלילה הוא עוזב את משכנו וזוחל בסביבתו ללקט לו מזון – פירורים.

נחשון משרין

Ophiura texturata

נחשוןיים שתפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי

וביס־התיכון. הגוף קוצני במקצת, מכוסה בלוחיות שלד. 5 הזרועות עבות בבסיסן, והן הולכות וצרות לעבר הקצה. על כל אחד מפרקי הזרוע קוצים בודדים קצרים. קוטר דיסקית הגוף עד 15 מ"מ, אורך הזרועות עד 5 ס"מ. הנחשון שכיח לאורך חוף היס־התיכון, עד לעומק כ־80 מ', מתחת לאבנים ובין אצות גדולות. בסביבה זו מופיע גם בן סוגו נחשון שטוח – *O. grubei*.

נחשוןית רבת־קוצים *Ophiactis savignyi*

נחשון־ים ממשפחת הסיכניים – *Ophiactidae*. תפוצתו בכל הימים החמים, לרבות היס־התיכון. מספר זרועותיו בין 2 ל־7, בהתאם לתהליך ההתחדשות הבא בעקבות

האוטוטומיה (התפלגות עצמית). הלוחיות העליונות של הזרועות סגלגלות, רוחבן עולה פי 2 ויותר על אורכן. הדיסקית שקועה בין בסיסי הזרועות, קוטרה עד סנטימטר אחד. אורך הזרועות עד 7 ס"מ. צבע הנחשון ירקרק־לבנבן. במרכז הלוחיות כתמים שחורים. שכיח ביותר לאורך חוף אילת וחוף היס־התיכון, על־פי רוב בריכוזי טין שבתוך ספוגים, בין "שורשי" אצות ובחללים שבאבנים.

Astroboa nuda

נחשוןק שיחני

נחשון־ים ממשפחת הנחשונקיים – *Gorgonocephalidae*. תפוצתו באוקיאנוס ההודי וביס־סוף. חמש הזרועות מתפצלות, כל אחת בבסיסה, לשניים. לכל סעיף סעיפי־משנה ותת־סעיפים רבים מאוד, שקצותיהם דקים ביותר והם מתעגלים ומתכדררים כקנוקנות של צמחים. קוטר הגוף עד 7 ס"מ, אורך הזרועות עד 80 ס"מ ויותר. צבע הנחשון אפור, חום ושחום. מופיע לאורך חוף אילת, בחלק השונית הפונה לים. בשעות היום הוא מכורבל בתוך כוכים, בלילה הוא פורש את זרועותיו לכעין רשת ללכידת מזון – בעלי־חיים זעירים. בשעה זו הוא נראה כשיח גדול.

Haliophis guttatus

נחשילית נטופה

דג ממשפחת הנחשיליתיים – *Congrogadidae*. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס־סוף. גופו נחשוני, ארוך ופחוס. הראש קטן וחלק. סנפיר־הגב ארוך, מתחיל קרוב לעורף ונמשך עד סנפיר־הזנב. סנפיר־השת ארוך גם הוא, ומגיע עד לסנפיר־הזנב. סנפירי־הגחון חסרים. אורך הדג עד 10 ס"מ. צבעו חום־שחום, מנוקד בשחור. כתמים גדולים יותר על צדי מכסה הזימים. שכיח לאורך חוף אילת, בתוך סדקים וכוכים קטנים.

Callechelys marmoratus

נחשון משיש

דג ממשפחת האפֵּעוֹנִיִּים – Ophichthyidae. תפוצתו באוקיאנוס ההודי וביס־סוף. גופו נחשוני. סנפיר־הגב מתחיל מעל העיניים ונמשך עד קצה הזנב. סנפירי־החזה חסרים. מפתח־הפה נמשך אחרי קו העיניים. אורך הזנב כשליש מאורך הגוף, המגיע עד 90 ס"מ. צבעו הבסיסי של הדג חום משויש, על רקע צהבהב. מופיע לאורך חוף אילת, חפור בתוך החול בעומק 2–15 מ', מתחפר לאחר בעזרת החוד של קצה הזנב. פעיל בשעות הלילה. טורף הניזון מבעלי־חיים קטנים. באילת מזדמן גם נחשון פסי – C. striatus.

Lycodontis unicolor

ניבן חד־גוני

דג ממשפחת המורניִים – Muraenidae. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס־התיכון. גופו ארוך ופחוס. בעל סנפיר־גב וסנפיר־שת ארוכים. הסנפירים הזוגיים חסרים. מפתח־הפה נמשך עד אל מעבר לעיניים. השיניים חדות ובהן ניבים גדולים. הנחיר הקדמי מתמשך בצורת צינורית קצרה. אורך הדג עד מטר אחד. צבעו חום, לפעמים זרוע ניקוד לבנבן. מופיע לאורך חוף היס־התיכון של ישראל, בין סלעים, בעומק 2–10 מ'.

◀ Lycodontis nudivomer

ניבן חום

דג שתפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס־סוף. אורכו עד מטר אחד. הגוף חום, השליש הקדמי שלו בהיר, חלקו האחורי כהה יותר. נקודות בהירות זרועות על כל הגוף, קוטרן גדל על־פני חלק הגוף האחורי. תוך הפה צהוב. דג נשכן, הפוער את פיו לעומת המתקרבים אליו. מופיע בסביבות אילת בתוך כוכים שבשונית. טורף בעלי־חיים שונים.

Gymnothorax undulatus

ניבן מנמר

דג שתפוצתו ברוב הימים החמים, לרבות יס־סוף. מבנה גופו דומה לזה של הניבן החד־גוני. אורכו עד 120 ס"מ. גופו שחום, מנומר כולו בכתמים או מקושט בדגם של רשת קווים בהירים. מופיע בסביבת אילת, במים הרדודים, בכוכים שבין האלמוגים. פעיל בשעות הלילה. טורף על־פי רוב דגים וסרטנים.

Gymnothorax punctatus

ניבן נקד

דג שתפוצתו באוקיאנוס ההודי וביס־סוף. אורכו עד מטר אחד. גופו חום־אפור ולכל אורכו מפוזרות נקודות לבנות, שוות בגודלן. ריכוז גדול של נקודות מופיע בקדמת הראש. שכיח בחוף אילת, בינות לסלעי־אלמוגים.

נידית המפריך

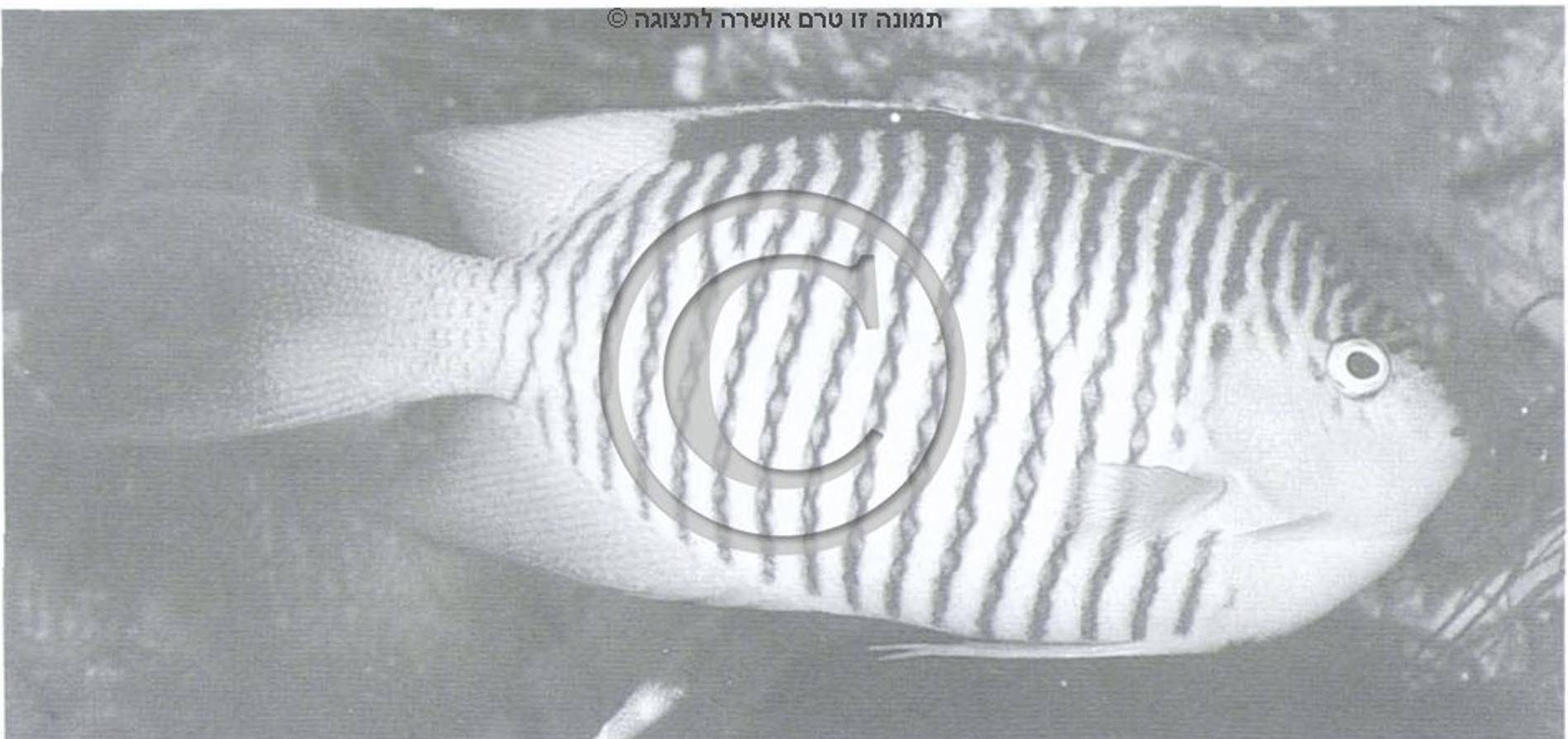
Aeolosoma hemprichi

תולעת ממשפחת הנידיים – Naididae. תפוצתה בעולם נרחבת. פרוקת-גוף. לצדי פרקי גופה קבוצות זיפים. קדמת פרקי הראש מעוגלת, והם רחבים בהרבה מיתר הפרקים שמאחור. התולעת זעירה: אורכה עד 10 מ"מ. היא שקופה, ועל-פני כל גופה פזורים תאי-צבע אדומים, צהובים או כתומים. שכיחה במקווי-מים מתוקים בארץ, באגממי-חורף, וכן מופיעה בקרקעית אקווריומים. מתרבה בדרך של חלוקת הגוף, או בהצמחת ניצנים מתנתקים. במים שבהם היא מופיעה מצויה תדיר גם נידית זנבזיפית – *Aulophorus furcatus*.

נסיכית פסוסה

Genicanthus caudovittatus

דג ממשפחת הקיסריים – Pomacanthidae. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי ובים-סוף. הראש מכונס, קדמתו מעוגלת. מפתח-הפה קטן. קשקשי הגוף עולים על בסיסם של סנפיר-הגב ושל סנפיר-השת. בחלק התחתון של מכסה הזימים קוץ הפונה אחורה. בסנפיר-הגב 15 קוצים, שפתו האחורית מחודדת. אורך הדג עד 20 ס"מ. צבעו משתנה עם חילוף הזוויג: הנקבה לבנבנת-צהבהבת, ולה פס שחור מעל העין ופס-אורך שחור הנמשך מקצה סנפיר-הגב ולאורך סנפיר-הזנב. גוף הזכרים מכוסה כולו בחישוקים שחומים, קדמת סנפיר-הגב שלהם שחורה. הדג שכיח בים אילת, בעומק 15–30 מ'. ניזון מאצות.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

נסן יפה

Callianassa bovieri

סרטן ממשפחת הנסניים – Callianassidae. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי ובים-סוף. גופו מוארך, הראש חס במקצת. צבת אחת בזוג רגלי-החזה הראשון גדולה מאוד לעומת השנייה. צבת קטנה קבועה גם בזוג השני של רגלי-החזה. הזוג השלישי והזוג הרביעי של רגלי-החזה קטנים מאוד וחסרי ציפורן. העיניים קטנטנות. הבטן שטוחה, בעלת רגליים זיפיות מפותחות. אורך הסרטן עד 8 ס"מ. צבעו ורדרד-לבנבן. שכיח מאוד לאורך חוף אילת,

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

בקרקעית החולית של המים הרדודים. חי במחילות שאורכן עד 30 ס"מ. ביס-התיכון, חפור בתוך החול, שכיח הסרטן נסן מתחפר – *C. tyrrhena*.

Neamia octospina

נַעְמָה תַּמְנִיקוּצִית

דג ממשפחת החשמנוניים – *Apogonidae*. תפוצתו באוקיאנוס ההודי וביס-סוף. בעל 2 סנפירי-גב, לקדמי שבהם 8 קוצים. על הגוף ועל מכסה הזימים קשקשים גדולים. סנפיר-הזנב ממוזלג. אורך הדג עד 6 ס"מ. צבעו הבסיסי ורדרד-כסוף. מסביב לעין 3 פסים שחומים; אחד נמשך מהעין עד אל סנפיר-החזה. הדג מופיע בלהקות לאורך חוף אילת, במערות ובסדקים שבין האלמוגים. פעיל בשעות הלילה. ניזון מפלנקטון. בעונת הרבייה מדגירים הזכרים את התטולות בפיהם.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Glycymeris pilosa

נַעְמִית בְּרִדָה

צדפה ממשפחת הנעמיתיים – *Glycymeridae*. תפוצתה במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. הקשוות שוות-צדדים, הקודקוד מרכזי, פונה מעט כלפי פנים. בצד הפנימי של הקשווה שתי שיני מנעול, הערוכות כעין קשת. אורך הקשוות עד 65 מ"מ. צדן החיצוני חוס-אדום, צהבהב או כתום-חום. בצדן הפנימי, הבהיר, יש בדרך כלל כתם אדמדם גדול. אצל הפרטים הגדולים ניכרות חגורות קונצנטריות כהות יותר, מלוות על-פי רוב בקווי-גדילה בולטים. הצדפה שכיחה לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, בקרקעית חולית, מהחוף ועד למים העמוקים.

Glycymeris violacescens

נַעְמִית סַגְלָגֶלֶה

צדפה שתפוצתה ומבנה כשל הנעמית הברודה. על-פני שטחה החיצוני תלמים דקים, קונצנטריים ורדיאליים. אורכה עד 45 מ"מ. צבעה סגלגל-חום עד אדמדם, מעוטר לפעמים בפסים כהים. הפרטים החיים מזדמנים במים העמוקים לאורך חוף היס-התיכון; הצטברויות קשותיה של הצדפה הזו שכיחות על-פני כל החופים החוליים. בחוף אילת מתקיים מין דומה, נעמית חומה – *G. lividus*.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Nepa sardiniensis

נֶפֶה אֶפְרָה

פשפש ממשפחת העקרבניים – *Nepidae*. תפוצתו באירופה, באסיה המערבית ובמזרח אגן היס-התיכון. גופו משוטח. הרגליים הקדמיות גדולות ומשמשות לאחיזה, כשהשוק נסגרת מול הקולית. חלק הגוף האחורי מחודד, וממנו נמשך צינור נשימה ארוך. זוג הרגליים השני והזוג השלישי משמשים להליכה. הכנפיים קרומיות, חופות מאחור זו על זו. אורך הפשפש עד 22 מ"מ. אורך צינור הנשימה עד 12 מ"מ. שכיח בשמורת החולה ובכינרת. טורף המהלך על הקרקעית וניזון מחסרי-חוליות שונים.

נפוחית הכוכבים *Arothron stellatus*

דג ממשפחת הנפוחיתיים – Tetraodontidae. תפוצתו באוקיאנוס ההודי וביס-סוף. לגוף צורת נאד תפוח. הראש מחודד במקצת, הפה קטן. בכל לסת בולטות 2 שיניים רחבות. העור עבה, גרגירי, קוצני בצד הגחון. סנפירי-הגחון חסרים. סנפיר-הגב וסנפיר-השת ממוקמים בקרבת סנפיר-הזנב ומתנפחים בזמן לכידה. אורך הדג עד 90 ס"מ. גופו חום עד לבנבן, מנומר במספר רב של כתמים כהים; הגדולים שבהם – סביב הבסיס של סנפירי-החזה. הדג מופיע לאורך חוף אילת. פעיל בשעות הדמדומים. בלילה רובץ על הקרקע. ניזון מפיצוח חלזונות, צדפות, קיפודיים ואלמוגים.

נפוחית לבנת-כתמים *Arothron hispidus*

דג שתפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס-סוף. הפה קצר מזה של קודמו. עצמות העיניים בולטות מעל המצח. אורך הדג עד 50 ס"מ. גופו חום עד ירקרק, גחונו לבן. על-פני הגוף, פרט לגחון, כתמים לבנים. העיניים וביסי סנפירי-החזה נתונים בתוך מסגרות לבנות. הדג מופיע ליד אילת, במים הרדודים. טורף-כל, הניזון מבעלי-חיים שונים ומאצות.

נפוחית ממשקפת *Arothron diadematus*

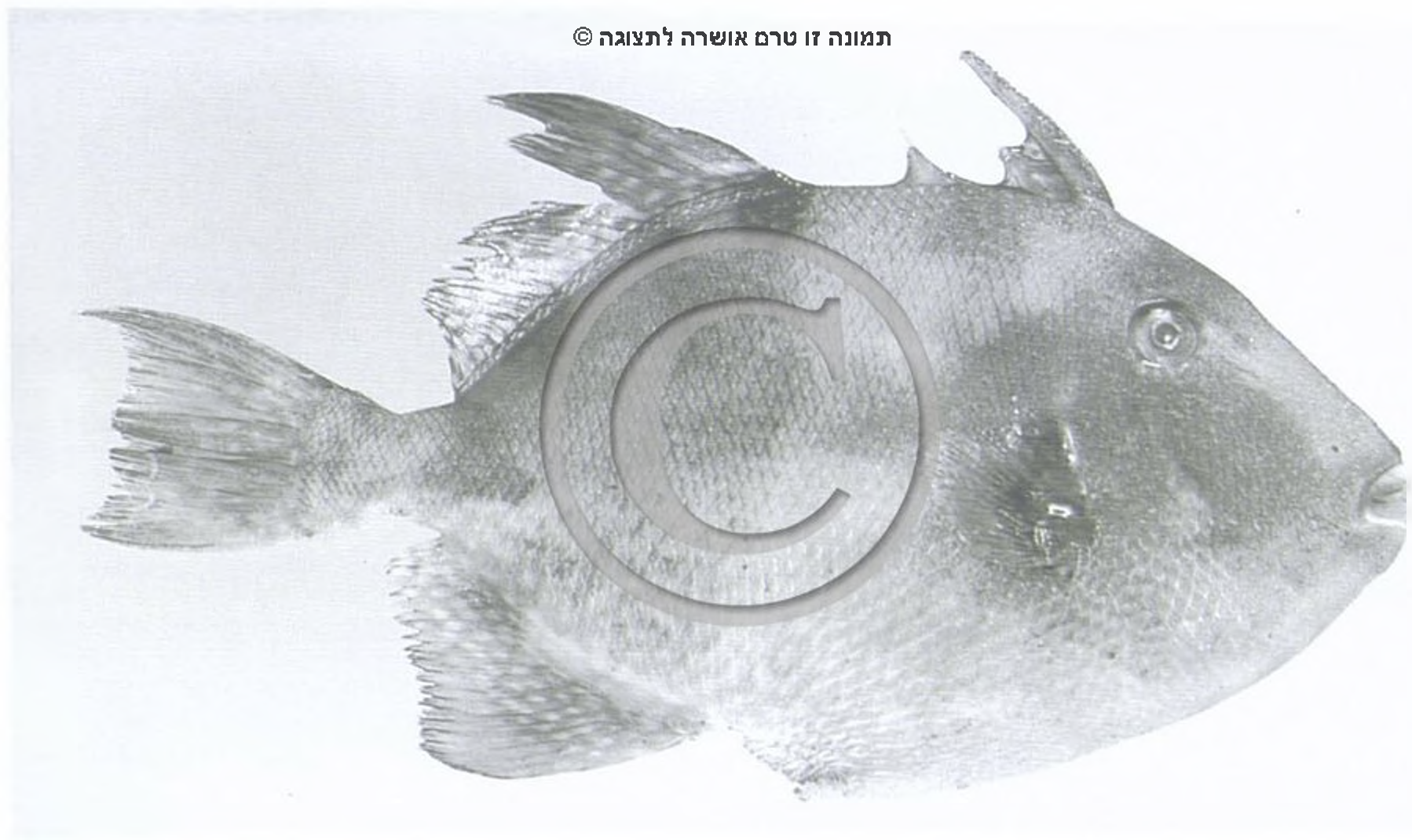
דג שתפוצתו כשל נפוחית הכוכבים. הגוף מגושם, מכונס יותר משל קרובו. עור הגוף, פרט לזה של האף ושל בסיס הזנב, מכוסה בקוצים קצרצרים. אורך הדג עד 30 ס"מ. גופו ירקרק-זיתי, מגוון במשטחים חומים. סביב העיניים כתמים חומים, מחוברים ביניהם. קרני-הסנפירים כהות. הדג מופיע לאורך חוף אילת, בעיקר מהקדם-שונית עד לעומק 10 מ'. שלושת מיני הנפוחית מפרישים מעורם חומר רעיל, ויש להיזהר גם מאכילת בשרם.

נפתיה שיחנית *Lithophytum arboreum*

אלמוג רך ממשפחת הנפתיים – Nephthyidae, בסדרת הרפיוניתאים. תפוצתו באוקיאנוס ההודי וביס-סוף. המושבה דמוית שיח רך, ללא שלד נוקשה. היא בנויה מגזע שממנו מסתעפים ענפים החוזרים ומסתעפים. על הענפים האחרונים מופיעות קבוצות של פוליפים. גודל המושבה עד מטר אחד. צבעה ירוק עד ירוק-חום, הפוליפים לבנבנים. האלמוג שכיח לאורך שוניות אילת, מהתת-כרית ועד לעומק 10 מ', לפעמים בגושים גדולים. הרבייה נעשית הן בדרך של שחרור פגיות שוחות, הן בהנצה.

נצרון ים-תיכוני *Balistes carolinensis*

דג ממשפחת הנצרוניים – Balistidae. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. הגוף

פחוס ומעוין. הראש גדול ומחודד. הפה קטן ובקדמתו שיניים חזקות. עור הגוף גלדי ועליו קשקשים דמויי לוחיות, הערוכים בשורות אלכסוניות. בסנפיר־הגב הקדמי 3 קוצים, הראשון שבהם גדול במיוחד ויוצר עם הקוצים האחרים "נצרה" ננעלת. לסנפיר־הגב השני צורת משולש גדול. סנפירי־הגחון חסרים. סנפיר־הזנב סנונית. אורך הדג עד 50 ס"מ. צבעו חום־אפור ועל פניו כתמים כחולים. הצעירים מפוספסים וצהבהבים. שכיח לאורך חוף היס־התיכון. פעיל בשעות היום. טורף הניזון מבעלי־חיים שונים.

נצֶרֶנִית לְבִנַת־זָנָב *Hemibalistes albicaudatus*

דג ממשפחת הנצֶרֶנִיִּים. תפוצתו במפרץ עומאן ובים־סוף. הגוף מעוין, פחוס־צדדים. בחלקו האחורי, בכל צד של הגוף, כ־12 שורות של קוצים קטנים, שחלק מהם מתמשך מעל בסיס הזנב. לפני העין שקע עמוק. אורך הדג עד 25 ס"מ. גופו חום; הצבע סביב הפה ובתחתית הראש – ארגמני־כחלחל; פס צהבהב־חום נמשך מהעין כלפי מטה. בסיס סנפיר־הזנב ושולי הסנפיר – לבנים, קרום הסנפיר חום. הדג שכיח במים הרדודים של סביבת אילת. ניזון מבעלי־חיים שונים ומאצות. הנקבה מטילה את ביציה בחול, בתוך גומות דמויות משפך, והזכרים שומרים על התטולות.

נְקֵאֵי אֵילַת *Labroides dimidiatus*

דג ממשפחת השפֶת־נִיִּים – Labridae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים־סוף. הגוף צר ומוארך, פחוס במקצת. גובהו אחיד לכל אורכו. הראש מחודד, הפה קטן ובו שיניים קצרות ובולטות. השפתיים מפורצות. שולי סנפיר־הזנב ישרים. אורך הדג עד 10 ס"מ. גבו אפור, גחונו כחלחל בהיר. פס כחול כהה נמשך מהפה ועד קצה הזנב לאורך מרכז הגוף. שכיח לאורך שוניות אילת, בנחלות קבועות, על־פי רוב בזוגות. עוסק באיסוף טפילים וגופים זרים מעל גופם של דגים אחרים, במעין פעולת ניקוי המספקת לו גם את מזונו. מחליף את זוויגו מנקבה לזכר במשך חייו. הצעירים חיים על־פי רוב בלהקות קטנות. מין נוסף המופיע במפרץ אילת הוא נקאי ארבע־קו – *Larabicus quadrilineatus*. תמונה עמ' 137

Watersipora truncata

נקבובית בנאית

חיטחב ממשפחת הנקבוביתיים – Myrionozidae. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. המושבה קרומית ונוקשה, מכסה על-פי רוב שטח של עשרות סנטימטרים רבועים על אבניים. הפוליפים מפוזרים בתוך המשטח, חלקם שקוע בשלד. בפני השלד נקבים זעירים רבים. צבע המושבות אדום עד ורוד. החיטחב מתפתח במים הרדודים, על-פני מצעים שונים לאורך חוף הים-התיכון. לפעמים הוא מכסה בליטות וגושי חצץ, וכך הוא יוצר מושבות מסולסלות, שדפנותיהן מסתעפות או עוטפות זו את זו. עוקצני למגע.

Siderea grisea

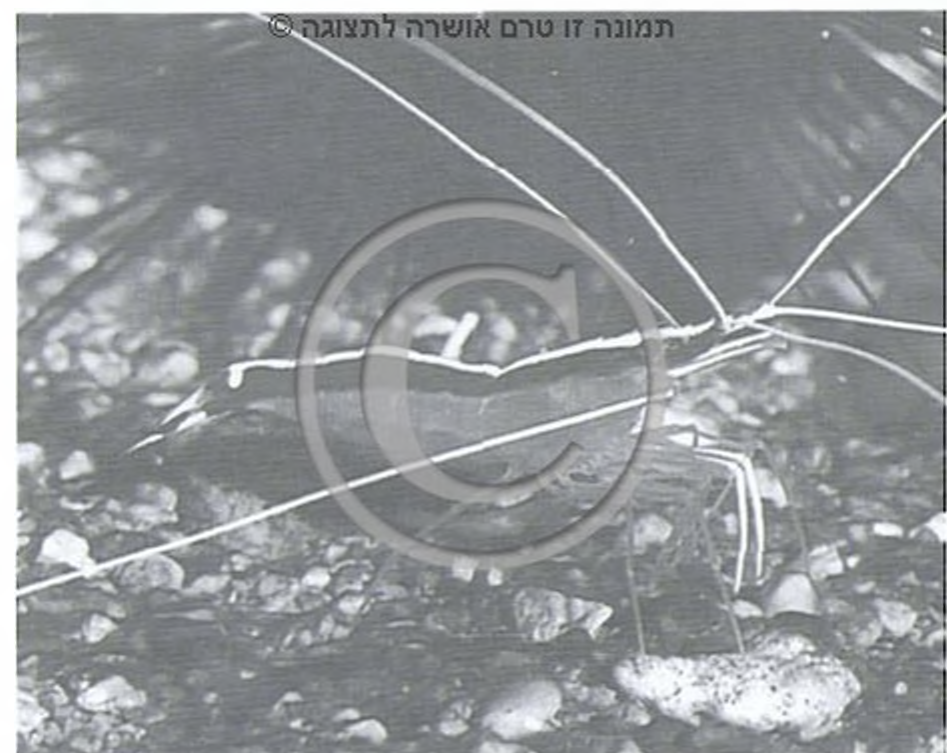
נקודן אפר

דג ממשפחת המורניים – Muraenidae. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי ובים-סוף. גופו צלופחי, פחוס. הסנפירים חסרי קשקשים וקוצים. סנפיר-הגב מתחיל בקרבת הקודקוד. השיניים שבקדמת הלסתות חרוטיות, נמוכות וקהות. אורך הדג עד 70 ס"מ. גופו צהבהב-אפור, על ראשו קווים מסולסלים של נקודות שחורות. שכיח לאורך החוף הרדוד של אילת. הבוגרים שוכנים בכוכים שבין האלמוגים, והצעירים מאוד חיים בין חלוקי-אבן במים הרדודים. פעיל בשעות הדמדומים. ניזון מבעלי-חיים ומפגרים. חוש הריח שלו מפותח. איברי-הרבייה דו-מיניים בכל הגילים. מתרבה בדרך של הטלת ביצים צפות. תמונה עמ' 137

Hippolysmata grabhami

נקין המורנות

סרטן ממשפחת הגבנוניתיים – Hippolytidae, מבין הסרטנים ארוכי-הבטן. תפוצתו באוקיאנוסים החמים ובים-סוף. דומה לקפצן. שני זוגות המחושים – דקים, אורכם עולה על אורך הגוף. שני הזוגות הקדמיים של רגלי-החזה קצרים, ובקצותיהם צבתות קטנות. אורך הסרטן עד 6 ס"מ. גופו אדום מלמעלה, צהבהב בצדדים. המחושים, כמו גם חלק מן הרגליים הקדמיות – לבנים. לפעמים ניכרים פסים לבנים בצדי הגוף. שכיח בשוניות אילת, בכוכים אפלים. חי על-פי רוב בזוגות, בשכנות לדגי המורנה, שאותם הוא מנקה. פעיל בשעות הדמדומים.

Thor discosomoides

נקין השושנים

סרטן קרוב לנקיין המורנות. נפוץ באוקיאנוס ההודי ובים-סוף. גופו מוארך, משוטח במקצת, בעל גבנון במרכז הגב. העיניים קבועות על גבעולים מעובים. לכל הרגליים אורך אחיד. אורך הסרטן עד 2 ס"מ. צבעו צהוב עד חום בהיר. דגם של כתמים לבנים מצויר על העיניים ועל החזה; טבעות וכתמים לבנים מעטרים את פרקי הבטן השונים. שכיח לאורך חוף אילת, בקרבת שושנות-ים שונות, בעיקר מסוג חביינית, שמעל גופן ובין זרועותיהן הוא מלקט (מנקה) את מזונו. בולט בסגנון "עמידתו", תוך הרמת קצה הבטן. תמונה עמ' 27

Alpheus frontalis

נקשן בנאי

סרטן ממשפחת הנקשניים – Alpheidae, מבין ארוכי-הבטן. תפוצתו באוקיאנוס ההודי

ובים-סוף. הגוף מוארך-עגלגל. גודל שתי הצבתות של זוג הרגליים הראשון אינו אחיד, אך ההבדל ביניהן קטן יחסית. אורך הסרטן עד 3 ס"מ. גופו אפרפר ועל פניו חישוקי-רוחב חומים חיוורים. מופיע במים הרדודים של אילת, מתחת לאבנים ולאמוגים מתים, בתוך "שרוולים" – צינורות הבנויים מאצות כחוליות-חוטיות. זוג הסרטנים "תופר" לעצמו מבנה כזה, וגם ניזון מהאצות הבונות אותו. האצות ממשיכות לחיות ולגדול, והמבנה גדל עמן.

Alpheus edwardsii

נקשן הנקיקים

סרטן שתפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי ובים-סוף, משם חדר למזרח הים-התיכון. החרטום קצר וחלק, מכסה בחלקו את העיניים. הצבתות שבזוג הרגליים הראשון גדולות; השמאלית, על-פי רוב, גדולה בהרבה מהימנית. המחושים קצרים מאורך הראשונה. אורך הסרטן עד 6 ס"מ. לרוחב הצבתות ופרקי הגוף חישוקים חומים, מנוקדים. שכיח לאורך חוף ים-סוף וחוף הים-התיכון, במים הרדודים, בחול ובטין שבצדי אבנים וסלעים. ניזון מאצות ומבעלי-חיים קטנים. המצוי ביותר בין בני סוגו.

תמונה עמ' 24

Alpheus rapacida

נקשן חולי

סרטן שתפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים-סוף, משם חדר למזרח הים-התיכון. אין הבדל בולט בין שתי צבתותיו של זוג הרגליים הראשון, ושתייהן חלקות למדי. בקצהו התחתון של הפרק הנושא את הצבת קבוע קוץ. זוג רגלי-החזה השני, שגם לו צבת קטנה, ארוך מהזוג הראשון. אורך הסרטן עד 3 ס"מ. צבעו כצבע החול, ועל פניו ציור חום חיוור. חי לאורך חוף אילת וחוף הים-התיכון, עד לעומק 50 מ', בתוך מצע רך של חול או טין. הוא המצוי ביותר בין מיני הנקשן בחוף הים-התיכון של ישראל. קרוב לו נקשן חלק – *A. glaber*, המופיע באותו מקום חיות ונבדל מקרובו בקוץ, הממוקם אצלו לפני קצהו התחתון של הפרק הנושא את הצבת.

Alpheus djiboutensis

נקשן שתופן

סרטן שתפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים-סוף. סרטן מגושם, בעל צבתות קדמיות גדולות ומורחבות ורגלי-חזה חזקות וקצרות. אורכו עד 6 ס"מ. גופו אפור בהיר, מנומר בכתמים ובחישוק חום הטבוע במרכז הגוף. שכיח בחוף אילת, על-פני משטחים חוליים, במחילות המשמשות גם מסתור לדגים מסוג סרטנן. הנקשנים חופרים את המחילה, ומכיוון שהם עיוורים-למחצה משמש הדג כשומר הסף מפני סכנה מתקרבת. הסרטן ניזון מאצות ומפירורים אורגניים שבקרבת פתח המחילה. חפירת המחילה ודחיסת החול מתוכה הן עיסוקו העיקרי, והוא מפיק את מזונו מסינון החול.

תמונה 17 טרם אושרה לתצוגה

Nereis diversicolor

נראיס המלחות

תולעת רב-זיפית ממשפחת הנראיסיים – *Nereidae*. תפוצתה באוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. לפרק שבקדמת הראש, הנושא את ארבע העיניים, שתי בליטות מחודדות. הפרק הסופי של הבחנין המרכזי קטנטן לעומת הפרק הבסיסי, התפוח. שמונת הבחנינים קצרים, ובכיפוף לאחר הם מגיעים עד לפרק הגוף הרביעי או לפרק החמישי בלבד. פרקי הבטן משוטחים, בליטות צדדיות קבועות בהם

ובקצותיהן קבוצות זיפים. אורך התולעת עד 10 ס"מ. גופה אדמדם; פרקי הראש שחומים או חומים. שכיחה לאורך חוף היס-התיכון, מתחת לאבנים ובסדקי סלעים. מופיעה גם בשפכי נחלים ההולכים אל הים.

נִרְתִּיקָנִית הוֹדִית *Sabellastarte indica*

תולעת רב-זיפית ממשפחת הנרתיקניים – Sabellidae. תפוצתה באוקיאנוס ההודי וביס-סוף. מין ישיב. גופה נתון בתוך צינורית – נרתיק דק-דפנות. לחלק הגוף הבולט מן הצינורית צורת זר של בחנינים מנוצים, עד 40 במספר. אורך הצינורית עד 15 ס"מ. קוטר זר הבחנינים מגיע ל-14 ס"מ. צבע התולעת חום עד חום-צהבהב. שכיחה לאורך חוף אילת, נעוצה על-פי רוב בתוך אלמוגים. מסננת את מזונה בעזרת הזר המנוצה. הנקבות מדגירות את ביציהן בתוך הנרתיק.

נִרְתִּיקָנִית שְׂכִיחַה *Dasychone lucullana*

תולעת שתפוצתה במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. הנרתיק רך, קרומי, ועליו דבוקים גרגירי חול. גדילים מנוצים קבועים לאורך שפתם החיצונית של הבחנינים, ואלה יוצרים את זר הסינון. אורך התולעת עד 3 ס"מ. הבחנינים ירקרקים-חומים ועליהם פספוס בהיר. התולעת שכיחה מאוד לאורך חוף היס-התיכון, במים הרדודים, בין אצות או סמוך לאבנים. על-פי רוב מופיעים פרטים אחדים ביחד. הנרתיקנית המופיעה באילת ודומה למין היס-תיכוני שלפנינו, זהה לו ככל הנראה.

Zebrasoma veliferum

נִתְחֹן מִפְּרָשִׁי

דג ממשפחת הבתרניים – Acanthuridae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס-סוף. הגוף פחוס וגבוה. הפה מחודד. בהיפתח הסנפירים נראה סנפיר-הגב כמפרש, וגובהו מגיע לכדי מחצית גובה הגוף. בצדי בסיס הזנב קוץ נייד, כעין להב. אורך הדג עד 30 ס"מ. צבעו חום בהיר עד ירקרק. לרוחב הגוף חישוקים רבים, כהים ובהירים. על סנפיר-הגב, סנפיר-השת וסנפיר-הזנב פסים דקים. גוף הצעירים, שאורכם עד 7 ס"מ, צהבהב. הדג שכיח לאורך חוף אילת, בינות לסלעים ולאלמוגים. ניזון מאצות. יש המגדירים את אוכלוסיית המין הזה, המופיעה ביס-סוף, כמין מיוחד – *Z. desjardinii*.

תמונה עמ' 137

Zebrasoma xanthurum

נִתְחֹן סָגֵל

דג שתפוצתו ייחודית ליס-סוף. הגוף פחוס מאוד. הראש מחודד. חלקם המרכזי של סנפיר-הגב ושל סנפיר-השת גבוה. אורך הדג עד 25 ס"מ. גוף הבוגרים סגול, הזנב וכן קצות סנפירי-החזה – כתומים. לצעירים קווקו דק וצפוף לאורך הגוף. הדג שכיח לאורך שוניות אילת. הצעירים

ס

חיים בלהקות קטנות והבוגרים, על-פי רוב, בזוגות. ניזון מאצות. בחודשים מאי-אוגוסט מטילה הנקבה ביצים צפות.

Turbo radiatus

סביבון זיזי

חילזון ממשפחת הסביבוניים – Turbinidae. תפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים-סוף. הקונכייה כדורית, גדולה, עבת-דפנות. לאורך פיתוליה זיזים כהים. הפיתול האחרון תופס כמחצית מגובה הקונכייה. פתח הקונכייה עגול ותמים, וכשהחילזון מכנס את רגלו נסגר הפתח במכסה

גירני תפוח הצמוד לתחתית הרגל. אורך הקונכייה עד 7 ס"מ. פניה חומים-לבנבנים. פנימה מבריק. החילזון שכיח לאורך חוף אילת, חפור בקרקע. בשעות הלילה הוא זוחל החוצה, לרעות באצות.

Turbo petholatus

סביבון מעטר

חילזון שתפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים-סוף. הקונכייה כדורית, חלקה. הפיתול האחרון תפוח, יוצר את רוב הקונכייה. אורך הקונכייה עד 5 ס"מ. צבעה חום-אדום ועל פניה פסים שחומים, הנקטעים בכתמים לבנבנים. שולי פתח הקונכייה לבנים מבהיקים. מכסה הקונכייה ירוק מבהיק.

Gyrinus dejeani

סביבונית דגונית

חיפושית ממשפחת הסביבוניתיים – Gyrinidae. תפוצתה במזרח אגן הים-התיכון. הגב חלק, סגלגל. הרגליים הקדמיות ארוכות, משמשות לתפיסה. הזוג השני והזוג השלישי של רגלי-החזה קצרים מאוד, מורחבים ודמויי משוט. בקדמת הראש בליטת רוחב, המפרידה כל עין לשתיים ויוצרת כעין שתי עיניים – אחת בכל צד של הבליטה. אורך החיפושית עד 7 מ"מ. צבעה שחום, מבריק. שכיחה לאורך שפלת החוף, בגליל ובגולן. הבוגרים מתרוצצים על-פני המים וטורפים בעלי-חיים קטנים. הזחלים חיים בתוך המים. גופם מוארך, בצדי הגוף 10 זוגות של זימי-טרכיאות ובקצהו האחורי ארבעה קרסים. גם הזחלים טורפים. הם מתגלמים מחוץ למים. בגולן מופיעה גם סביבונית לבנונית – G. libanus, ובנגב ובערבה מופיעה סביבונית ענק – Dineutes grandis.

Calpurneus verrucosus

סגלגלית ברדה

חילזון ממשפחת הסגלגליים – Ovulidae. תפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים-סוף. הקונכייה דומה לזו של פייהכוש. היא מעוינת וסגלגלה, הפיתול האחרון עוטף את כל יתר הפיתולים והוא מורם לרוחב כל מרכזו ויוצר כאן קרין חלק. פתח הקונכייה משוך לכל אורך הפיתול

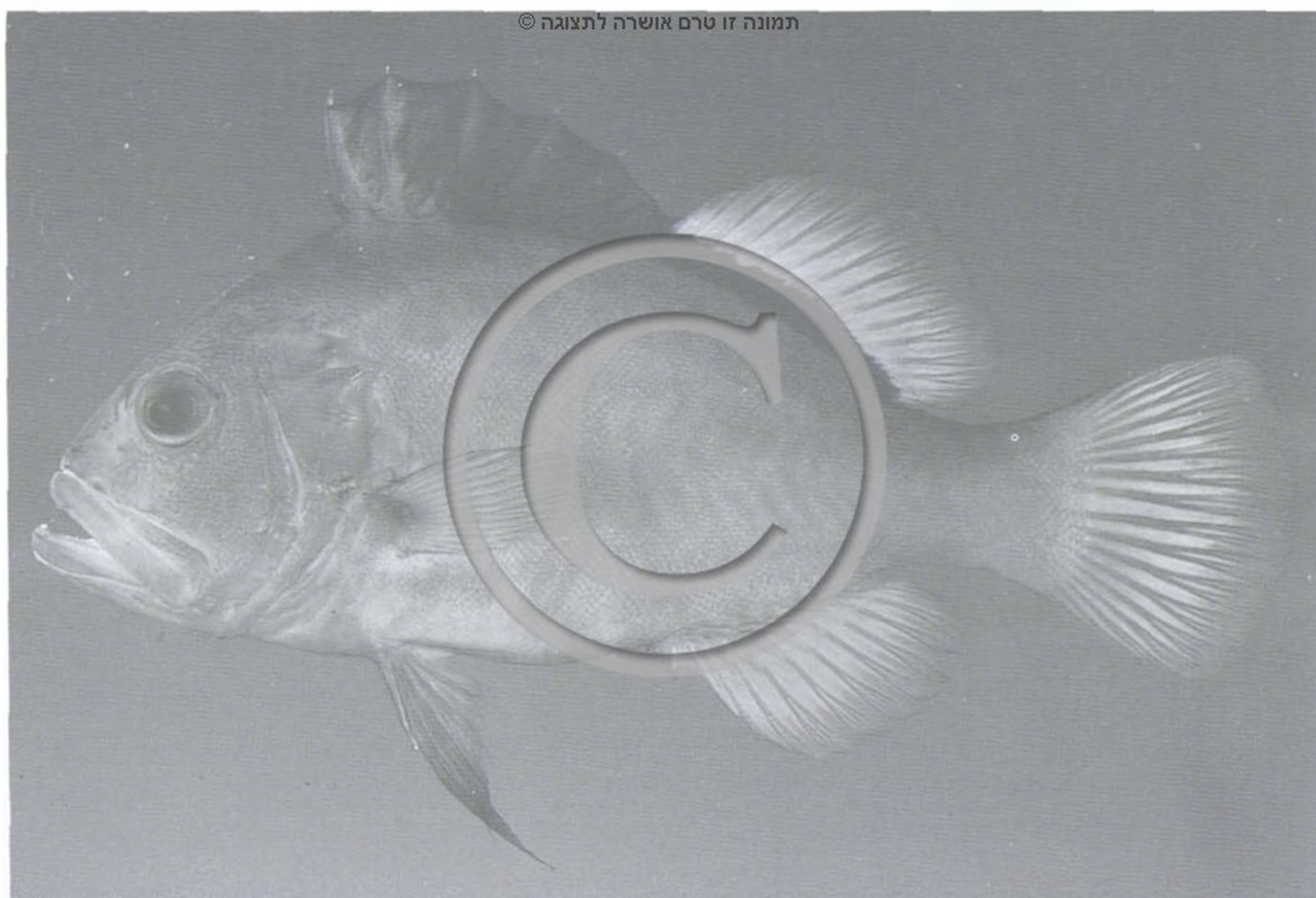
הזה. פני הקונכייה חלקים. אורכה עד 30 מ"מ. צבעה ורדרד-לבנבן, כתום בקצות הפתח. כל החלקים הרכים הנשלחים מגוף החילזון (הגלימה והרגל) ברודים, זרועים דגם צפוף של ניקוד שחום. החילזון חי לאורך שוניות אילת, על-גבי רפיוניותאים (אלמוגים רכים) כגון **בצקניות**, שמהם הוא ניזון למרות ארסיותם. גם את הביצים השקופות מטילה הנקבה של המין הזה על אותם מאכסנים.

תמונה עמ' 131

סגלן קוצני

Diploprion drachi

דג ממשפחת ה**בוריתניים** – Grammistidae. תפוצתו במפרץ עדן וביס-סוף. גופו פחוס וקצר, מכוסה בקשקשים קטנים מאוד. הראש תופס כדי רבע מאורך הגוף, מפתח-הפה גדול ומכסה הזימים משונן. סנפיר-הגב מחולק בשסע עמוק לחלק קדמי קוצני וגבוה, ולחלק אחורי רך ומעוגל. סנפירי-הגחון מגיעים עד אל מעבר לתחילת סנפיר-השת. סנפיר-הזנב מעוגל. אורך הדג עד 14 ס"מ. צבעו סגול-אפרפר. קדמת הראש, עד מעבר לעין, צהבהבת. החלק הקדמי ובסיס החלק האחורי של סנפיר-הגב – שחורים. הדג מופיע בסביבות אילת. פעיל בשעות הלילה. טורף הניזון מדגים קטנים. קרוב לו המין **בוריתן**.

סגמון הדור

Sigmosceptrella magnifica

ספוג ממשפחת ה**סגמוניים** – Latrunculidae, במערכת ה**ספוגים**. תפוצתו באוקיאנוס ההודי וביס-סוף. המושבות מסועפות, דמויות שיח דל בענפים או עשיר בהם; חלקם מעוגל וחלקם שטוח. לפעמים יוצר הספוג קרום עבה על אלמוג מת. גודלו עד 50 ס"מ. צבעו אדום זוהר. שכיח לאורך מפרץ אילת, מהמים הרדודים ועד לעומק 20 מ'. מין רעיל, ובכל זאת הוא משמש כמקור מזון ל**חשופיות**.

Pedum spondyloides

סדקית האלמגים

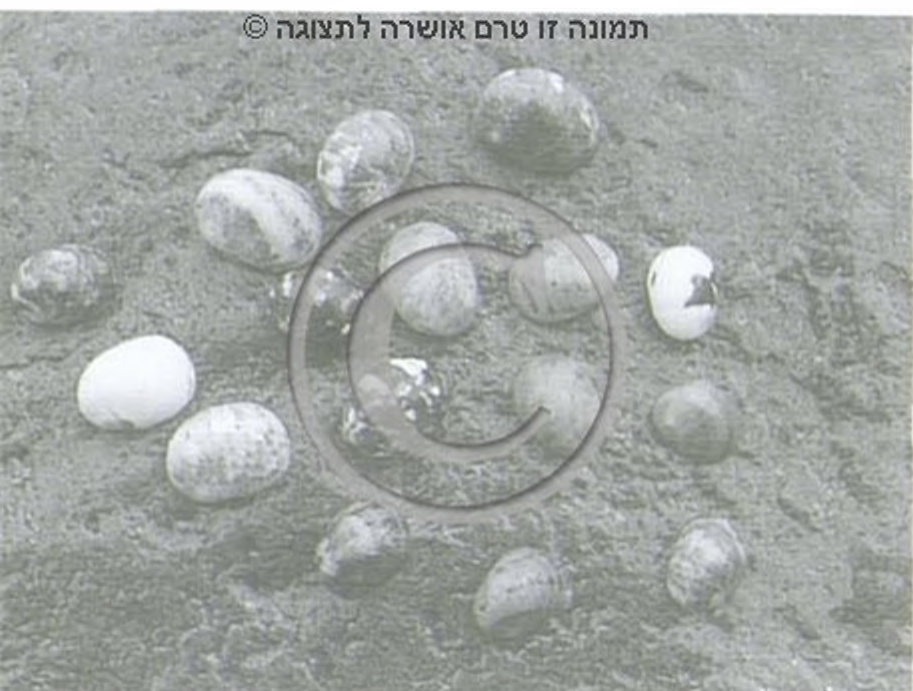
צדפה ממשפחת המסרקיים – Pectinidae. תפוצתה באוקיאנוס ההודי וביס-סוף. הקשוות מקבילות זו לזו. באחת מהן פגימה, שדרכה מופרשים סיבי ביסוס המעגנים את הצדפה לגוף האלמוג שבו היא שוכנת. אורכה עד 4 ס"מ. קשוותיה שחורות והיא מתגלה לעין כסדקים שחורים באלמוגים. בולטת בתוכה הגלימה השחומה, שבשוליה עיניות מבריקות. מופיעה ברוב מושבות האלמוגים הגושיים בסביבת אילת.

תמונה עמ' 131

Theodoxus jordani

סהרונית הירדן

חילזון ממשפחת הסהרוניתיים – Neritidae. תפוצתו במזרח הקרוב, מסוריה ועד מצרים. אורך הקונכייה עד 7 מ"מ. היא מבריקה ורב-גונית: שחומה עד בהירה, לעתים מקושטת בדגם בהיר. המין שכיח לאורך החוף המערבי והחוף המזרחי של הכינרת, על צמחים ועל אבנים. בצפון הארץ מזדמנת גם סהרונית הגליל – T. galilaea.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Nerita polita

סהרונית חלקה

חילזון שתפוצתו באוקיאנוס ההודי וביס-סוף. הקונכייה ביצית, וגם אצל המין הזה היא משוטחת בצד הפתח הסהרוני. כשהחילזון מכונס בה, מכוסה הפתח במכסה מוארך. הפיתול האחרון הוא הבונה את הקונכייה. אורכה עד 20 מ"מ. פניה מבריקים, רב-גוניים ביותר, כצבע חלוקי האבנים והסלעים שעליהם חי החילזון. המין שכיח ביותר באזור הכרית הסלעי של אילת. פעיל כשפני הים מגיעים לאבנים שעליהם הוא יושב, ומתחפר בזמן השפל. ניזון מאצות. באילת מזדמן גם החילזון סהרונית חרוצה – N. undata.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Umbraculum

סוככית

mediterraneum

יס-תיכונית

חילזון ממשפחת הסוככיתיים – Umbraculidae, בסדרת האחור-זימאים. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. הקונכייה סגלגלה, דקת-דפנות, דמוית צלחית, וחוד במרכזה העליון. היא מכסה רק חלק מגוף החילזון החי. אורכה עד 6 ס"מ. החילזון שכיח לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, חפור בתוך קרקעית חולית-טינית, מהמים הרדודים ביותר ועד לעומק 100 מ' ומעלה.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Solea lascaris

סולית גדולת-נחיר

דג ממשפחת הסוליתיים – Soleidae. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. סימנו המובהק של הדג הוא הנחיר, הקבוע בצדו הימני – העליון – של הגוף. הוא

גדול מהנחיר שבצדו השמאלי – התחתון – של הגוף, וקוטרו מתקרב לקוטר העין. הגוף פחוס, דומה לסוליה. הדג שוכב על צדו השמאלי. בצדו הימני קבועות 2 עיניים קרובות זו לזו. סנפיר-הגב מתחיל מעל הפה, וסנפיר-השת מתחיל מתחת לסנפיר-החזה. סנפיר-השת וסנפיר-הגב מגיעים לאחור עד סנפיר-הזנב. קו הצד ישר יחסית. אורך הדג עד 40 ס"מ. צבע הצד הימני, העליון, אפור בהיר עד אפור כהה. שוכן לאורך חוף היס-התיכון, על קרקעית חול. ניזון מחסרי-חוליות שונים. נידוג לצורכי שיווק.

Solea hispidus

סולית הפתמים

דג משה-רבנו טיפוסי. תפוצתו באוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. הצד השמאלי, שעליו שוכב הדג, בהיר וחסר בו סנפיר-חזה. העיניים הקבועות בצד ימין של הגוף, מעל מפתח-הפה, קרובות מאוד זו לזו. סנפיר-השת קצר מסנפיר-הגב, וזה האחרון מגיע עד אל מעל העיניים. אורך הדג עד 12 ס"מ. הצד העיני חום-אפור, מנומר בכתמים כהים ובהירים המופיעים גם על הסנפירים. סנפיר-החזה שחום. הדג מופיע לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, על קרקעית סינית בעומק 10–30 מטר.

Microchirus ocellatus

סולית עינונית

דג שמבנה גופו ותפוצתו כשל הסולית גדולת-הנחיר. קו הצד ישר. אורך הדג עד 20 ס"מ. הצד הימני אפור ולו 5–6 כתמים שחורים. על בסיס סנפיר-הזנב חישוק כהה. שכיח לאורך חוף היס-התיכון, על קרקעית חולית שבה הוא מתחפר. ניזון מחסרי-חוליות שונים. יחד עמו מופיע הדג סולית צהובה – Buglossidium luteum.

Solea vulgaris

סולית שכיחה

דג שתפוצתו באוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. שני הנחיריים של המין הזה שווים בגודלם. קו הצד מעוגל בקדמת הגוף. אורך הדג עד 40 ס"מ. צדו הימני, העליון, אפור-חום, וצדו השמאלי, הפונה לקרקעית – כסוף-אפור. שכיח מאוד לאורך חוף היס-התיכון של ישראל.

Typhlocaris galilaea

סומית הגליל

סרטן ממשפחת הקפצניים – Palaemonidae, מבין הסרטנים ארוכי-הבטן. תפוצתו ייחודית לצפון הכינרת, במעיין עין-נור שליד טבחה. גופו משוך, הראשחזה גלילי ומוארך. ברגלי-החזה הקדמיות זוג צבתות שוות בגודלן. הסרטן חסר עיניים. אורכו עד 7 ס"מ. אין בו חומרי צבע, ולכן הוא לבנבן וניכרת בו השתקפות כהה של האיברים הפנימיים. אוכלוסייתו העיקרית מצויה בתוך מעברי-הסלע, שבהם זורמים המים לעין-נור.

Hippocampus hystrix

סוסון־ים דרבני

דג ממשפחת האבובוניים – Syngnathidae. תפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים־סוף. מתאפיין בקוצניות רבה של הראש ושל פרקי הגוף הקדמיים. זרבובית הראש ארוכה כאורך הראש כולו. אורך הדג עד 15 ס"מ. צבעו חום או חום־ירקרק, מעוטר בדגם־שיש של כתמים לבנים. שכיח לאורך חוף אילת, בין עשבי־ים, בעומק 6–15 מ'. מתרבה במשך כל הקיץ. הזכרים המדגירים ניכרים בגחון תפוח ובולט. ניזון בעיקר מסרטנים זעירים. תמונה עמ' 133

Hippocampus kuda

סוסון־ים חלק

דג שתפוצתו דומה לזו של סוסון־הים הדרבני. ראשו קטן מזה של קודמו, והזרבובית קצרה מאורך הראש. הגוף חסר קוצים, חלק, ולו קרינים נמוכים. אורך הדג עד 20 ס"מ. צבעו חום. אף הוא מופיע בקרבת אילת, בין עשבי־ים. תמונה עמ' 133

Hippocampus hippocampus

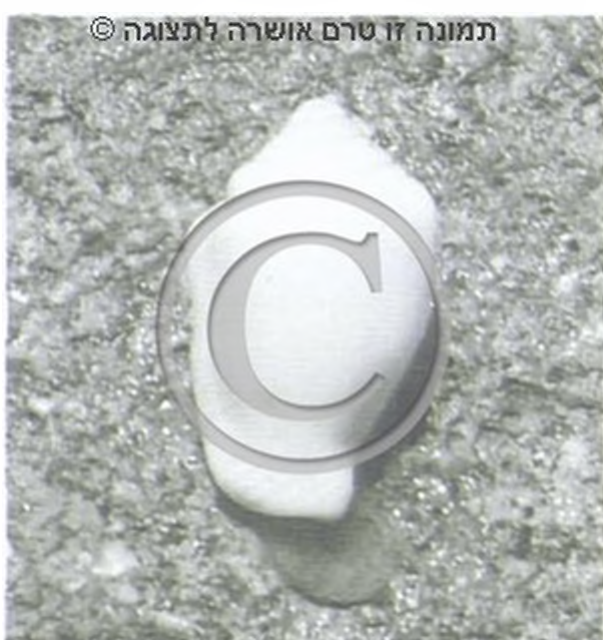
סוסון־ים ים־תיכוני

דג שתפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים־התיכון. אורך הזרבובית נופל מהמרחק שבין העין לבין קצה מכסה הזימים. הראש והגוף חלקים, ולהם קריני אורך ורוחב. אורך הדג עד 15 ס"מ. גופו חום עד שחום ואפור, לפעמים זרוע ניקוד וכתמים בהירים. מופיע לאורך חוף הים־התיכון של ישראל, בעומק 8–30 מ', בין צומח ימי. זנבו הגמיש מסייע לו להיאחז בלפיתה בצמחים, ובעזרת זרבובית פיו הוא שואב בעלי־חיים קטנים, שמהם הוא ניזון. שוחה בעזרת סנפיר־הזנב. בעונת הרבייה מדגיר הזכר את הביצים בכיס הדגירה הקבוע על גחונו, שלתוכו מטילה הנקבה את ביציה והזכר מפריש את זרעו. מרגע בקיעתן דומות הפגיות לבוגרים, אלא שזרבובית הראש שלהן קצרצרה. לאורך חוף הים־התיכון מזדמן גם סוסון־ים מדובלל – H. ramulosus.

Stylasterina violacea

סטילסטר תכל

הידרתי ממשפחת הסטילסטריים – Stylasteridae, הקרובה למיני הצורבן. תפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים־סוף. המושבה דמוית שיח קטן, שענפיו עדינים ופניהם משוטחים וחלקים. הפוליפים זעירים. גודל המושבה 2–4 ס"מ, והיא תכולה עד כחלחלה. המין מופיע במים הרדודים בקרבת אילת, על־פי רוב מתחת לסלעי אלמוגים או בתוך כוכים אפלים שבשונית. תמונה עמ' 18

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Strombus

gibberulus albus

סטרומבוס

גבנוני

חילזון ממשפחת הסטרומבוסיים – Strombidae. תפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים־סוף. הקונכייה עבת־דופן. 6–7 פיתולים קודקודיים יוצרים כעין חרוט, שבו כל פיתול מופרד ממשנהו, מדורג בחלקו ופניו החיצוניים מעוגלים. הפיתול האחרון, הגדול, מהווה יותר משני שלישים של הקונכייה. לאורך פתחה המתמשך מופשלת השפה החיצונית ככנף, ובה פגימה קרוב לחוד הקונכייה, הכפוף במקצת.

אורך הקונכייה עד 60 מ"מ. היא לבנבנת, מגוונת בוורוד סביב פתחה. החילזון מופיע במים הרדודים שבסביבת אילת. מתחפר בחול בעזרת המכסה הקרני של רגלו.

סטרומבוס נודד *Strombus decorus*

חילזון שתפוצתו בים-סוף, משם עבר לאחרונה לים-התיכון. קודקוד הקונכייה מחודד ונמוך, ובו 4–5 פיתולים. הפיתול האחרון מהווה את רוב הקונכייה. אורכה עד 60 מ"מ. פניה בהירים. בתחתית רגלו של החילזון מכסה סהרוני ארוך, שצבעו חום. החילזון חי בקרבת החוף, חפור בטין.

סינפטה אפּרה *Opheodesoma grizea*

מלפפון-ים ממשפחת הסינפטיים – Synaptidae, במערכת קווצי-העור. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים-סוף. הגוף גלילי ורך. לאורכו קפלים מעוגלים. העור גרגירי ודוקרני, על-שום לוחיות השלד החדות הבולטות ממנו. בקדמת הגוף, סביב הפה, זר של בחנינים דמויי זרועות, גדולים ומנוצים, המצויים לרוב בתנועה ובהתגלגלות. אורך המלפפון עד 1.2 מ', רוחבו עד 5 ס"מ והוא בעל כושר התכווצות מופלג. צבעו ורדרד, לפעמים שקוף, מנומר בכתמים אפורים-לבנבנים. מזדמן באילת, במים הרדודים, בתוך הלגונה ומסביב לאלמוגים. פעיל בשעות הלילה.

סינפטה ברדה *Synapta maculata*

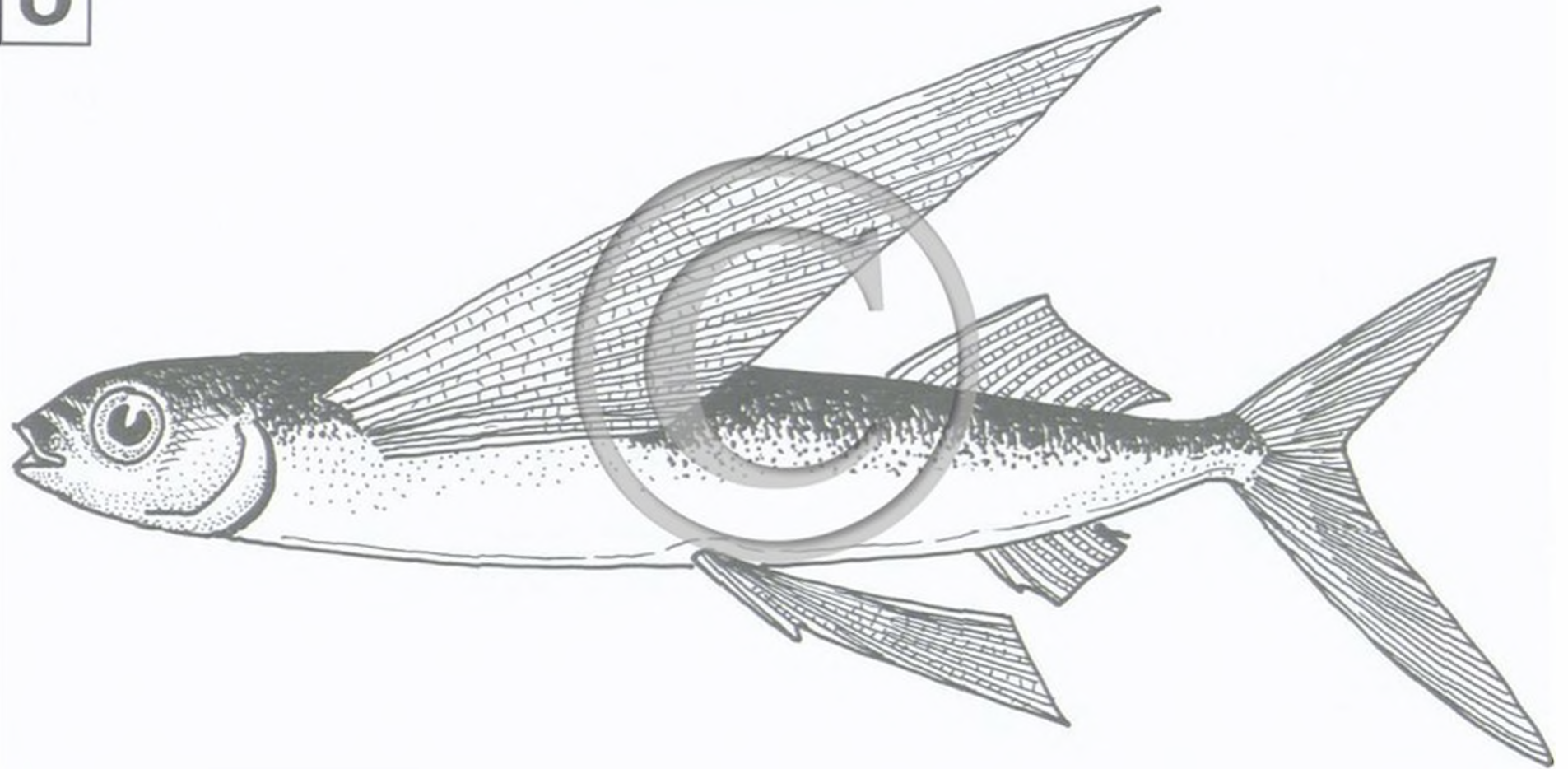
מלפפון-ים שתפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי ובים-סוף. אורכו עד 2 מ', ובהתכווצו הוא מגיע לכדי 10–15 ס"מ בלבד. עוביו עד 6 ס"מ. צבעו צהבהב-חום, ולאורכו חישוקים חומים וניקוד לבן. הבחנינים צהבהבים-חומים בהירים. שכיח לאורך חוף אילת, במים הרדודים. בשעות היום מתחפר בכוכים, ועם רדת החשכה זוחל החוצה ללכוד מזון בעזרת בחניניו-זרועותיו. מעל-פני עורו מבצבצות לוחיות שלד רבות, דמויות עוגן, הנצמדות אל כל הנוגע בהן. תמונה עמ' 32

סינפטה שחרה *Synaptula reciprocans*

מלפפון-ים שתפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי ובים-סוף, משם הגיע למזרח הים-התיכון. אורכו עד 60 ס"מ, עוביו עד 3 ס"מ. צבעו שחום-שחור. הזרועות המנוצות, הערוכות סביב הפה, חומות-שחומות. מופיע לאורך חוף אילת ולאורך חוף הים-התיכון של ישראל, מהמים הרדודים ועד לעומק 15 מ'. שכיח באזור ראש-הנקרה.

סיסנון סנפירן *Cypselurus cyanopterus*

דג ממשפחת הדאוניים – Exocoetidae. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי ובים-סוף. הגוף משוך וחזק, מכוסה בקשקשים דקים. האונה התחתונה של סנפיר-הזנב ארוכה מהעליונה. סנפירי-החזה כנפיים וארוכים, מגיעים מאחור עד סנפיר-הזנב. אורך הדג עד 30 ס"מ. גופו אפור, גחונו כסוף. על סנפירי-החזה חגורות שחומות. מופיע בלהקות בים הפתוח מול אילת,

במים העליונים. בשחייה מהירה ובפרישת סנפירי-החזה הוא מסוגל לנתר לאוויר ולגלוש לאורך כמה עשרות מטרים. ניזון מפלנקטון. קרוב לסוג **סנוניתן**, הנפוץ ביס-התיכון.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

סיפוניה ים-סופית *Siphonaria kurrachensis*

חילזון ממשפחת הגדיניים – Trimusculidae. קרוב לגדיניה החבויה. תפוצתו ביס-סוף; חדר דרך תעלת-סואץ למזרח היס-התיכון. קונכייתו משוטחת, קוטרה עד 10 מ"מ. התגלה בישראל על סלעי-החוף בצפון הארץ. לפעמים הוא מופיע מעל קו המים.

סיפונית דקה *Phascolosoma nigrescens*

תולעת במערכת התולעים הסיפוניות – Sipunculida. תפוצתה באוקיאנוס ההודי וביס-סוף. גופה מוארך ודק, שני קצותיו מחודדים. העור שקוף ועדין. אורכה עד 3 ס"מ. צבעה אפור בהיר עד חום בהיר. שכיחה לאורך חוף אילת, בקרקעית חולית, מהכרית ועד לעומק עשרות מטרים. קרובה לה באילת **סיפונית האלמוגים** – *P. agassizii*.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

◀ *Phascolosoma granulatum*

סיפונית ים-תיכונית

תולעת שתפוצתה במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. גופה גלדי, מבנהו כשל **סיפונית האלמוגים**. על העור קוצים קטנים רבים, בעיקר בקצה האחורי של הגוף. אורך התולעת עד 5 ס"מ. צבעה אפור-אדמדם עד חום, ועל פניה חישוקים חומים. חיה בסדקי אבנים וסלעים לאורך חוף היס-התיכון. ניזונה מפירורים אורגניים. **סיפונית קודחת** – *Aspidosiphon muelleri*, מופיעה אף היא.

Paragobiodon echinocephalus

סיקוסית דו־גונית

דג ממשפחת הקברנוניים – Gobiidae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס־סוף. הגוף גוצי, פחוס במקצת. הראש מעובה, דמוי אלה. הראש והגוף מכוסים בפטמות קצרות רבות. אורך הדג עד 3 ס"מ. קדמת הגוף אדומה; החלק האחורי שחום. הדג שכיח בסביבת שוניות

אילת, באלמוגי־שיח מן הסוג שיחנית. מחליף את זוויגו מנקבה לזכר במשך חייו. חי בלהקות קטנות, שבהן הדג הגדול הוא זכר. הביצים מוטלות על בסיסה של מושבת האלמוג, והזכר שומר עליהן.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Paragobiodon xanthosoma

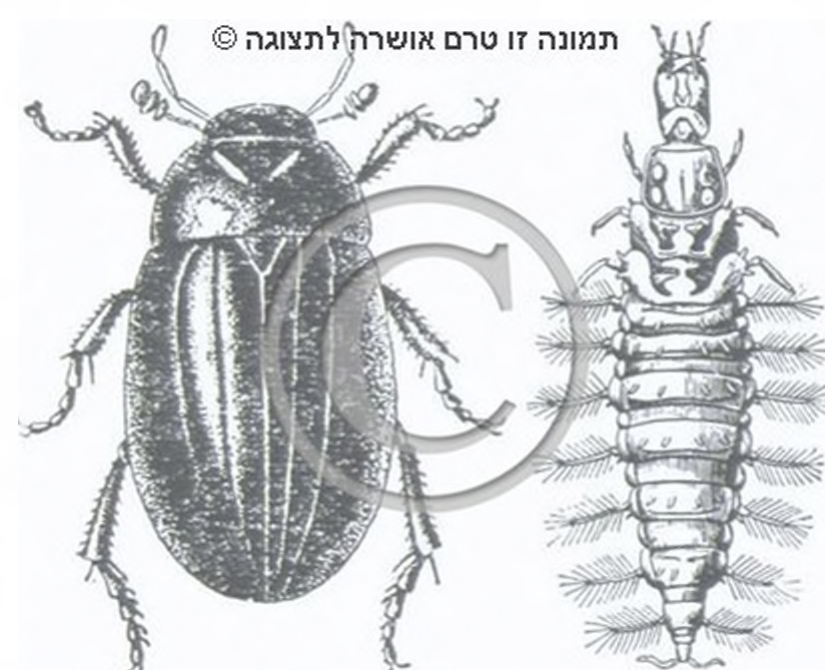
סיקוסית צהבה

דג קרוב לסיקוסית הדו־גונית, וגם תפוצתו זהה. הפטמות שעל־פני ראשו משוטחות ורבות, בעיקר בתחתיתו. אורכו עד 4 ס"מ. צבע גופו לימוני־צהבהב. שכיח בסביבת אילת, באלמוג סיכניתית.

Hydrophilus dichromus

סירן דו־גוני

חיפושית ממשפחת חובבי־המים – Hydrophilidae. תפוצתה במזרח אירופה ובאסיה. גופה דמוי סירה, מתעגל בקדמתו ומחודד מאחור. הגב תפוח. המחושם דמוי אלה. בחניני הלסתות האמצעיות ארוכים מאורך המחושם. קרין מרכזי קבוע בצד הגחוני של לוחיות החזה. לרגליים זיפים קצרים ובקצותיהם ציפורניים. אורך החיפושית 13–15 מ"מ. גופה חום ועל פניו ציור שחום. לזחל 7 גדילי זימים מכל צד של פרקי הבטן, ולרגליו זיפים. החיפושית מצויה בישראל במקווי־מים מתוקים קבועים וזמניים, בעיקר לאורך שפלת החוף. בצפון הארץ מופיע גם המין סירן שחום – H. caraboides, שאורכו 14–17 מ"מ וצבעו שחור.

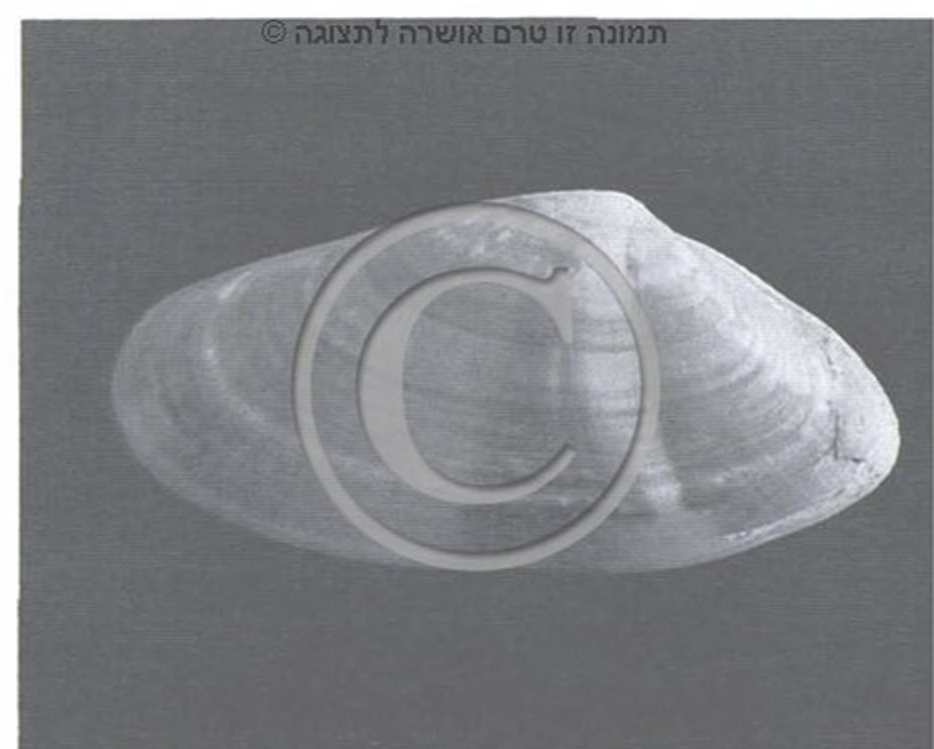

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Capsella variegata

סירת־ים מבריקה

צדפה ממשפחת הסירתיים – Donacidae. תפוצתה במזרח האוקיאנוס האטלנטי, מאזור האיים הבריטיים ועד לאיים הקנרים, וביס־התיכון. הקשוות משוכות, הצד הקדמי והצד האחורי שלהן יוצרים זווית קהה. שני הקשוות מעוגלים. אורך הצדפה עד 25 מ"מ. צבעה ירקרק־חום, על־פי רוב ללא דגם פסים המצוי אצל סירת משה. הצד הפנימי של שפת הקשוות – חלק. שכיחה מאוד לאורך חוף היס־התיכון של ישראל, בקרקעית חול־טין, בדרך כלל מעומק 4–5 מ' עד 60 מ'. ניזונה בדרך של סינון חלקיקים אורגניים מן המים בעזרת סיפונים ארוכים, הבולטים מעל החול.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Donax trunculus

סירת משה

צדפה שתפוצתה במזרח האוקיאנוס האטלנטי, בים-התיכון ובימים הקשורים אליו. קרובה לסירת-הים המבריקה. הקונכייה משולשת-מוארכת, דמוית יתד. החלק הקדמי של הקשוות מוארך, קצהו מעוגל. החלק האחורי קצר, קטום במלכסן. צדה הפנימי של השפה התחתונה חרוק. אורך הצדפה עד 4 ס"מ. פני הקשוות חומים-ירקרקים בתוספת פסים צהבהבים או כתומים. רוב הצד הפנימי סגול. הצדפה מופיעה במים הרדודים של חוף הים-התיכון, בתוך קרקעית חולית, מעומק כ-20 ס"מ עד לעומק כ-2 מ'. היא שכיחה במיוחד בצפון הארץ, שם מגיעה צפיפות אוכלוסייתה ל-1,000 פרטים ומעלה למטר רבוע. מתרבה בקיץ. הפגיות צפות, והצעירות מתיישבות בקרקעית החל מספטמבר. מינים נוספים קרובים למין הזה מופיעים לאורך החוף.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Pleurogyra sinuosa

סכינית הבועות

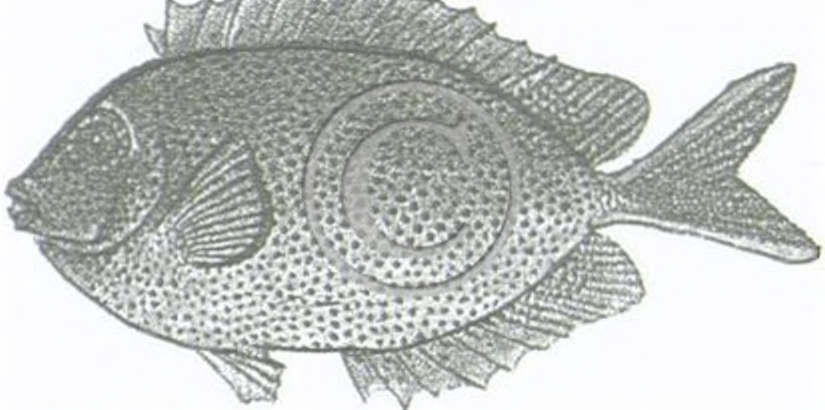
אלמוג-אבן ממשפחת הסכיניתיים - Caryophylliidae. תפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים-סוף. המושבה בנויה מלוחות שלד מקבילים, קרובים זה לזה, שעל שפתם העליונה שתי שורות של מחיצות חדות, גירניות. זהו מקום מושבן של רקמות הפוליפים. כשהפוליפים פתוחים לובש האלמוג צורה כדורית. הוא ניכר באופי זרועותיו: בשעות היום מכסות זרועות שלפוחיות את המושבה, ואילו בלילה נשלפות ממנה זרועות ציד ארוכות, דמויות בחנינים. האלמוג שכיח לאורך חופי אילת, החל מהשונות הרדודות ועד לעומק 40 מ'.

Siganus luridus

ספן גבוה (הודי)

דג ממשפחת הסיכניים - Siganidae. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי ובים-סוף, ממנו חדר לים-התיכון. גופו פחוס. קשקשים זעירים שקועים בעורו. קדמת הראש אינה מחודדת. השפה העליונה תפוחה ומכסה את התחתונה. סנפיר-הגב קוצני מאוד ובקדמתו קוץ בולט. גם הסנפירים הזוגיים קוצניים. סנפיר-הזנב ישר. אורך הדג עד 25 ס"מ. גבו אפור-חום, גחונו לבנבן והוא מעוטר בנקודות ובקווים לבנבנים רבים. לעתים מופיעים מספר כתמים כהים בצדי הגוף. מסוגל לפתח צבע כהה. שכיח לאורך חוף אילת ומופיע גם לאורך חוף הים-התיכון, על-פי רוב בזוגות או בלהקות קטנות. ניזון מאצות. מתרבה בקיץ, בדרך של הטלת ביצים קטנות השוקעות על הקרקעית.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Siganus stellatus

ספן כוכבני

דג שתפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים-סוף. גופו גבוה מזה של הסיכן הגבוה והסיכן המשוש. לסנפיר-הזנב שסע עמוק. אורך הדג עד 35 ס"מ. צבעו אפרפר-צהבהב. על הגוף ועל חלק מהסנפירים דגם צפוף של כתמים קטנים, דמויי כוכבים. הקצה האחורי של סנפיר-הגב, של סנפיר-השת ושל סנפיר-הזנב - צהוב. הדג מופיע לאורך חוף אילת.

Siganus rivulatus

סָכָן מְשִׁישׁ

דג שתפוצתו ביים-סוף, משם עבר לים-התיכון. דומה לשני קודמיו, אלא שראשו מחודד ופיו קטן. בסיס סנפיר-הזנב צר, והסנפיר עצמו קעור. אורך הדג עד 30 ס"מ. הוא אפור, מנומר בכתמים כהים ובפסים צהבהבים ומסוגל לעטות במהירות דגם-שיש וכתמים כהים גדולים. שכיח לאורך חוף אילת ולאורך חוף הים-התיכון של ישראל, בדרך כלל בלהקות. פעיל בשעות היום. קוציו מכוסים בבלוטות-עור רעילות, ולכן דקירתם מכאיבה מאוד.

Ophiotrix purpurea

סָכָנִית דְּרָבָנִית

נחשון-ים ממשפחת הסיכניתיים – Ophiotrichidae, במערכת קווצי-העור. תפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים-סוף. דיסקית הגוף מחומשת. 5 הזרועות דקות, והן הופכות בקצותיהן למחרוזת פרקים. על כל פרק קבוע קוץ, שאורכו עולה פי 3–4 על רוחב הפרק. קוטר הדיסקית עד 10 מ"מ. אורך הזרועות עד 10 ס"מ. צבע הנחשון ארגמני-אדום או חום; קו כהה משוך לאורך הצד העליון של הזרועות. המין שכיח לאורך חוף אילת, על אלמוגים רכים, חבצלות-ים ויצורים ישיבים אחרים. בגושי האלמוגים מופיע גם נחשון-הים סיכנית האלמוגים – O. propinque.

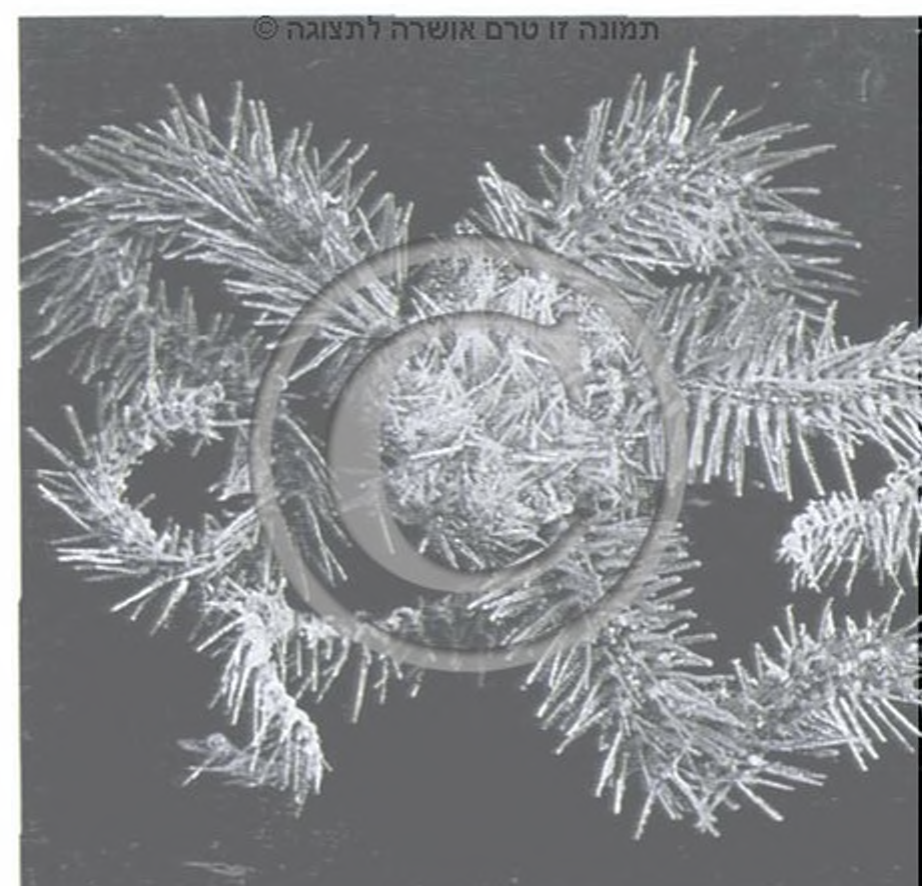
Ophiotrix savignyi

סָכָנִית יַם-סוּף

נחשון-ים שתפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים-סוף, ממנו חדר לים-התיכון. הדיסקית המרכזית והזרועות מכוסות קוצים רבים, שאורכם עולה על רוחב פרקי הזרוע. שולי הדיסקית מובלטים בין בסיסי 5 הזרועות. קוטר הדיסקית עד 8 מ"מ, אורך הזרועות עד 3–4 ס"מ. צבע הנחשון חום-אפור. מופיע בסביבת אילת ולאורך חוף הים-התיכון, במים הרדודים, בתוך אבנים וספוגים ובין אצות. באותה סביבה מופיע גם נחשון-הים סיכנית שבירית – O. fragilis.

Seriatopora caleandrum סָכָנִיתִית שְׂכִיחָה

אלמוג-אבן ממשפחת השיחניים – Pocilloporidae. תפוצתו

באוקיאנוס ההודי וביס-סוף. המושבה שיחנית ולה ענפים דקים, מסועפים וצפופים מאוד. קצות הענפים חדים ודוקרניים. הפוליפים מסודרים בשורות לאורך הענפים והסעיפים. במרכז שקע השלד של כל פוליפ יש בליטה קטנה. גודל המושבה עד 50-60 ס"מ, קוטר הפוליפים 1-2 מ"מ. האלמוג שכיח מאוד לאורך שוניות אילת, בעיקר באזורים הפונים לחוף או ללגונה.

Spirorbis mediterraneus

סִלִּילוֹנִית יַם־תֵּיכוֹנִית

תולעת רב-זיפית ממשפחת הסלילוניתיים – Spirorbidae. תפוצתה במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. הצינור (הנרתיק) הסידני שבתוכו חיה התולעת – מסולסל. קוטרו 2-3 מ"מ. בקצה הקדמי של התולעת הזעירה זר בחנינים מנוצים. ביניהם, על גבעול דק וארוך, מכסה כיטיני קטן, שעל-פני שטחו החיצוני קוצים והוא סוגר את התולעת המתכנסת בנרתיקה. התולעת מופיעה בהמוניה לאורך חוף היס-התיכון, בעיקר על אצות גדולות ועל קונכיות של חלזונות, ולפעמים, בצפיפות רבה, גם בתחתית אבנים. מינים נוספים בני הסוג הזה מופיעים גם ביס-סוף.

Spirobranchus giganteus

סִלִּילוֹנִית עֶנֶק

תולעת שתפוצתה באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס-סוף. תולעת ישיבה בתוך נרתיק גירי, הנעוץ על-פי רוב באלמוג-אבן ומכוסה ברקמתו. כלפי חוץ מובלטים שני סלילים מסולסלים – זר של בחנינים היוצרים מניפה לסינון המזון מהמים. קוטר הסלילים כ-12 מ"מ. גוף התולעת רב-גוני ביותר: אדום מפוספס, לבן וחום-כחלחל. היא שכיחה מאוד לאורך שוניות אילת, על אלמוגים שונים, לפעמים בקבוצות סמוכות זו לזו. על כל הפרעה, או על צל המוטל בסביבתה, מגיבה התולעת בהתכווצות ובהתכנסות לתוך הנרתיק.

תמונה עמ' 32

Pardachirus marmoratus

סִלִּינִית רְעִילָה

דג ממשפחת הסוליתיים – Soleidae, בסדרת דגי משה-רבנו. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי וביס-סוף. שוכב על צדו השמאלי. בצדו הימני זוג עיניים קרובות זו לזו, ומעליהן מתחיל סנפיר-הגב. הראש, וכן קצותיהם האחוריים של סנפיר-הגב ושל סנפיר-השת – מעוגלים. סנפירי-החזה חסרים. אורך הדג עד 25 ס"מ. על-פני חלקו העליון של הגוף דגם משויש ובו טבעות וכתמים כהים. מופיע בסביבת אילת, במים הרדודים, על-פי רוב שוכב על קרקעית חולית. דג רעיל בשל הפרדטוקסין, המופרש מבלוטות המסודרות לאורך סנפיר-הגב וסנפיר-השת ומשמש לו להגנה.

Lybia leptochelis

סִלְעִית הַשּׁוֹשְׁנוֹת

סרטן קצר-בטן ממשפחת הסלעניים – Xanthidae, בסדרת מעשירי-הרגל – Decapoda.

תפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים-סוף. הראשחזה והגפיים זיפיים מאוד, כמו היו מכוסים פרווה. הצבתות דקות מהרגליים האחרות, מוארכות, כל אחת מהן מחזיקה שושנות-ים קטנה. אורך הסרטן עד 10 מ"מ. צבע הצבתות בדרך כלל אדום-לבן. ה"פרווה" חומה בהירה. חלקי הגוף הגלויים חומים-לבנים, מקושטים בניקוד אדום ובכתמים. הסרטן מופיע לאורך חוף אילת, במים רדודים מאוד, מתחת לאבנים. בעת ההתנשלות הוא מעביר את שושנות-הים מצבתות הנשל לצבתות החדשות. השושנות השיתופיות משמשות להגנה וכפי הנראה מסייעות לסרטן גם באיסוף מזון.

תמונה עמ' 26

Xantho poressa

סלעית ים-תיכונית

סרטן שתפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. הראשחזה מעוין, קדמת שפתו ישרה. בשוליו, מעל בסיס הצבתות, 2-3 שנצים שיניים, ועל פניו בליטות וגרגירים. אורך הסרטן עד 2 ס"מ. צבעו רב-גוני, בדרך כלל חום-אפור או ירקרק, זרוע ניקוד אדמדם ולבן. הצבתות שחומות. שכיח מאוד לאורך חוף הים-התיכון, מתחת לאבנים, במים הרדודים. על-פי רוב מתקבצים פרטים אחדים ביחד. ברוב השנה נושאות הנקבות את תטולותיהן על רגליה-הבטן.

Carpilius convexus

סלעית קמורה

סרטן שתפוצתו כשל סלעית השושנות. הראשחזה תפוח-סגלגל, רוחבו עולה על אורכו, שטחו החיצוני חלק. הצבתות חזקות, השמאלית על-פי רוב גדולה מן הימנית, קצותיהן חומים (סימן היכר לרבים במשפחה הזו). אורך הסרטן עד 4 ס"מ. הוא אדום, זרוע נקודות או כתמים סגולים. שכיח בשוניות אילת. בשעות היום מסתתר בחורים או מתחת לאלמוגים, ובלילה יוצא לאסוף לו את מזונו – בעלי-חיים שונים.

Eriphia verrucosa

סלען זיפני

סרטן קצר-בטן ממשפחת הסלעניים. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. הראשחזה והצבתות מגושמים, גרגיריים וקוצניים, מכוסים בזיפים רבים. הראשחזה מעוגל בקדמתו, רוחבו עולה על אורכו ומגיע עד 8 ס"מ. הצבתות חזקות, גודלן כמעט אחיד. לרגליים ציפורניים אנקוליות. צבע הסרטן חום-שחום ואדמדם. הזיפים חומים. הצד הפנימי של הצבתות כחול-אדום. שכיח באזור הכרית לאורך חוף הים-התיכון, על-פני הסלעים, ועל-כן נודע גם בשם: סרטן הסלעים. ניזון מאצות ומחסרי-חוליות שונים. בשעת סכנה הוא מציג את צבען הבולט של הצבתות. הנקבה מדגירה את הביצים על רגלי-בטנה.

תמונה עמ' 26

Salpa maxima

סלפה גדולה

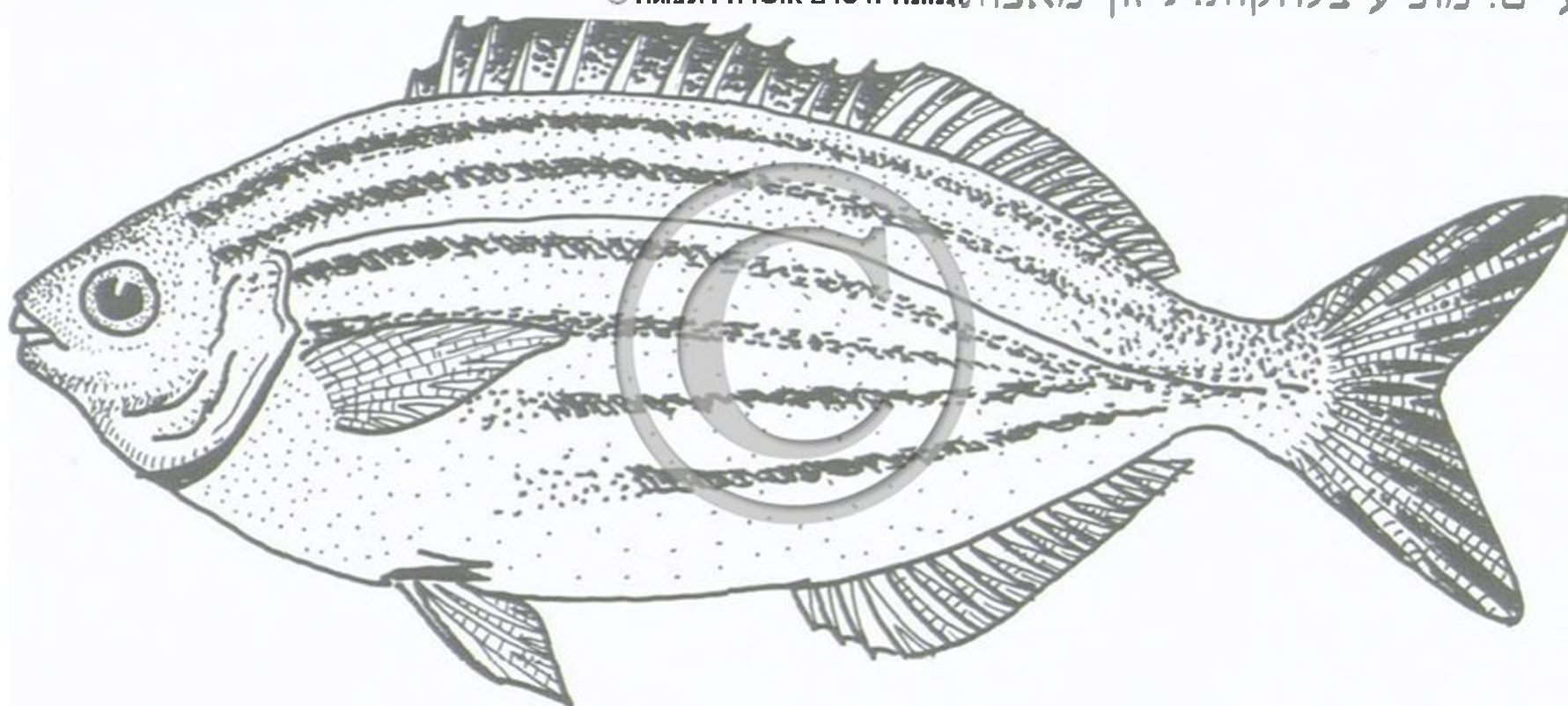
אצטלנית חופשית ממשפחת הסלפיים – Salpidae, בסדרת הסלפאים – Salpida. מופיעה ברוב האוקיאנוסים. הגוף דמוי חביונה מוארכת. הדופן שקופה ודרכה נראים 11-12 שרירים חישוקיים; המרכזיים שבהם אינם נוגעים זה בזה. עם הבגרות המינית מופיעה בכל אחד מקצות הגוף בליטה מתודדת – ניצן של פרטים חדשים. אורך האצטלנית עד 10 ס"מ. הפרטים

יוצרים שרשרות הנוצרות בהנצה, שאורכן מגיע עד מטר אחד. האצטלנית שכיחה – בעיקר בקיץ – לאורך חוף היס-התיכון, קרוב לפני המים, מרוחקת מן החוף. בסביבה זו מזדמנים מינים נוספים של סלפיים.

Sarpa salpa

סלפית זהבת-פסים

דג ממשפחת הספרוסיים – Sparidae. תפוצתו באוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. הגוף משוך, פחוס-צדדים. הראש חד. הפה מסתיים לפני העיניים. השיניים הקדמיות שטוחות וחזקות. אורך הדג עד 45 ס"מ. גבו אפרפר-כחול, הגחון כסוף. לאורך צדי הגוף 10–12 פסים זהובים הנמשכים עד לסנפיר-הזנב. שכיח לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, בעיקר באזורים סלעיים. מופיע בלהקות. ניזון מאצות תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Salaria faciat

סלרי מפספס

דג ממשפחת הקרנוניים – Blenniidae. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי וביס-סוף. הגוף פחוס. הפה תחתון. מעל הנחיריים והקודקוד, לפני סנפיר-הגב, גדילים מסועפים. הקרניים הקדמיות הקבועות בסנפיר-השת של הזכרים מוארכות יותר מהאחוריות. הקצה האחורי של סנפיר-השת מחובר בקרום לסנפיר-הזנב. אורך הדג עד 14 ס"מ. צבעו זית-חום. הגחון לבן. על הראש ולאורך הגוף מספר רב של כתמים לבנים הנתונים במסגרות כהות, וביניהם כתמים כחולים כהים. הדג שכיח לאורך חוף אילת, לרוב על-פני שוניות האלמוגים. ניזון מאצות.

Rhabdamia nigrimentum

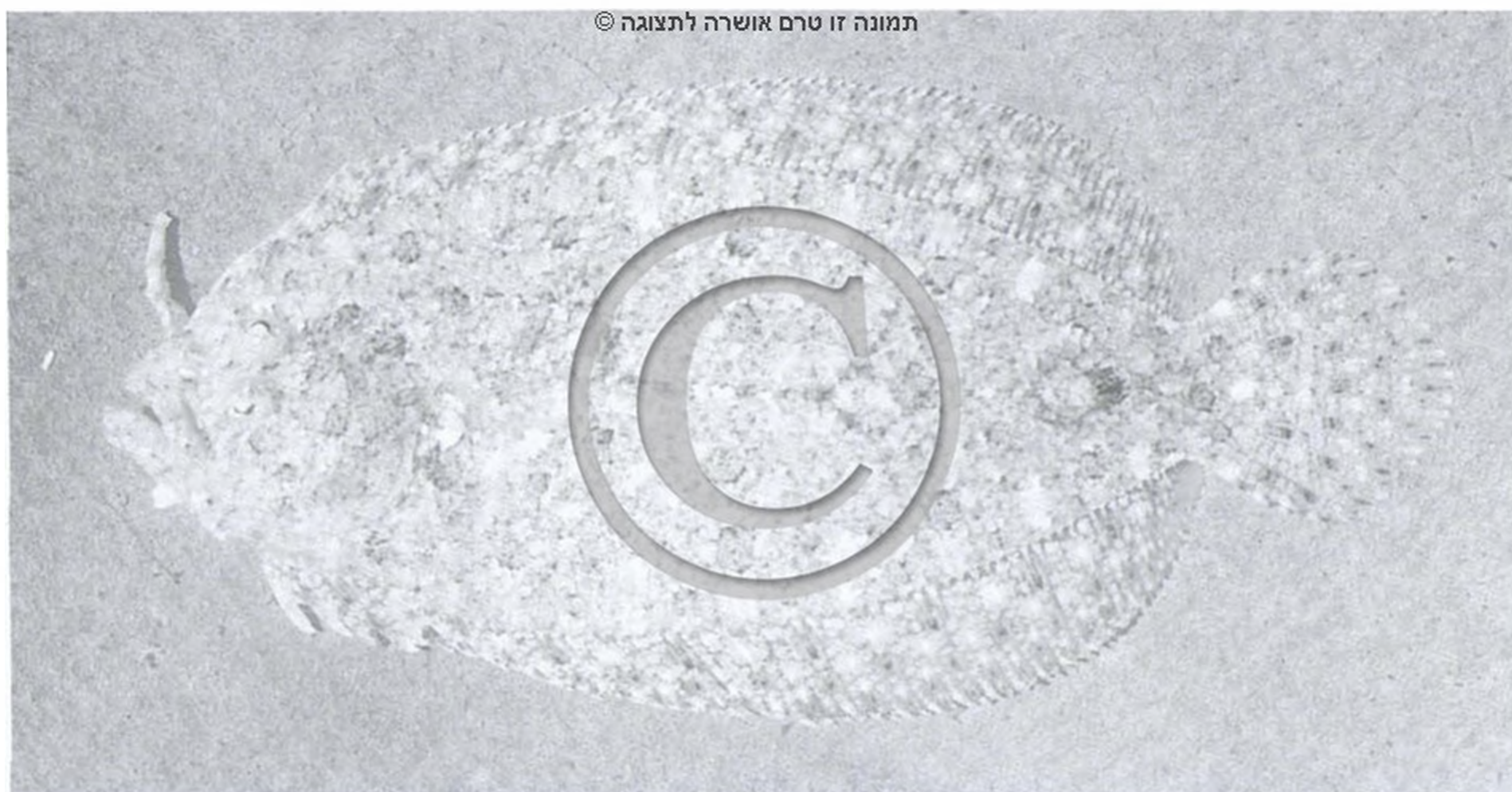
סמקית שחמת-סנטר

דג ממשפחת החשמנוניים – Apogonidae. תפוצתו ייחודית ליס-סוף. הגוף מוארך ושקוף. בקדמי שבין שני סנפירי-הגב 7 קוצים, ובאחורי 11 קרניים. קשקשי הגוף גדולים וחלקים. סנפיר-הזנב ישר. אורך הדג עד 7 ס"מ. הגחון צהבהב-כחלחל. מופיע בלהקות גדולות לאורך חופי אילת, בעומק 15–50 מ'. ניזון מפלנקטון. פעיל בשעות הדמדומים. ביס-סוף ובאילת מופיע גם הדג סומקית שקופה – R. cypselurus.

סנדל נמרי

Bothus pantherinus

דג שתפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס-סוף. העיניים מרוחקות זו מזו מרחק העולה פי שניים על קוטר העין. השטח שביניהן חלק. האף שקוע לפני העין. סנפירי-החזה ארוכים, אצל הזכר מגיע חלק מקרניהם עד סנפיר-הזנב. אורך הדג עד 40 ס"מ. החלק העליון של גופו מנומר על רקע חום-אפור. שכיח באזור אילת, במים הרדודים, על קרקעית חולית, בדרך כלל חפור כולו או רובו בחול ורק עיניו מבצבצות החוצה. ניזון מחסרי-חוליות שונים החיים בקרקעית. ביס-התיכון מופיע קרובו סנדל פזלן – B. podas.

סנוניתן ים-סופי

Hirundichthys socotranus

דג ממשפחת הדאוניים – Exocoetidae. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי וביס-סוף. דומה לסנוניתן רונדלט אשר ביס-התיכון. הגוף פחוס, חלק. הפה עליון והעיניים גדולות. סנפירי-החזה חומים-אדמדמים, סנפירי-הגחון לבנים. אורך הדג עד 25 ס"מ. הגב כחלחל-כסוף, הגחון לבנבן. מופיע מול חופי אילת, ביס הפתוח, לרוב גולש באוויר לפני חרטומי סירות.

סנוניתן רונדלט

Hirundichthys rondeletii

דג שתפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. הגוף פחוס. הראש בעל לסתות קצרות. סנפירי-החזה ארוכים וכנפיים, מגיעים עד מרכז סנפיר-הזנב. האונה התחתונה של

סנפיר־הזנב ארוכה מהעליונה. צבע הדג אפור־כסוף. סנפירי־החזה מפוספסים בחום. שכיח מול חופי ישראל בים־התיכון. נראה על־פי רוב גולש מעל פני המים, ביחידות או בלהקות קטנות.

Dendronephthya hemprichi

ססגונית המפריך

אלמוג רך ממשפחת הססגוניתיים – Dendronephthidae. תפוצתו בים־סוף. מושבותיו רכות־גוף, עדינות־דופן ומסועפות מאוד, מחוברות למצעים שונים. את השלד הפנימי מרכיבות מחטים לבנות, המשתקפות בעד דופן הגוף. הפוליפים, בעלי 8 בחנינים דקים, מפוזרים על כל הענפים. גודל המושבה עד מטר אחד. גודל הפוליפ 5–6 מ"מ. צבע המושבות אדום ואדום־כתום. הפוליפים לבנים. האלמוג שכיח לאורך מפרץ אילת, בעומקים שונים, במקומות מוצלים דוגמת מערות, מתחת למבנים ובצל מזחים. תמונה עמ' 21

Dendronephthya ehrenbergi

ססגונית ים־סוף

אלמוג רך, שתפוצתו ומבנה גופו דומים לאלה של ססגונית המפריך. בענפים הדקים וסביב מקום יצירת הפוליפים מתכנסות המחטים בקבוצות ויוצרות שכבה לבנה. הפוליפים מתרכזים בקבוצות־קבוצות על הענפים. גודל המושבה עד 60 ס"מ. צבע המושבה והפוליפים ורוד־אדום. האלמוג מופיע במים העמוקים, בצל מבנים. מינים נוספים בני הסוג הזה מצויים בסביבת אילת. תמונה עמ' 20

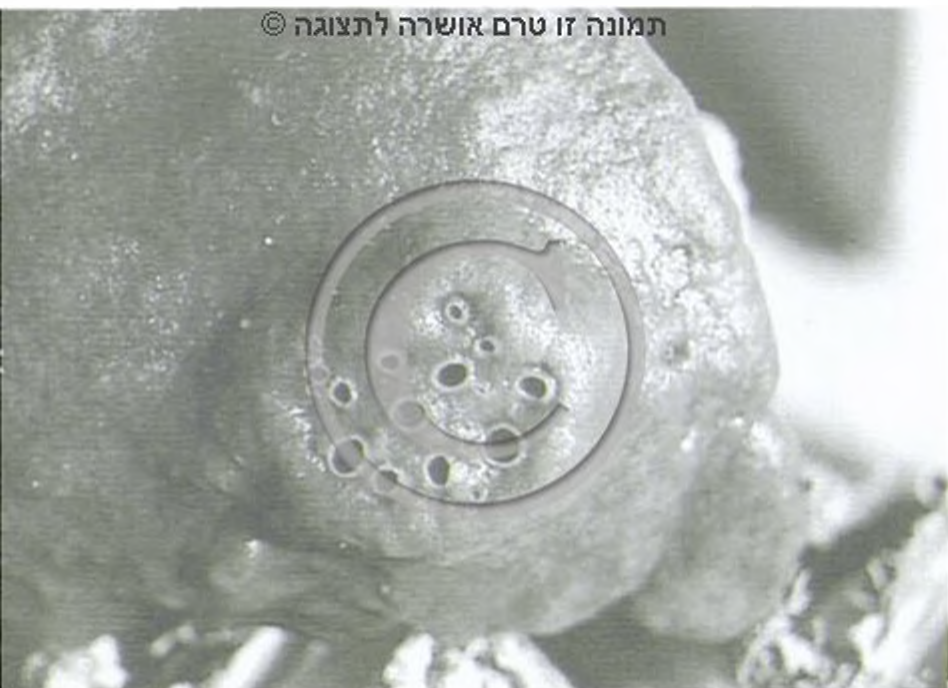
Siphonogorgia fragilis

סעיפית שבירה

אלמוג רך ממשפחת הסעיפיתיים – Siphonogorgoniidae. קרוב לגורגוניות. תפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים־סוף. מושבותיו שיחניות, ובניגוד לגורגוניות – הן חסרות שלד יצוק; מחטי השלד מפוזרות ברקמת הגוף. הענפים מסתעפים לענפים משניים, כולם עגולים ותפוחים. הפוליפים יושבים בקבוצות קטנות או במפוזר על כל צדי הענף, בחלקם מרוכזים על הקצוות. גודל המושבה עד 40 ס"מ. עובי הענפים וכן אורך הפוליפים – עד סנטימטר אחד. צבע ענפי המושבה אדום־סגול וכתום. הפוליפים לבנים, עטורים טבעות אדומות. האלמוג מופיע בים אילת, בעומק 10–30 מ', על קירות זקופים של אלמוגים במקומות מוצלים ולעיתים גם בצל מזחים ומבנים. במפרץ אילת מופיעים גם המינים סעיפית נאה – S. mirabilis וסעיפית רב־גונית – S. variabilis. תמונה עמ' 21

Spirastrella inconstans ספיראסטרוֹן כדורי

ספוג ממשפחת הספיראסטריים – Spirastrellidae. תפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים־סוף. גופו דמוי כיכר לחם או כדור. פני המושבה חלקים ובה מספר קטן של פתחים גדולים ליציאת המים. בפנים הספוג תעלות זרימה גדולות וחללים רבים. גודל הספוג עד 30 ס"מ. צבעו ירקרק־חום או חום, תוכו צהבהב־אפור. מופיע בים אילת, מחובר לאבנים ולאלמוגים מתים, בעומק 2–20 מ'. את המעברים שבגופו מאכלסים על־פי רוב סרטנים, חלזונות, תולעים רב־זיפיות ולפעמים גם דגים.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

ספיראסטרוֹן קְרוֹמִי *Spirastrella cuntatrix*

ספוג שתפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. הוא בנוי כקרומים דקים, המשתרכים על-פני עצמים וסלעים. עובי הקרום עד 3 מ"מ. שטחו העליון מכוסה ברשת תעלות שקופות, המתנקזות לפתחים מרכזיים. שטח הקרום עד 30 ס"מ. צבעו כתום עד אדמדם-צהבהב. הספוג שכיח לאורך חוף היס-התיכון, במים הרדודים, במיוחד במקומות מוצלים ומתחת לאבנים.

ספרוס הפסים *Sparus auriga*

דג ממשפחת הספרוסיים – Sparidae. תפוצתו ביס-התיכון. גופו פחוס וגבוה, מכוסה קשקשים גדולים. השיניים שבפיו – רובן טוחנות – חזקות ומעוגלות. סנפיר-הזנב ממוזלג. אורך הדג עד 25 ס"מ. גופו אפור-כסוף וצהבהב, לאורך הגב 4 חישוקים חומים. שכיח לאורך חוף היס-התיכון, לפעמים בתוך להקות של ספרוס זהוב. ניזון מחסרי-חוליות שונים. מחליף את זוויגו מזכר לנקבה בשנה השנייה לחייו.

ספרוס זהב *Sparus aurata*

דג שתפוצתו באוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. גופו פחוס. ראשו מעוגל. בקדמת לסתותיו החזקות שיניים חדות, ובהמשך הלסתות 3–4 שורות של שיניים טוחנות. סנפיר-הגב ארוך, בקדמתו 11 קוצים; אורך חלקו הראשון של הסנפיר כשליש מאורך חלקו השני. סנפירי-החזה ארוכים, מגיעים עד לאמצע סנפיר-השת. אורך הדג עד 60 ס"מ. מאופיין בפס זהוב הנמשך בין העיניים. הגב ירקרק, צדי הגוף אפורים-צהובים. בגבול מכסה הזימים כתם סגול. הדג שכיח לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, בעיקר באזורים סלעיים. ניזון מבעלי-חיים קטנים, בעיקר מרכיכות ומסרטנים. אנדרוגינוס המחליף את זוויגו מזכר לנקבה בשנה השנייה או בשנה השלישית לחייו. חי על-פי רוב בלהקות. הנקבה מטילה ביצים צפות. מגדלים את הדג בארץ לצרכים מסחריים.

סרגוס אילתי *Diplodus noct*

דג ממשפחת הספרוסיים – Sparidae. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי וביס-סוף. פחוס-צדדים. ראשו מעוגל. פיו מובלט בחלקו. בלסתותיו מספר שורות של שיניים טוחנות. בקדמת הלסת העליונה יותר משש שיניים מגודלות. הגוף מכוסה קשקשים חזקים. אורך הדג עד 40 ס"מ. צבעו הכללי כסוף-אפור. על בסיס סנפיר-הזנב כתם שחור. שכיח מאוד לאורך חוף אילת, בזוגות או בלהקות גדולות. ניזון מבעלי-חיים שונים שבתוך הקרקעית. כל מיני הסרגוס מחליפים את זוויגם מזכר לנקבה במשך חייהם.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

סרגוס חשוק *Diplodus (Corvinus) sargus*

דג שתפוצתו ביס-התיכון. גופו פחוס, גבוה מזה של המין האילתי. אזור הראש מעוגל. השיניים קבועות בקדמת הפה, מלכסנות לכיוון הלסת. אורך הדג עד 45 ס"מ. צבעו הכללי אפור-כסוף וצהבהב. לאורך הגוף 7-8 חישוקים כהים, על בסיס הזנב כתם שחור. שכיח לאורך חוף היס-התיכון, בדרך-כלל בחברת מיני סרגוס אחרים. הצעירים מצויים במים רדודים מאוד. יחד עם המין הזה מופיע לרוב סרגוס כתמי - *D. vulgaris*.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

סרטן הנחלים *Potamon potamios*

סרטן קצר-בטן ממשפחת הנהריים - *Potamonidae*, בסדרת מעשירי-הרגל - *Decapoda*. תפוצתו באסיה, באירופה ובצפון-אפריקה. הראשחזה חזק, מלבני וחד-שוליים. המצח ישר בין העיניים. רגלי-הצבת הקדמיות חזקות, מכוסות בגרגירים רבים; הם חדים לאורך שולי הפרקים. ליתר ארבעת זוגות הרגליים - ציפורניים. אורך הסרטן עד 80 מ"מ. צבעו חום עד חום-שחום, מעוטר לפעמים במשטחים בהירים על הראשחזה. שכיח בכל מקווי-המים המתוקים הקבועים, לרבות ברכות דגים. חי במחילות שהוא חופר לעצמו לאורך הגדות. טורף-כל, בעיקר בעלי-חיים קטנים. הנקבות מדגירות את ביציהן על רגלי-הבטן עד בקיעת הצעירים - סרטנים מושלמים, הדומים בכל להוריהם.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

סרטן (סרטנון) מכדר *Dotilla sulcata*

סרטן ממשפחת החולוניים - *Ocypodidae*, מבין קצרי-הבטן. תפוצתו במפרץ עדן וביס-סוף. הראשחזה כמעט כדורי. על גבו דגם של חריצים, המתנקזים בבסיסיהן של רגלי-החזה האחוריות. העיניים קבועות על גבעולים ארוכים. שתי הצבתות תפוחות, גודלן אחיד. אורך הראשחזה עד 12 מ"מ. הגוף אפור בהיר עד כהה, זרוע ניקוד כהה. הסרטן מצוי לאורך מפרץ אילת, באזור הכרית, בקרקעית חול-טין. חופר מחילות, שבהן הוא מסתתר בשעות הגיאות. ניזון, בשעות השפל, בדרך של "ליקוק" יצורים קטנים מגרגירי החול.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Cryptocentrus cryptocentrus

סרטנון החשוקים

דג ממשפחת הקברנוניים - *Gobiidae*. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי וביס-סוף. ראשו גלילי, גופו פחוס. קשקשים מכסים את הגוף עד הקצה האחורי של מכסה הזימים. העיניים

קבועות מעט מעל קו הראש. לסרטנון שני סנפירי-גב, השני שבהם מורחב בחלקו האחורי. סנפיר-הזנב מעוגל, מחודד במרכזו, אורך מהראש. אורך הדג עד 10 ס"מ. ראשו חום כהה, זרוע כתמים צהובים וניקוד שחור וכחול. על הגוף 9 חישוקים כהים, וביניהם קווים בהירים-צהובים. קו אדום נמשך מהעין אל הפה. ניקוד שחור על סנפיר-הגב הראשון. הדג מופיע בקרבת אילת, במים הרדודים. חי במחילות במשטחים חוליים, בשיתוף עם סרטנים בני הסוג נקשן. ניזון מבעלי-חיים ומאצות.

סֶרְטָנוֹן יַם־סוּפִי *Amblyeleotris sungami*

דג שתפוצתו ייחודית ליס-סוף. דומה לסרטנון שטייניץ, אך ראשו משופע יותר. אורך סנפיר-הזנב עולה על אורך הראש. אורך הדג עד 10 ס"מ. הגוף בהיר-לבנבן, מעוטר ב-5 חישוקים כתומים. האחרון, על בסיס סנפיר-הזנב, טבעתי. חישוק חלקי, לא-גדול, טבוע על סנפיר-הזנב עצמו. בין החישוקים ועל הראש קווים דקים ומספר רב של נקודות כחלחלות. ניקוד צהוב לאורך סנפיר-הגב.

סֶרְטָנוֹן עֵינוֹנִי *Cryptocentrus caeruleopunctatus*

דג שתפוצתו ביס-סוף. דומה לסרטנון החישוקים. אורכו עד 13 ס"מ. הראש חום-צהבהב בהיר, ועליו מספר רב של כתמים אדמדמים במסגרת סגולה; כתמים כאלה מצויים גם על סנפיר-הגב. לאורך הגוף חישוקים חומים-סגולים דקים, אלכסוניים. סנפיר-הזנב שחום, עטור מסגרת צהובה.

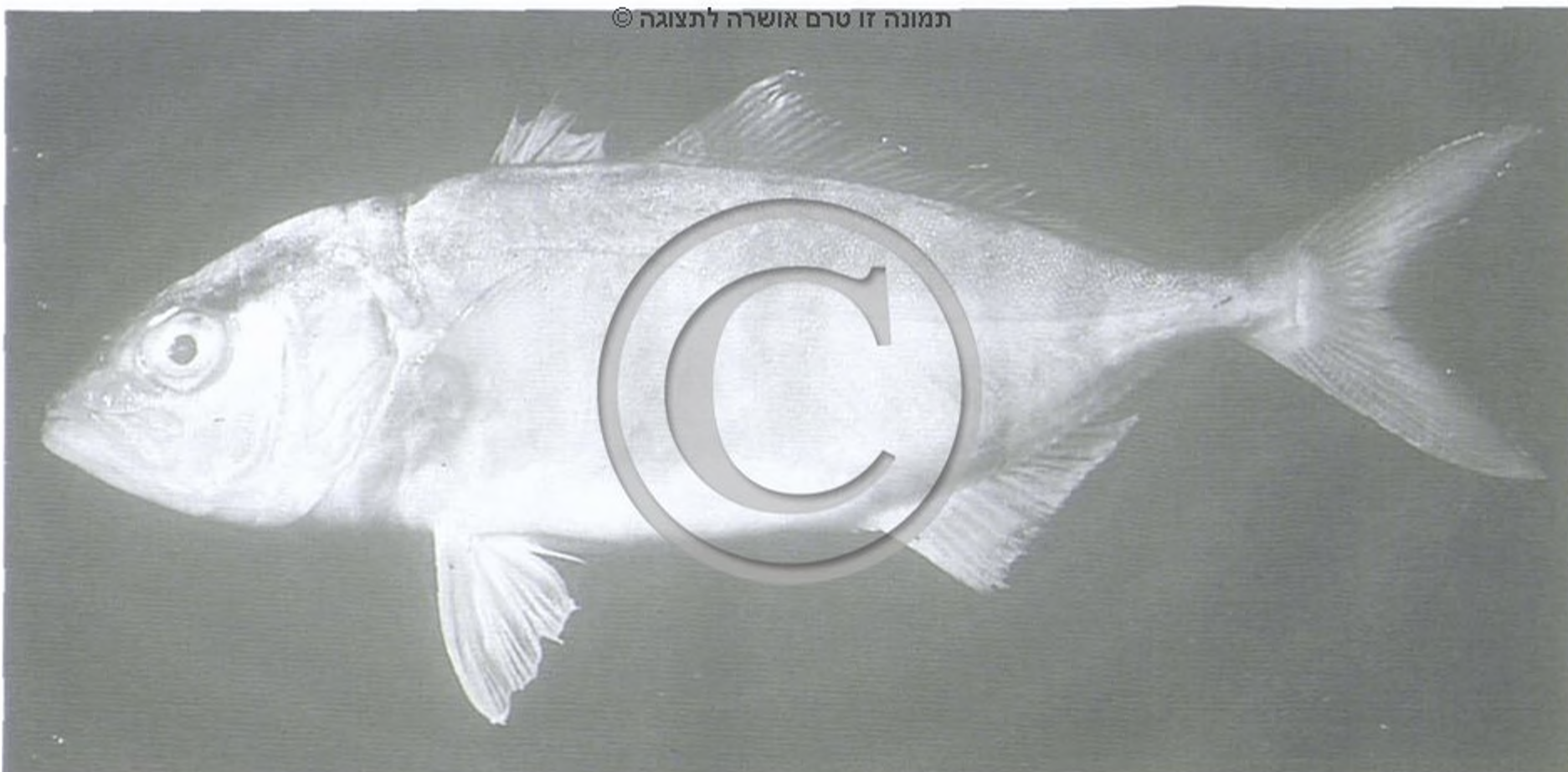

סֶרְטָנוֹן שְׁטֵינִיץ *Amblyeleotris steinitzi*

דג שתפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס-סוף. סנפירי-הגחון נפרדים זה מזה, ארוכים, ומגיעים מאחור עד תחילת סנפיר-השת. אורך הדג עד 8 ס"מ. לאורך הגוף 5 חישוקים אדומים-חומים; הקדמי שבהם אלכסוני במקצת, האחורי ישר. על קדמת הראש כתם כהה. סנפיר-הגב כחלחל, מנומר בכתמים כתומים. חי בשיתוף עם נקשנים.

סֶרְיֹל אֶטְלָנְטִי *Seriola dumerilli*

דג ממשפחת הצנייניים – Carangidae. תפוצתו באוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. הגוף פחוס-צדדים, בעל מבנה הידרודינמי. הראש מעוגל. פתח-הפה מסתיים לפני קו העין. בניגוד לשאר המינים במשפחתו, קו הצד של המין הזה חסר קשקשים מוגדלים. קשקשים כאלה יוצרים קרין חיזוק על בסיס סנפיר-הזנב. קשקשים זעירים מכסים את כל הגוף. סנפיר-הגב הראשון קצר ובו 7 קוצים. סנפיר-הגב השני דומה בצורתו לסנפיר-השת. אורך הדג עד 1.8

מ'. גבו כחלחל-אפור, צדיו וגחוננו כסופים-לבנים. פס זהוב נמשך מהעין ועד הזנב. על גוף הצעירים חישוקים כהים. הדג מופיע מול חוף היס-התיכון של ישראל, במים העליונים. טורף דגים. נידוג לצרכים מסחריים, לעתים בכמות גדולה.

Ethusa mascarone

סתרי חלק

סרטן ממשפחת הסתריים – Dorippidae, מבין קצרי-הבטן. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. הראשחזה רבוע, מוארך, אורכו עולה פי 1.5 על רוחבו. פינותיו הקדמיות חדות, שפתו האחורית מעוגלת. אצל הזכרים, פרקי הבטן מהשלישי עד החמישי מאוחדים לחטיבה אחת. אורך זוג הרגליים הרביעי כפול מזה של הזוג החמישי. אורך הראשחזה עד 20 מ"מ. צבעו אפור-חום. הצבתות לבנבנות. הסרטן מצוי לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, בעומק 10–40 מ', על קרקעית טין. שוכן לרוב על-גבי עצמים שונים, להסוואה. תמונה עמ' 26

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Ilia nucleus

סתרי כדורי

סרטן שתפוצתו באוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. הראשחזה כדורי, קדמתו מובלטת רק במקצת, בקצהו האחורי בליטות חדות, שטחו העליון חלק, מכוסה גרגירים עדינים. הצבתות דקות, עגולות, ארוכות מאוד, אצבעותיהן דקות ושינן ביניהן. גם רגלי-החזה האחרות ארוכות וחדות. אורך הראשחזה עד 26 מ"מ. צבע השריון צהבהב-חום עד חום. הצד התחתון לבנבן. הסרטן מופיע לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, בעומק 10–100 מ', בקרקעית טין.

Dorippe lanata

סתרי צמיר

סרטן שתפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. הראשחזה דמוי טרפז; בחלקו הקדמי, הצר יותר, 4 בליטות חדות, והשוליים הצדדיים תפוחים ומתעגלים. מאחורי הראשחזה

נראים, במבט מלמעלה, 2-3 פרקי הבטן הראשונים. לזוג הרגליים הראשון צבתות צרות וכפופות. הזוג הרביעי והזוג החמישי של רגליהחזה דקים יותר, קצרים וכפופים, ולהם ציפורניים אנקוליות. כל הגוף צמרי. אורך הסרטן עד 30 מ"מ. מופיע לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, בעומק 10-100 מ'. תמונה עמ' 28

Garra rufa

עגלסת הירדן

דג ממשפחת הקרפיוניים - Cyprinidae. תפוצתו בארצות המזרח התיכון. דג-קרקע פחוס. ראשו וגחונו משוטחים. הפה תחתון; על הלסת התחתונה ומאחוריה משטח הצמדה, שבעזרתו נאחז הדג בסלעים. בזוויות הפה 2 זוגות של בינים קטנות. הגוף כולו מכוסה קשקשים עגולים, גדולים. אורך הדג עד 14 ס"מ. צבעו אפור עד שחום. מופיע בכל אזוריה של מערכת הירדן, במים זורמים ועומדים, לאורך החופים. ניזון מגירוד אצות מעל מצעים שונים. הביצים שמטילה הנקבה צמודות לאבנים. באזור יס-המלח מופיע מין נוסף, עגלסת סדום - G. sedomitica.

Siphonochalina siphonella

עוגב הספוגים

ספוג ממשפחת העוגביים - Siphonochalinidae. תפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים-סוף. המושבות דמויות צינורות זקופים, המופיעים לפעמים ביחידות ולרוב בקבוצות המונות עד עשרות מהם. אורך כל צינור עד 50 ס"מ, קוטרו עד 7 ס"מ. צבע המושבה חום בהיר או חום-ורדרד-סגלגל. הספוג שכיח לאורך חוף אילת, עד לעומק 15 מ', צמוד לאלמוגים מתים, לסלעים ולמבנים שונים. בחלל הצינורות מוצאים להם משכן בעלי-חיים שונים, ובהם דגים קטנים.

Tubipora musica

עוגבית אדמה

אלמוג-שמונה ממשפחת העוגביתיים - Tubiporidae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים-סוף. המושבות דמויות קרום, או כדוריות. לכל מושבה שלד, המורכב מצינוריות שבהן שוכנים הפוליפים. הצינוריות זקופות ומחיצות אופקיות מחברות ביניהן. (במושבות הכדוריות רק השכבה העליונה מיושבת על-ידי פוליפים). גודל המושבה עד 40 ס"מ, קוטר כל צינור עד 3 מ"מ. שלד המושבה אדום, הפוליפים בהירים-ירקרקקים. האלמוג שכיח לאורך חוף אילת, על סלעים או במסגרת שוניות האלמוגים. מכיוון

שהוא עמיד לעקה סביבתית, דוגמת חום או משקעים, ניתן למצוא אותו במקומות שבהם אלמוגים אחרים אינם שורדים.

עֲכוּבוֹן הָאֵצוֹת *Acanthonyx lunulatus*

סרטן קצר-בטן ממשפחת העכוֹבִיתִיִּים – Majidae. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. הראשחזה חלק מלמעלה, מעוגל מאחור ומשונן בצדדים. קדמת הראש חרטומית ובקצה 4 קוצים. ברגליים הקדמיות צבת קטנה; בכל יתר זוגות הרגליים ציפורן אנקולית. אורך הסרטן עד 20 מ"מ. צבעו ירוק בהיר עד ירוק כהה מאוד, מבריק. שכיח מאוד לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, במים הרדודים, בתוך אצות, לפעמים בקבוצות בנות 4–5 פרטים. בקיץ ניתן לגלות נקבות, הנושאות את ביציהן על רגליה הבטן.

Maja squinado

עֲכוּבוֹיִת יִס-תִּיכוֹנִית

סרטן ממשפחת העכוֹבִיתִיִּים. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. הראשחזה תפוח, אחוריו מתרחבים ומעוגלים. קוצים רבים על הגב, ושתי שורות של קוצים בצדי הגוף. בקדמת הראשחזה 2 קוצים ארוכים, מקבילים. רגליה הצבת מגובששות, יתר הרגליים חלקות. אורך הסרטן עד 18 ס"מ – זהו גדול הסרטנים קצרי-הבטן ביס-התיכון. צבעו חום-אפור, אך הוא מכוסה בזיפים אנקוליים צפופים, שאליהם מחבר הסרטן, בעזרת הצבתות, חלקי אצות המעניקים לו את צבעם ומסווים אותו היטב בסביבתו. שכיח לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, בעומק 40–60 מ'. במים הרדודים מופיע הסרטן עכוֹבִית זוטית – *M. verrucosa*.

Maja golciana

עֲכוּבוֹיִת מְרִשִּׁימָה

סרטן שתפוצתו כשל העכוֹבִית היס-תִּיכוֹנִית. הגוף אגסי-משולש: רחב מאחור וצר לפני. בקדמתו חודים גדולים וחודים קטנים לצד. כל הראשחזה תפוח וגרגירי, ובשוליו קוצים חדים. לרגליים הקדמיות צבתות דקות. אורך הסרטן עד 20 ס"מ. חי מול חוף היס-התיכון של ישראל, בעומק 20–50 מ'. לרוב נאסף ברשתות.

תמונה עמ' 26

עֲכָנוֹן הַכּוֹכָבִים *Echidna nebulosa*

דג ממשפחת המורניים – Muraenidae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס-סוף. הגוף פחוס, דמוי נחש. הראש קצר, השיניים שבפה נמוכות ומעוגלות. בנחיר צינורית. אורך הדג עד 75 ס"מ. צבעו בהיר, מנומר בכתמים כהים גדולים ועם כתמים קטנים צהובים-כתומים.

עֲלוֹקֶת הַיָּאוֹר *Limnatis nilotica*

תולעת ממשפחת העלוקיים – Hirudinidae. תפוצתה במזרח

התיכון. גופה שטוח ומוארך, מחולק למספר רב של פרקים צרים. בקדמת הגוף, סביב הפה, כפתור מציצה, ובקצה האחורי של הגוף כפתור הצמדה. אורך העלוקה עד 5 ס"מ, ובהתמתחה – עד 10 ס"מ. היא שחרחרת-ירקרקת, ולאורך כל צד של גופה פס כתום. מופיעה בישראל בגולן, בכרמל ובמקומות אחדים בגליל המערבי, בנחלים ובשקתות מים. מוצצת את דמם של בעלי-חיים שונים. יש שבהיצמדה לאחד מאלה היא נשארת על גופו וכך היא מועברת ממקום למקום. מדי פעם מגלים אותה בתוך פיותיהן של חיות בית, אחרי שאלה שתו את מימיהם של מאגרים פתוחים.

עמוסית חד-שנית *Dromidia unidentata*

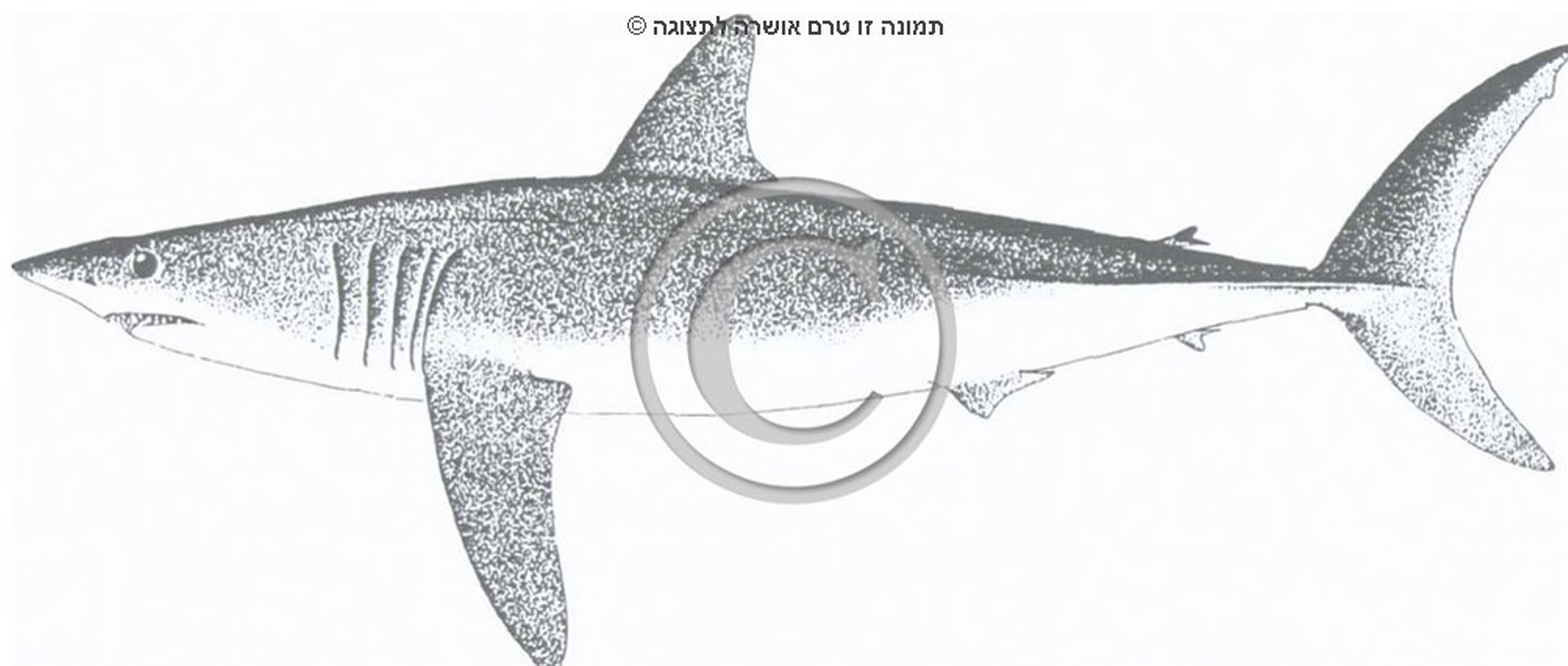
סרטן ממשפחת העמוסיתיים – Dromiidae, מבין סרטני הנזיר. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי וביס-סוף. גופו עגלגל-כדורי, מכוסה "פרוות" זיפים. בשולי הראשחזה שן אחת. אורך הסרטן עד 2 ס"מ. שכיח במים הרדודים של חוף אילת, מסווה עצמו במושבות של ספוגים או אלמוגים רכים שהוא נושא על גבו, מוחזקות ברגליו האחוריות. ביס-התיכון מופיע בן משפחתו, הסרטן עמוסית יס-תיכונית – *Dromia personata*.

Isurus oxyrinchus

עמלץ פחל

כריש ממשפחת העמלציים – Isuridae. תפוצתו בכל האוקיאנוסים, ביס-סוף וביס-התיכון. חרטומו מחודד, בפיו שיניים חדות, מוארכות. סנפיר-הגב הראשון גדול ומשולש, קבוע במרכז הגב. סנפיר-הגב השני זעיר. סנפיר-הזנב סהרוני, שתי אונותיו כמעט אחידות. אורך הכריש עד 3.5 מ'. גבו כחול, גחוונו לבן. מופיע בסביבות אילת ולאורך חוף היס-התיכון, במים העליונים. טורף דגים שונים. מסוכן לאדם. ביס-התיכון מופיע גם הכריש למנה חוטמנית – *Lamna nasus*, הקרוב לעמלץ שלפנינו אך נדיר ממנו בחופינו.

Megalactis hemprichi

ענפנית המפריך

שושנתיים ממשפחת הענפניתיים – *Thalassianthiidae*. תפוצתה ייחודית ליס-סוף. גוף השושנה עמודי. מן הזרועות שבקצה העליון מסתעפים ענפים וענפי-ענפים, המעניקים לשושנה צורת אלמוג רך. הקצוות התפוחים של סעיפי הזרועות מבהיקים. גודל השושנה עד 40 ס"מ. צבעה חום-ירקרק. מופיעה לאורך חוף אילת, בעומק 2–10 מ'. בשעות היום היא חפורה בתוך הקרקעית, בלילה פורשת החוצה את זרועותיה ללקט מזון מהפלנקטון. תמונה עמ' 22

Heterocentrotus mammilatus

עפרונן הפטמות

קיפודיים ממשפחת הקיפודיתיים – *Echinometridae*. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס-סוף. הקוצים המכסים את הגוף עבים, דמויי עפרונות מחודדים או קהים. ביניהם מצויים קוצים קצרים מאוד ושטוחים, המכסים את השלד הכדורי בכעין מרבד. קוטר הקיפוד, על קוציו, עד 25 ס"מ. צבעו חום-אדום, לפעמים בתוספת שטחים לבנים על השלד המרכזי או בבסיס הקוצים. שכיח בשונית האלמוגים של אילת, בתוך כוכים וסדקים צרים. יוצא בשעות הלילה לרעות באצות הגירניות שעל-פני הסלעים. תמונה עמ' 31

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Sebastapistes cyanostigma עקרבית חורת

דג ממשפחת העקרבנוניים – *Scorpaenidae*. תפוצתו ביס-סוף. קרוב לסוג עקרבנון. בקרין הגרמי שמתחת לעין קוץ אחד. סנפירי-החזה וסנפירי-הגחון קצרים, אינם מגיעים עד אל סנפיר-השת. על-פני הגוף קשקשים עגולים קטנים. אורך הדג עד 7 ס"מ. צבעו חום-אדמדם חיוור, מעוטר בקווים ובכתמים כהים ולבנים. כתם כהה בבסיס סנפיר-הגב. הדג מופיע בשוניות אילת, לרוב בין ענפיהם של אלמוגי-שית.

Scorpaenopsis (gibbosa) barbatus

עקרבן גבן

דג ממשפחת העקרבנוניים. תפוצתו ביס-סוף. הגוף מדובלל וכבד, הראש משוריין. שקע לפני העין ואחריה. בסנפיר-הגב שני עמוק בין החלק הקוצי הקדמי לבין החלק הרך האחורי. סנפירי-החזה מגיעים אחורה עד סנפיר-השת. אורך הדג עד 30 ס"מ. על פניו דגם משויש בגוני ירוק, אדום, חום ולבן. מופיע בסביבות אילת. הקוצים שבראשו ובסנפיריו מכוסים רקמה, המפרישה חומר ארסי. מוסווה היטב בסביבתו, ולכן יש להיזהר מפני מגע עמו. טורף הניזון מדגים ומבעלי-חיים אחרים. פעיל בשעות הדמדומים. הנקבה מטילה ביצים צפות. באילת מופיע גם עקרבן מדובלל – *S. (cirrosa) oxycephalus*.

Scorpaena scrofa

עקרבנון זיפי

דג ממשפחת העקרבנוניים. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון, ומכאן עבר לצפון יס-סוף. דג מגושם, כבד-גוף, בעל ראש משוריין עטוי קוצים רבים. העיניים מורמות ומעליהן גדילים, המצויים גם בתחתית הלסת התחתונה. סנפיר-הגב ארוך, חלקו הקדמי, הקוצני, מופרד בשני מהחלק האחורי. אורך הדג עד 40 ס"מ. צבעו אדמדם-חום. מופיע לאורך

חוף היס-התיכון של ישראל, במים הרדודים, בין אבנים ואצות. צבעו מסווה אותו בסביבתו עד ללא הכר. כל קוציו ארסיים. הנקבה משריצה ולדות חיים.

Scorpaena porcus

עקר־בנון קטן־קשקשים

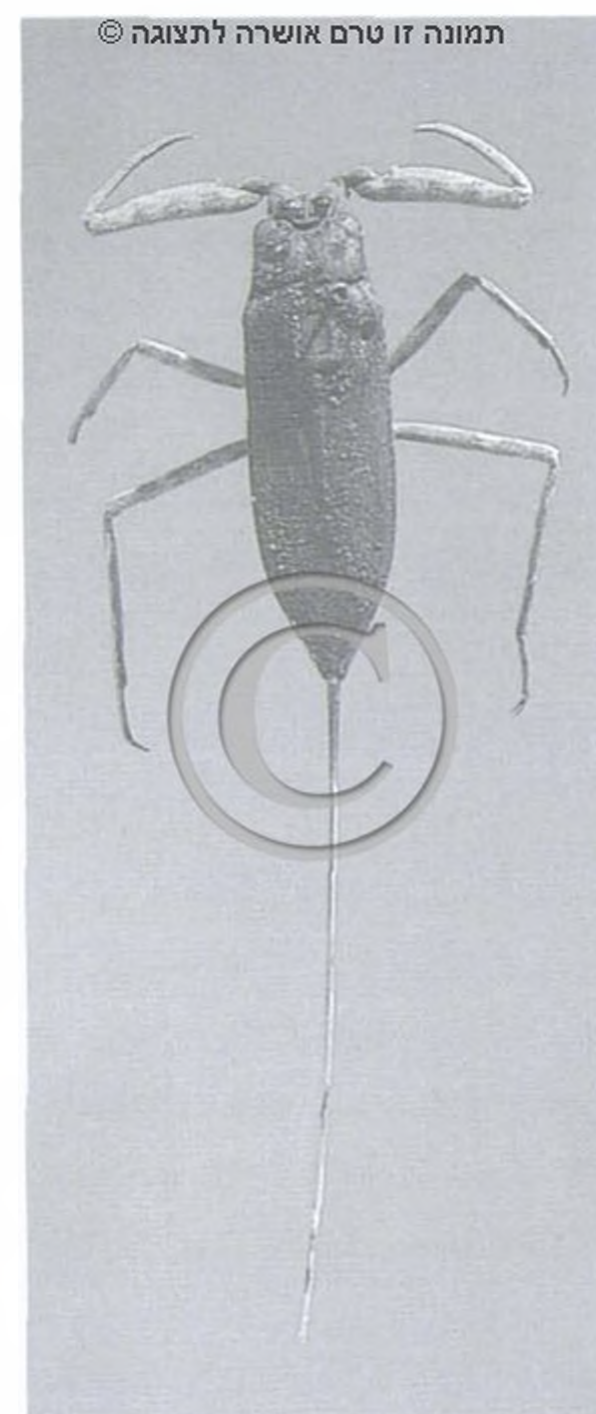
דג קרוב לעקר־בנון הזיפי, וכמוהו עבר לצפון ים־סוף. נבדל ממנו בהיעדר גדילים על תחתית הלסת. על ראשו גדילים מסועפים. אורכו עד 30 ס"מ. הוא חום, מנומר בכתמים כהים. מופיע בארץ לאורך חוף היס-התיכון, במים הרדודים, בין אבנים.

Laccotrephes fabricii

עקר־בתן ענק

פשפש־מים ממשפחת העקר־בניים – Nepidae. תפוצתו באפריקה, בחצי־האי סיני ובדרום ישראל. הגוף דמוי סירה, מחודד מאחור – כאן נמשך צינור נשימה ארוך. הרגליים הקדמיות הן רגלי־תפיסה, וביניהן ראש קטן בעל חדק קצר וחזק. הכנפיים מקופלות, שטוחות על הגב. אורך הגוף עד 4 ס"מ, ואורך צינור הנשימה עד 5 ס"מ. הפשפש מופיע במים מתוקים לחוף ים־המלח ובנגב. עקיצתו מכאיבה מאוד. מסוגל להעתיק את מקומו בתעופה. הנקבה מטילה במים ביצים לבנות בודדות, הנישאות על גבעול קצר.

Parapercis hexophthalma

פֶּאֶרְן אֵילָתִי

דג ממשפחת הפֶּאֶרְניים – Parapercidae. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי ובים־סוף. גופו משוך ומעוגל. ראשו מחודד, נטוי לפנים כלפי מטה. העיניים בקו המצת, השפתיים מעובות. סנפיר־הגב מתחיל מעל גבול מכסה הזימים. לחלקו הקדמי 4–5 קוצים, והוא נמוך בהרבה מיתר הסנפיר. הגוף מכוסה כולו בקשקשים קטנים. סנפיר־הזנב ישר, קרניו הקיצוניות בולטות במקצת. אורך הדג עד 23 ס"מ. צבעו בהיר־חולי. על הראש ועל מכסה

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

הזימים קווים אלכסוניים דקים, חומים. צבע גבו נוטה לחום, ועליו חישוקים דקים חומים רבים. לאורך מרכז הגוף נמשך פס חום בהיר, ולאורך בסיס סנפיר־השת 3–4 כתמי "עין" במסגרות כתומות. לסנפירים הלא־זוגיים כתמים שחומים; כתם שחור גדול על סנפיר־הזנב. הדג שכיח לאורך חוף אילת, מן המים הרדודים ועד לעומק 10 מ'. חי במחילות בתוך הקרקעית. ניזון מבעלי־חיים שונים.

פגיונון חום *Ctenochaetus striatus*

דג ממשפחת ה**בתרניים** – Acanthuridae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס־סוף. גופו פחוס וגבוה, הראש מעוגל. הפה קטן, קדמי, והשיניים הקטנות מחוברות ללסת באורח רופף. בקדמת סנפיר־הגב וסנפיר־השת קוצים חזקים. סנפיר־הגב סהרוני, בעל שסע עמוק. אורך הדג עד 35 ס"מ, גופו חום־אפור. ראשו זרוע נקודות רבות, חומות. לאורך הגוף מספר רב של קווים דקים, סגלגלים. הדג שכיח מאוד לאורך חוף אילת, במים הרדודים, בין אלמוגים וסלעים. ניזון מאצות. על־פי רוב שומרים הזכרים על נחלה נרחבת. לצורך רבייה מתקהל הדג בלהקות בנות 10–20 פרטים. הביצים צפות.

Pegasus draconis

פגסוס דרקוני

דג ממשפחת ה**פגסוסיים** – Pegasidae. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי וביס־סוף. דג קטן. גופו משוריין ומשוטח, קדמת הראש צרה ובקצה זרבובית קצרה שמתחתיה פתח־הפה. סנפירי־החזה פרושים תמיד ככנפיים קרומיות מעוגלות. סנפירי־הגחון מקלוניים. הזנב הולך ודק. אורך הדג עד 9 ס"מ. צבעו בהיר כצבע הקרקעית. בזמן הרבייה עוטים בני המין צבעים עזים, בייחוד הזכרים שגופם משחים־מכחיל. הדג מצוי בסביבת אילת, על קרקעית חולית, בעומק 4–15 מ'. ניזון מבעלי־חיים זעירים.

תמונה עמ' 142

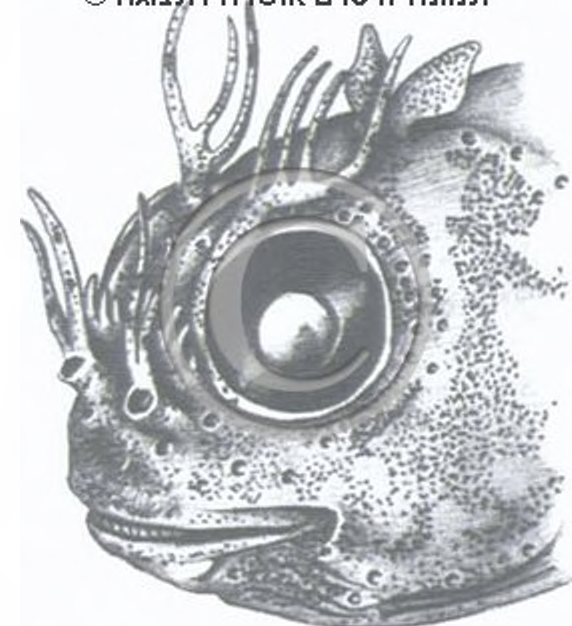
תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

פגרוס דו־פסי *Acanthopagrus bifasciatus*

דג ממשפחת ה**ספרוסיים** – Sparidae. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי וביס־סוף. גופו פחוס, גבוה לפניס, הראש מתעגל כלפי מטה. בחלק הקדמי של הפה שיניים חרוטיות, ומאחוריהן שורות של שיניים טוחנות. שורות אחדות של קשקשים קטנים ערוכות בבסיס סנפיר־השת ובבסיס החלק האחורי של סנפיר־הגב. הזנב ממוזלג. אורך הדג עד 50 ס"מ. צבעו כסוף. על הראש שני חישוקים שחומים, הקדמי שבהם חוצה את העין. סנפיר־הגב וסנפיר־השת צהובים. הדג שכיח לאורך חוף אילת, ביחידות או בלהקות קטנות. ניזון מחסרי־חוליות שונים. מחליף את זוויגו מזכר לנקבה.

פִּזְזִית הַחוּטִים *Mimoblennius cirrosus*

דג ממשפחת הקרנוניים. תפוצתו ייחודית ליס-סוף. גופו פחוס מאחור, עגלגל במקצת לפניו. מעל העין והאף, ועל הקודקוד, פטמות מפוצלות בדמות כפות קטנות. החלק האחורי של סנפיר-הגב גבוה פי שניים מהחלק הקדמי. הקצוות האחוריים של סנפיר-הגב ושל סנפיר-השת מחוברים לסנפיר-הזנב. אורך הדג עד 5 ס"מ. הגוף בהיר, ועל פניו דגם של חישוקים ופסים הבנויים מכתמים צבעוניים. מופיע בסביבת אילת, בעומק 10–20 מ'.

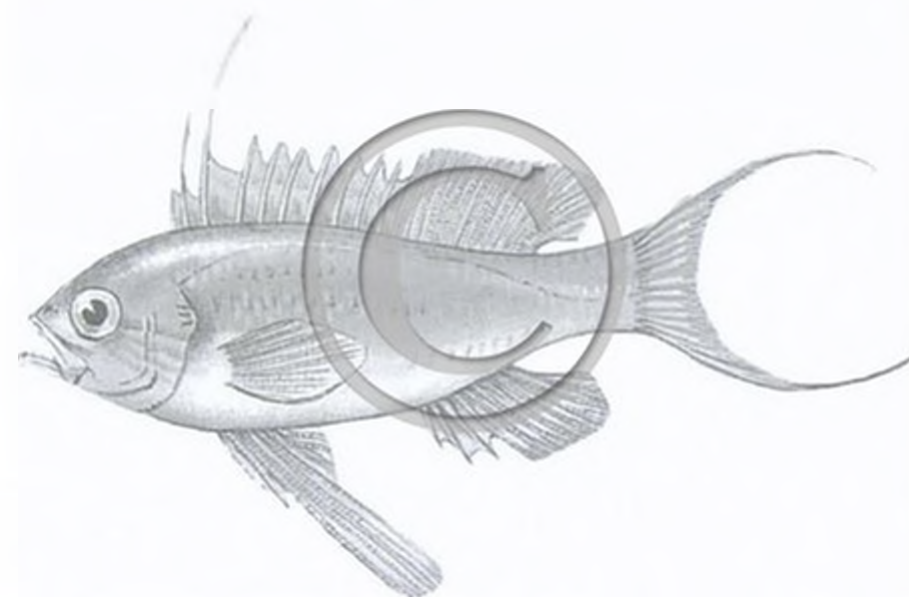
פִּזְזִית יַס־סוּף *Anthias (Pseudanthias) squamipinnis*

דג ממשפחת הדקריים – Serranidae, בבת-משפחת הפזיתיים – Anthiinae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס-סוף. הגוף משוך ופחוס. הזנב סנונית. קשקשים מסרקיים על הגוף כולו וגם על בסיס הסנפירים. העין גדולה, קוטר עולה על אורך חלק הראש שלפניה או שווה לו. אורך הדג עד 14 ס"מ. צבע הפרטים שאורכם עד כ-11 ס"מ כתום, ולהם פס אלכסוני אדום-סגלגל הנמשך מהעין עד לבסיס סנפיר-החזה. אצל הפרטים שאורכם עולה על כ-11 ס"מ, בד בבד עם חילופי הזוויג מנקבה לזכר מתבלט הפס האדום-סגול, והקרן הראשונה של סנפיר-הגב גדלה ומתארכת. צבע הפרטים הגדולים סגול-כתום, מנומר בכתמים אדומים-חומים על סנפירי-החזה, על סנפירי-הגחון ובחלק האחורי של סנפיר-הגב. הזנב אדום. הדג שכיח ביותר סביב שוניות אילת, בלהקות המונות לעתים מאות דגים. ניזון מהפלנקטון.

פִּזְזִית יַס־תִּיכוֹנִית *Anthias anthias*

דג קרוב למינים היס-סופיים, שמוצאו, כפי הנראה, מפאונה טרופית קדומה. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. מבנה גופו דומה לזה של בני סוגו הדרומיים. סנפיר-הגב הולך ומתרחב לאחור – חלקו האחורי כפול מקדמתו. סנפירי-הגחון ארוכים ונמשכים עד אל מעבר למרכז סנפיר-השת. אורך הדג עד 25 ס"מ. צבע הנקבות אדמדם-זרוד. צבע הזכרים ארגמני. קצות סנפירי-הגחון כתומים. הדג שכיח לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, בעומק 6–15 מ', בלהקות החיות סביב סלעים או בנבכי ערמות אבנים. מחליף את זוויגו ואת צבעו כדרך מיני הפזית.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

פִּזְזִית פֶּסוּסָה *Anthias taeniatus*

דג שתפוצתו ייחודית ליס-סוף. הוא קרוב לפזית יס-סוף ודומה לו במבנהו. אורכו עד 13 ס"מ. צבע הנקבה אדמדם-זרוד, גחונה בהיר-לבנבן ופס לבנבן נמשך מהלסת העליונה אל הלובן שבבסיס סנפירי-החזה. הזכר חסר "דגל" בסנפיר-הגב. גופו אדום, פס לבנבן משוך לאורך מרכזו ופס לבן שני מבדיל בין הגחון הלבנבן לבין צדי הגוף האדומים. במרכז סנפיר-השת קרניים מוארכות מאוד. הדג שכיח בסביבות אילת, בעומק 10–30 מ', בלהקות החיות סביב גושי אלמוגים.

תמונה עמ' 144

Sphyrna zygaena

פִּטְיֶשׁן תְּמִים־חֶרְטוּם

כריש ממשפחת הפטישניים – Sphyrnidae. תפוצתו בכל האוקייאנוסים וביס־התיכון. ראשו דמוי פטיש. קדמת המצח בולטת במקצת ומעוגלת. סנפיר־הגב הראשון מעוגל, גודל סנפיר־הגב השני כגודל סנפיר־השת. אורך הכריש עד 4 מ'. צבעו אפור אחיד. מופיע לאורך חוף היס־התיכון של ישראל, במים העליונים. ניזון מדגים. מסוכן לאדם. באילת מופיע **פטישן פגום־חרטום** – S. mokkaran.

Echinopora gemmacea

פִּטְמֶתִית דוֹקְרָנִית

אלמוג־אבן ממשפחת האלמוגוניים – Faviidae. תפוצתו באוקייאנוס ההודי וביס־סוף. המושבה פרושה כמשטח, המכסה לרוב שלדים מתים של אלמוגים. גובה שלדי הפוליפים הבודדים אינו אחיד, וכך מופיעים הפוליפים כפטמות שקועות או מורמות. קוטר המושבה עד מטר אחד, קוטר הפוליפ הבודד 4–6 מ"מ. במרכז כל פוליפ נראה פתח־פה, ובשוליו זר בולט במיוחד של זרועות קצרות. צבע האלמוג חום־ירקרק עד חום כהה. מופיע בתוך שוניית האלמוגים של אילת. תמונה עמ' 18

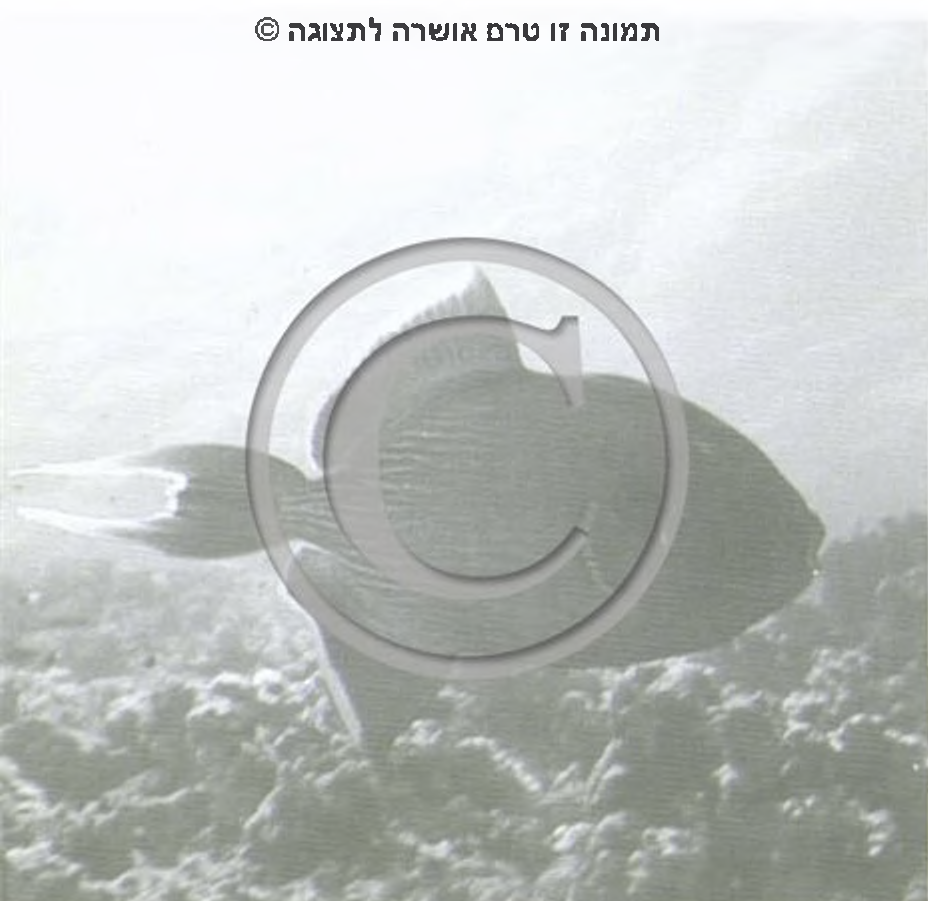

תמונה 17 טרם אושרה לתצוגה ©

Fungia scutellata

פִּטְרָה לֵהבִית

אלמוג־אבן ממשפחת הפטרתיים – Fungiidae. תפוצתו באוקייאנוס ההודי וביס־סוף. גופו מוארך או עגול. פיהם של הפרטים העגולים דמוי סדק צר וקצר, ושל המוארכים – סדק ארוך. לעבר הפה נמשכות מחיצות שלד, שעל שפת כל אחת מעין שינון בולט. הצד התחתון של שלד הפוליפ עשוי כולו שורות־שורות של בליטות חדות. אורך האלמוג עד 20 ס"מ. צבע הרקמה החיה והזרועות הקצרות חום־ירקרק. שכיח בשוניות אילת, ביחידות או בקבוצות, שוכב בשקעים שעל שולחן האלמוגים או בקרבתו. בשעות הלילה הוא פורש את זרועותיו ללקט מזון מהפלנקטון. קרוב לו המין **פטרה חלקה** – F. fungites, שבה אין שינון בולט, לא על מחיצות השלד ולא בתחתיתו.

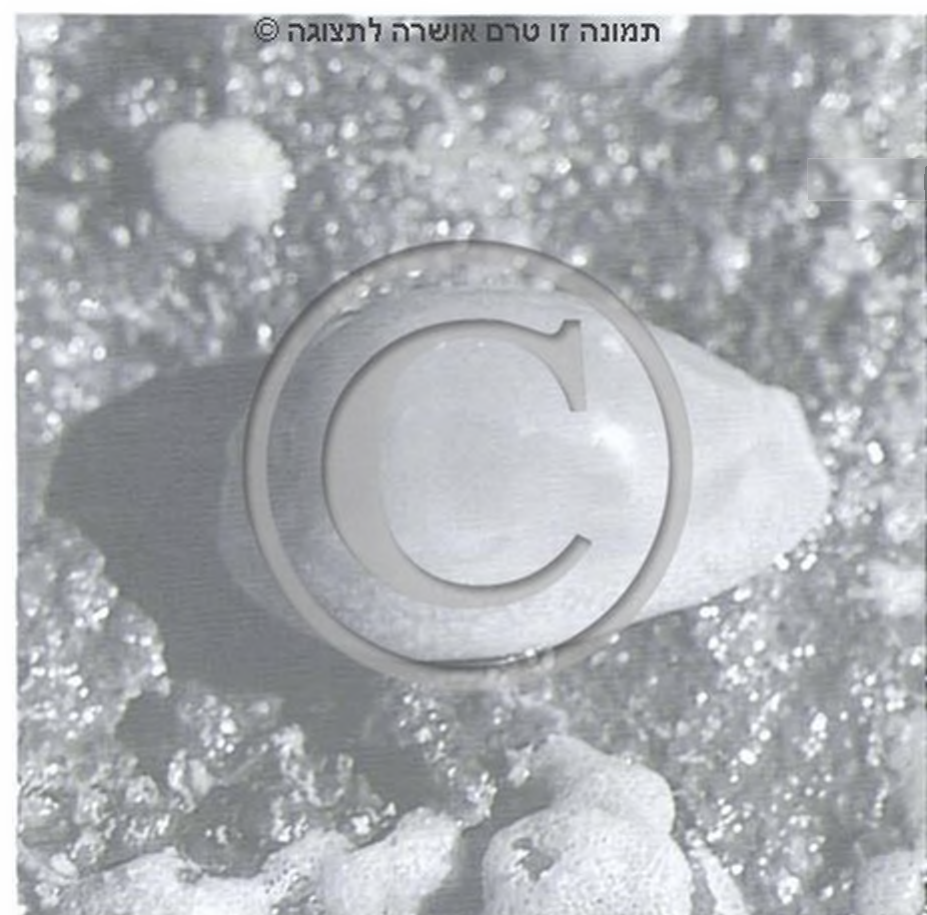
תמונה 18 טרם אושרה לתצוגה ©

Odonis niger

פִּיחון אֶדֶם־שֵׁן

דג ממשפחת הנצרניים – Balistidae. תפוצתו באוקייאנוסים השקט וההודי, וביס־סוף. הגוף מעוין, מכוסה בקשקשים גדולים. הראש משולש, הפה מובלט כלפי מעלה. הלסת התחתונה תפוחה במקצת, בולטת לעומת העליונה, ובזו האחרונה שתי שיניים גדולות. לפני כל עין שקע מוארך. על צדי החלק האחורי של הגוף כ־7 שורות של קשקשים קוצניים. שלושת הקוצים של סנפיר־הגב הראשון עבים וקצרים ומשמשים כנצרה. סנפיר־הגב השני וסנפיר־השת דומים מאוד, קדמת כל אחד מהם גבוהה לעומת יתר הסנפירים. סנפיר־הזנב סנונית, בסיסו צר. אורך הדג עד

50 ס"מ. צבעו כחול-ארגמני, על הראש פסים כחולים ושולי הסנפירים כחולים אף הם. שכיח במים הרדודים לאורך שוניות האלמוגים בים אילת. בשעות הגאות גם מתקרב אל החוף. ניזון מבעלי-חיים שונים, לרוב מהפלנקטון.

פיי-כּוּשִׁי אַגְסִי *Zonaria pyrum*

חילזון ממשפחת הפיי-כּוּשִׁיים – Cypraeidae. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. הקונכייה ביצית, תפוחה וגבוהה, משוטחת בצד הפה. קצה האחד צר בהרבה מהקצה הנגדי. קמטים לרוחב שתי שפות הפתח. אורך הקונכייה עד 3 ס"מ. צבעה חום-כתום והיא מעוטרת לרוב בפסים בהירים. החילזון מופיע לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, מהמים הרדודים עד לעומק 70 מ'.

פיי-כּוּשִׁי חָגוּר *Talparia talpa*

חילזון שתפוצתו בימים הטרופיים, לרבות ים-סוף. מהגדולים בסוגו במפרץ אילת. הקונכייה תפוחה-ביצית, רוחב שני קצותיה אחיד פחות או יותר. תחתיתה משוטחת. שפות פי הקונכייה תפוחות, מעובות בצדדים ומשוננות לאורך הפתח. אורך הקונכייה עד 8 ס"מ. שטחה העליון חום-ארגמני, ועל פניה 4–5 חישוקי-רוחב שחומים. ניקוד שחור סביב הקצוות ולאורך שולי הקונכייה. החילזון מופיע בסביבת אילת, מתחת לאלמוגים. תמונה עמ' 132

פיי-כּוּשִׁי יַם-סוּפִי *Maurita arabica*

חילזון שתפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי ובים-סוף. הקונכייה חזקה, שפתה הימנית מובלטת במקצת, מעובה מן השמאלית ומשוטחת מלמטה. אורך הקונכייה עד 6 ס"מ. צבעה חום-ארגמני בהיר, ועל פניה דגם צפוף של טבעות וכתמים מנוקדים. שורה כפולה של כתמים כהים משוכה לאורך שולי הקונכייה, ולאורך מרכזת נמשך פס בהיר, המסמן את קו המפגש של שולי הגלימה. החילזון מופיע במים הרדודים של סביבת אילת, בשעות היום – בחורים או בכוכים קטנים שבסלעים או באלמוגים, ובלילה – על-פני השטח, אז מכסה הגלימה את הקונכייה וגדיליה וצבעיה המגוונים מסווים יפה את החילזון. תמונה עמ' 132

פיי-כּוּשִׁי מַנְמֶר *Erosaria spurca*

חילזון שתפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובמערבו, ובים-התיכון, מכאן התפשט לצפון ים-סוף. הקונכייה תפוחה מעט, צד הפה משוטח, פתח-הפה נמשך לאחור אל מעבר לבליטת הקונכייה. אורך הקונכייה עד 25 מ"מ. פניה מנומרים בחום-אדמדם, מעוטרים לעתים ב-2–3 חישוקים. לאורך שוליה 8–9 כתמים כהים בכל צד. הסוליה ושפת הגלימה של החילזון החי – אדמדמות. החילזון שכיח לאורך חוף היס-התיכון של ישראל. תמונה עמ' 132

פיי-כּוּשִׁי עֶדִין *Palmadusta gracilis*

חילזון שתפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים-סוף. הקונכייה תפוחה, גבה מורם. שני

קצות הפתח מעוקמים במקצת מציר הפתח כלפי מעלה. אורך הקונכייה עד 25 מ"מ. צבעה הכללי כחלחל-לבנבן, מנומר לעתים בכתמים חומים-כחולים. קצות פתח הקונכייה חומים-ארגמניים. שפות הקונכייה לבנות. במרכז הגב של רוב הפרטים כתם חום גדול. גופו הרך של החילזון ורוד-אדמדם. הבחינים אדומים. מופיע בים אילת עד לעומק 20 מ', על אבנים במשטחים חוליים. פעיל בשעות הדמדומים. תמונה עמ' 132

Luria pulchra

פייכושי עינוני

חילזון קרוב לפייכושי הברוד. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי ובים-סוף. הקונכייה המוארכת תפוחה רק במקצת, מבריקה מאוד. אורכה עד 4 ס"מ. פניה חומים בהירים, מעוטרים לפעמים בקווים-אורך דק. בשני קצותיה בולטים שני כתמים שחומים, עגולים. החילזון מופיע במים הרדודים של סביבת אילת. בשעות היום הוא חבוי על-פי רוב מתחת לאבנים או לאלמוגים מתים. מתחת לאבנים מזדמן גם פייכושי ערבי - *Erosaria nebrites*.

Rhinecanthus assasi

פיקסון ים-סופי

דג ממשפחת הנצריים - *Balistidae*. תפוצתו ייחודית לים-סוף ולמפרץ עומאן. הגוף פחוס, מעוין, מכוסה בקשקשים חזקים, צמודים מאוד לעור. הראש משוך, הפה קטן והשפתיים בשרניות. הקוץ הקדמי של הנצרה (סנפיר-הגב הראשון) קבוע מאחורי העיניים. סנפירי-הגחון מנוונים. סנפיר-הגב וסנפיר-השת כמעט שווים בגודלם. בצדי הגוף שבין הסנפירים הללו, ועל בסיסו של סנפיר-הזנב, שלוש שורות של קשקשים היוצרים שלושה קרינים. אורך הדג עד 30 ס"מ. צבעו הכללי חום-ירקרק, גחונו לבן, העין כתומה והשפתיים צהובות. פס שחום משוך מעל הפה עד מכסה הזימים. חישוק שחום-כחלחל מצויר מהעין כלפי מטה. הדג שכיח במים הרדודים של שוניות אילת, מסתתר בתוך חורים וכוכים. ניזון מבעלי-חיים שונים.

פלגיה זוהרת

Pelagia noctiluca

מדוזת-סוכך בסדרת פתוחי-הפה – Semaestomae. תפוצתה באוקיאנוס האטלנטי, בים-התיכון ובצפון ים-סוף. הסוכך תפוח-מורם, בחלל העיכול שלו 16 תעלות רדיאליות. בשפות הסוכך 16 אונות מעוגלות, וביניהן 8 בחיניים דקים וארוכים. בתחתית הסוכך 4 זרועות ארוכות שקצותיהן מורחבים. גודל המדוזה עד 6 ס"מ. צבעה ורוד-סגלגל בתוספת ניקוד חום. מופיעה לאורך חופי הארץ. לא אחת, בחודשי הקיץ, מצוי מספר רב של פרטיה על-יד החוף. המדוזה היא טורפת, הניזונה מבעלי-חיים קטנים. הרבייה ישירה – הפגיות מתפתחות ללא יצירת פוליפים.

תמונה עמ' 19

פלומנית האבנים

Pilumnus hirtellus

סרטן קצר-בטן ממשפחת הסלעניים – Xanthidae. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. הראשחזה והגפיים מכוסים בפרוות זיפים צפופה. קצות הצבתות שחומים. על המצח שורה של זיפים ארוכים. אורך הסרטן עד 10 מ"מ. צבעו חום או חיוור-בהיר. שכיח לאורך חוף הים-התיכון, במים הרדודים, בסדקים, בחורים שבאבנים או בספוגים. קרוב לו הסרטן פלומנית הקוץ – *P. spinifer*.

תמונה עמ' 22

פלֶטֶקס סִגְלִגֶל

Platax orbicularis

דג ממשפחת הפלטקסיים – Ehippidae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים-סוף. הגוף פחוס וגבוה. הראש נוטה בשיפוע מסנפיר-הגב אל הפה. מעל העין גבנון. הגוף מכוסה כולו בקשקשים קטנים, העולים גם על בסיסיהם של סנפיר-הגב ושל סנפיר-השת. הסנפירים הללו דומים זה לזה, קדמתם גבוהה מאוד ומאחור הם מתעגלים לעבר בסיסו של סנפיר-הזנב. אורך הדג עד 50 ס"מ וגובהו כמעט זהה לאורכו. הוא אפור-כסוף, מעוטר ב-2 חישוקים שחומים: אחד מעל העין והשני אחריו, על גבול הראש. הצעירים צהבהבים-חומים. הדג מופיע לאורך שוניות אילת, ביחידות ובלהקות קטנות.

תמונה עמ' 136

פלמודה אילתית

Auxis thazard

דג ממשפחת הקולייסיים – Scombridae. תפוצתו בכל הימים הטרופיים והסובטרופיים. הגוף דמוי כישור: הראש חד, בסיסו של סנפיר-הזנב דק מאוד. קשקשים גדולים מכסים רק את אזור החזה. סנפיר-הגב הקדמי מצוי מעל סנפירי-החזה ומעל סנפירי-הגחון. סנפיר-הגב השני מרוחק מאוד מהראשון ובו 7–8 סנפירונים קטנים. על צדי בסיסו של סנפיר-הזנב קרין בולט, והסנפיר עצמו סהרוני. אורך הדג עד 60 ס"מ. הוא כסוף-כחלחל ולאורך גבו עד 15 פסים שחומים, גליים. שכיח בסביבת חוף אילת, קרוב לפני הים, לרוב בלהקות גדולות הנלכדות ברשתות הדיג. ניזון מסרטנים ומדגיגים שבפלנקטון. בים-התיכון מצוי קרובו, פלמודה גמדית.

פנדל המעמקים

Plesionika edwardsii

סרטן ארוך-בטן ממשפחת הפנדליים – Pandalidae. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי

וביס-התיכון. מבנה גופו הכללי כזה של בני הסוג **קפצן**. בקדמת הראש חרטום, שאורכו כאורך הראשחזה. זוג רגלי-החזה החמישי ארוך בהרבה מהזוג הראשון. בזוג הראשון ובזוג השני צבתות קטנטנות. אורך הסרטן עד 10 ס"מ. מופיע לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, בעומק 200–400 מ'. יש שמספר גבוה של פרטיו נלכד ברשתות הגרירה. תמונה עמ' 25

Canthigaster coronatus

פנינון האפנים

דג ממשפחת הנפוחיתיים – Tetraodontidae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים סוף. גופו מעוין-עגלגל, ראשו משוך בדמות חרטום שבקצהו פה קטן; השיניים שבקדמתו דמויות לוחיות לבנות. לאורך קו הגחון והקו המרכזי של הגב קפל-קרין עשוי עור. סנפירי-הגחון חסרים, סנפירי-הגב וסנפירי-השת קצרים וקבועים על בליטות-עור. אורך הדג עד 13 ס"מ. צבעו בהיר. בצד הגב, עד קו האמצע של הגוף, 4 חישוקים חומים ורחבים. על החרטום, בתחתית הראש ועל הגחון ניקוד ופספוס כחלחלים. הדג שכיח בים אילת, לרוב מחוץ לשוניות הרדודות, בעומק 2–80 מ'. באילת מופיע גם **פנינון זוטי** – *C. pygmaea*, דג ביישן מאוד החי במערות ובכוכים שבשונית. אורכו עד כ-6 ס"מ.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Canthigaster margaritatus

פנינון עיני

דג שתפוצתו ייחודית לים-סוף. מבנה גופו כשל קודמו, אלא שחרטומו מעט ארוך יותר. אורכו עד 14 ס"מ. צבעו צהבהב-חום ולגבו גוון כהה יותר. הוא מעוטר בדגם עינוני של כתמים כחולים, וסביב העין קורנים פסים כחולים. שכיח מאוד במים הרדודים של אילת, לרוב בזוגות. ניזון מבעלי-חיים ומאצות.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Pinctada margaritifera

פנינית אמתית

צדפה ממשפחת הפניניתיים – Pteriidae. תפוצתה באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים-סוף. הקשוות חזקות, כמעט שטוחות. ב"אוזניות" הקדמיות חריץ למעבר סיבי הביסוס. על-פני הקשוות "קשקשים" קטנים למדי. אורך הצדפה עד 20 ס"מ. צבע הקשוות ירקרק מנומר, וחום. צדן הפנימי מבריק מאוד. הצדפה שכיחה במפרץ אילת, מחוברת לסלעים ולאומגים מתים. זוהי צדפת הפנינים הידועה ביותר – הפנינה הנוצרת בתוכה מהווה מקור משיכה לאספני הפנינים.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Pteria aegyptiaca

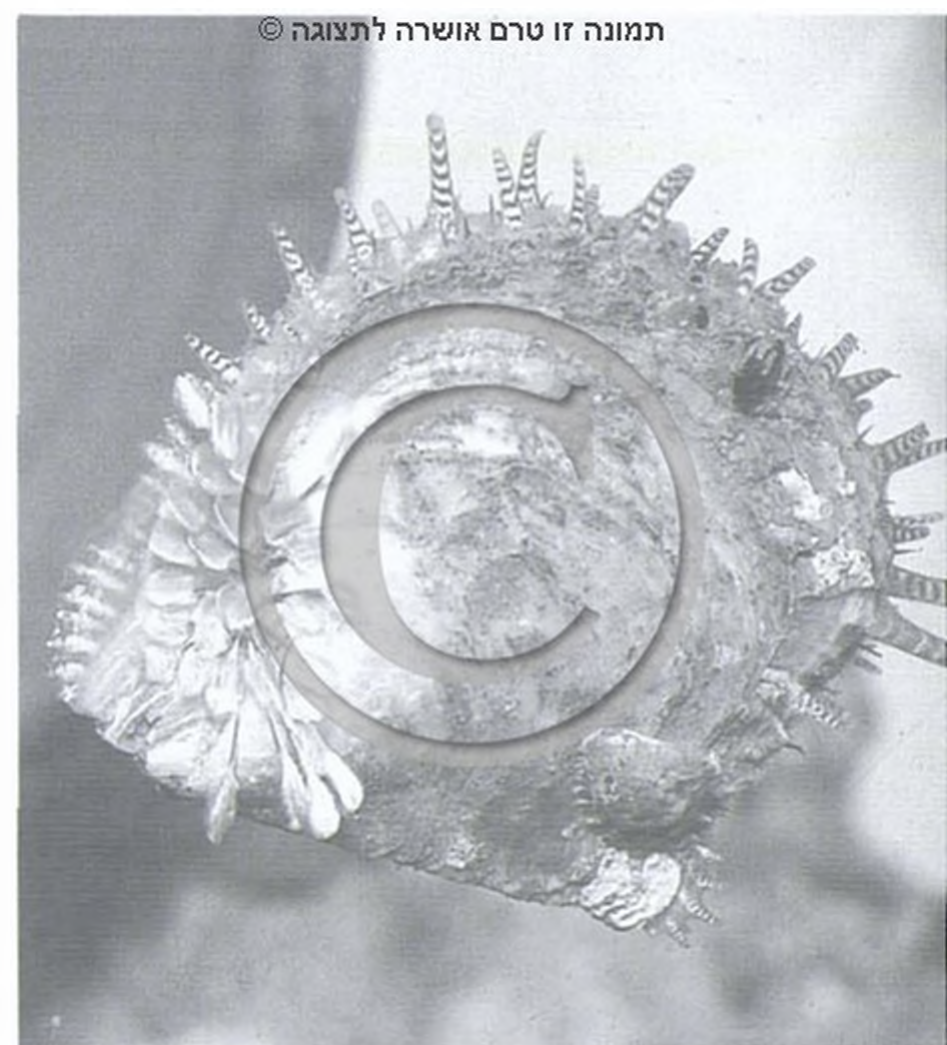
פנינית מארכת

צדפה שתפוצתה באוקיאנוס ההודי ובים-סוף. לקשוות "אוזניות" שטוחות וארוכות, הקדמית קטנה מן האחורית, שאורכה כמעט כגובה הקשווה. שתי הקשוות יוצרות ביניהן מנעול ישר. מתחת ל"אוזניות" מתעגלת הקשווה ונוטה לאחור. אורך הצדפה, לאורך המנעול, עד 8 ס"מ. צבע

הקשוות חוס־שחום. הצדפה מצויה באזור שוניות אילת, צמודה בסיבי ביסוס לאלמוגים, בייחוד לגורגוניות.

פנינית פשוטה *Pinctada radiata*

צדפה שתפוצתה בכל הימים החמים; מים־סוף עברה למזרח היס־התיכון. הקשוות עבות־דופן ומעוגלות, ללא שיניים במנעול המחבר ביניהן. משני צדיו של ציר החיבור קבועות "אוזניות" – בליטות צדדיות של הקשוות. על־פני הקשוות בליטות שטוחות דקיקות, מסודרות שורות־שורות, כרעפים. אורך הצדפה עד 10 ס"מ. פני הקשוות חומים וירקרקים, לרוב גם מכוסים באצות קטנות. הצד הפנימי של הקשוות מבריק. הצדפה שכיחה מאוד לאורך חוף היס־התיכון של ישראל ומופיעה גם בסביבת אילת. ניזונה בדרך של סינון, וגדלה במהירות. מסוגלת להינתק מסיבי הביסוס ולעבור ממקום אחד לאחר.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

פנינית־ים בי־שנית *Bunodactis (Cribrina) gemmacea*

שושנת־ים ממשפחת השושניים – Actiniidae. תפוצתה במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס־התיכון. גופה גלילי וגבוה, ולאורכו 46–48 שורות של בליטות פטמתיות לבנבנות, דמויות פנינים. 48 זרועות ערוכות ב־4 מעגלים סביב הפה. גודל השושנה עד 60 מ"מ. צבע דיסקית הפה מגוון, בעיקר ורוד־אדמדם. הזרועות בהירות, חומות או אדמדמות. השושנה מופיעה לאורך חוף היס־התיכון של ישראל, במים הרדודים, צמודה לסלעים או חבויה בסדקי אבנים. היא משריצה ולדות חיים. מגיבה על גירוי בהתכווצות ובהתכנסות, תוך שהיא מדביקה לגופה חול ומושכת אותו מעליה, לכיסוי. בסביבה זו מופיעה לעתים גם פנינית־ים מאדימה – *B. rubripunctata*.

פנסון ש־יניץ *Photoblepharon palpebratus steinitzi*

דג ממשפחת הפנסוניים – Anomalopidae. תפוצתו באוקיאנוס ההודי וביס־סוף. הגוף פחוס במקצת, מעוגל לפניו ומשוך באזור בסיס הזנב. הפה מלוכסן כלפי מעלה. העין גדולה; מתחתיה וצמוד לה שק מוארך, חבוי בכיס עורי. לאורך קו הצד קשקשים מגודלים. סנפיר־הזנב מזלגי. אורך הדג עד 11 ס"מ. צבעו שחור, קו הצד וקרומ מכסה הזימים סגולים. בשק שמתחת לעין דחוסים חיידקים מפיקי אור (אור חי – ביולומינסצנס), והפנסון מסוגל לכסות את ה"פנס" הזה בעזרת תריס עורי. הדג שכיח לאורך מפרץ אילת. בשעות היום הוא שוהה במערות שבשונית, ובלילה יוצא לאסוף מזון קרוב לפני הים, וכך מבחינים בפנסו המאיר.

פסון מגון *Pygoplithes diacanthus*

דג ממשפחת הקיסריים – Pomacanthidae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס־סוף. גופו פחוס, ראשו משוך במקצת, שקוע לפני הפה. בקדמת הפה שורה של שיניים חזקות. במכסה הזימים קוץ חזק הפונה אחורה. קשקשים מסרקיים על־פני הגוף כולו ועל בסיסיהם של

סנפיר-הגב ושל סנפיר-השת. אורך הדג עד 25 ס"מ. הוא צהוב-כתום, מקושט ב-8-9 חישוקים שחורים-סגלגלים המצוירים מהעין ועד בסיס הזנב ועוברים על סנפיר-הגב. סנפיר-הזנב והסנפירים הזוגיים כתומים על-פי רוב, על סנפיר-השת פסים סגולים-כתומים. בסנפיר-הגב של הצעירים כתם כחול גדול. הדג שכיח לאורך שוניות אילת, עד לעומק 15 מ'. חי ביחידות ושומר על נחלה גדולה. מחליף את זוויגו מנקבה לזכר. תמונה עמ' 135

Atergatis roseus

פצחן אדמוני

סרטן קצר-בטן ממשפחת הסלעניים – Xanthidae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי וביס-סוף, שממנו עבר למזרח היס-התיכון. הראשחזה סגלגל, רוחבו עולה על אורכו, שוליו חלקים ועל-פני כל שטחו גרגירים דקים. הצבתות קצרות וחזקות מאוד. יתר רגלי-החזה קצרות, בעלות ציפורניים. אורך הסרטן עד 5 ס"מ. צבע הבוגרים אדום עד אדום-חום, הצעירים מנומרים. שכיח בין הסלעים ובשוניות של חוף אילת, וכן באזורים הסלעיים שלאורך חוף היס-התיכון של ישראל. פעיל בשעות הלילה. ניזון בדרך של פיצוח צדפות, חלזונות ובעלי-חיים אחרים. תמונה עמ' 29

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

◀ Ellisella maculata

פרגול הכתמים

אלמוג-שמונה ממשפחת הפרגוליים – Ellisellidae. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי וביס-סוף. המושבות בנויות ענפים ארוכים ודקים, שבמרכזם ציר-שלד גמיש והם כמעט אינם מסתעפים. אורך הענפים עד מטר אחד ועוביים 6-8 מ"מ. רקמת המושבה חומה ועל פניה כתמים אדומים וכתומים. האלמוג מופיע בסביבות אילת, בעומק 20-40 מ'. קרוב לו פרגול יס-סופי – E. erythraea.

פרוזית מציצת Choridactylus multibaratus

דג ממשפחת האבנוניים – Synancejidae. תפוצתו באוקיאנוס ההודי וביס-סוף. גופו פחוס, קדמת הראש מעוגלת. על מכסה הזימים קוצים חזקים ועל הלסת התחתונה בינים מדובללות. על-פני גופו אין קשקשים, כי אם פטמות עוריות רבות. השוליים הפנימיים של סנפירי-הגחון מחוברים לגחון, ובשוליים החיצוניים 3 קרני-סנפיר חופשיות, דמויות אצבעות. ציציות בקצות הקוצים של סנפיר-הגב. אורך הדג עד 12 ס"מ. צבעו חום משויש, על ראשו משטח צהוב. מזדמן לאורך חוף אילת, במים העמוקים.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

◀ Zoanthus bertholetti

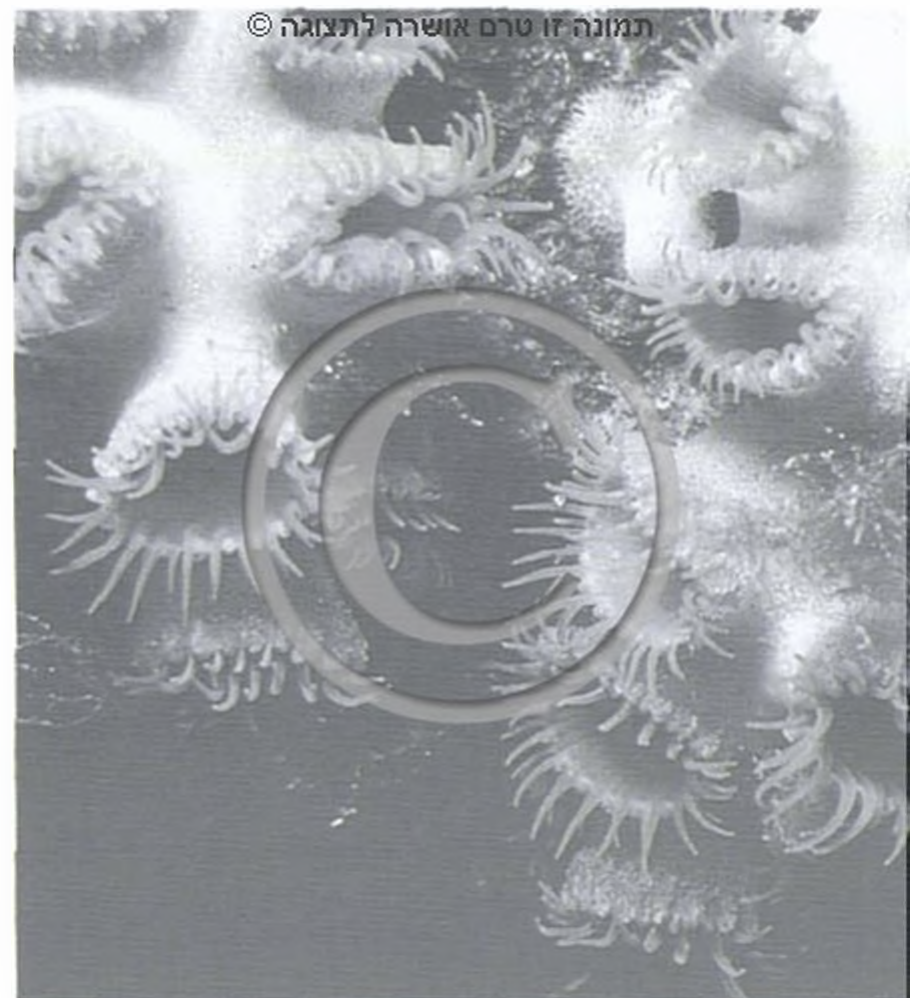
פרחנית הכרית

נבובי ממשפחת הפרחניתיים – Epizoanthidae, בסדרת הפרחניתאים – Zoanthinaria, הקרובה לשונות-הים. תפוצתו באוקיאנוס ההודי וביס-סוף. מושבותיו פרושות

על-פני מצע שמעליו, במרחקים קבועים, מתרוממים פוליפים. קוטר הפוליפ עד 20 מ"מ, צבעו ירקרק-חום וסביב פיו מספר רב של זרועות קצרות, ירקרקות. המין שכיח באזור הכרית הסלעי במפרץ אילת. לרוב מכוסים השטחים שבין הפוליפים בחול-טין, ובסיסם קבוע בסדקי סלעים.

פרחנית חורת *Palythoa tuberculosa*

נבובי קרוב לפרחנית הכרית. תפוצתו בכל הימים החמים, בהם ים-סוף. למושבותיו צורת משטחים מעובים, הגדלים על אלמוגים מתים ולעתים גם על אלמוגים חיים. גודל המושבה עד 30 ס"מ. קוטר הפוליפים עד 15 מ"מ, והם מופיעים בצפיפות רבה זה ליד זה. צבע המושבה אפור-חיוור עד חום, צבע הפוליפים ירוק או ירקרק-חום. הפוליפים נפתחים בשעות הדמדומים. המין שכיח מאוד בשוניות אילת; לפעמים מופיעות מושבות אחדות ביחד.

פרפרון אפר-לחי *Chaetodon semilarvatus*

דג ממשפחת הפרפרוניים - Chaetodontidae. תפוצתו ייחודית לים-סוף. פחוס ומעוגל מאוד. הקשקשים שעל גופו צפופים וחזקים, ומכסים גם את בסיסי הסנפירים. סנפיר-הגב וסנפיר-השת מתרחבים לעבר חלקם האחורי, ונמשכים עד אל מעבר לאמצע סנפיר-הזנב. אורך הדג עד 22 ס"מ. גופו וסנפיריו צהובים. על לחיו כתם אפור גדול, המקיף גם את העין. לרוחב צדי הגוף 11-13 חישוקים צרים, כתומים-חומים. מופיע על-פי רוב בחלק החיצוני של שוניות אילת. פרט אחד, או זוג פרפרונים, שומרים על נחלה.

Chaetodon paucifasciatus

פרפרון האדם

דג שתפוצתו ייחודית לים-סוף. הראש קצר, קדמתו מחודדת. סנפיר-הזנב מעוגל. אורך הדג עד 14 ס"מ. צבעו לבנבן. לרוחב העין חישוק כתום. חישוקים חומים כפופים מצוירים לאורך צדי הגוף ועוברים גם על סנפיר-הגב. החלק האחורי של סנפיר-הגב, בסיסו של סנפיר-הזנב וחלק מסנפיר-השת - כתומים. לאורך שוליו של סנפיר-הזנב חישוק כתום. הדג שכיח לאורך שוניות אילת. ניזון מפוליפים של אלמוגים ומבעלי-חיים קטנים.

תמונה עמ' 136

Chaetodon auriga

פרפרון החוט

דג שתפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים-סוף. גופו פחוס מאוד, ראשו משוך ובפה שבקדמתו שיניים חדות. סנפיר-השת רחב, מעוגל מאחור. סנפיר-הגב אף הוא מעוגל מאחור ולו שלוחה חוטית ארוכה עשויה קרניים רכות. אצל הצעירים החוט קצר מאוד, והוא מתארך עם הגיל. אורך הדג עד 20 ס"מ. צדי גופו כסופים-לבנבנים, חלקו האחורי כתום. לרוחב הראש חישוק שחור, ופסים שחורים דקים ניצבים זה לזה לאורך צדי הגוף.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

פרפרון לבן-מצח *Chaetodon fasciatus*

דג שתפוצתו במפרץ עדן ובים-סוף. מבנה גופו טיפוסי לפרפרונים. אורכו עד 22 ס"מ. צבעו הכללי כתום-צהבהב, העין נתונה בתוך פס שחום ומאחוריה, על המצח, פס לבן. בצדי הגוף 10-11 פסים חומים, הנמשכים מהראש לעבר הגב וכאן הם מתמזגים לשטח חום. שולי הסנפירים הלא-זוגיים שחומים. הדג שכיח במים הרדודים של אילת, לרוב ביחידות. הוא נמנה, כפי הנראה, עם שומרי נחלה. ניזון מחסרי-חוליות שונים.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

פרפרון שחר-גב *Chaetodon melanotus*

דג שתפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים-סוף. גופו פחוס ומעוגל. ראשו מחודד ומשוך, אורך החלק שלפני העין עולה אך במקצת על קוטר העין. סנפיר-הזנב מעוגל. אורך הדג עד 15 ס"מ. הגוף בהיר ועליו דגם של קווים אלכסוניים כהים, הנמשכים מלפנים לאחור ומלמטה למעלה. הגב כהה יותר, ובשעות הלילה מופיעים עליו 2 כתמים בהירים. סנפיריהם של הגב, הזנב, השת והגחון – צהובים. קדמת הראש צהובה, ופס שחור וניצב עובר את העין. הדג מופיע בסמוך לשוניות אילת.

Megaprotodon trifascialis

פרפרון שחר-זנב

דג שתפוצתו כשל קודמו. גופו פחוס ומוארך. שוליהם של סנפיר-הגב ושל סנפיר-השת ישרים. אורך הדג עד 17 ס"מ. צבעו הכללי לבנבן-אפרפר. בצד הגב חישוק שחור לכל גובה הראש. סנפיר-הזנב שחור. 20-22 חישוקים שחורים ערוכים לאורך צדי הגוף. אצל הצעירים עובר חישוק שחור דרך קצהו של סנפיר-הגב, דרך בסיס סנפיר-הזנב ודרך קצהו של סנפיר-השת. הדג שכיח בשוניות אילת, קבוע מעל מושבות האלמוג שיטית. תמונה עמ' 136

Chaetodon austriacus

פרפרון שחר-שת

דג שתפוצתו ייחודית לים-סוף. גופו פחוס ועגלגל. פיו מובלט אך מעט. הגוף מכוסה כולו קשקשים צפופים, העולים גם על בסיסיהם של סנפיר-השת וסנפיר-הגחון. אורך הדג עד 14 ס"מ. הגוף צהוב. החלק האחורי של סנפיר-הגב, של סנפיר-השת ושל סנפיר-הזנב – שחום. על הראש 3 חישוקים כהים, ולאורך הגוף מספר רב של פסים כהים דקים. הדג שכיח מאוד בסביבות שוניות אילת, לרוב בזוגות. ניזון מפוליפים ומחסרי-חוליות קטנים. בלילה הוא שוכן בתוך הסדקים שבין סלעי האלמוגים. תמונה עמ' 136

Lethocerus patruelis

פשפש-ענק גמלוני

פשפש-מים ממשפחת פשפשי-הענק – *Belostomatidae*. תפוצתו באפריקה ובמזרח התיכון. גופו שטוח, עגלגל-מוארך. בראשו הקצר עיניים גדולות, ומתחתיהן חבויים המחוששים הקצרים

בעלי ארבעת הפרקים. הרגליים הקדמיות נסגרות כאולר, לתפיסת טרף. הכנפיים מפותחות, חופות זו על זו על הבטן. הזוג השני והזוג השלישי של רגלי-החזה משוטחים, ולהם זיפים רבים לאורך השוק ופיסת הרגל. אורך הפשפש עד 6 ס"מ, צבעו חום-אפור. מופיע במערכת הירדן. טורף, הניזון מבעלי-חיים שונים לרבות ראשנים. לקראת בקיעת הנימפות נושא הזכר על גבו את הביצים, שהדביקה עליו הנקבה. קרוב לו **פשפש-ענק רחב**.
תמונה עמ' 19

Antennarius chironectes

פְּתִיוֹנַי אֶרֶךְ-חֶפֶה

דג ממשפחת הפתיוניים – Antennariidae. תפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים-סוף. הגוף מסורבל. גיבנת גבוהה מעל אזור סנפירי-החזה יוצרת בגופו שיפוע חזק לעבר הזנב. העור מדובלל, מכוסה גדילים מעוגלים. חוט הפיתיון שמעל העין ארוך מאוד – פי שלושה מהקוץ הבא מיד אחריו. בקצה הפיתיון דבלולים חוטיים. הקוץ השלישי בסנפיר-הגב כפול מן השני, ועל זה האחרון דבלול מפוצל. אורך הדג עד 25 ס"מ. צבעו חום-ירוק משויש, בתוספת כתמים. הצבעים משתנים עם הגיל. שוכן במקומות אפלים בשוניות אילת. טורף דגים וסרטנים. קרוב לו **פתיונאי חיוור** – A. immaculatus.

Antennarius commersoni

פְּתִיוֹנַי מְשִׁישׁ

דג שתפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים-סוף. הוא פחוס וגבוה יותר מהמינים האחרים בני סוגו. עורו רפוי מאוד ומדובלל, מכסה גם את סנפיר-הגב. הקוץ הקדמי שמעל העין מכוסה בעור עבה, והוא קצר מהסנפיר שאחריו. שקע רחב מפריד בין קדמת סנפיר-הגב לבין חלקו המרכזי, הנמוך. חוט הפיתיון ארוך ובקצהו שני דבלולים לבנים. אורך הדג עד 30 ס"מ. צבעו רב-גוני: הבוגרים צהבהבים-ירקרקים, מנומרים בכתמים ורדרדים-לבנבנים. סביב העין זר של פסים חומים. לצעירים צבע אחיד, כהה. הדג מופיע במים הרדודים.
תמונה עמ' 134

Pseudochromis olivaceus

צִבְעוֹן זִיתָנִי

דג ממשפחת הצבעוניים – Pseudochromidae. תפוצתו במפרץ הפרסי ובים-סוף. דג קטן-מידות, משוך. סנפיר-הגב ארוך, דגלו מסתיים מעל סנפיר-הזנב וזה האחרון שקוע במקצת. הפה קצר, המרחק מהפה לעין קטן מקוטר העין. אורך הדג עד 9 ס"מ. צבעו הכללי זיתי, גחוונו אפרפר, לצדי הגוף ניקוד כחלחל. על השפה האחורית של מכסה הזימים כתם כחול גדול, נתון במסגרת כתומה. הדג שכיח בתוך אלמוגים מסועפים בשוניות אילת. ניזון מבעלי-חיים קטנים. התטולה דמוית כדור ביצים, ושני בני הזוג שומרים עליו עד הבקיעה.

Pseudochromis dixurus

צִבְעוֹן מִזְלָגִי

דג שתפוצתו ייחודית לים-סוף. הוא דומה ליתר המינים במשפחתו, אלא שזנבו ממוזלג. אורך הדג עד 9 ס"מ. צבעו צהוב עד ירקרק ועל גופו שני פסי-אורך צהובים-חומים: האחד נמשך מהאף עד החלק העליון של סנפיר-הזנב, והשני נמוך יותר ומסתיים על השפה התחתונה של הסנפיר הזה. הדג מופיע בסביבות שוניות אילת, על-פי רוב במערות או בסדקים רחבים.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

צבעון פרידמן *Pseudochromis fridmani*

דג שתפוצתו ייחודית לצפון ים-סוף, בעיקר למפרץ אילת. אורכו עד 6.3 ס"מ. צבעו הכללי ארגמני-סגול. פס קצר, כהה יותר, נמשך מהאף דרך העין על מכסה הזימים. על השפה האחורית של מכסה הזימים כתם כחול. הדג שכיח בשוניות אילת, עד לעומק 60 מ', לאורך קירות מוצלים של סלעים ושל אלמוגים. הזכר שומר על נחלה: הנקבה מטילה בתחומה כדור ביצים והזכר מטפל בו עד הבקיעה.

צדפת-נחלים *Unio (Limnium) terminalis* מזרחית

צדפה ממשפחת האוניונידיים - Unionidae. תפוצתה במזרח הקרוב. הקשוות עבות, גובהן עולה על מחצית אורכן. הקודקוד קרוב לקצה הקדמי, מורם מעל שטח הקשווה. מתחת לקודקוד שתי בליטות-שיניים. הקצה האחורי מחודד. אורך הצדפה עד 8 ס"מ. שטח הקשוות חום עד שחום ועל פניו קווי-גדילה. בישראל נפוצה הצדפה, ככל הנראה, בכינרת בלבד. חיה בקרקעית טינית באזורים מוגבלים לאורך החוף, לפעמים בצפיפות גדולה מאוד. פגיותיה (גלוכידיה) מתפתחות על דגים, בייחוד על לבנונים.

צדפת-ענק מארכת *Tridacna maxima*

צדפה ממשפחת צדפות-הענק - Tridacnidae. תפוצתה באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס-סוף. הקשוות עבות-דופן, שוליהן גליים-חדים. על פניהן צלעות נמוכות ומהן בולטים קשקשים דקים ומוארכים. בקודקוד הקשוות מגרעת עמוקה, שדרכה יוצא גוש של סיבי ביסוס הקושר את הצדפה למצע. אורך הצדפה עד 30 ס"מ. הגלימה, על-פי רוב, חומה-מנוקדת. הצדפה מופיעה באזור אילת, לרוב מחוברת לאבנים קרוב לקרקעית. קרובה לה באותה סביבה צדפת-ענק קשקשית - *T. squamosa*.

צדר חשוף-קוצים *Eucidaris metularia*

קיפודיים ממשפחת הצידידיים - Cidariidae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס-סוף. הלוחיות הבין-רדאליות שבשלד מורמות ועל כל אחת מהן בליטה, שאליה מתחבר קוץ. הקוצים עבים וקהים. לאורך דפנותיהם מרזבים דקים והם מכוסים על-פי רוב בגידולי אצות סידניות או קרומיות. בנוסף לקוצים אלה, מכוסה שלד הקיפוד בקוצים קצרים, דקים וצפופים. קוטר השלד

עד 30 מ"מ. אורך הקוצים עד 50 מ"מ. כיסוי השלד שחום, הקוצים אדמדמים, מוכתמים. הקיפוד שכיח לאורך חוף אילת, בין אבנים, בעומק 2–20 מ'.

Gonocidaris maculata צֶדֶר כְּתָמִים

קיפודים שתפוצתו ביס-התיכון. הקוצים העבים קבועים על בליטות-מפרק גבוהות של לוחיות השלד, קוץ על לוחית. אורך הקוצים עולה על קוטר השלד, לעתים אף כפול ממנו. סביב בסיסן של רגלי-המים ולאורך נקביהן – קוצים דקים וקצרים. קוטר הקיפוד עד 5 ס"מ. צבעו אפור-צהבהב. לצעירים גוון סגול ועל קוציהם העבים כתמים חומים-צהובים. הקיפוד מופיע לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, בעומק 2–50 מ'.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Prionocidaris baculosa צֶדֶר מְשֻׁן־קוֹצִים

קיפודים שתפוצתו כשל הצידר חשוף-הקוצים. קוציו גדולים, עטויים זרים של קוצים נוספים הקבועים על צלעות מורמות מסביב לדופן הקוץ. אצות רבות ויצורים אחרים גדלים עליהם. קוטר הגוף עד 6 ס"מ. אורך הקוצים עד 10 ס"מ, צבעם חום-אדום בתוספת כתמים בהירים. הקיפוד מופיע לאורך מפרץ אילת, בין סלעים ואלמוגים מתים, מהמים הרדודים עד לעומק 20 מ'. פעיל בשעות הלילה.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Stylocidaris affinis צֶדֶר קֵה־קוֹצִים

קיפודים שתפוצתו באוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. הקוצים עבים ומעטים, שטחם החיצוני עטוי בליטות וקוצים. סביב בסיסם, על השלד, זר קוצים קצרים, דקים מאוד. אורך הקוצים כקוטר הגוף – עד 5 ס"מ. צבע הקיפוד אדמדם ועל פניו ציור צהבהב. הקוצים חומים, מפוספסים בטבעות בהירות וכהות לסירוגין. שכיח לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, בעומק 10–50 מ', על-פי רוב באזורים סלעיים. יש שהצעירים שוכנים במים הרדודים, מתחת לאבנים.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Hydrophilus dichromus צוֹלֵלִיט מְגוֹנֵת

חיפושית ממשפחת חובבי-המים – Hydrophilidae. תפוצתה באסיה ובמזרח התיכון. המחושם דמויי עלה, קצרים מבחיני הלסתות הבולטים בקדמת הראש. בצד הגחון, בין הרגליים, קרין-אורך המגיע עד בסיס הרגליים האחוריות. על-פני כל שלושת זוגות הרגליים קוצים וזיפים. הצד העליון

תמונה 17 טרם אושרה לתצוגה ©

של הגוף תפוח. אורך החיפושית עד 15 מ"מ. צבעה חום בהיר וחום כהה. לאורך פרקי הבטן של הזחל – בליטות, ובראשו לסתות חזקות. בזוג השני של רגליהחזה שלו מברשת בולטת של זיפים. המין שכיח במקווי-מים שונים לאורך שפלת החוף. בארץ מזדמנת גם **צוללנית סוליי** – *Sternolephus solieri*.

צורבן הלוחות *Millepora platyphyla*

הידרתי ממשפחת ה**צורבניים** – *Milleporidae*, במחלקת ה**הידרתיים** – *Hydrozoa*. תפוצתו באוקיינוסים השקט וההודי, וביס-סוף. מושבותיו עבות-דופן ותמימות, ערוכות לוחות-לוחות הניצבים זה ליד זה. גודל הלוחות עד מטרים אחדים, צבעם חום בהיר וירקרק. הצורבן שכיח בסביבות אילת, בשוניות הרדודות ועד לעומק 15 מ'. צורב מאוד למגע – מכאן הכינוי "אלמוגי-אש", הניתן לבני המשפחה.

Millepora dichotoma

צורבן מסעף

הידרתי שתפוצתו באוקיינוס ההודי וביס-סוף. מושבותיו סידניות, דמויות אלמוג, ערוכות כלוחות המסתעפים לענפים ולבני-ענפים חלקים. כל שטח המושבה מכוסה בנקבים – ביניהם נקב גדול יותר וסביבו נקבים קטנים – שמהם מגיחים הפוליפים הזעירים. גודל המושבות עד מטרים אחדים, צבען חום בהיר. הצורבן שכיח במים הרדודים. תמונה עמ' 18

תמונה 17 טרם אושרה לתצוגה ©

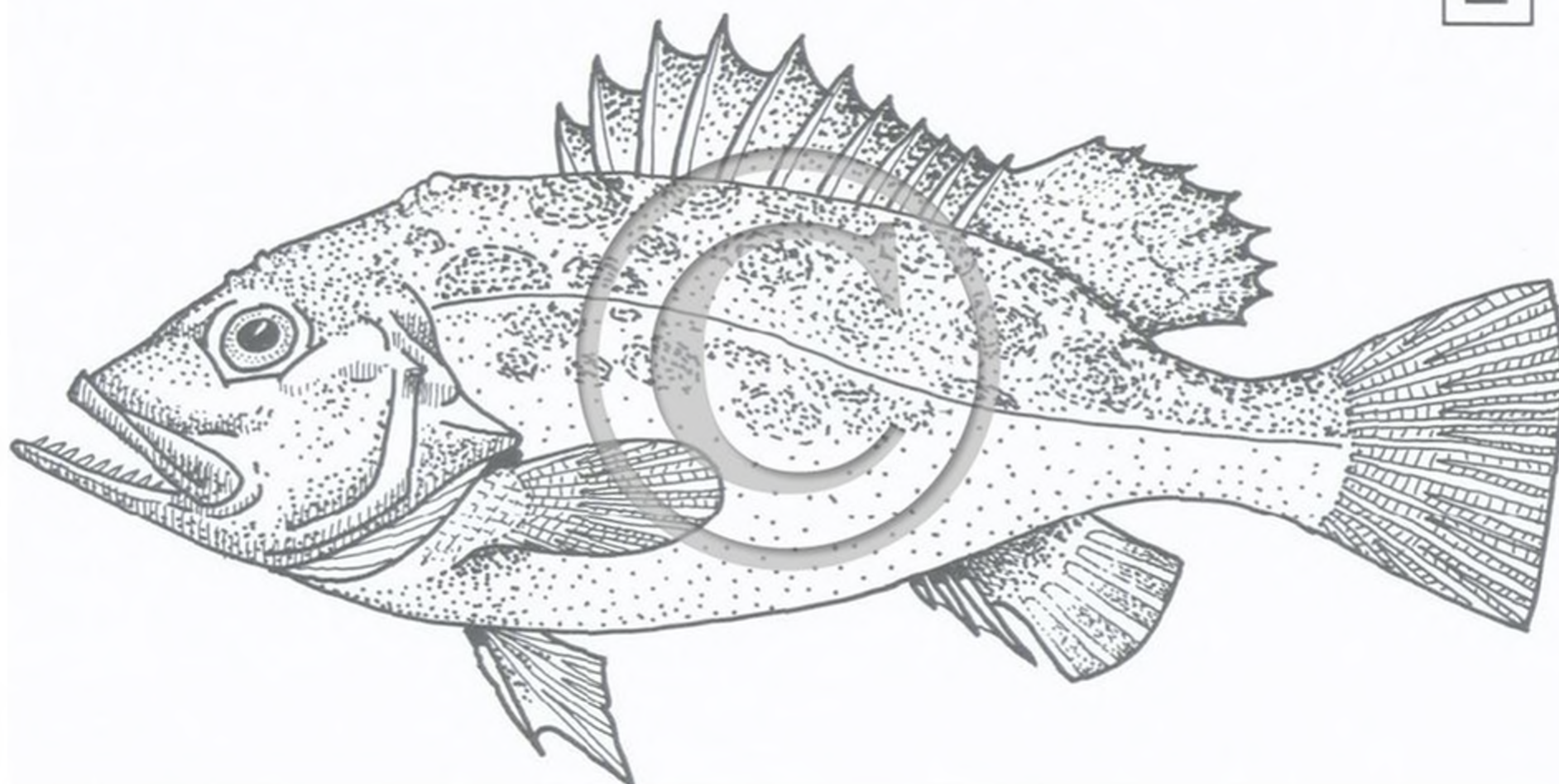
צורבנית משלחפת *Triactis producta*

שושנת-ים ממשפחת ה**ענפניתיים** – *Thalassianthiidae*. תפוצתה באוקיינוס ההודי וביס-סוף. גופה מחולק לשניים: חלק הבסיס מורחב, וסביב שוליו העליונים זרועות כדוריות מסועפות. החלק האחר קבוע מעליו, קוטר קטן יותר, דפנותיו דקות, בקצהו פתח-הפה וזה עטור זר של זרועות ארוכות ודקות. השושנה מסוגלת לכווץ את החלק העליון ולכנסו לתוך התחתון. קוטרה המרבי 15 מ"מ ואורכה מגיע עד 25 מ"מ, אך מידותיהם של רוב הפרטים קטנות בהרבה. צבע השושנה חום עד חום-אדום, הזרועות מגוונות בלבן ובצהוב. שכיחה מאוד במושבות צפופות בשוניות האלמוגים של מפרץ אילת, לרוב בעומק הסדקים שבין לוחות **צורבניים** או אלמוגים שונים. בלילות היא פורשת את זרועותיה ללכוד את מזונה – יצורי פלנקטון.

Polyprion americanus

צינון אמריקאי

דג ממשפחת ה**צינוניים** – *Percichthyidae*. תפוצתו באוקיינוס האטלנטי וביס-התיכון. פחוס-צדדים, מכוסה בקשקשים קטנים. על הראש, על העורף ועל מכסה הזימים מספר רב

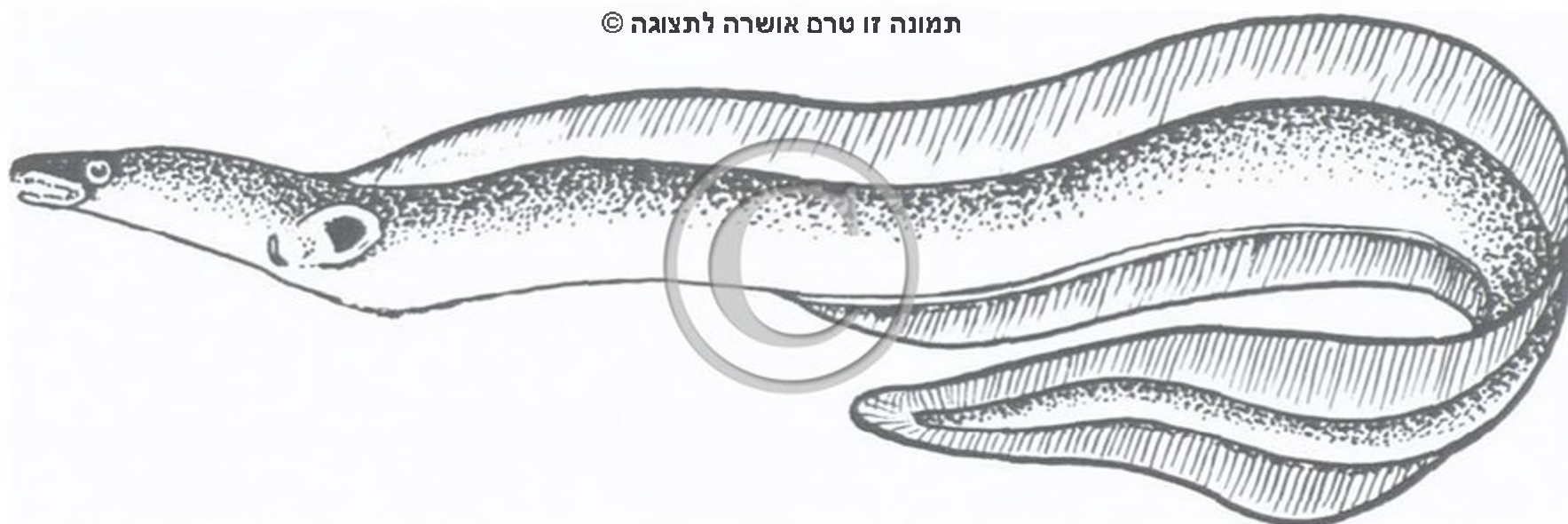
של גדילים קוצניים. על מכסה הזימים קרין־אורך גרמי, המסתיים בחוד הנוטה לאחור. לסנפיר־הגב 11 קוצים; הוא רציף, קדמתו נמוכה וחלקו האחורי גבוה יותר, מעוגל ורך. סנפיר־השת דומה לחלק זה של סנפיר־הגב. סנפיר־הגחון קבועים לפני סנפיר־החזה. בסיס סנפיר־הזנב רחב, הסנפיר עצמו ישר־שוליים. מפתח־הפה גדול, השיניים רבות. אורך הדג עד 2 מ'. צבעו חום עד חום־אפור, הגחון בהיר יותר, שולי הסנפירים לבנבנים. הדג מופיע מול חופי היס־התיכון של ישראל, בעומק 100–200 מ'. טורף הניזון מדגים, מדיונונים ומסרטנים. נידוג בחכות עומק.

Anguilla anguilla

צלופח אירופי

דג ממשפחת הצלופחיים – Anguillidae. תפוצתו בארצות סקנדינביה וכן בכלל אירופה ובמזרח התיכון. גופו נחשוני וחלק, חסר קשקשים. חלק הארי של גופו הוא הזנב. סנפיר־הגב וסנפיר־השת ארוכים ובשרניים. הפה מזוין בשיניים חדות. אורך הדג עד 1.5 מ', גבו שחום־אפור וגחונו לבנבן. אורך הצעירים עד 8–9 ס"מ והם שקופים־אפרפרים. שכיח בכל הנחלים, בברכות דגים ובמקווי־מים אחרים לאורך שפלת החוף. חי על הקרקעית וטורף בעלי־חיים שונים. לצורך רבייה הוא נודד אל עומק הים. הצעירים שבים אל חופי הארץ בחודשים אוקטובר–דצמבר.

תמונה 18 טרם אושרה לתצוגה ©

Cellana rota

צלחית אילתית

חילזון ממשפחת הצלחיתיים – Patellidae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס־סוף.

צ

הקונכייה דמוית צלחת, מרכזה מורם והקודקוד קרוב אליו. מהקודקוד אל שולי הצלחת נמשכות צלעות רדיאליות רבות, גרגריות. שולי הקונכייה תמימים אצל החלזונות הבוגרים. קוטר הקונכייה עד 35 מ"מ. החילזון שכיח על סלעי-החוף של מפרץ אילת, באזור הכרית. בשעות השפל הוא צמוד למצע, ועם הגיאות הוא יוצא לרעות בין האצות שבסביבתו. בגמר הרעייה הוא שב אל מקום ישיבתו הקבוע.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Patella caerulea

צלחית מכחילה

חילזון שתפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. הקונכייה דמוית צלחת, קודקודה מחודד. על פניה צלעות רדיאליות בגדלים שונים; הן בולטות מאוד אצל הצעירים ופחות אצל הבוגרים. שולי הקונכייה מעוגלים, או מסתיימים בבליטות במקומות שבהם מגיעות הצלעות לשפה. קוטר הקונכייה עד 50 מ"מ. פניה החיצוניים ירקרקים משוישים, בהתאם לגוני הסלעים המשמשים לה מצע. לצדה הפנימי ברק כחלחל. החילזון שכיח מאוד לאורך חוף הים-התיכון של ישראל, באזור משברי הגלים וסמוך לסלעים או למבני אבנים ובטון. ניזון מגירוד האצות שעל-פני המצע. על אותם סלעים, בצפון הארץ, שוכן החילזון **צלחית מקרינה** – *P. rustica*.

Echinaster purpureus

צלעון ארגמני

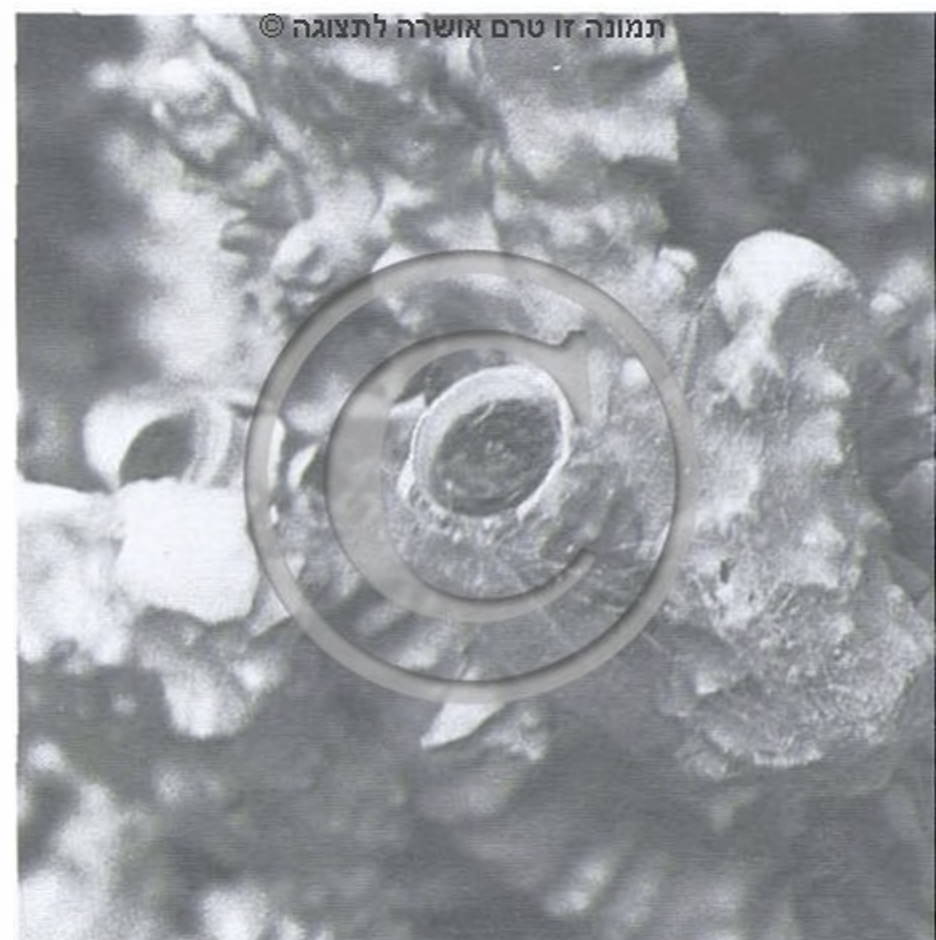
כוכבים ממשפחת הצלעוניים – Echinasteridae. תפוצתו באוקיאנוס ההודי, באוקיאנוס השקט ובים-סוף. בעל חמש זרועות ארוכות ועגולות, מוצרות מעט בקצותיהן. שטח העליון, לרבות שטח הגוף שביניהן, מכוסה בצפיפות בגבשושיות שאינן מופרדות לפרקים. על-פני התחתית רשת אי-רגולרית של גבשושיות. קוטר הכוכב, מקצה זרוע אחת עד קצה הזרוע שמולה, 25 ס"מ. צבעו הכללי ארגמן-שחום עד שחור. מצוי בים אילת, בתוך קרקעית חולית, מעומק 2 מ' ויותר. בשעות הלילה זוחל על הקרקע. ניזון מבעלי-חיים קטנים.

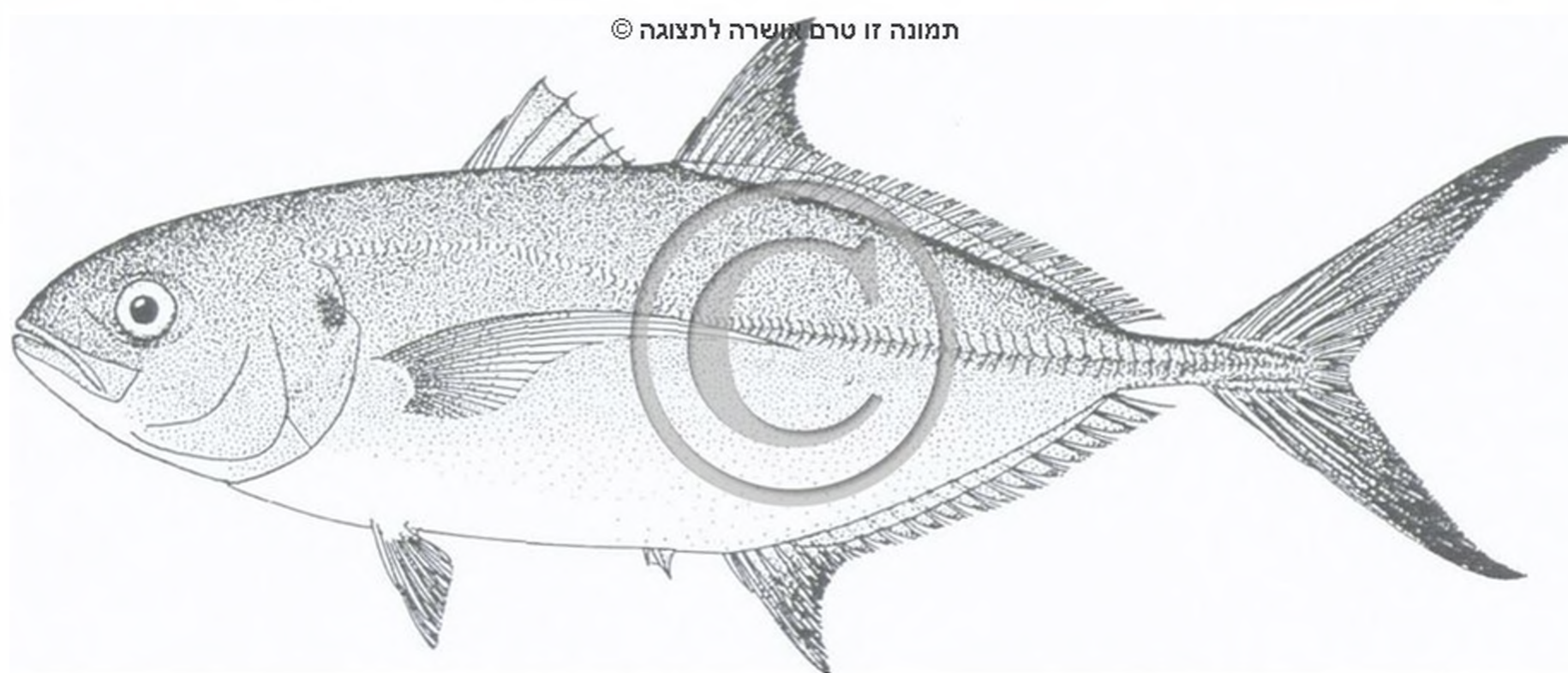
תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Magilus antiquus**צנוון אילת**

חילזון ממשפחת הצינורניים – Magilidae, בסדרת האלמוגיתאים – Coralliomorpha. תפוצתו בימים הטרופיים והסובטרופיים. היחיד בין מיני משפחתו, שקונכייתו צינורית ומחוברת למצע. הקונכייה, בראשיתה, בנויה כסליל, וזה מתיישר עם גידולו ונפתח לצינור. כאשר החילזון שבתוכה חי, נסגרת הקונכייה כלפי חוץ במכסה קרני עגול, הצמוד לרגל החילזון. אורך הצינור עד 25 ס"מ וקוטרו עד 20 מ"מ. רובו כלול בתוך רקמות של אלמוגי-אבן, שעליהם הוא גדל; החלק המסולסל של הצינור שקוע עמוק בשלד האלמוג. החילזון נפוץ מאוד בשוניות אילת. ניזון בעזרת רשת קורים הנפרשת סביב פתחו, ובה נלכדים שברי אצות ושרידים של בעלי-חיים. מדגיר את הצעירים בתוך הקונכייה.

Caranx chrysos**צנינית אטלנטית**

דג ממשפחת הצנינתיים – Carangidae. תפוצתו באוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. גופו פחוס ומעוין, הקשקשים אינם נראים לעין, קו הצד מכוסה במגינים, ההולכים וגדלים לעבר בסיסו של סנפיר-הזנב. על-פני החזה כיסוי של קשקשים ברורים. אורך הדג עד 60 ס"מ. צבעו הכללי כחלחל, גבו אפור וגחונו לבנבן. על מכסה הזימים כתם שחור. מופיע לאורך חוף הים-התיכון של ישראל.

Caranx ignobilis**צנינית גבוהה**

דג שתפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי ובים-סוף. הגוף מעוין ופחוס. על פניו – פרט לחזה – קשקשים קטנטנים. הראש מעוגל, הפה מגיע עד אל מאחורי העיניים. קו הצד כפוף עד מעבר לסנפיר-החזה, והמגינים שלאורכו הולכים וגדלים לעבר אחורי הגוף. אורך הדג עד 1.6 מ', משקלו עד 52.5 ק"ג. צבעו ירקרק, הסנפירים צהובים. שכיח באזור אילת, בלהקות קטנות המופיעות לאורך הקדם-שונית ובים הפתוח. טורף.

תמונה עמ' 144

Caranx rhonchus

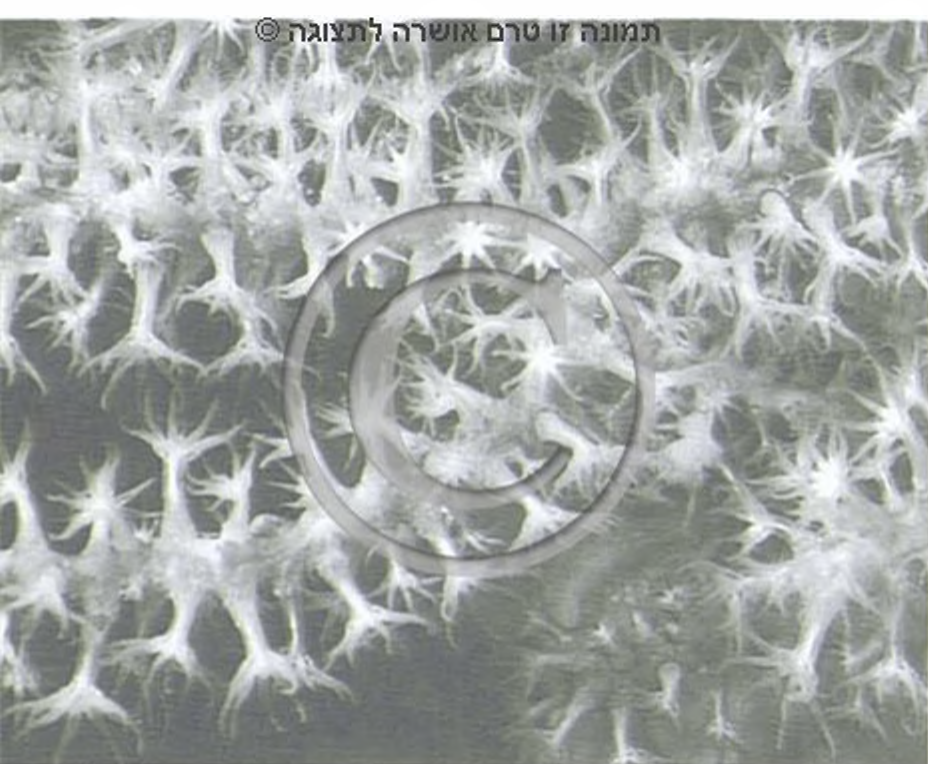
צנינית סנפירנית

דג קרוב לצנינית הגבוהה. תפוצתו באוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. גופו מוארך, דמוי פלך. סנפירון קטן קבוע מאחורי סנפיר-הגב השני. מגינים בולטים לאורך קו הצד. בסיסו של סנפיר-הזנב דק; הסנפיר עצמו גדול, חרמשי. אורך הדג עד 22 ס"מ. צבעו כסוף-אפור. שכיח מאוד לאורך חוף היס-התיכון של ישראל. דג-מאכל מקובל.

Carangoides flavoguttatus

צנינית צהב-טפות

דג ממשפחת הצנינתיים. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס-סוף. קרוב למיני הצנינית, נבדל מהם רק במבנה השיניים. גופו פחוס וגבוה. גודל סנפיר-הגב הראשון כמעט כגודל קדמתו של סנפיר-הגב השני. תחתית הראש וצדיו נטולי קשקשים. אורך הדג עד 90 ס"מ. צבעו כחלחל-ירוק, מבריק בגבו והופך לכסוף בצדי הגוף. לרוחב הגוף ששה חישוקים, המורכבים מכתמים צהובים. המחצית העליונה של הקרום האחורי במכסה הזימים – שחומה. הדג מופיע לאורך חופי אילת, לפעמים בלהקות.

צנירית אילתית Scleronephthya corembosa

אלמוג רך ממשפחת הססגוניתיים – Dendronephthyaidae. תפוצתו בים-סוף. למושבות דמות שיחים נמוכים, שמחטי השלד שבענפיהם צפופות מאוד. הפוליפים מפוזרים בצורה כמעט אחידה על-פני הענפים, ופיותיהם והזרועות שסביבם מכוונים ישר כלפי חוץ. גודל המושבה עד 15 ס"מ. גודל הפוליפ עד מילימטר אחד. צבע האלמוג צהוב-אדמדם. שכיח בשוניות אילת, במקומות מוצלים, בייחוד בכניסה למערות או במעברים אפלים בשונית. באותם מקומות מופיע גם האלמוג צנירית לוינסון – S. lewinsohni, הנבדל מקרובו במבנה מחטי השלד ובגוני המושבות.

Acanthephyra exemia

צפנית אדמה

סרטן ממשפחת הצפוניתיים – Holophoridae, בבת-סדרת ארוכי-הבטן. תפוצתו ייחודית ליס-התיכון. דומה לסרטנים בני הסוג קפצן. הגוף משוך. לראשחזה קרן קדמית ארוכה מאוד,

כפופה במקצת כלפי מעלה ומשוננת לאורך השפה התחתונה והשפה העליונה; אורכה עולה על אורך הראשחזה. העיניים קבועות על גבעולים. לזוג הראשון ולזוג השני של רגלי-החזה צבתות קטנות. אורך כל רגלי-החזה אחיד. אורך הסרטן עד 10 ס"מ. צבעו הכללי אדום. מופיע מול חוף היס-התיכון של ישראל, עד לעומק 1,200 מ', על הקרקעית. תמונה עמ' 25

Hirculeps cornifer

צפירנון מקרין

דג ממשפחת הקרנוניים – Blenniidae. תפוצתו באוקיאנוס ההודי וביס-סוף. גופו מוארך ופחוס. הראש קטן, קדמתו ישרה והעיניים קרובות לפינתו העליונה. מעל העיניים זוג גדילים, שאורכם על-פי רוב כמעט כאורך הראש. סנפיר-הגב תמים, נמשך מהראש ועד הזנב. גם סנפיר-השת מגיע לזנב. אורך הדג עד 80 מ"מ. הוא זית-ירקרק, לאורך גופו 9–10 חישוקים כהים, מפוצלים, והסנפירים זרועים נקודות רבות, אדומות ולבנבנות. מופיע לאורך חוף אילת, בין הסלעים והאלמוגים. ניזון מאצות.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Rana ridibunda

צפרדע הנחלים

צפרדע (דו-חי) ממשפחת הצפרדעיים – Ranidae. תפוצתה באירופה, בצפון אפריקה ובקדמת אסיה. ראשה מחודד, רגליה האחוריות ארוכות מאוד ובין אצבעותיה קרומים. הראשנים משוכים, צבע זנבם מגוון וסביבו קרום שחיה שקוף. גוף הצפרדע ירוק-זיתי ועל פניו כתמים כהים. בחודשים מארס-מאי מטילה הנקבה גושי ביצים צמודות זו לזו. הצפרדע מופיעה במקווי-מים קבועים בכל הארץ; הבוגרים חיים במים או בקרבתם.

Cerianthus maua

צרינט עדין-זרועות

נבובי ממשפחת הצרינטיים – Cerianthidae, בסדרה מיוחדת דמוית שושנות-ים, הצרינטיים – Ceriantharia. תפוצתו ביס-סוף. הגוף גלילי-ארוך, נעוץ בנרתיק רך המרפד מחילה הניצבת בתוך הקרקעית. בקצה הקדמי, העליון, של הגוף, שני זרים של זרועות עדינות וארוכות מאוד. אורך הגוף עד 30 ס"מ, קוטר הצינור עד 6 ס"מ, אורך הזרועות עד 15 ס"מ. משטח הפה ובסיס הזרועות חומים-אדמדמים. הצרינט שכיח לאורך חוף אילת, מן המים הרדודים ועד לעומק 40 מ'. בשעות היום ניתן להבחין, על-פי רוב, בפתחי הנרתיקים, ובשעות הדמדומים נפרשות הזרועות החוצה, ללכידת יצורי פלנקטון המשמשים לצרינט מזון. תמונה עמ' 23

Rachycentron canadum

קביה פל-ימית

דג ממשפחת הקובייתיים – Rachycentridae. תפוצתו באוקיאנוס ההודי וביס-סוף, משם עבר

ליס-התיכון. גופו משוך, הידרודינמי מאוד. הפה קטן למדי, הלסתות והלשון מכוסות בשיניים זעירות. על הגב, מהראש ועד סנפיר-הגב, 8–9 קוצי-סנפיר קצרים, ללא קרום ביניהם. סנפיר-הגב וסנפיר-השת מורמים בקדמתם ונמוכים בקצה האחורי, הקרוב לבסיס הזנב. האונה העליונה בסנפיר-הזנב ארוכה מהתחתונה. אורך הדג עד 1.5 מ'. על-פני גופו דגם של פסים בהירים וחומים; המרכזי שבהם נמשך מקצה הלסת העליונה ועד סנפיר-הזנב. הדג מופיע מול חופי אילת ולאורך חוף היס-התיכון, במים הפתוחים. הוא שחיין מעולה הניזון מטרף מגוון.

Didogobius bentuvii

קברנון בן-טוביה

דג ממשפחת הקברנוניים – Gobiidae. תפוצתו ייחודית ליס-התיכון. סנפירי-הגחון שלו מאוחדים לכפתור הצמדה, ומשמשים סימן-היכר לכל המינים במשפחה. גופו עדין, קדמתו משוטחת וזנבו פחוס. העיניים זעירות, קבועות על השטח העליון של הראש. סנפיר-הגב הראשון צמוד לסנפיר-הגב השני. כל הסנפירים מעוגלים, אך קצהו של סנפיר-הזנב הארוך מחודד במקצת. אורך הדג עד 5 ס"מ. גופו חיוור. מופיע לאורך החוף הישראלי, בעומק 5–15 מ', לרוב על קרקעית רכה. ניזון מבעלי-חיים זעירים.

Gobius bucchichi

קברנון ברד

דג שתפוצתו ביס-התיכון. בין שני סנפירי-הגב שלו רווח גדול. העיניים בולטות מעל הראש, הזנב קצר ומעוגל. אורך הדג עד 9 ס"מ. גופו בהיר ולאורכו שלוש שורות של כתמים כהים. כתם כהה גם בבסיס סנפיר-החזה. שכיח לאורך חוף היס-התיכון, בין אבנים, על קרקעית חולית.

Gobius paganellus

קברנון החוף

דג שתפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. עבר לצפון ים-סוף דרך תעלת-סואץ.

בין שני סנפירי-הגב שלו אין רווח. מתחת לעיניים 5–6 שורות של נקבים. סנפיר-הזנב מעוגל וקצר. אורך הדג עד 14 ס"מ. גופו חום-ירקרק או צהבהב-ירקרק ועל פניו כתמים חומים. הגחון בהיר-צהבהב. הדג שכיח במים הרדודים של חוף היס-התיכון, מתחת לסלעים ולאבנים.

קברנון הסלעים *Gobius cruentatus*

דג שתפוצתו ביס-התיכון. סנפירי-הגב שלו מרוחקים זה מזה. ראשו מוארך-מעוגל. על הלחי, מתחת לעיניים, דגם של 3–4 קווים. מרכזו של סנפיר-הזנב מוארך. אורך הדג עד 15 ס"מ. הוא אדום-חום, מעוטר בכתמים אדומים על הלחיים, על השפתיים, על מכסה הזימים ולרוב גם על הסנפירים. שכיח בין האבנים, במים הרדודים של חוף היס-התיכון.

קברנון ענק *Gobius cobitis*

דג שתפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. התגלה גם במפרץ סואץ. גופו גלילי ומשוער, ראשו גדול, משוטח במקצת. מפתח-הפה רחב מאוד. שני סנפירי-הגב מרוחקים זה מזה. על-פני הגוף קשקשים ברורים. אורך הדג עד 30 ס"מ. על גופו צבעי חום-אפור וצהבהב משוישים, בתוספת כתמים כהים. שכיח לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, בקרבת החוף, מתחת לסלעים מכוסים אצות. ניזון מבעלי-חיים קטנים. בעונת הרבייה שומר הזכר על קן, שבו

מטילה הנקבה ביצים הדבוקות למצע. לאחר הבקיעה שוחות הפגיות בפלנקטון פרק־זמן מסוים, ובגמר ההתפתחות הן מתיישבות על הקרקעית.

Bathygobius fuscus

קברנון שחם

דג שתפוצתו דומה לזו של הקברנון היס־סופי. קדמת הגוף מעוגלת, הראש משוטח, הזנב פחוס במקצת. בסנפירי־החזה 3–4 קרניים עליונות חופשיות. סנפירי־הגחון יוצרים כפתור הצמדה ארוך, המגיע עד אל פיה־טבעת. אורך הדג עד 8 ס"מ. הוא צהוב־חום; בעת הרבייה הופכים הזכרים שחומים־כהים. שכיח באזור הכרית בסביבת אילת. יש שלאחר נסיגת הים בשעת השפל הוא נשאר בשלוליות־חוף.

Gobius niger

קברנון שחר־סנפיר

דג שתפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס־התיכון. סנפירי־הגב קרובים זה לזה, הסנפיר הראשון גבוה ואחדות מקרניו מופרדות, ללא קרום מחבר. אורך הדג עד 15 ס"מ. לפרטיו צבעים שונים אך לרוב הוא בעל גוון כהה משויש, לאורך צדי גופו כתמים כהים ועל סנפירי־הגב שלו פסים. קדמת סנפירי־הגב שחורה. הדג שכיח לאורך חוף היס־התיכון, במים הרדודים.

Gobiodon rivulatus

קברנונית מצירת

דג ממשפחת הקברנוניים. תפוצתו בימים החמים. גופו פחוס וראשו גבוה. אורכו עד 5 ס"מ. צבעו ירוק, אדמדם או חום; על־פני קדמת הגוף דגם של קווים שונים. הדג שוכן בשוניות אילת, במושבות של אלמוגי־שיח, לרוב בלהקות הכוללות זכר שליט אחד, נקבות וצעירים. מחליף את זוויגו מנקבה לזכר כשהזכר השליט נעלם. ניזון מפלנקטון החולף סביבו במים, מחלקיקים הנדבקים לענפי האלמוגים ומרקמת האלמוגים.

Gobiodon citrinus

קברנונית צהבה

דג שתפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס־סוף. גופו קצר, פחוס וגבוה. קדמת ראשו מעוגלת ובתחתית הראש פטמות קטנות רבות. הגוף נטול קשקשים. במרכזו של סנפירי־הגב פגימה קלה. אורך הדג עד 5 ס"מ. צבעו צהוב־לימוני; כתם שחום טבוע מעל בסיסיהם של סנפירי־החזה. הדג שכיח באלמוגי־שיח בשוניות אילת; לרוב שוכנים פרטים אחדים במושבה אחת. בעת הרבייה שומר הזכר על הביצים הדבוקות לאלמוג.

תמונה עמ' 141

קברן פואני

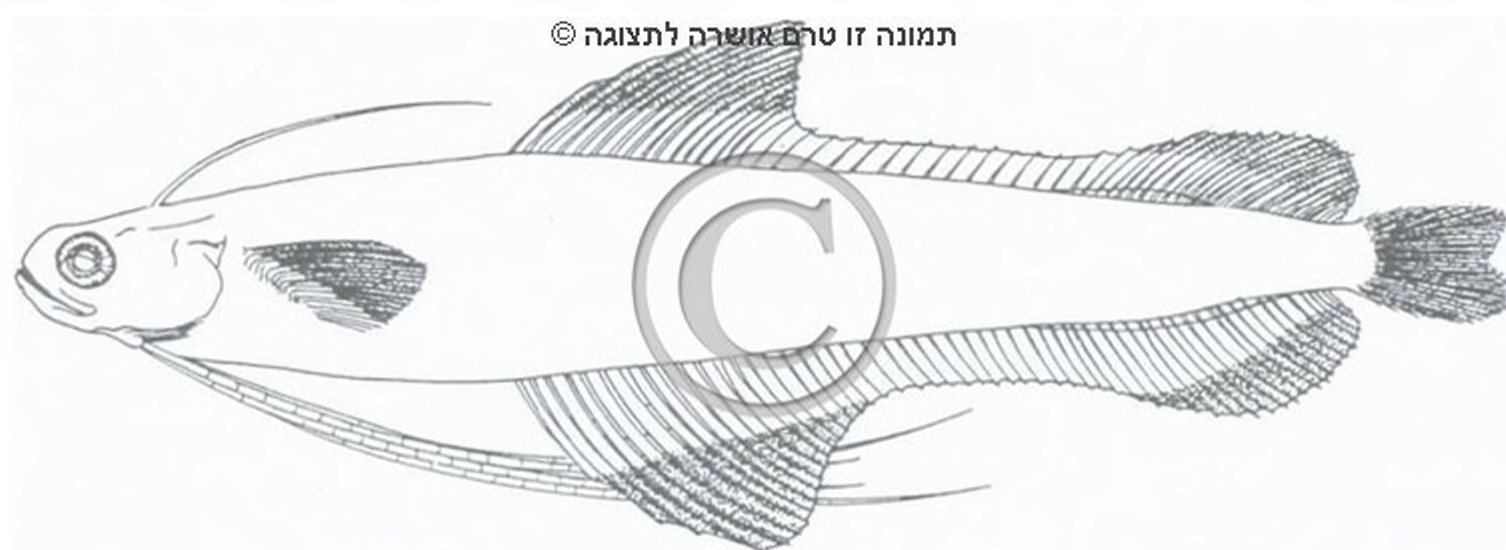
Oxyurichthys papuensis

דג ממשפחת הקברנוניים. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי וביס-סוף, משם עבר ליס-התיכון. הגוף משוך ופחוס. רוחב הראש עולה על רוחב הגוף, קצהו מעוגל, מפתח-הפה נמשך לאחור ומגיע עד אל מעבר לקו העיניים. השיניים הקדמיות בולטות. העיניים קרובות זו לזו ופטמה מעליהן. שני סנפירי-הגב קרובים זה לזה, הקדמי גבוה מהאחורי. סנפירי-הזנב ארוך, חד במרכזו. על העורף קרין. אורך הדג עד 13 ס"מ. צבעו אפור-כחול, על ראשו פסים ורודים וצהובים, לאורך צדי הגוף פס צהוב בתוספת כתמים צהובים וכהים. כתם כהה על בסיס סנפירי-הזנב, פסים צהובים על סנפירי-הגב. סנפירי-הזנב צהוב. הדג שכיח לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, על קרקעית טינית, עד לעומק 45 מ'.

קדקדית הקבים

Bregmaceros arabicus

דג ממשפחת הקודקודיתיים – Bregmacerotidae. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי וביס-סוף. הגוף משוך ועגול, על הקודקוד קרן בודדת, ארוכה. סנפירי-הגחון קבועים מתחת לראש כקרניים ארוכות וחופשיות. סנפירי-הגב וסנפירי-השת ארוכים, זהים בגודלם ובצורתם: הם גבוהים לפניו ומאחור, וחלקם המרכזי נמוך. אורך הדג עד 12 ס"מ. גבו וצדי גופו חומים, גחונו לבנבן. מופיע בסביבת אילת, בעומק 50–600 מ', על קרקעית טינית.

Petricola lithophaga

קודח הסלעים

צדפה ממשפחת הקודחיים – Petricolidae. תפוצתה באזור האיים הבריטיים, במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. הקשוות מעוגלות, הקודקוד קרוב לקצה הקדמי. פני הקשוות אי-רגולריים ועליהם צלעות רדיאליות לא-שלמות וקווי-גדילה קונצנטריים. כשהקשוות סגורות נותר ביניהן מפרץ גדול בחלק האחורי. אורך הצדפה עד 20 מ"מ, צבע הקשוות לבן-חום. שכיחה לאורך חוף היס-התיכון, במים הרדודים, בתוך אבנים ובסדקי סלעים.

קודחן הורס

Cliona vastifica

ספוג קודח ממשפחת הקודחניים – Clionidae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס-סוף. מושבותיו על-פי רוב גושיות או קרומיות, והן מכסות אבנים או שלדי אלמוגים.

שלוחותיהן חודרות לתוך האבן ומפרקות אותה. גודלן מגיע לכדי עשרות סנטימטרים רבועים. צבען אדום עז. הספוג שכיח מאוד בשוניות אילת, בייחוד בין אלמוגים מתים, בעיקר במים הרדודים. ביס־התיכון מופיע הספוג קודחן ירוק – *C. viridis*.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

קוולינה צפה *Cavolina gibbosa*

חילזון ממשפחת הקווליניים – *Cavoliniidae*, מבין הכנפרגלאים – *Pteropoda*. תפוצתו בימים החמים. הקונכייה ביצית־תפוחה, קודקודה חד ועל־ידו 2 בליטות חדות. פתח הקונכייה רחב וכאן נפרשות מן הגוף שתי בליטות־כנפיים, שבעזרתן שוחה החילזון. אורך הקונכייה עד 10 מ"מ. צבעה חום בהיר, שקוף. שכיחה בפלנקטון שבסביבת אילת. דומה לה קוולינה יס־תיכונית – *C. tridentata*, המופיעה בפלנקטון הסמוך לחוף היס־התיכון של ישראל.

קוליס פל־ימי *Scomber japonicus*

דג ממשפחת הקולייסיים – *Scombridae*. תפוצתו בשלושת האוקייאנוסים וביס־התיכון. גופו דמוי כישור, ראשו חד. שני סנפירי־הגב מסוגלים להתקפל לתוך חריצים מיוחדים שבגב. מאחורי סנפיר־הגב השני וסנפיר־השת 5–6 סנפירונים קטנים. ציר הזנב מגיע עד לבין אונותיו של סנפיר־הזנב. אורך הדג עד 50 ס"מ. גבו כחלחל, מנומר בכתמים כהים, אלכסוניים. צדי הגוף כסופים ולאורכם כתמים שחומים, עגולים. הדג שכיח בלהקות לאורך חוף היס־התיכון, ומופיע גם בחופי אילת. חשיבותו המסחרית גבוהה. ניזון מפלנקטון. מתרבה בחודשי הקיץ. קרובים לו דגי הטונה.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

קונגר בלארי *Ariosoma balearicum*

דג ממשפחת הקונגריים – *Congridae*, הקרובה למשפחת הצלופחיים. תפוצתו באוקייאנוס האטלנטי, ביס־התיכון וביס־סוף. קדמת גופו עגולה וחלקו האחורי פחוס. סנפירי־החזה צרים מאוד. השיניים קטנות. אורך הדג עד 75 ס"מ, גבו אפור־חום וגחונו בהיר. מופיע בסביבות אילת, במים העמוקים.

קונגר ים-סופי

Conger cinereus

דג שתפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים-סוף. סנפיר-הגב מתחיל לפני סופו של סנפיר-החזה. השיניים הקבועות בקצה הקדמי של הלסתות – פחוסות, וכך יוצרות להב חותך. אורכו המרבי של הדג 1.3 מ', אך לרוב מתגלים הפרטים הצעירים בני מינו, שאורכם עד 40 ס"מ. צבע הדג אפור-חום, שולי הסנפירים שחורים, על הלסת העליונה פס שחור. בלילה, בשעות פעילותו, הוא עוטה דגם של חישוקים כהים. שכיח לאורך חוף אילת; הצעירים חיים במים הרדודים, לרוב במסתור כוכים ואבנים. לאורך חופי הים-התיכון מופיע **קונגר ים-תיכוני** – *C. conger*.

קונית ים-סופית

Doryrhamphus excisus

דג ממשפחת **האבובוניים** – Syngnathidae. תפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים-סוף. גופו מקלונני, כשל יתר מיני האבובון. בראשו זרבובית, שאורכה עולה על אורך הזנב. סנפיר-הזנב מניפתי-עגול, סנפיר-הגב מוארך ובו 19–21 קרניים. אורך הדג עד 45 מ"מ. הוא צבעוני מאוד, לאורך שני צדי גוו פס כחול הנמשך מקצה הזרבובית ועד הזנב. מעל הפס ומתחתיו פסים כתומים, הנמשכים אף הם לכל אורך הגוף. מניפת סנפיר-הזנב חומה-אדמדמת, שוליה כתומים ובמרכזה כתמים כתומים-אדמדמים. זהו אחד המינים הקטנים והנחבאים ביותר בשונית – הוא חי בין קוצים ארוכים של קיפודיים, ולעתים גם בין פוליפים של אלמוגים. על גחונם של הזכרים כיס דגירה; הנקבה מדביקה בתוכו את ביציה ושם הן מופרות.

קוצן חד-גוני

Squalus blainvillei

כריש ממשפחת **הקוצניים** – Squalidae. תפוצתו באוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. הגוף משוך, הראש חד. בעל שני סנפירי-גב; בקדמת כל אחד מהם קוץ שגובהו כגובה הסנפירים או למעלה ממנו. אורך הכריש עד מטר אחד. גופו אפור. מופיע לאורך חוף הים-התיכון של ישראל, במים העמוקים.

קוצן מגרר

Centrophorus oramulosus

כריש שתפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. נבדל מהמינים הקרובים לו במרזבים המצויים בשני הצדדים של הקוצים שבסנפירי-הגב, ובחתך עמוק המסתיים במגרעת, בין האונה העליונה לאונה התחתונה של סנפיר-הזנב. סנפיר-הגב הקדמי גבוה מהאחורי. על העור, לאורך צדי הגוף, קבוצות צפופות של בליטות גרמיות קטנות, החופות לעתים זו על זו ועל חלק מהן קריני-אורך קטנים. אורך הכריש עד 1.5 מ'. צבעו אפור כהה ואפור-חום, הגחון לבנבן. מופיע מול חוף הים-התיכון של ישראל, עד לעומק 500 מ'.

קוצן נקד

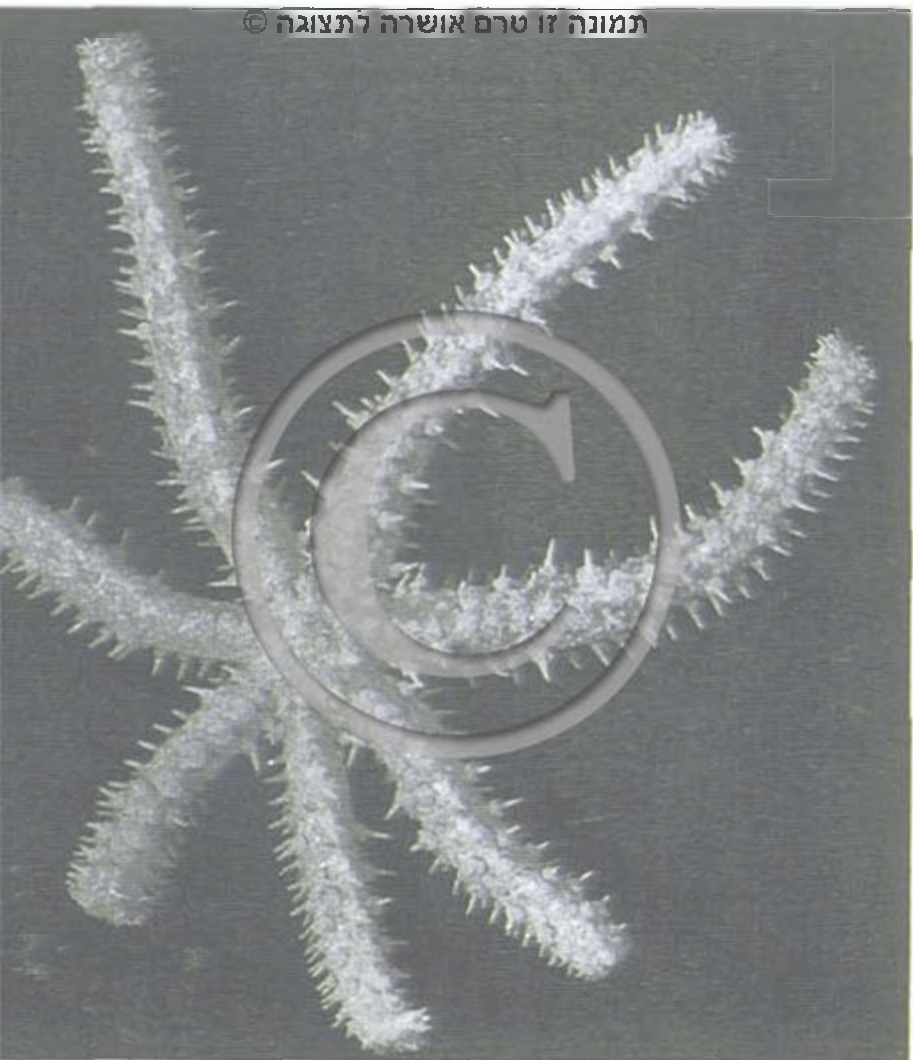
Squalus acanthias

כריש שתפוצתו באוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. גופו משוך, ראשו חד. אורך כל קוץ שבקדמת סנפיר-הגב נופל מגובה הסנפיר. הקוצים האלה ארסיים מאוד. לסנפיר-הזנב אונה מוארכת בהמשך לציר הגב, ואונה קטנה מתחת לציר. סנפיר-השת חסר. אורך הכריש עד 1.2 מ'. צבע הבוגרים חום-אפור, לצעירים כתמים לבנים לאורך צדי הגוף. שכיח לאורך חוף הים-התיכון של ישראל, בעומק 10–300 מ'. טורף הניזון מבעלי-חיים שונים.

Coccinasterias tenuispina

קוצני דק-זרועות

כוכבים ממשפחת הקוצניים – Asteriidae. תפוצתו ביס-התיכון. זרועותיו ארוכות וגוף קטן מחבר ביניהן. הגוף והזרועות כאחת מכוסים בגבשושיות גבוהות, שבקצה כל אחת מהן קוץ. מספר הזרועות 7–10, הן עגולות ועוביין אחיד לכל אורכן. קוטר הכוכב עד 10 ס"מ. צבעו אדום-לבנבן ועל פניו כתמים חלקלקים. שכיח מהמים הרדודים עד לעומק 40 מ', מתחת לאבנים ולסלעים. ניזון מבעלי-חיים קטנים. בתגובה לעקה הוא מסוגל לנתק מגופו זרוע אחת או קבוצת זרועות ולאחר מכן, בתהליך הצמחה, לחדש את החלק החסר.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

קורביקולה תפוחה Corbicula fluminalis

צדפה ממשפחת הצינליים – Cynelidae. תפוצתה במים המתוקים במזרח הקרוב, לאחרונה הופיעה בצפון-אמריקה. הקשוות תפוחות, כמעט משולשות, קודקודיהן בחלק הצר ושוליהן מעוגלים. על-פני הקשוות קווי-גדילה קונצנטריים רבים וצפופים. אורך הצדפה עד 30 מ"מ. פני הקשוות חומים-ירוקים, צדן הפנימי לבן. הצדפה שכיחה בעמק הירדן ובכינרת, באזורים נקיים, חפורה בקרקעית דקת-גרגירים. ניזונה בדרך של סינון יצורים זעירים וחומרי-רב.

Tripneustes gratilla elatensis

קטיפן קצר-קוצים

קיפודים ממשפחת הקטיפניים – Toxopneustidae. תפוצתו ייחודית לצפון ים-סוף. גופו משוטח-כדורי, מכוסה בקוצים קטנים וצפופים. בין הקוצים צבתונים רבים. קוטר גופו של הקיפוד עד 12 ס"מ. פרטיו מגוונים ומופיעים בצבעי לבן עד שחור, וכן בגוונים שונים של אדום-סגול ועוד. המין שכיח מאוד לאורך חוף אילת, במים הרדודים, בין אבנים ועל סלעים. ניזון מאצות קטנות ונע בעזרת רגלי-מים ארוכות. בשעות היום הוא מכסה עצמו בחלקי אצות, בצדפות ובעצמים אחרים.

תמונה עמ' 31

Fusigobius longispinnus

קיסמית אילתית

דג ממשפחת הקברנוניים – Gobiidae. תפוצתו ייחודית לים-סוף. ניכר בגוף פחוס. 22–24 קשקשים ערוכים לאורך קו הצד. מכסה הזימים מחובר לגוף ומשאר רק פתח נשימה צר. בבסיס סנפיר-החזה אין קרום קטן (וילון). בסנפיר-השת 7 קרניים. הקוץ הקדמי שבסנפיר-הגב ארוך פי שניים ויותר מקרני-הסנפיר האחרות. אורך הדג עד 50 מ"מ. צבעו צהבהב בהיר, על-פני גופו כתמים עגולים. מצוי לאורך חוף אילת, מעל קרקעית חולית, בסביבת השוניות. באזור זה מצוי גם הדג קיסמית אפריקנית – F. neophytus africanus.

Pomacanthodes imperator

קיסר הדור

דג ממשפחת הקיסריים – Pomacanthidae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים-סוף.

גופו פחוס וגבוה, ראשו שקוע במקצת לפני העין. בזווית התחתונה של מכסה הזימים קוץ אחורי גדול. הקשקשים קטנים ועולים על סנפירי הגב והשת. הסנפירים מעוגלים. אורך הדג עד 40 ס"מ. צבע הבוגרים שחום-כחול, ולרוחב צדי גופם דגם של פסים כתומים צפופים. צבע הצעירים כחול-שחום, ועל ראשם דגם מתעגל של פסים לבנים, ישרים. הדג שכיח בסביבת אילת, בשוניות האלמוגים. ניזון מאצות ומבעלי-חיים קטנים. הזכר שומר על נחלה, ובעת הרבייה הוא שוחה בתוכה בתנועות ראוה ומשמיע קולות "פיתוי". תמונה עמ' 135

Pomacanthodes maculosus

קיסר הפתם

דג שתפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי ובים-סוף. גופו הפחוס והגבוה מתרחב לעבר חלקו האחורי. סנפירי הגב והשת גבוהים, ולהם דגל חד המתמשך לאחור. אורך הדג עד 50 ס"מ. הבוגרים כחולים, לרוחב צדי גופם חישוקים צהובים-כתומים ועל ראשם כתמים שחומים. הצעירים כחולים אף הם, מעוטרים בחישוקים לבנים-כחלחלים. תמונה עמ' 141

Pomacanthodes asfur

קיסר ים-סופי

דג קרוב לקיסר הכתם וגם תפוצתו דומה. אורכו עד 35 ס"מ. הבוגרים שחומים ועל סנפירי-הגב שלהם חישוק צהוב. הזנב צהוב.

Holacanthus xanthotis

קיסרון עטור

דג ממשפחת הקיסריים. תפוצתו במפרץ עדן ובים-סוף. גופו פחוס ומעוגל. הקוץ שבתחתית מכסה הזימים ארוך מאוד; לאורך שפת המכסה שינון דק. שוליהם של סנפירי-הגב ושל סנפירי-השת מעוגלים. מן השפה העליונה של סנפירי-הזנב בולטת קרן אחת. אורך הדג עד 20 ס"מ. צדי גופו בהירים, שולי הקשקשים כהים. הראש, קדמת הגוף, סנפירי-הגב, בסיס סנפירי-הזנב וסנפירי-השת – שחורים. סנפירי-הזנב צהבהב. הדג שכיח בשוניות אילת. ניזון מבעלי-חיים ומאצות. מחליף את זוויגו מנקבה לזכר.

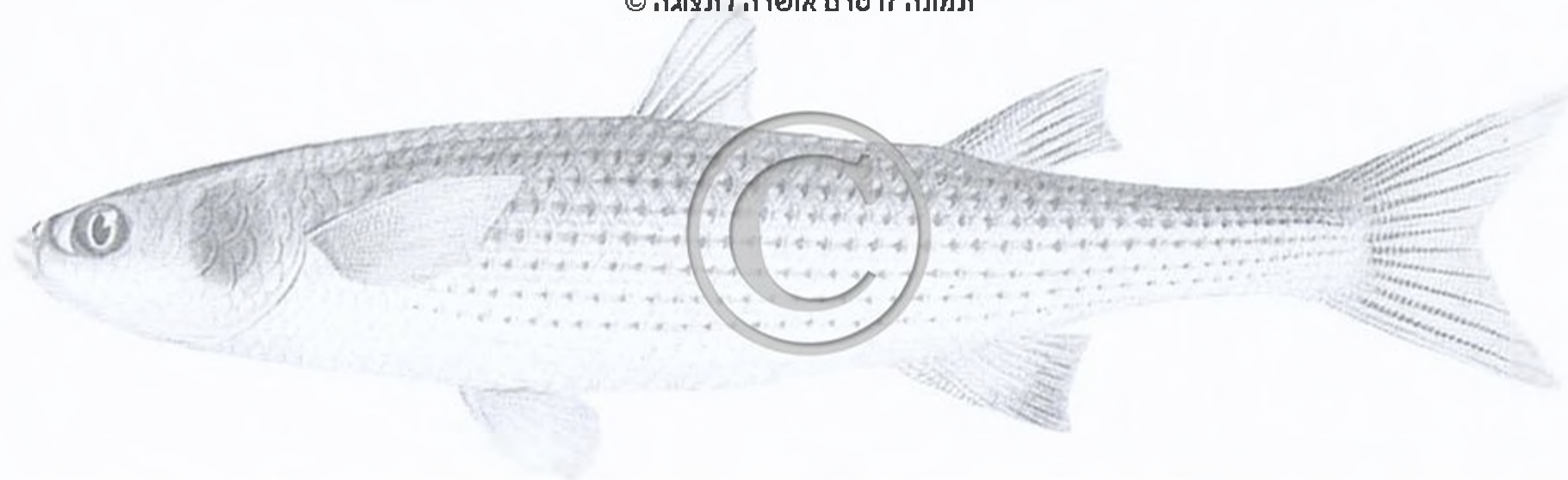
תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Mugil cephalus

קיפון בורי

דג ממשפחת הקיפוניים – Mugilidae. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי, בים-התיכון

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

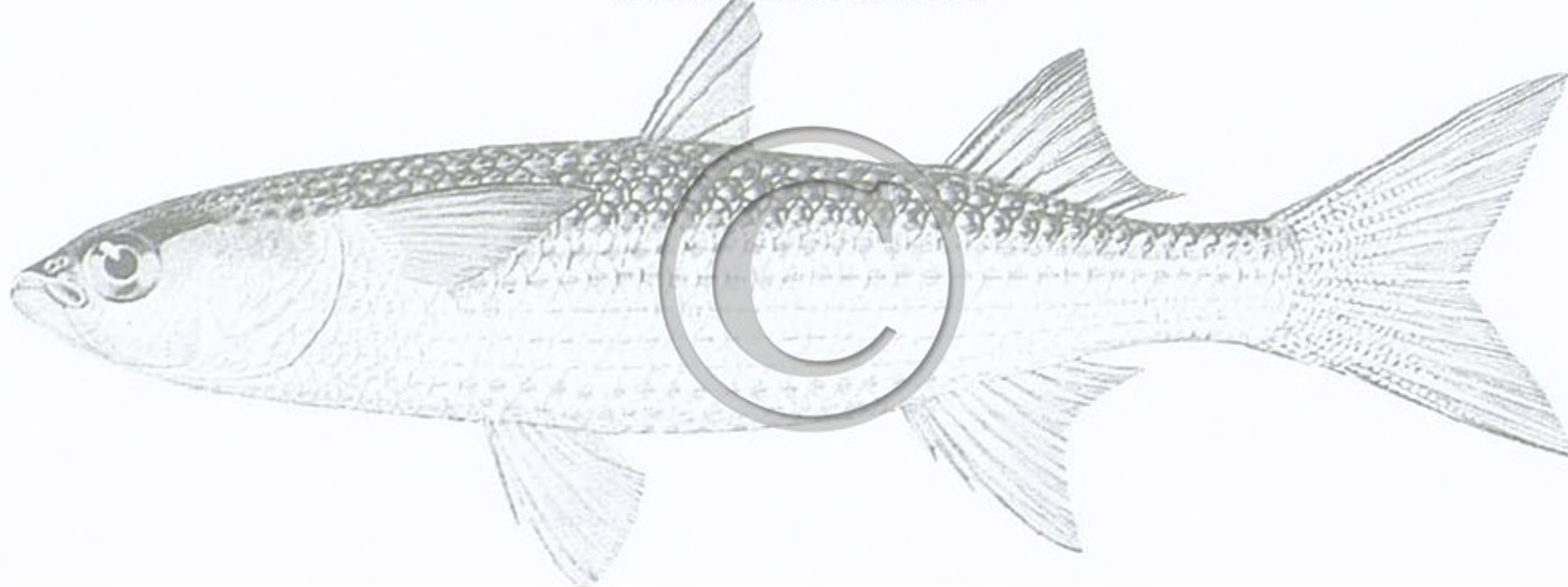
וביס־סוף. גופו משוך, פחוס במקצת, מכוסה קשקשים מעוגלים. שני סנפירי־הגב קטנים, מרוחקים זה מזה. הלסת התחתונה שבקדמת הפה נתונה בשקע שבלסת העליונה. אורך הדג עד 70 ס"מ. גבו אפור־כסוף. הגחון וצדי הגוף כסופים. שטח כהה משתרע מקצה האף עד אל מעבר לעיניים. הדג שכיח בלהקות לאורך חוף היס־התיכון של ישראל וכן בסביבת אילת. ניזון מאצות ומרקבובית. דג־מאכל חשוב; בזכות כושרו להתקיים גם במים מתוקים מגדלים אותו בברכות דגים.

Liza aurata

קיפון זהב

דג שתפוצתו ביס־התיכון ובצפון יס־סוף. מבנהו הכללי דומה לזה של **קיפון בורי**. ראשו מחודד, השפה העליונה של פיו דקה וחלקה, הקשקשים שעל הראש מחולקים בתלם מרכזי אחד ונמשכים עד לנחיר העליון. לעצם הקדם־עינית זווית אחורית חדה. אורך הדג עד 45 ס"מ. צבעו כסוף, על מכסה הזימים כתם זהוב בולט. שכיח לאורך חוף היס־התיכון ובסביבת אילת. ביס־התיכון דומה לו **קיפון טבר** - *L. ramada*.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Valimugil seheli

קיפון סהלי

דג שתפוצתו ביס־סוף. קשקשיו משמשים לו סימ־היכר: השפה האחורית שלהם מכוסה בקרום רך, מאוצבע. שפת הפה העליונה דקה מאוד. נחיר אחד קרוב אל השפה יותר מאשר אל הנחיר השני שעל־ידו. אורך הדג עד 35 ס"מ. צבעו אפור־כסוף; בקצה האף שטח כהה יותר. מופיע בלהקות באזור אילת. בסביבה זו מופיע גם **קיפון קריני** - *Liza carinata*.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Dedalechilus labeo

קיפנית שפתונית

דג ממשפחת הקיפוניים. תפוצתו באוקיאנוס האטלנטי וביס־התיכון. מתאפיין בשורה של פטמות על שולי השפה העליונה והשפה התחתונה של הפה. שולי השפה העליונה חרוצים. אורך הדג עד 20 ס"מ. מופיע לאורך חוף היס־התיכון של ישראל, בלהקות קטנות.

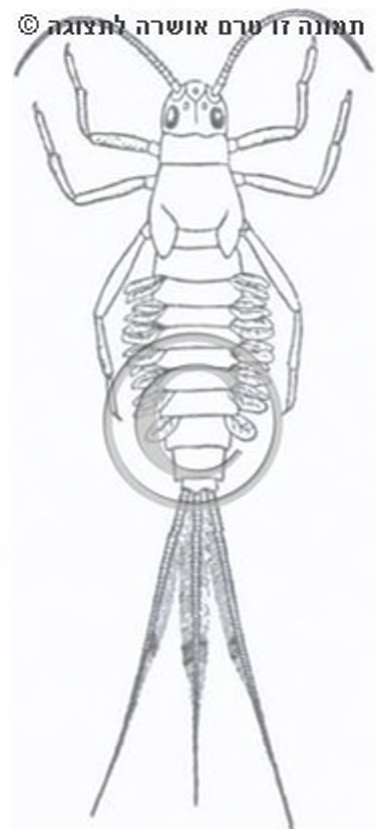
תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Cleon dipterum**קלאון דו־כנפי**

חרק ממשפחת הבטיסיים – Baetidae, בסדרת הבריומאים. תפוצתו באירופה ובאסיה. לזחל ראש מוארך ולסתות עליונות קצרות. העיניים קבועות בצדיו. הזימים, דמויי לוחיות זוגיות לא־מחולקות, קבועים בצדי הגוף לאורך ששת פרקי הבטן, והטרכיאאות שבתוכם מסתעפות כשיחים. שלושת התוספתנים שבקצה הגוף ארוכים, משני צדיו של התוספתן האמצעי זיפים בולטים. לשני התוספתנים החיצוניים זיפים רק בצדם הפנימי. אורך הקלאון עד 15 מ"מ. צבעו אפור־חום. שכיח בישראל במקווי־מים מתוקים שונים, בייחוד באגמים ובאגממי־חורף. ניזון מפירורים צמחיים ומיצורים זעירים. קרוב לו הבטיס.

תמונה זו שרם אושרה לתצוגה ©

Cladiella pachyclados**קלדילה דרומית**

אלמוג רך ממשפחת הרפיוניתיים – Alcyoniidae. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי וביס־סוף. מושבתו לרוב מגובששת ותפוחה; הגבעול חלק־דפנות, קצר, מחובר בסוליה רחבה למצעים שונים. בקצה הגבעול אונות רבות, בדרך כלל קצרות ומעוגלות, מכוסות בפוליפים צפופים מאוד. הפוליפים קצרים, בעלי 8 זרועות מנוצות, מסוגלים להתכווץ לגמרי לתוך האונות. המושבה רכה ובתוכה מחטי שלד דמויות אלות, שעל חלקן המעובה גבשושיות. גודל מושבה בודדת עד 20 ס"מ, צבעה חום־ירקרק, צבע הפוליפים חום. האלמוג שכיח בשוניות האלמוגים של אילת, בקבוצות או ביחידות. מופיע גם על אבנים בתוך הלגונות. הפוליפים נפתחים בשעות הלילה. באילת שכיח גם המין קלדילה שלחופתית. תמונה עמ' 20

Clunio monimus**קלוניו ימי**

חרק ממשפחת הימשושיים – Chironomidae (יתושים מצויצים). תפוצתו ביס־התיכון וביס־סוף. הזחל מוארך, לגופו 9 פרקים עגולים ולחזהו שלושה פרקים. קדמתה של קופסית ראשו משוטחת. בפרק החזה הראשון ובפרק הבטן האחרון זוג רגליים מדומות. אורך הזחל עד 9 מ"מ. צבעו ירקרק, קופסית ראשו כהה. שכיח לאורך חוף אילת, במים הרדודים, בין אצות ובסדקי אלמוגים מתים. מופיע באותם מקומות חיות גם לאורך חוף היס־התיכון.

Clinitrachus argentatus**קלינוס כסיף**

דג ממשפחת הקלינוסיים – Clinidae. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס־התיכון. גופו פחוס וגבוה. ראשו מחודד, הפה קדמי ומזוין בשיניים קטנות רבות. סנפיר־הגב ארוך, מתחיל מעל העין ונמשך עד סנפיר־הזנב; בקדמתו – בייחוד אצל הזכרים – קבוצת קרניים גבוהה יותר מהסנפיר. גם סנפיר־השת ארוך, והוא מתחבר לסנפיר־הזנב בקרום דק. סנפיר־הגחון בנויים כזוגות של מקלונים. אורך הדג עד 10 ס"מ. על־פני גופו צבעי צהוב־חום משוישים; לגוף הזכרים נוסף צבע כסף. שכיח לאורך חוף היס־התיכון של ישראל, במים הרדודים, בינות לצמחי־אצות צפופים על סלעים ועל אבנים. ניזון מבעלי־חיים קטנים. הנקבות מטילות את ביציהן בתוך קן של אצות שבנה הזכר. מינים נוספים של משפחה זו מופיעים ביס־התיכון וביס־סוף. תמונה עמ' 140

Tetrapturus belone

קלעון החץ

דג ממשפחת המפרשניים – Istiophoridae. תפוצתו באוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. גופו משוך והידרודינמי. הראש חלק, הלסת העליונה מתמשכת כחרטום חד בדומה לזה של דגחרב. הלסת התחתונה קצרה. לדג שני סנפירי-שת. סנפיר-הגב מתחיל מעל קצה מכסה הזימים, קדמתו גבוהה והוא הולך ומתנמך בהדרגה לעבר בסיס סנפיר-הזנב. כאן מורם סנפיר-הגב השני, הקטן. על צדי בסיסו של סנפיר-הזנב לוחות חיזוק; הסנפיר עצמו חרמשי. בסנפיר-הגחון קרן ארוכה אחת. אורך הדג עד 2 מ'. גופו חום-כחלחל, גחונו לבנבן. מופיע לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, במים העליונים. טורף הניזון מדגים ומדיונונים. נידוג בחכות.

Peristedion

cataphractum

קלשונית

המעמקים

דג ממשפחת הטריגליים – Triglidae. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. גופו משוריין ופחוס, מכוסה בקשקשים גדולים דמויי לוחות. קוץ בשפתו האחורית של כל קשקש. הראש משוריין, בחלקו האחורי ובצדיו קוצים וקרינים וקדמתו מתמשכת כקלשון שטוח, דו-אונתי. הפה תחתון ובשפתו התחתונה גדילי חישה. בסנפיר-הגב הקדמי קרניים, שאורכן זהה לפעמים לאורך הגוף. לסנפירי-הגחון שתי קרניים חיצוניות חופשיות, דמויות קביים. אורך הדג עד 30 ס"מ. גבו אדום, צדי גופו כתומים, הגחון כסוף. מופיע לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, על קרקעית טינית-חולית, בעומק 20–120 מ'. טורף הניזון מחסרי-חוליות שונים.

Semicassis undulata

קסדה גלונית

חילזון ממשפחת הקסדיים – Cassidae. תפוצתו באוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. הקונכייה תפוחה, קודקודה מחודד. היא בעלת 4 פיתולים נראים לעין, האחרון שבהם הוא הגדול מכולם ויוצר את עיקר הקונכייה. שפתו החיצונית של פתח הקונכייה תפוחה ומשוננת בפנים, בקרבת המרזב הקצר. השפה הפנימית קצרה ממנה, והיא מופשלת-מקומטת. על-פני פיתולי הקונכייה דגם של חריצים מקבילים, דקים וצפופים. אורך הקונכייה עד 70 מ"מ, היא בהירה-צהבהבת, לרוב מנומרת בכתמים חומים. החילזון שכית לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, על קרקעית חולית בעומק 2–25 מ'. תמונה עמ' 131

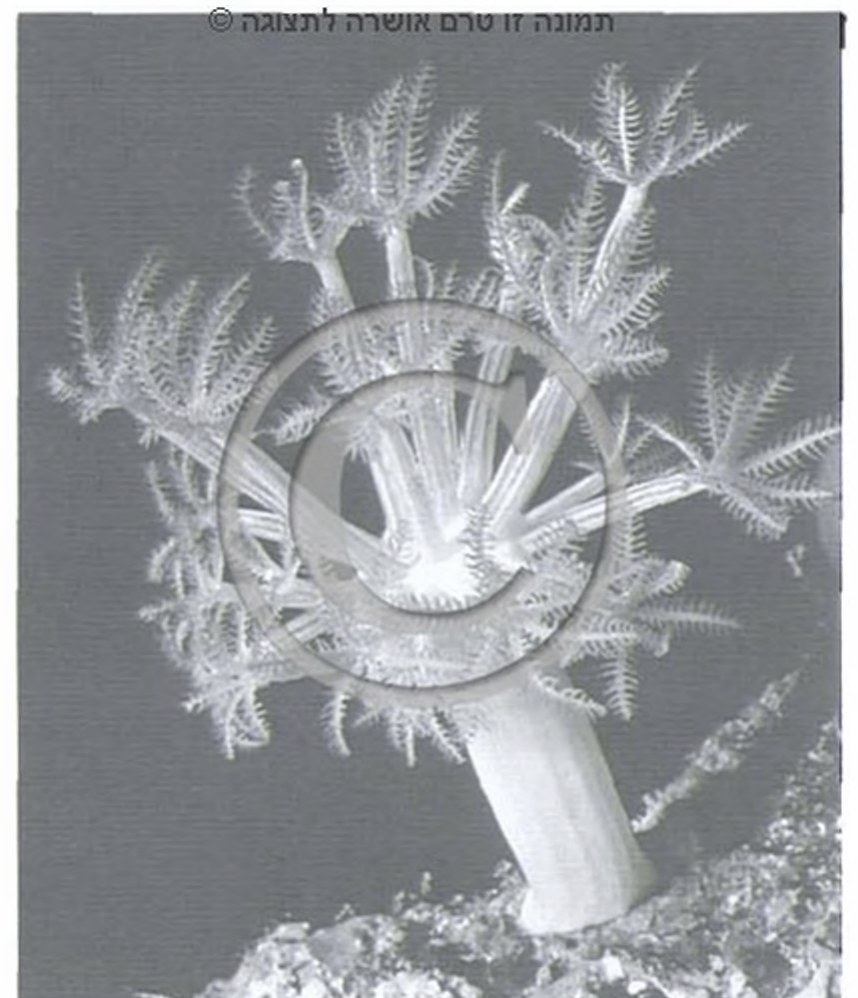
קסיופִיאה אֵילִיתית *Cassiopea andromeda*

מדוזת־סוכך ממשפחת הקסיופיים – *Cassiopeidae*. תפוצתה בכל הימים החמים, לרבות ים־סוף. לאחרונה נצפתה בחוף היס־התיכון של ישראל. המדוזה שוכבת אפרקדן על הקרקעית. הסוכך מעובה, מכוסה בסבך של סעיפי זרועות שביניהם בליטות שטוחות וצורות דמויות עלעלים, המתרוממות כלפי מעלה. אורך המדוזה עד 30 ס"מ. הסוכך חוס כהה או חוס בהיר, מקושט בכתמים בהירים. הזרועות חומות־ירקרקות, סעיפיהם סעיפיים שלהן לבנבנים. ה"עלעלים" חומים־ירוקים, לפעמים סגלגלים. המדוזה מופיעה באילת, במים הרדודים של מקומות מוגנים. ניזונה מיצורים זעירים ומאצות שיתופיות השוכנות בגופה. מתרבה בדרך של פליטת פגיות ריסניות, שמהן מתפתחים פוליפים ישיבים. אלה, בדרך של הנצה, מפתחים מדוזות צעירות.

קסִניַה ים־סופית *Xenia macrospiculata*

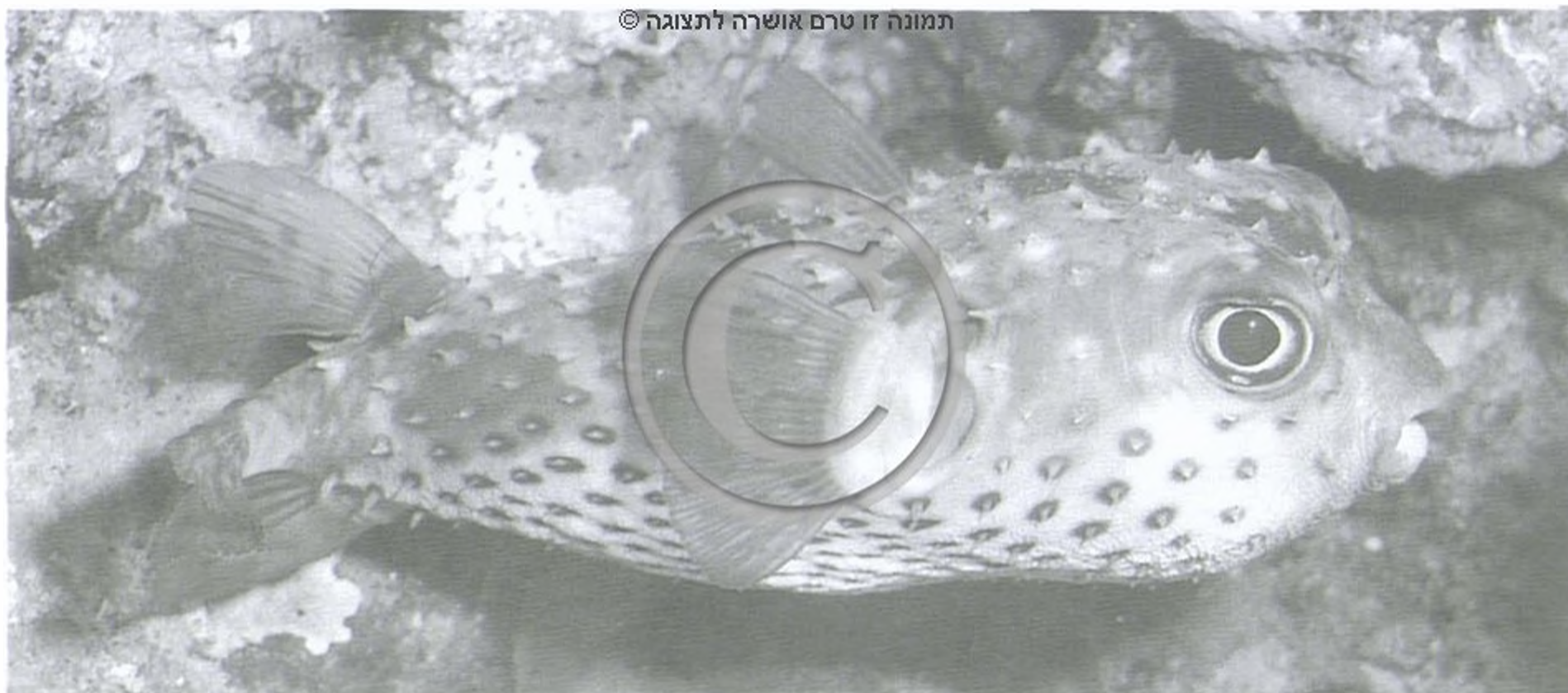
אלמוג רך ממשפחת הקסניים – *Xeniidae*. תפוצתו ייחודית לים־סוף. למושבה גבעול מרכזי דק והיא מחוברת למצע בסולייתה. הקצה החופשי מסתיים לרוב במושבת פוליפים, או שהוא מתפצל לשניים–שלושה קנים חלקים, ללא פוליפים. בקצה כל קנה גבעול מעובה, המכוסה בפוליפים צפופים מאוד בעלי 8 זרועות שקצותיהן מנוצים. גודל המושבה עד 15 ס"מ. לא אחת מופיעות המושבות בצפיפות רבה ויוצרות כיסוי נרחב. גודל הפוליפ עד כ־4 ס"מ. צבע המושבה בהיר־ורדרד, הפוליפים בהירים יותר, הזרועות חומות. האלמוג שכיח לאורך חוף אילת. מתרבה בדרך של השרצת פגיות שוחות, המתיישבות על המצע ומפתחות מושבות חדשות, או ברבייה אל־מינית: אחד מענפי המושבה ניתק מהמושבה האם, נצמד למצע ומתפתח למושבה עצמאית.

קסִניַה תְּפוּחָה *Xenia umbellata*

אלמוג רך שתפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי ובים־סוף. גבעול המושבה קצר ורחב, וכך נוצר משטח עליון גדול למושבת הפוליפים הצפופים. אורך הגבעול עד 3 ס"מ, רוחבו עד 5 ס"מ, צבעו חוס בהיר עד חוס, הפוליפים בהירים. המושבות שכיחות מאוד במים הרדודים של אילת, מכסות על־פי רוב משטחים גדולים או אבנים בשלמותן. בסביבתן שוכנים מינים אחדים של קסניה, ועמם גם מושבות של אחיקסניה.

Chilomycetus orbicularis

קפודג דל-קוצים

דג ממשפחת הקיפודגיים – Diodontidae. תפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים-סוף. גופו דמוי נאד, צר בחלקו האחורי, מכוסה בקוצים קצרים הערוכים כבליטות חדות על לוחיות-קשקש חזקות. 9 שורות של קוצים ערוכות על הגב, לפני הסנפיר. בסיסו של סנפיר-הזנב קצר מסנפיר-השת. אורך הדג עד 35 ס"מ. גבו חום-אפור, כל קוץ שקוע בבסיס שחום או צהבהב. שורה של כתמים גדולים לאורך הגוף. הדג מופיע בשוניות אילת, פעיל בשעות היום.

Diodon hystrix

קפודג דרבני

דג שתפוצתו בכל הימים הטרופיים. מבין הקוצים הארוכים המכסים את גופו ערוכות כ-15 שורות על הגב ועד 25 שורות על הגחון. הפה קצר, השיניים מאוחדות ללוחות. סנפירי הגב והשת מעוגלים, קרובים לסנפיר-הזנב. סנפירי-הגחון חסרים. אורך הדג עד 70 ס"מ. גבו ירקרק, בצדי גופו וגחווניו ניקוד שחור-לבנבן עד לבן. הקוצים חדים, אורכם עולה בדרך כלל על קוטר העין. הדג שכיח לאורך חוף אילת. ניזון מחסרי-חוליות שונים, בייחוד מחלזונות, מסרטנים ומקיפודיים. בשעת סכנה הוא מתנפח והקוצים שעל עורו מזדקרים וניצבים לגוף.

Chilomycetus

קפודג

spilostylus

רב-קוצים

דג שתפוצתו כשל הקיפודג דל-הקוצים וגם מבנהו החיצוני דומה לזה של קרובו. נבדל ממנו ב-11–12 שורות של קוצים הערוכות על גבו, ובהיעדר כתמים שחורים גדולים בצדי הגוף. מעל עיניו 3 קוצים. אורכו עד 34 ס"מ. גבו אפור-חום, גחווניו לבנבן. על ראשו כתמים צהובים. תמונה עמ' 139

Microcyphus roussoui

קפודון הדור

קיפודיים ממשפחת הקיפודוניים – Temnopleuridae. תפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים-סוף. גופו מורם בחלקו

העליון ומשוטח חלקית בצד הפה. הקוצים מסודרים בחמש רצועות רחבות לגובה הגוף ויוצרים משטחים קוצניים סביב פיה הטבעת שבקצה העליון, וסביב הפה. שולי רצועות הקוצים נשלחים ב-4-5 שלוחות לתוך משטחי שלד חלקים, המשתרעים בין הרצועות. קוטר הגוף עד 5 ס"מ. גובהו עד 6 ס"מ. חלקיו העירומים בהירים-חומים, האזורים הקוצניים בהירים-אדמדמים. הקיפודון שכיח בשוניות אילת, בתוך כוכים ומערות. כמעט אינו מתגלה על-פני השטח.

Paracentrotus lividus

קפודים סגל

קיפודים ממשפחת **קיפודי-הים** – Echinidae. תפוצתו באזור האיים הבריטיים, במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. גופו כדורי, תחתיתו משוטחת במקצת ובמרכזה הפה. הקוצים מכסים בצורה אחידה את צדי הגוף ואת שטחו העליון. אורך הקוצים עד 2 ס"מ. קוטר הגוף עד 10 ס"מ. צבעו חום וסגול עד שחום; השלד ירקרק. הקוצים לרוב חומים-אדמדמים. הקיפוד שכיח ביותר לאורך חוף הים-התיכון של ישראל, באזורים סלעיים, עד לעומק 12 מ'. ניזון מאצות, שאותן הוא מגרד מעל המצע הסלעי בעזרת שיני פיו. שוכן לרוב בתוך שקעים או סדקים שבסלעים.

Echinometra mathaei

קפודית השוניות

קיפודים ממשפחת **הקיפודיתיים** – Echinometridae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים-סוף. הגוף כדורי, מוארך במקצת, מכוסה בקוצים חזקים שבסיסיהם מעובים וקצותיהם חדים. אורך הקוצים עד 12 מ"מ, קוטר הגוף עד 7 ס"מ. צבע הקיפוד חום – הגוף כהה יותר מהקוצים. שכיח בתת-כרית הסלעי של חוף אילת, לרוב בשולי סלעים ואבנים. פעיל בשעות הלילה. ניזון מאצות.

תמונה עמ' 31

Arbacia lixula

קפודן שחר

קיפודים ממשפחת **הקיפודניים** – Arbaciidae. תפוצתו באזורים החמים של האוקיאנוס האטלנטי, ובים-התיכון. דומה לקיפודי-הים הסגול, אך אורך קוציו אחיד ומגיע לכדי קוטר השלד, שהוא מוארך במקצת. רגלי-המים שלו מחודדות, וקצותיהן חסרים כפתורי הצמדה הקיימים אצל קיפודי-הים הסגול. קוטר הקיפודן השחור עד 8 ס"מ. קוציו שחורים; גם שלדו שחור, אלא שהוא מעוטר בפסים בהירים. שכיח לאורך חוף הים-התיכון של ישראל, באזורים סלעיים, לרוב בחברת אוכלוסיות של קיפודי-הים הסגול או במים עמוקים יותר.

Talorchestia saltator

קפזרגל החול

סרטן ממשפחת **הקפזרגליים** – Talitridae, במחלקת **הקפזרגלאים** – Amphipoda. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. הגוף מוארך, פחוס במקצת וניכרות בו 10-11 לוחיות-גב. הראש שבקדמת הגוף קטן, העין זעירה, המחוש חסר סעיף משני. זוג הרגליים הראשון של הזכרים חסר טופר, המצוי אצל הנקבות. יתר הגפיים מסתיימות בציפורן. קצה הבטן מקופל מתחת לבטן. רגלי-החזה האחוריות ארוכות ומשמשות את הסרטן לניתור חזק.

אורך הסרטן עד 16 מ"מ. שכיח מאוד לאורך החוף החולי של היס-התיכון, מעל קו המים, חפור מתחת לשכבה דקה של חול.

קפיצון הכסף *Argyropelecus hemigymnus*

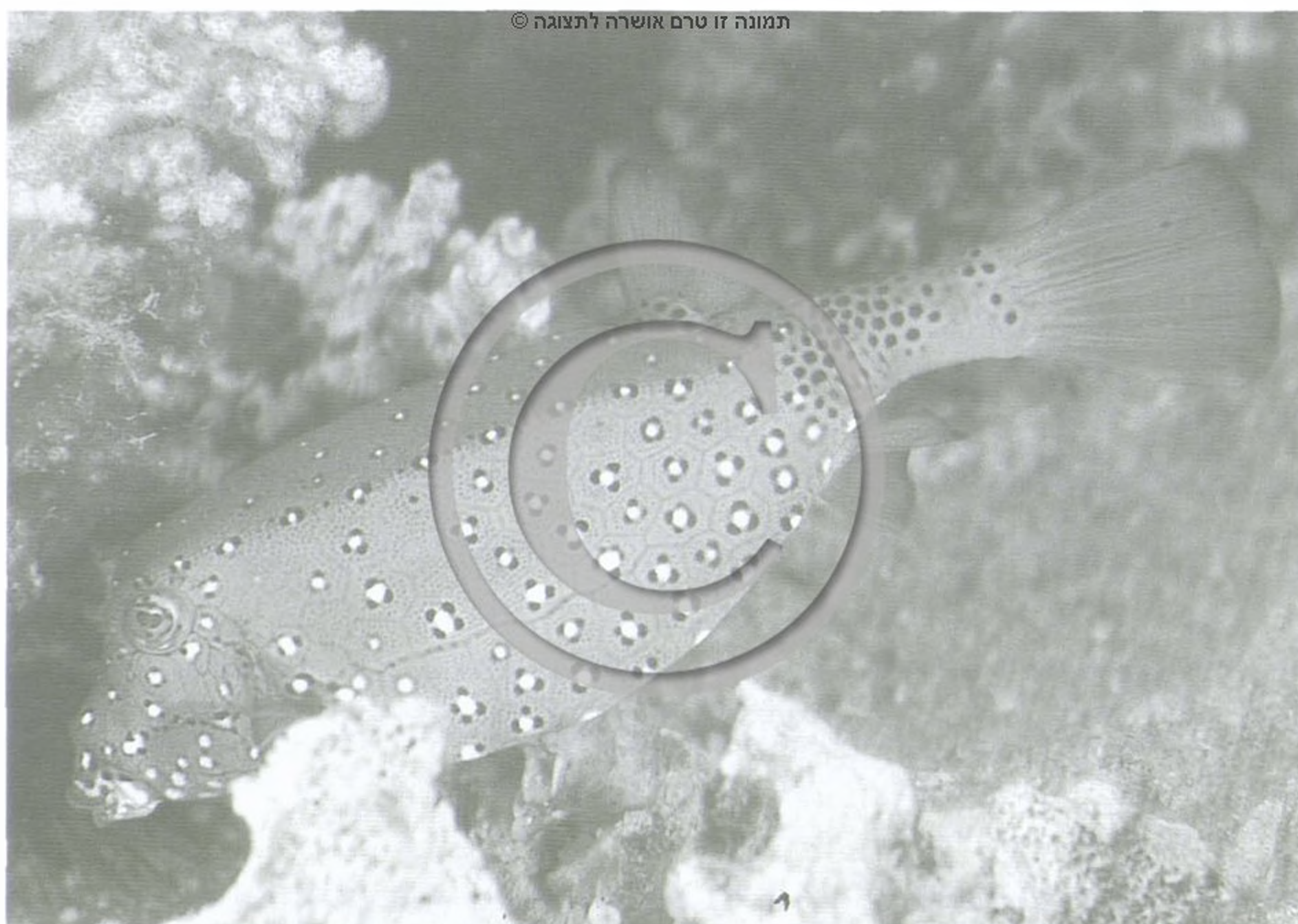
דג ממשפחת הקפיצוניים – *Sternoptychidae*. תפוצתו ביס-התיכון. גופו קטן, רוחב ראשו כמעט כפול מרוחב הגוף. מכוסה מגינים, הבולטים במיוחד על גחונו. העיניים טלסקופיות, בולטות-מורמות כלפי מעלה. על הגוף ועל הראש מוקדים של איברים מאירים. סנפיר-הגב דו-אונתי, סנפיר-הזנב ממוזג. אורך הדג עד 50 מ"מ. צבעו כחלחל-כסוף, מבריק. שוכן במעמקים לאורך חוף היס-התיכון, עולה למים העליונים בשעות הלילה. טורף הניזון מחסרי-חוליות שונים. משפחה זו מונה מספר רב של מינים, כולם שוכני תהום.

Ostracion tuberculatus

קפסינון נקד

דג ממשפחת הקופסינוניים – *Ostracionidae*. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס-סוף. הגוף מלבני-מוארך, משוריין כולו בלוחיות עור משושות. העין גדולה, בולטת מעל המצח. הפה משוך במקצת. אורך הדג עד 45 ס"מ. גופו צהוב עד צהוב-חום, מעוטר בכתמים לבנים-כחלחלים הנתונים במסגרת שחורה. הסנפירים צהובים. הדג מופיע לאורך שוניות אילת. פעיל בשעות היום, בלילה מסתתר בתוך השונית. ניזון מבעלי-חיים שונים ומאצות.

קפסינון סגל

Ostracion cyanurus

דג שתפוצתו ייחודית למפרץ עדן ולים-סוף. גחונו רחב מגבו. קדמת הראש משופעת, הפה מכונס. אורך הדג עד 15 ס"מ. גופו כחול-כהה, מנוקד בשחור. צד הגב צהוב. לסנפיר-הזנב שוליים לבנים.

קפצן חרטומי

Palaemon longirostris

סרטן ארוך-בטן ממשפחת הקפצניים – *Palaemonidae*. תפוצתו בים-סוף. גופו מוארך. בקדמת הראש חזה חרטום ארוך, משונן משני צדיו. למחושים 3 סעיפים. צבתונים בקצות שני הזוגות הקדמיים של רגלי-החזה. העיניים כדוריות, קבועות על גבעולים. אורך הסרטן עד 5 ס"מ. גופו שקוף, בתוספת ניקוד לבן ואדמדם לאורך פרקי הגפיים. שכיח באזור החוף הרדוד של אילת, בייחוד בעונת החורף, כשאצות גדולות מתפתחות על הסלעים.

קפצן מצוי

Palaemon elegans

סרטן שתפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. גופו מוארך, פחוס במקצת. בתחתיתו של חרטום הראש חזה 3–4 שיניים, ובצד העליון 7–9 שיניים. בשפה הצדדית-קדמית של לוחית הראש חזה 2 שיניים בולטות. אורך הסרטן עד 50 מ"מ. גופו שקוף-ירקרק עד זיתי, לעתים משויש. שכיח מאוד לאורך חוף הים-התיכון, בין סלעים, במים הרדודים. הנקבות נושאות את טולותיהן – המשוות להן גוון כהה יותר – על רגלי-הבטן. הפגיות יוצאות אל הפלנקטון שבים, ועוברות שורה של דרגות התפתחות ושל נשלים עד להתיישובותן בין סלעי-החוף. בחברת הקפצן הזה מופיע לרוב קפצן מסורי – *P. serratus*. תמונה עמ' 25

קפצנית האגמים *Atyaephyra desmarestii*

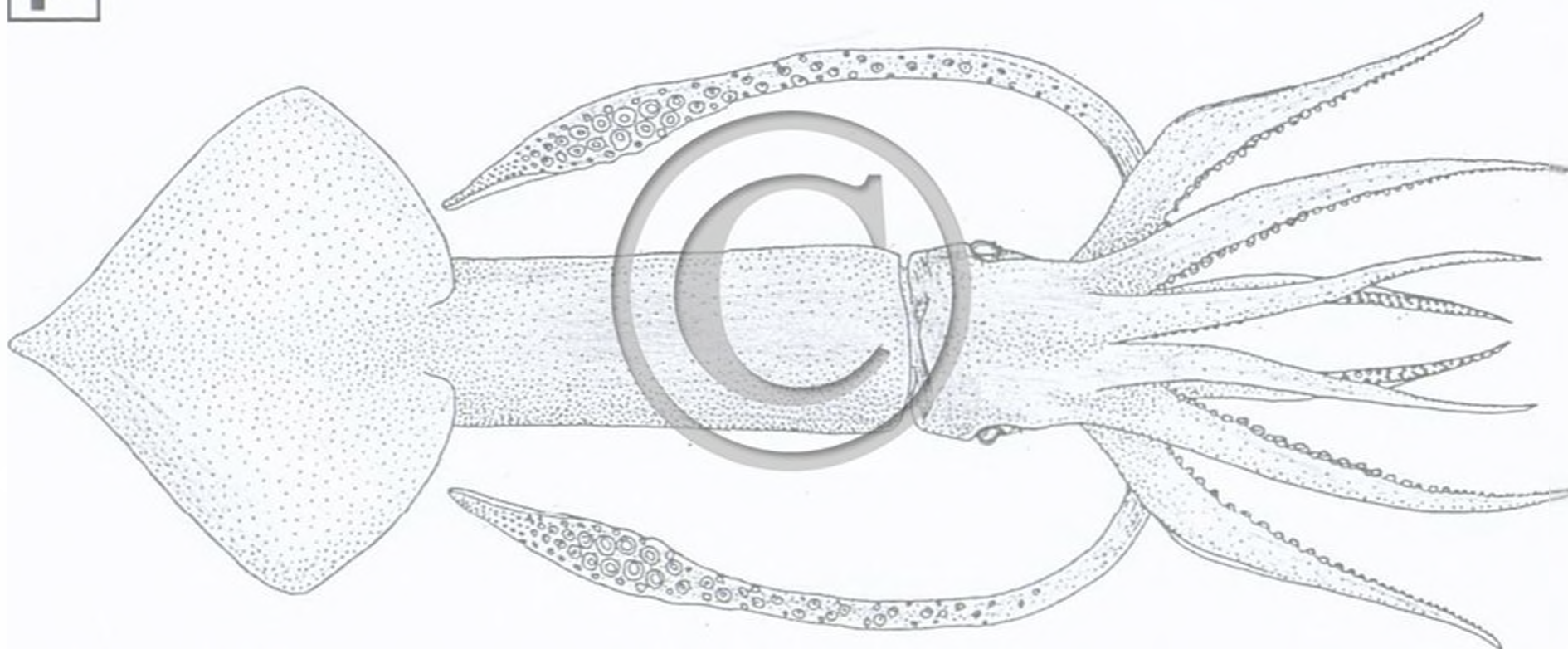
סרטן ארוך-בטן ממשפחת הקפצניים – *Atyidae*. תפוצתו במים המתוקים באירופה ובארצות המזרח התיכון. דומה מאוד לקפצן שבים. הגוף משוך, פחוס במקצת. בקדמתו של שריון הראש חזה חרטום חד, מצויד בשיניים זעירות רבות לאורך הקו העליון והקו התחתון שלו. בזוג רגלי-החזה הראשון ציפורן, בקצה הזוג השני והזוג השלישי צבת קטנה שאצבעותיה קהות וקבוצות של זיפים בקצותיהן. אורך הסרטן עד 30 מ"מ. גופו חיוור-שקוף, זרוע נקודות חומות-אדומות. שכיח בעמק הירדן, בעיקר בכינרת, בין צומח-הגדות. מופיע גם בשמורת החולה ובמספר מעיינות.

קרדמית חדת-סנפיר

Todarodes sagittatus

דיונון ממשפחת הלוליגוניים – *Ommastrephidae*. תפוצתו באוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. קרוב למיני לוליגו, אך נבדל מהם בעיניים: הן נטולות קרנית, כך שהעדשות באות במגע עם המים. גופו גלילי. שני סנפירים משולשים סוגרים על קצהו האחורי ומכסים אותו. כפתורי הצמדה קבועים על רוב אורכן של זרועות הצייד; בקצה המחודד של הזרוע כ-3–4 שורות של כפתורים. הזרוע הרביעית של הזכרים, המיועדת להזדווגות, שונה מיתר

הזרועות; לוחיות הסחוס שעליה מוארכות. אורך הדיונון עד 40 ס"מ, הזכרים קטנים מהנקבות. צבעו בהיר-אפרפר ותאי-צבע רבים, קטנים, פזורים על כל הגוף. מופיע מול חוף היס-התיכון של ישראל, בים הפתוח, עד לעומק 150 מ'. טורף הניזון מדגים, שאותם הוא לוכד בזרועות הציד שלו. הנקבה מטילה ביצים במעטפות דמויות מקפא, הדבוקות לסלעים ולאבנים. כפי הנראה מתים רוב הפרטים בגיל שנתיים. נידוג בכמויות גדולות לאורך החופים. נודע בשמו המסחרי – קלמרי.

Carcharodon carcharias

קָרָחָה לְבָנָה

כריש ממשפחת העמלציים – Isuridae. תפוצתו בכל הימים, לרבות ים-סוף והים-התיכון. הגוף חזק, דמוי כישור. לראש דמות חרטום מחודד. הלסת התחתונה קצרה וכך נוצר פה תחתון. סדקי הזימים גבוהים, ערוכים מהגחון עד לגובה קו העיניים. סנפיר-הגב הקדמי גדול, קבוע במרכז הגב. סנפיר-הגב האחורי קטן מאוד, ממוקם לפני מקום חיבורו של סנפיר-השת. סנפיר-הזנב חרמשי, בצדי בסיסו קריני חיזוק. השיניים גדולות מאוד, משולשות. אורך הכריש עד 8 מ'. גבו אפור-כחול, גחונו לבן. בבסיס סנפירי-החזה כתם שחור. שכיח במים העליונים, לרוב מרוחק מהחוף אבל גם מתקרב אליו. טורף הניזון על-פי רוב מדגים, וכן מבעלי-חיים גדולים אחרים. מסוכן לאדם. הנקבה משריצה ולדות חיים.

Gymnocranius robinsoni

קָרָחָתָן אֶפֶר

דג ממשפחת השוריים – Lethrinidae. תפוצתו באוקייאנוסים השקט וההודי, ובים-סוף. גופו פחוס וגבוה. הראש משופע ומחודד. הפה קצר, מסתיים לפני הקו היורד מתחילת העיניים.

בכל לסת 6 שיניים דמויות ניבים. הראש נטול קשקשים; קשקשים חזקים מופיעים על יתר חלקי הגוף. סנפיר-הגב אחיד, תחילתו מאחורי מקום חיבורם של סנפירי-החזה, הקוצים שבקדמתו ארוכים מהקרניים הרכות שבחלקו האחורי. סנפיר-הזנב ממוזלג. אורך הדג עד 50 ס"מ. גופו כסוף, על גבו גוון ארגמני, סימני חישוקים כהים מופיעים מהראש עד בסיס הזנב. שכית לאורך חוף אילת. פעיל לפני שעות הדמדומים. טורף הניזון מחסרי-חוליות שונים ומדגים.

קרנון אדמוני

Blennius nigriceps

דג ממשפחת הקרנוניים – Blenniidae. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. גופו פחוס ומשוך, גובה הראש עולה על רוחבו, הפה תחתון, קטן. סנפיר-הגב ארוך, במרכזו פגימה עמוקה. סנפירי-הגחון ערוכים בדמות 2–3 קרניים בכל צד של הגוף, מחוברים אליו בתחתית הראש. סנפיר-השת ארוך, סנפיר-הזנב מעוגל. אורך הדג עד 6 ס"מ. ראשו שחום, הגוף אדום משויש, הזנב בהיר-זהוב. מופיע לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, במים הרדודים, בינות לאבנים. ניזון מאצות ומבעלי-חיים קטנים.

קרנון גב

Lipophris (Blennius) trigloides

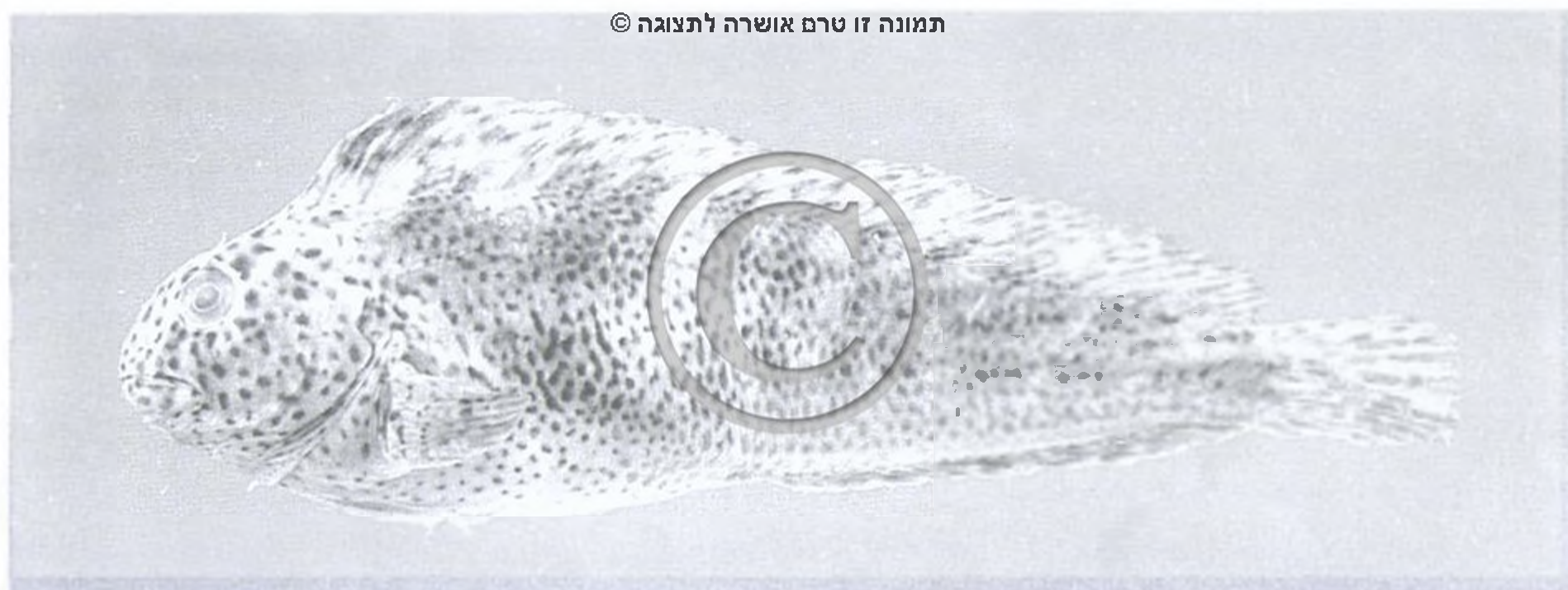
דג שתפוצתו ביס-התיכון. ראשו חלק. העין גדולה, בולטת מעל הקו העליון של הראש. גובה החלק הקדמי של סנפיר-הגב, לפני הפגימה המרכזית, שווה לגובה החלק האחורי. אורך הדג עד 10 ס"מ. צבעו חום כהה או חום-ירקרק, ועליו כתמים וחישוקים שונים. פסים חומים ערוכים על סנפיר-הגב ועל סנפיר-הזנב. מופיע לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, בין סלעי התת-כרית.

קרנון דמומי

Blennius sanguinolentus

דג שתפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. גופו פחוס וגחווני, על-פי רוב, תפוח. סנפיר-הגב חסר פגימה, מתחיל בקרבת העיניים. מעל כל עין מברשת של גדילים קטנים. סנפירי-החזה קצרים ואינם מגיעים עד תחילת סנפיר-השת. הקצה האחורי של סנפיר-הגב מתחבר בקרום לסנפיר-הזנב. אורך הדג עד 18 ס"מ. הוא חיוור ועל פניו כתמים כהים, כעין השיש. בקדמת סנפיר-הגב כתם שחום. מין זה הוא מהנפוצים בין קרנוני חוף היס-התיכון של ישראל. שכיח מאוד באזורי זרימת הגלים, על החול שסביב הסלעים.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Salaria vulgaris

קרנון הכנרת

דג שתפוצתו במים המתוקים באגן היס-התיכון. גופו פחוס ומשוך, סנפיר-הגב שלו ארוך ולסנפירי-הגחון דמות קרניים חופשיות. אורכו עד 10 ס"מ. צבעו חום-אפור משויש ועל פניו כתמים שחומים, הבולטים אצל הזכרים בעת הרבייה. על קודקוד הזכר כרבולת קטנה. הדג מופיע בישראל בכינרת, לאורך סלעי-החוף ולאורך הנחלים הנשפכים אל הימה. ניזון מבעלי-חיים קטנים ומאצות. הזכרים שומרים על נחלות שבמרכזן קן, שם מדביקות נקבות אחדות את ביציהן. הפגיות שאורכן מגיע לכ-14 מ"מ שוחות בפלנקטון של הכינרת.

תמונה 17 טרם אושרה לתצוגה ©

Coryphoblennius galerita

קרנון הכרבולת

דג שתפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. סנפיר-הגב ארוך, במרכזו פגימה. על הקודקוד, מאחורי העיניים, שורה של פטמות קטנות. מתחת לעיניים מעגל זעיר של פטמות. אורך הדג עד 7 ס"מ. ראשו כהה, השפה התחתונה לבנה. הגוף אפור-חום עד סגלגל ועל פניו דגם של חישוקים אי-רגולריים. לאורך צדי הגוף שורות של נקודות כסופות. שכיח לאורך חוף היס-התיכון, לעתים על סלעים מחוץ למים.

תמונה 18 טרם אושרה לתצוגה ©

Blennius pavo

קרנון טוסי

דג שתפוצתו באיים הבריטיים, ביס-הצפוני, במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. גופו פחוס ודק. מעל העין פטמת דקה, לא-מסועפת. הקודקוד פחוס, לזכרים כרבולת מעוגלת, גבוהה. סנפיר-הגב חסר פגימה. אורך הזכרים עד 12 ס"מ. צבע הדג ירוק-זיתי ועל פניו כתמים

ופסים כחולים. מאחורי העיניים כתם כחול מוארך, נתון במסגרת כחלחלה בהירה. בעונת הרבייה מתקשטים הזכרים בחישוק חום לרוחב הראש, ובחישוקים כהים-כחלחלים על-פני הגוף. הדג שכיח ביותר לאורך חוף היס-התיכון, על סלעי-החוף. בשעות השפל הוא מנתר מבור מים אחד למשנהו. ניזון מאצות ומבעלי-חיים קטנים. הזכרים שומרים על נחלה ומזמינים אליה את הנקבות בתנועות חיזור מיוחדות. לאחר ההטלה הם שומרים על הביצים הדבוקות למצע. הפגיות שוחות בפלנקטון כ-3 שבועות.

Scartella (Blennius) cristata

קרנון מציץ

דג שתפוצתו ביס-התיכון. גופו פחוס, על ראשו שורה של 10-15 פטמות דקות. קדמת סנפיר-הגב נמוכה מחלקו האחורי. אורך הדג עד 10 ס"מ. צבעו חום-ירקרק, משויש. שכיח לאורך חוף היס-התיכון, בין סלעי-החוף. בארץ מופיע גם קרנון מקרין - Parablennius zvonimiri.

Aidablennius sphinx

קרנון ספינקס

דג שתפוצתו ביס-התיכון. מעל העין פטמה ארוכה, לא-מסועפת, שאורכה כקוטר העין. במרכז

סנפיר־הגב פגימה ברורה – החלק הקדמי גבוה מהחלק האחורי. אורך הדג עד 8 ס"מ. צבעו ירוק־צהבהב עד ירוק־אפרפר, בתוספת 6 חישוקים רחבים, ירוקים, הנתונים במסגרות כחלחלות בהירות. מאחורי העין כתם כחול במסגרת אדומה. צדי הראש מקושטים בירוק ובאדום, הסנפירים ודרדסים. הדג שכיח לאורך חוף היס־התיכון, לרוב בין סלעים מכוסים אצות.

Ecsenius midas

קרנונית הפזיות

דג ממשפחת הקרנוניים. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס־סוף. גופו פחוס ומשוך. קדמת הראש מעוגלת, בולטת מעל פתח־הפה. בקדמת העין פטמה דקה. סנפיר־הגב אינו פגום, קדמתו נמוכה מחלקו האחורי. סנפיר־הזנב סנונית. אורך הדג עד 13 ס"מ. צבעו תפוז־צהוב או כחלחל־אפור; בשני המקרים מצוי כתם כחול כהה סביב פיה־טבעת. שכיח לאורך חוף אילת, לרוב בתוך להקות מקומיות של הדג פזית יס־סוף, שאת צורתו ואת צבעו הוא מחקה. נבדל מיתר הקרנוניים בהיותו ניזון מפלנקטון ובאופן שחייתו: יחד עם הפזיות הוא עולה בשחייה בעמוד המים אל פני הים.

Ecsenius gravieri

קרנונית חקינית

דג שתפוצתו במפרץ עדן וביס־סוף. גופו פחוס ועדין. קדמת ראשו בולטת מעל הפה, העין גדולה – קוטר עולה על אורך פתח־הפה. סנפיר־הזנב ממוזלג, קרניו הקיצוניות ארוכות מאוד. אורך הדג עד 8 ס"מ. קדמת גופו כחולה־בהירה, חלקו האחורי צהוב־לימוני. פס שחום ההופך לכתמים כהים נמשך לאורך הגוף, מתחת לסנפיר־הגב. כתם כהה בקדמת סנפיר־הגב. הדג שכיח מאוד לאורך שוניות אילת, בייחוד במקומות שבהם מצוי הדג ארסנית כחולה, שאותו הוא מחקה. חי בכוכים קטנים שבשונית, או בספוגים צינוריים.

Istiblennius rivulatus

קרנן חופי

דג ממשפחת הקרנוניים. תפוצתו ייחודית למפרץ אילת. הפטמה שליד הנחיר חלקה ואינה מסועפת. אורך הפטמה שמעל העין כפול מקוטר העין. הכרבולת שעל ראש הזכרים בולטת ומעוגלת. אורך הדג עד 8 ס"מ. גופו ירקרק-זיתי, ראשו שחום, לאורך הצד העליון של הגב שבעה כתמים כהים. כתם כהה גם בקדמת סנפיר-הגב. הדג שכיח ביותר באזור הכרית הסלעי של מפרץ אילת. בסביבה זו מזדמן גם קרנן הכתם – *I. flaviumbrinus*.

Naso brevirostris

קרנפון ארד-קרן

דג ממשפחת הבתרניים – Acanthuridae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס-סוף. גופו פחוס, על-פני עורו קשקשים זעירים. על כל צד של בסיס סנפיר-הזנב שתי לוחיות גרמיות בולטות. לבוגרים קרן ארוכה, הנמשכת מהמצח קדימה. מתחת לקרן זו חתוך האף בקו ישר. סנפיר-הגב ארוך וקוצני, גובהו אחיד. דומה לו סנפיר-השת. סנפיר-הזנב מעוגל, או שקוע במקצת במרכזו. אורך הדג עד 60 ס"מ. צבעו חום-אפור. החלק העליון של גופו, לרבות סנפיר-הגב, כחלחל. סנפיר-הזנב לבן. הגוף כולו זרוע ניקוד חום. הדג מופיע לאורך שוניות אילת. ניזון מאצות; הצעירים ניזונים מהפלנקטון. בסביבה זו מזדמן קרנפון חסר-קרן – *N. hexacanthus*, שראשו חסר בליטות. תמונה עמ' 140

Naso lituratus

קרנפון ססגוני

דג שתפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס-סוף. גופו פחוס, ראשו מחודד וזנבו סנונית. הפה מובלט קדימה ובו שיניים בולטות. קדמת סנפיר-הגב גבוהה מחלקו האחורי. הלוחיות שעל צדיו של בסיס סנפיר-הזנב חדות וכפופות קדימה. אורך הדג עד 45 ס"מ. צבעו חום-ירקרק, פס כתום נמשך מהפה דרך העין ולאורך סנפיר-הגב. השפתיים כתומות, משטחים כתומים גם סביב הלוחיות שעל בסיס סנפיר-הזנב; הבסיס עצמו שחום. הדג שכיח לאורך חוף אילת. ניזון מאצות. תמונה עמ' 140

Naso unicornis

קרנפון קצר-קרן

דג שתפוצתו כתפוצת המין הקודם. גופו פחוס וגבוה, ראשו מחודד באזור הפה. מהמצח ולפני העיניים נמשכת קרן אופקית קצרה. היא ניכרת רק אצל הבוגרים, וגם אז היא קצרה מחוד הפה. שתי הלוחיות שעל בסיס סנפיר-הזנב גדולות וכפופות קדימה. הקרניים הקיצוניות של סנפיר-הזנב ארוכות מהזנב. אורך הדג עד 70 ס"מ. צבעו זית-צהבהב, הקוצים שעל בסיס הזנב והעור שסביבם – כחולים. על סנפיר-הגב ועל סנפיר-השת פסים כחלחלים-חומים. הדג מופיע לאורך חוף אילת. ניזון מאצות.

Batrachus cirrhosus

קרפדג מדבבל

דג ממשפחה ייחודית – הקרפדגיים – Batrachoididae. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי וביס-סוף. ראשו וקדמת גופו שטוחים, החלק האחורי של הזנב פחוס. הפה גדול ובו שיניים

חזקות. כל הגוף, לרבות הראש, מכוסה בעור פטמתי רפוי. בשפה האחורית של מכסה הזימים שני קוצים גדולים. לדג שני סנפירי-גב, בקדמי שבהם שלושה קוצים. סנפירי-הגחון קבועים לפני סנפירי-החזה, ואלה האחרונים מעוגלים ובשרניים. אורך הדג עד 40 ס"מ. הוא מגוון מאוד, מוסווה על רקע הקרקעית כשחלק מגופו חפור בתוכה. מופיע בסביבות אילת, מחוץ למסגרת השוניות. טורף. על הקוצים בלוטות רעל. תמונה עמ' 139

Hymenocera picta

קשיוטן המניפות

סרטן ארוך-בטן ממשפחת הרבגוניים – Gnathophyllidae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים-סוף. גופו פחוס במקצת, פרקי הבטן מגובננים. המחושים שטוחים כעלעלים מוארכים. הצבתות באוג השני של רגלי-החזה מורחבות מאוד בצדן הפנימי, וביחד הן יוצרות כעין מניפות לפני הראש. צורתם של שלושת הזוגות הבאים של רגלי-החזה רגילה, וציפורניים בקצותיהם. אורך הסרטן עד 35 מ"מ. גופו לבן ועל פניו כתמים טבעתיים ומוארכים חומים-אדומים, הנתונים במסגרות כחולות. צבע המחושים חום-אדום משויש, משטחים חומים-כחלחלים מופיעים על הרגליים. הסרטן מצוי לאורך חוף אילת, לרוב בסדקיהם של סלעים בתת-כרית. הבוגרים חיים בזוגות. טורף, הניזון מכוכבי-ים ומנחשוניים. פעיל בשעות הלילה. תמונה עמ' 28

Citharus macrolepidotus

קתרוס גדול-קשקשים

דג ממשפחת הקיתרוסיים – Citharidae, מבין דגי משה-רבנו. תפוצתו באוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. פחוס וסגלגל, שוכב על צדו הימני ושתי העיניים קבועות בצד השמאלי. סנפירי-הגב מתחיל על הראש, בצמוד לעין הימנית. העיניים קרובות מאוד זו לזו ורק רכס קטן מפריד ביניהן. סנפירי-הגחון קטנים, ביניהם לבין תחילת סנפירי-השת אין קוצים. על-פני הגוף קשקשים גדולים למדי, הנושרים בקלות. אורך הדג עד 20 ס"מ. הצד העליון צהבהב-אפור, הצד התחתון לבנבן. מופיע לאורך חוף הים-התיכון של ישראל, בעומק 10-50 מ', על קרקעית חולית-טינית. ניזון מבעלי-חיים שונים.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Gnathophyllum elegans

רבגון עדין

סרטן ארוך-בטן ממשפחת הרבגוניים – Gnathophyllidae. תפוצתו במזרח האוקיאנוס

האטלנטי וביס-התיכון. גופו סגלגל וקצר, הראשחזה מעוגל ובקדמתו חרטום קצר ומשונן. המחושים ארוכים מהגוף. העיניים קבועות על גבעולים קצרים. לשני זוגות הרגליים הקדמיות צבתות; הזוג השני חזק, ארוך פי שניים מהראשון. ליתר שלושת הזוגות של רגלי-החזה ציפורניים. רגלי-הבטן מפותחות, הטלסון רחב. אורך הסרטן עד 12 מ"מ. גופו חום-שחום, זרוע ניקוד צפוף ובולט בצבעי אדום-ארגמן או כחלחל. קדמת הראש, המחושים ושני זוגות הרגליים הקדמיות – לבנים-סגלגלים. הסרטן מופיע לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, במים הרדודים, מתחת לאבנים.

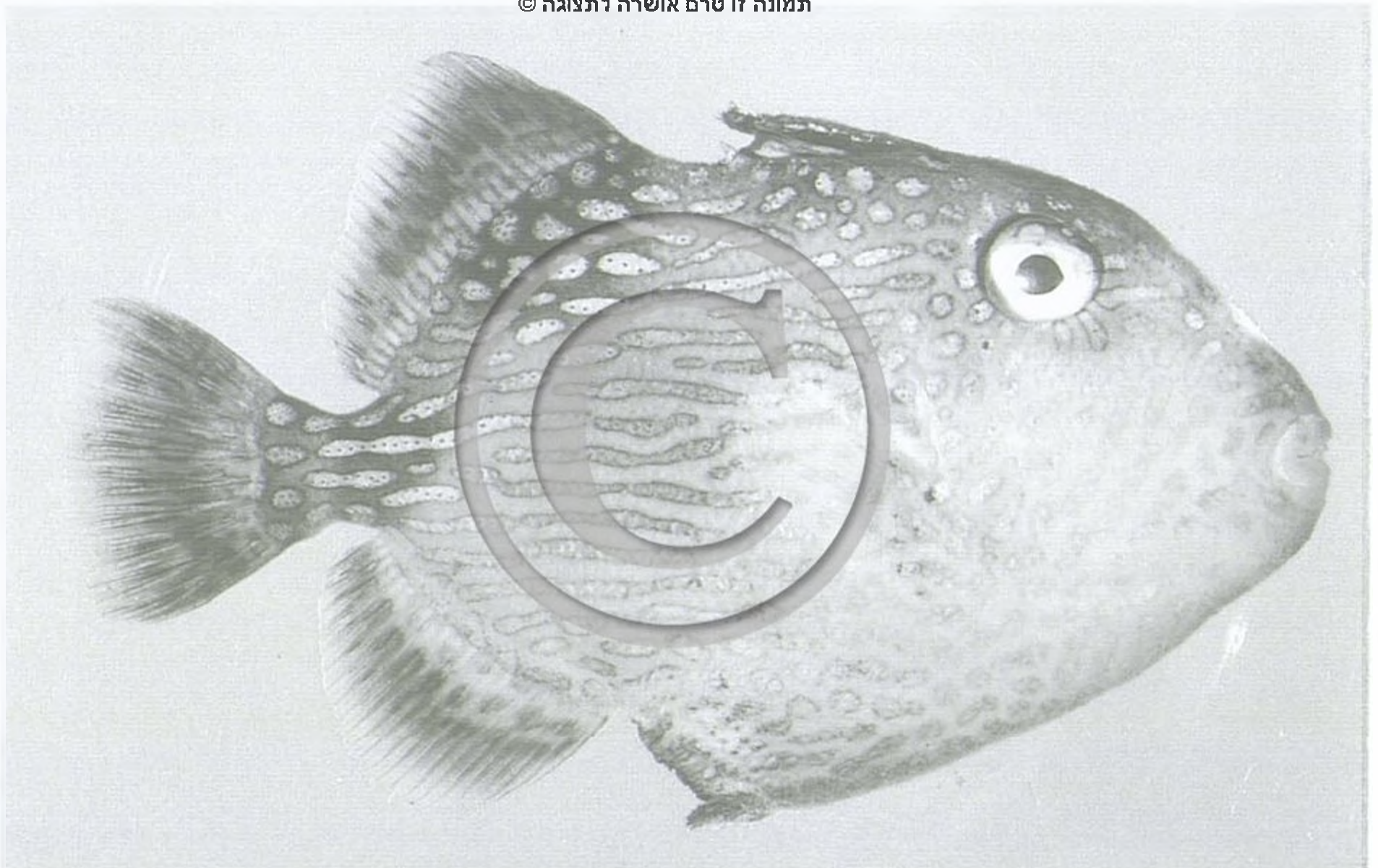
תמונה עמ' 28

Pseudobalistes fuscus

רבי-נצרן שחם

דג ממשפחת הנצרניים – Balistidae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס-סוף. גופו מלבני, הראש – בין העין לפה – מעוגל. בקדמת העין מרזב עמוק, מרזבים גם בין הפה לבסיס סנפירי-החזה. על-פני הגוף קשקשים מלבניים, סביב הפה עור נטול קשקשים. בקדמתו של סנפיר-הגב הראשון (הנצרה) קוץ קדמי חזק ומסורי. סנפיר-הגב השני וסנפיר-השת דומים זה לזה, קדמתם גבוהה והם הולכים וקטנים לאחור. סנפיר-הזנב של הצעירים מעוגל, וזה של הבוגרים – בעל שוליים ארוכים. אורך הדג עד 55 ס"מ. צבעו כחול-שחום, על כל קשקש כתם צהוב, שולי הסנפירים כחולים. הצעירים צהבהבים, מעוטרים בקווים כחולים. הדג שכיח לאורך חוף אילת, במים הרדודים. ניזון מבעלי-חיים שונים. בעת הרבייה שומרים הזכרים על נחלות מעל קרקעית חולית, והנקבות מטמינות בתוכן את תטולותיהן.

תמונה 17 טרם אושרה לתצוגה ©

Tetraloides nigrifrons

רבעון חום-מצח

סרטן קצר-בטן ממשפחת הטרפזיים – Trapezidae. תפוצתו באוקיאנוס ההודי וביס-סוף. גופו קטן, הראשחזה משושה, קדמתו רחבה בהרבה מחלקו האחורי ומעניקה לגופו דמות טרפז

כשל רבעון הכתמים. לאורך מצחו שינון דק. הצבתות שונות מאוד זו מזו בגודלן. בין בסיסיהן אין גומחה זיפנית, המאפיינת את הרבעון צר-הרגליים. אורך הראשחזה כ-10 מ"מ. שוליו שחומים, הגב בהיר יותר. הסרטן שוכן בשוניות אילת, באלמוגים מן הסוג שיחנית, לרוב בזוגות. באלמוגים אלה מופיע גם *Tetralia cinctipes*. תמונה עמ' 28

Polycheles typhlops

רב-צבת העמקים

סרטן ארוך-בטן ממשפחת הרב-צבתיים - Polychelidae. תפוצתו באוקיאנוסים ההודי והאטלנטי, ובים-התיכון. גופו משוך, צדו הגבי קמור. שוליו של לוח הראשחזה משוננים ואורכו עולה על אורך הבטן. הזוג הקדמי של רגלי-החזה ארוך מאוד ודק, ולו צבתות דקות ועדינות. לזכרים צבתונים גם על שלושה זוגות נוספים של רגלי-חזה, ולנקבות צבתונים בכל חמשת הזוגות של רגלי-החזה. אורך הסרטן עד 60 מ"מ, צבעו אדמדם-ורוד. מופיע לאורך חוף הים-התיכון, בעומק 200–300 מ', על קרקעיות טין. קבוצת מוצאו של רב-צבת העומקים היתה נפוצה במים הרדודים בתקופת הטריאס והיורה, ובשל היותו כה עתיק-יומין נחשב הסרטן הזה ל"מאובן חי". תמונה עמ' 24

Rhagovelia nigricans

רגווליה שחמה

פשפש-מים ממשפחת רצי-הנחלים - Veliidae. תפוצתו במזרח התיכון. גופו מורחב באזור החזה, הראש והבטן צרים יותר. המחושים ארוכים כאורך הראש והחזה גם יחד, ובהם 4 פרקים דקים וארוכים. בפיסות הרגליים שלושה פרקים; פיסת הרגל האמצעית נושאת זר של זיפים מנוצים, המלווים בלוחיות כיטיניות חדות. אורך הפשפש עד 6 מ"מ. צבעו כהה, בסיס הרגליים בהיר. מופיע בצפון ישראל, בשולי נחלים ואגמים. טורף. הזיפים המנוצים שעל רגליו מאפשרים לו לרוץ על קרום המים.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Rhodactis rhodostoma

רודית חומה

שושנת-ים ממשפחת הענפניתיים - Thalassianthiidae. תפוצתה באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים-סוף. הגוף נמוך, סולייתו רחבה. פני הדיסקית (השטח העליון סביב הפה) מכוסים בזרועות של בחיניים קצרים, לא-צפופים, שרבים מהם מתפצלים בקצותיהם. בעת האכילה מתרוממים שולי הדיסקית כלפי מעלה, והשושנה נראית אז כמשפך. קוטרה עד 5 ס"מ. היא חומה, ופסים בהירים ערוכים על הדיסקית וסביב פתח-הפה. שכיחה בשוניות הרדודות של אילת, לרוב על אלמוגים מתים. מכיוון שהיא מתרבה בעיקר בדרך של חלוקה, היא יוצרת מושבות המתפשטות על-פני 1–2 מ"ר, ובהן ישובים הפרטים בצפיפות רבה. צורבת מאוד.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Cirrhitichthys oxycephalus

ריסנפיר אדמדם

דג ממשפחת הריסנפיריים - Cirrhitidae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים-סוף. גופו פחוס, גבוה באזור מכסה הזימים והולך וצר אחורנית. הראש מחודד במקצת, העין בולטת

מעל הקודקוד. סנפיר־הגב ארוך ופגימה במרכזו; על קצות הקוצים של חלקו הקדמי קבוצות של פטמות קטנות (ריסים). שש הקרניים התחתונות בסנפיר־החזה מעובות ולא־מסועפות. אורך הדג עד 9 ס"מ. צבעו ורוד, על גופו ועל הסנפירים הלא־זוגיים כתמים אדומים־שחורים גדולים. מזדמן בשוניות אילת, בין לוחות וענפים של אלמוגים. טורף הניזון מדגים קטנים.

Paracirrhites forsteri

ריס־נפיר נצי

דג קרוב לקודמו ותפוצתו דומה. חלקו האחורי של הגוף – פחוס, קדמתו מעוגלת יותר. הראש מעוגל, הפה גדול ובעל שפתיים בשרניות. החלק הקדמי, הקוצני, של סנפיר־הגב נמוך מהחלק האחורי, הרך יותר. אורך הדג עד 23 ס"מ. צבעו צהבהב. פס שחום רחב מתחיל מאחורי הראש ומסתיים במרכז סנפיר־הזנב. על הראש ובאזור סנפיר־החזה כתמים קטנים, אדומים. ידועים גם פרטים חומים, שבסיס סנפיר־הזנב שלהם הופך לכתום־צהוב. הדג שכיח בשוניות אילת, על מושבות אלמוגים מאוכלסות בדגי **אלמוגית** או **כרומית**, שאותם הוא טורף. יש שהוא שוכן לצדן של מושבות אלה.

Drupella cornus

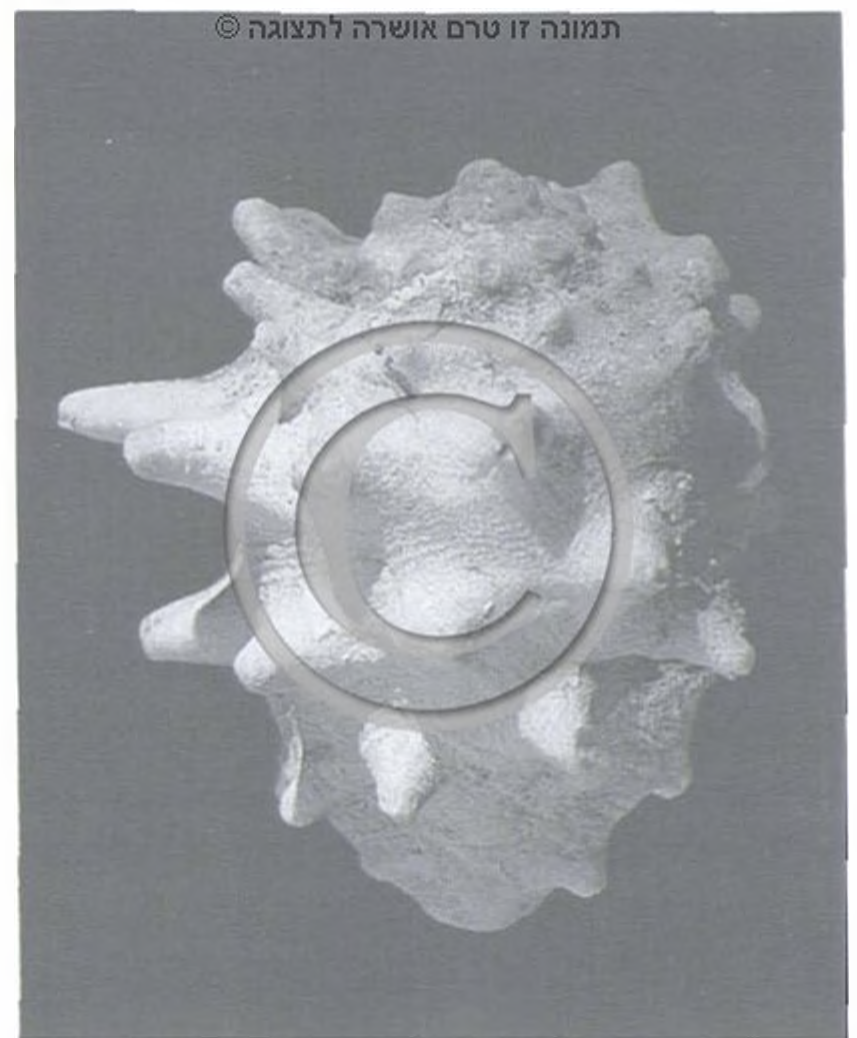
רמונית האלמוגים

חילזון ממשפחת הארגמוניים – Muricidae. תפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים־סוף. הקונכייה מלבנית, קודקודה חד. הפיתול הגדול, הרביעי, מתחדד סמוך למרזב הקטן שבפתחו. לאורך ארבעת הפיתולים 3 שורות של גבשושיות בולטות. הן חדות אצל הצעירים ומתעגלות בקצותיהן אצל הבוגרים. גם השטח שבין שורות הגבשושיות אינו חלק. השפה הפנימית של פתח הקונכייה מובלטת רק במקצת, השפה החיצונית מעובה. על רגל החילזון מכסה קרני חום. אורך הקונכייה עד 5 ס"מ. פניה אצל הצעירים חומים או חומים־אפורים, ואצל הבוגרים הם הולכים ומלבינים בשל הגיר השוקע עליהם. הדופן הפנימית של פתח הקונכייה – חומה בהירה. החילזון שכיח ביותר בשונית האלמוגים של

אילת, מהמים הרדודים עד לעומק 20 מ', ישוב לרוב על אלמוגי-שיח מהסוג **שיטית**. הוא ניזון מרקמתם של האלמוגים האלה, ומסוגל לכלות מושבות גדולות.

רמונית טורפת *Drupa ricinus*

חילזון שתפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי וביס-סוף. הקונכייה מתעגלת באזור הקודקוד והולכת ומתחדדת לעבר מרזב הפתח. השפה הפנימית של הפתח מובלטת עד אל מעבר לקודקוד. פני הקונכייה מכוסים כולם בקוצים חזקים, המופנים אל הקודקוד. גדולים במיוחד ארבעת הקוצים הקבועים לאורך השפה החיצונית של הפתח. שטח הקודקוד כולו מגובשש. אורך הקונכייה עד 4 ס"מ. פניה חומים-ירקרקים, מנומרים בכתמים שחומים. החילזון שכיח לאורך חוף אילת. כאן מצוי גם החילזון **רמונית כנפית** - *D. lobata*.

רמורה דרומית *Remora australis*

דג ממשפחת הרמוריים - *Echeneididae*. תפוצתו בכל האוקיאנוסים וביס-התיכון. גופו פחוס ומשוך, עורו נטול קשקשים. על ראשו דיסקית הצמדה ארוכה, הבנויה מ-27 לוחיות זוגיות ומגיעה עד מרכז הגוף. סנפיר-הזנב מזלגי. אורך הדג עד 60 ס"מ. צבעו כחול עד כחול-ירקרק, שולי הסנפירים לבנים. מופיע לאורך חופי ישראל, צמוד ללווייתנים ולדולפינים. ניזון משאריות מזונם של הפונדקאים ומניקוי גופם. ביס-סוף קרוב לו הדג **רמורה רבת-קרניים** - *R. brachyptera*.

רמחן לטאי *Scomberesox saurus*

דג ממשפחת הרמחניים - *Scomberesocidae*. תפוצתו במערב האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. גופו פחוס ומשוך, גם ראשו מתמשך ולו שתי לסתות ארוכות בעלות שיניים חדות.

מאחורי סנפיר־הגב וסנפיר־השת 7–8 סנפירונים קטנים. העיניים גדולות והזנב ממוזלג. אורך הדג עד 45 ס"מ. גבו כחול־אפור, צדי הגוף והגחון כסופים, בבסיס סנפירי־החזה כתם כחול. שכיח לאורך חוף היס־התיכון של ישראל, לפעמים בקרבת החוף. דג של מים עליונים החי בלהקות קטנות. טורף דגים קטנים ויצורי פלנקטון גדולים. קרוב לו החניתן.

רַעַמָּתוֹן כַּחֲלָחַל *Coryphaena hippurus*

דג ממשפחת הרעמתניים – *Coryphaenidae*. תפוצתו באוקיאנוסים ובימים החמים. גופו פחוס ומשוך, הולך וצר מהראש המעוגל לעבר הזנב הממוזלג. הפה – מפתחו ועד לעיניים – קצר. על קודקוד הראש קרין מורם. סנפיר־הגב מתחיל מעל העיניים ונמשך עד אל קרבת הזנב; קדמתו גבוהה וחלקו האחורי נמוך. סנפירי־החזה קצרים, חרמשיים. בקדמת סנפיר־השת קרניים מוארכות. אורך הדג עד 2 מ'. צבעו כסוף־כחלחל, מסוגל לעטות צבע כהה בתוספת חישוקים כחולים. סנפיר־הגב וסנפיר־הזנב כהים. דג מהיר־תנועה, הרוזף אחר טרפו קרוב לפני הים. מופיע בסביבת אילת וגם בקרבת חוף היס־התיכון של ישראל, לרוב בלהקות קטנות. הנקבות מטילות מספר רב של ביצים צפות.

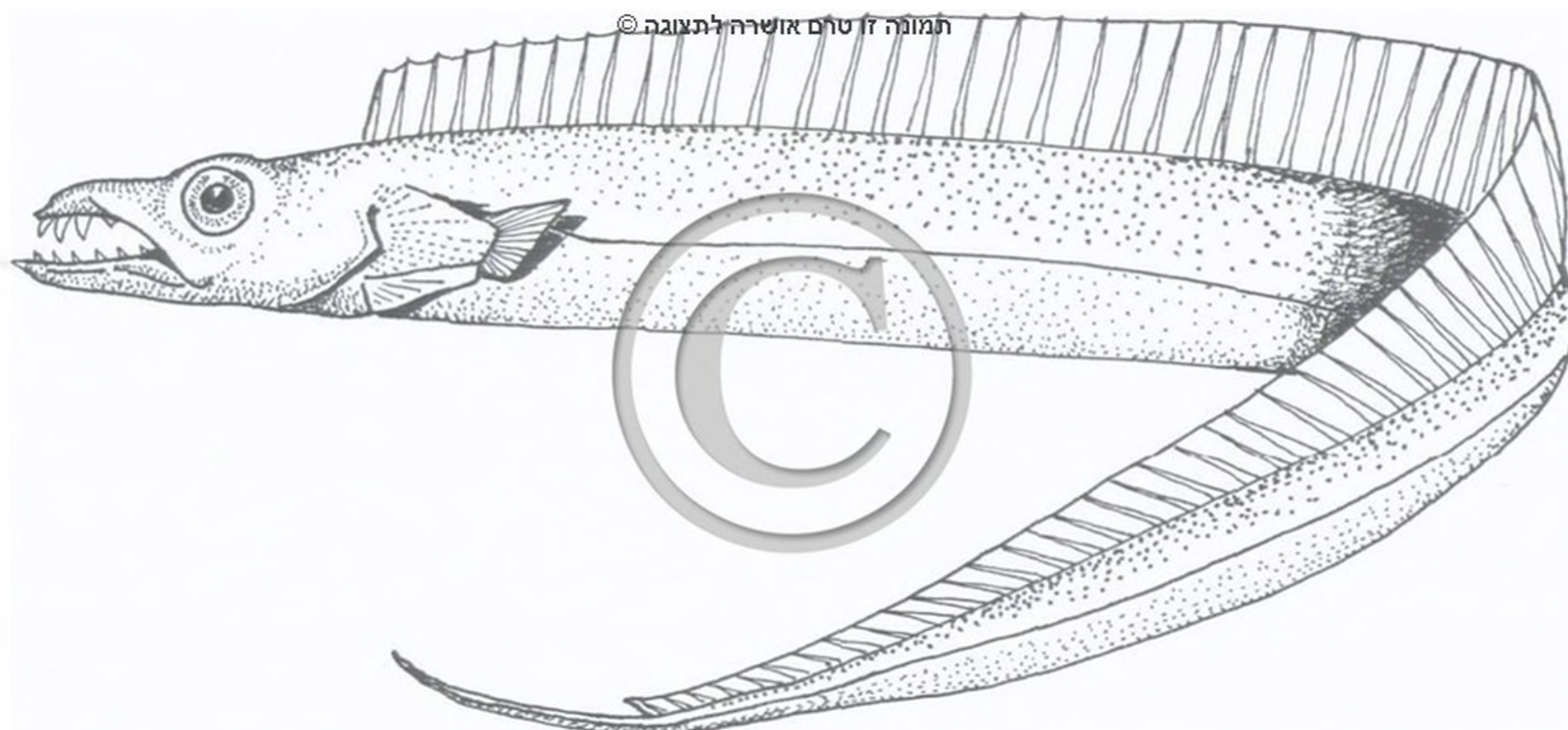
רַעַפְנוֹן יַם־סוּפִי *Branchiostegus sawakinensis*

דג ממשפחה ייחודית: הרעפנוניים – *Branchiostegidae*. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי וביס־סוף. גופו פחוס ומוארך, הראש רחב יחסית לגוף והוא מעוגל לפניו. סנפיר־הגב מתחיל מאחורי הראש ונמשך עד מעל לסנפיר־הזנב. סנפירי־החזה קבועים קרוב לראש, כך שהחלק האחורי של מכסה הזימים מכסה את בסיסם. אורך הדג עד 30 ס"מ. גבו חום־אדום וגחונו צהבהב. בצדי הגב שורות אחדות של קשקשים אדמדמים. הדג מופיע בצפון מפרץ אילת, מעל קרקעית טינית־חולית.

רַפִּיוֹנִית הָאֶצְבָּעוֹת *Alcyonium palmatum*

אלמוג רך ממשפחת הרפיוניתיים – *Alcyoniidae*. תפוצתו באוקיאנוס האטלנטי וביס־התיכון. בסיסה של המושבה מחובר לעצם כלשהו; גופה חופשי, ערוך עמודות־עמודות, קצהו משוטח ומסתעף למספר ענפים בשרניים דמויי אצבע. הפוליפים מופיעים על כל ההסתעפויות. גודל המושבה עד 30 ס"מ. גודל הפוליפ עד סנטימטר אחד. צבע המושבה לבנבן־צהבהב עד אדום. האלמוג שכיח לאורך חוף היס־התיכון של ישראל, בעומק 20–200 מ', לרוב על קרקעית טינית. באילת קרוב לו רפיונית רכה – *A. flacidum*.

Trichiurus lepturus

רצוען דק־זנב

דג ממשפחת הרצועניים – Trichiuridae. תפוצתו באוקיאנוס ההודי, ביס־סוף וביס־התיכון. גופו דמוי רצועה פחוטה, ההולכת ומתחדדת בהדרגה לעבר קצהו של הזנב החוטי. הראש חד, הלסת התחתונה ארוכה מהעליונה ולשתיהן שיניים חדות. סנפיר־הגב מתחיל בקו הגבול של הראש ונמשך עד קצה הזנב. סנפיר־השת מנוון, בנוי מקוצים נפרדים. אורך הדג עד 1.5 מ', גובהו עד 8 ס"מ. גופו כסוף, שוליו של סנפיר־הגב שחורים. מופיע במפרץ אילת ולאורך חוף היס־התיכון של ישראל, בעומק 30–80 מ'. טורף, הניזון מבעלי־חיים שונים.

Gerris ventralis

רץ־מים זריז

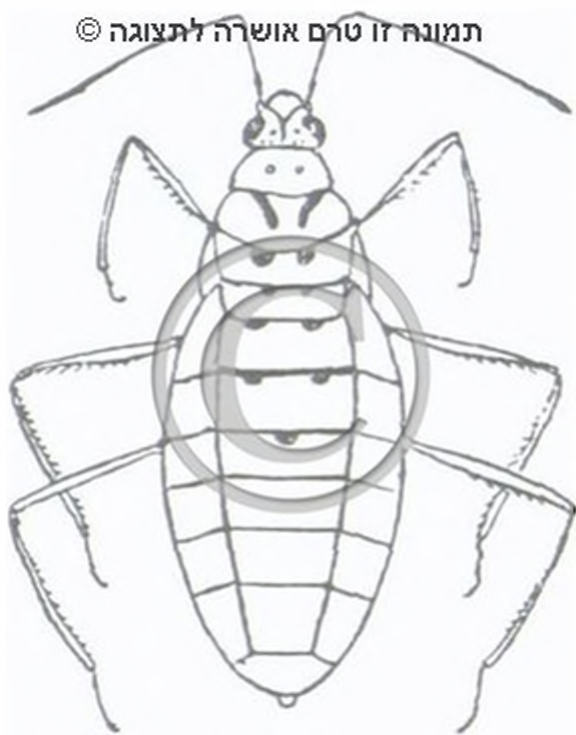
פשפש ממשפחת רצי־המים – Gerridae. תפוצתו באירופה ובאסיה. גופו מקלוני ומשוטח, ראשו קצר ובקצהו חדק בעל 4 פרקים. העיניים עגולות ובולטות, וביניהן מצח צר דמוי חרטום קצר. גבית החזה חלקה ולכל אורכה קרין־אורך. הכנפיים מגיעות עד לקצה הבטן. הגפיים הקדמיות קצרות בהרבה מהאחוריות. תחתית הבטן מכוסה במעטה זיפני דק. אורך הפשפש עד 20 מ"מ. צדו העליון חום־שחום, בטנו בהירה ובצדי הגוף פס לבן. נפוץ מאוד בגליל ובעמק החולה. רץ על־פני המים וטורף פרוקי־רגליים קטנים. בשפלת החוף מופיע קרובו רץ־מים מכסיף – G. kirichnikovi.

Velia affinis

רץ־נחלים מנקד

פשפש ממשפחת רצי־הנחלים – Veliidae. תפוצתו במרכז אסיה, בדרום רוסיה ובמזרח התיכון. רוחב הראש כאורכו. לחדק שלושה פרקים, למחושים – ארבעה, ולפיסות הרגליים שלושה פרקים. לוחית החזה בנויה כתריס משולש שחוד באחוריו והוא בולט ככתפיים מעל בסיס הכנפיים. שולי הבטן חדים. אורך הפשפש עד 12 מ"מ. גבו חום, ארבע נקודות לבנות מופיעות בקרבת החזה ושתי נקודות נוספות על הכנפיים. לאורך שולי הבטן ניקוד שחום. החזה בהיר, הבטן חומה. מופיע במקווי־מים מתוקים באזורי ההרים,

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

מירושלים צפונה. מין זעיר המופיע בסביבה זו הוא רץ-נחלים ננסי – *Microvelia gracilima*.

רץ-נחלים שקוף *Mesovelia vittigera*

פשפש ממשפחת הרצניים – *Mesovelidae*. תפוצתו באירופה ובמזרח התיכון. ראשו רחב, המרחק בין העיניים גדול מקוטר העין. המצח בולט לפני העיניים וגם הוא רחב. רוחב פרק החזה הראשון עולה על אורכו, וצמודה אליו לוחית קצרה של פרק החזה השלישי. לרגליים זיפים, בקצה פיסות הרגל ציפורניים. כנפיים קבועות בגופם של חלק מן הפרטים; רוב שטחן שקוף. אורך הפשפש עד 5 מ"מ. צבעו חום, תחתיתו חומה בהירה, השפה החיצונית של הכנפיים חומה, קווים בהירים על החזה. מופיע לאורך גדותיהם של מקווי-מים בעמק החולה ובשפלת החוף.

Clathrina coriacea

רשתון לבן

ספוג ממשפחת הרשתוניים – *Clathrinidae*, במחלקת הספוגים הגירניים – *Calcarea*. תפוצתו באוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. המושבה ערוכה כגוש צינוריות, שקוטרן מילימטר אחד והן יוצרות סבך כדורי, משוטח במקום חיבורו למצע ובנוי נקבים-נקבים. גודל הספוג עד 10 ס"מ, צבעו לבן. שכיח מאוד במים הרדודים של חוף היס-התיכון, בסדקים ובחורים שבאבנים ובסלעים ולרוב גם בגושי אצות, באזורים שבהם זרימת המים ערה. כאן מופיע גם רשתון אדום – *C. rubra* ומצוי גם רשתון צהוב – *C. clathrus*.

Trisopterus minutus

שבוט גוצי

דג ממשפחת השיבוטיים – *Gadidae*. תפוצתו באוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. גופו משוך ומעוגל ולו 3 סנפירי-גב, שהאמצעי שבהם גדול מן האחרים, ושני סנפירי-שת, ובהם הראשון כפול מן השני. בסנטר בין קטנה. קוטר העין גדול מאורך החרטום שלפניה. אורך הדג עד 25 ס"מ. גבו חום-שחום, צדיו חומים-בהירים. מופיע בשכיחות נמוכה לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, במים העמוקים.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

שְׂבִיטִית מְצֵרִית *Gomophia egyptiaca*

כוכב־ים ממשפחת השְׂבִיטִיִּים – Ophidiasteridae. תפוצתו בים־סוף. הגוף מכוסה בקוצים חדים ומעובי־בסיס, ללא מפרקים במקומות מאחזם. הוא בעל 5–6 זרועות; באזור החיבור שבין כל שתי זרועות 4 לוחיות־שלד. קוטר הכוכב, על זרועותיו, עד 20 ס"מ. צבעו אדום, מנומר בכתמים לבנים. הקוצים לבנים. מופיע לאורך חוף אילת, מתחת לאבנים ולא־למוגים. פעיל בשעות הלילה. ניזון מבעלי־חיים ישיבים, שאותם הוא מגרד מעל פני הסלעים.

שְׂבִיטִית עִינוֹנִית *Fromia ghardaqana*

כוכב־ים בעל 5 זרועות, שבסיסן רחב והן הולכות וצרות לעבר קצותיהן. תחתית הזרועות משוטחת. קוטר הכוכב עד 9 ס"מ. צבעו אדום־ארגמני, 5–6 כתמים כחולים סדורים במעגל על הצד העליון של מרכז הגוף, שורות של כתמים כחולים קטנים ערוכות לאורך שולי הזרועות, וכתמים עגולים, גדולים יותר, מופיעים על שטחן העליון. הכוכב שכיח מאוד לאורך חוף אילת, מתחת לאבנים ולא־למוגים. פעיל מאוד בשעות הדמדומים. תמונה עמ' 30

שְׂבִיטִית קֶטְנָה *Linckia multifora*

כוכב־ים שתפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים־סוף. זרועותיו עגולות, עוביין כמעט אחיד מבסיס עד קצה. מספרן, על־פי רוב, 5–7, ואורכן אינו אחיד. העור המכסה את הזרועות ואת מרכז הגוף גרגירי, ועל פניו שורות־שורות של שקעים קטנים. קוטר הכוכב, על זרועותיו, 4–5 ס"מ. צבעו אפור־חום, לרוב בתוספת כתמים. שכיח מאוד לאורך חוף אילת, מתחת לאבנים. מתרבה על־פי רוב בדרך של אוטוטומיה – זרועותיו מתנתקות מגופו, וכל זרוע מצמיחה זרועות חדשות והופכת לפרט חדש. פעיל בשעות הלילה. תמונה עמ' 30

שְׂדֵרְנִית מְצוּיָה *Spondylus gaederopus*

צדפה ממשפחת השְׂדֵרְנִיתִיִּים – Spondylidae. תפוצתה באוקיאנוס האטלנטי ובים־התיכון. הקשוות מעובות ועל פניהן שורות של גבשושיות גדולות וקטנות וקוצים ביניהן. הקודקוד קבוע במרכז שולי הקשוות ובצדו "אוזניות" ברורות. הקשווה הימנית קמורה, מחוברת למצע. הקשווה השמאלית, הסוגרת, שטוחה. אורך הצדפה עד 70 מ"מ. צבעה אדום עד ורוד. שכיחה מאוד לאורך חוף הים־התיכון של ישראל, מחוברת לסלעים ולאבנים במים הרדודים.

שׁוֹנִיתִית מִירִי *Neopomacentrus miryae*

דג ממשפחת השׁוֹנִיתִיִּים – Pomacentridae. תפוצתו ייחודית לים־סוף. גופו מוארך, מוגבה במקצת במרכזו. בסנפירים הלא־זוגיים קרניים אחדות, חוטיות ומוארכות. על־פני הגוף קשקשים גדולים. סנפיר־הזנב ממוזלג. קוטר העין עולה על אורך החרטום שלפני העיניים.

אורך הדג עד 10 ס"מ, צבעו זיתי בהיר, על השפה העליונה של בסיס סנפיר־הזנב כתם לבן; סנפיר־הזנב עצמו צהבהב. הדג שכיח מאוד לאורך חוף אילת, בלהקות החיות סמוך לשוניות מבודדות, עד לעומק 20 מ'. בשכיחות נמוכה יותר מופיע עמו הדג **שוניתית צהובה** – N. xanthurus.

Pomacentrus trichourus

שוניתן בהיר־זנב

דג ממשפחת השוניתיים. תפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי ובים־סוף. גופו קצר וגבוה, מכוסה בקשקשים גדולים, מסרקיים. קוטר העין כפול מאורך הלסת שלפניה. העצמות שסביב העין משוננות, נטולות קשקשים. שולי הלוחית של קדם מכסה הזימים – משוננים. סנפיר־הזנב ממוזלג במקצת. אורך הדג עד 11 ס"מ. צבעו חום כהה, מרכזי הקשקשים בהירים יותר. בסיס סנפיר־הזנב, במקום המפגש שלו עם הסנפיר, כהה מן הסנפיר או בעל כתם שחור. על מכסה הזימים כתם שחור קטן. בסיס סנפיר־החזה שחור. סנפיר־הזנב לבן. על קדמת הראש של הצעירים משטח כחול. הדג מופיע בשוניות אילת, לעתים בלהקות.

Pomacentrus sulfureus

שוניתן גפר

דג שתפוצתו כשל קודמו וגם מבנה גופו דומה לשלו. אורכו עד 10 ס"מ. צבעו צהוב, כתם שחור בולט בבסיס סנפיר־החזה. לצעירים כתם שחור בחלק האחורי, הרך, של סנפיר־הגב. הדג שכיח בקדם־שונית של אילת, לרוב ביחידות. בעת הרבייה מתקבצים הזכרים למושבות דגירה בנות 3–4 פרטים, המגינים על משטח סלע שהנקבות מטילות עליו את ביציהן. ניזון מפלנקטון ומאצות.

Pomacentrus albicaudatus

שוניתן לבן־זנב

דג שתפוצתו בים־סוף. אורכו עד 7 ס"מ, גופו חום עד שחום, תחתית הראש והחזה חומה

בהירה, מרכזי הקשקשים שבצדי הגוף צהבהבים. הגחון בהיר-כתום, על קשקשי הראש מספר נקודות כחלחלות. כתם שחור על מכסה הזימים ועל השפה העליונה של בסיס סנפיר-הזנב. סנפיר-הזנב לבן-בוהק. הדג שכיח לאורך חוף אילת, בשוניות ולאורך סלעי-החוף.

Pomacentrus trilineatus

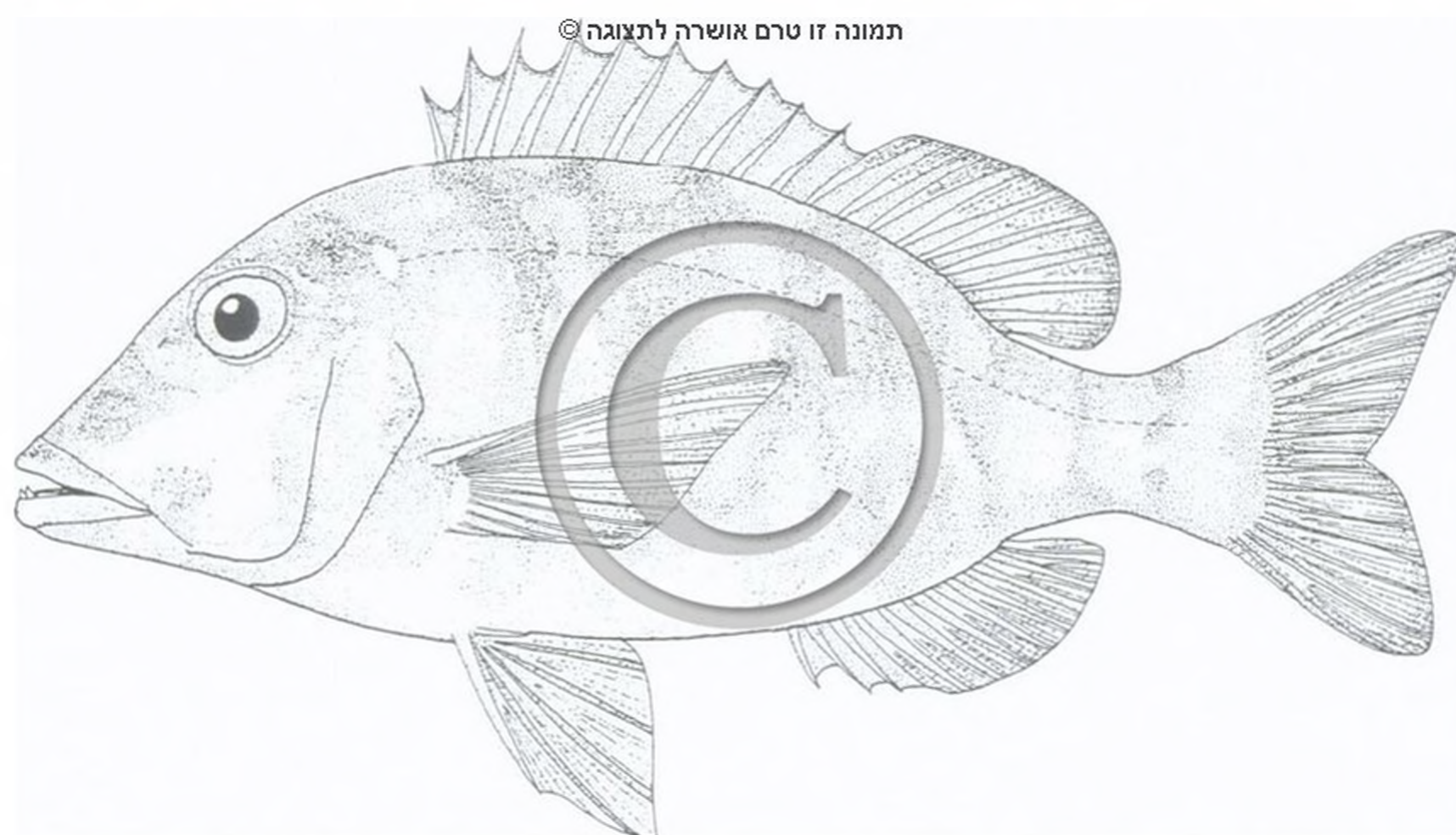
שוניתן עינוני

דג שתפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי ובים-סוף. אורכו עד 11 ס"מ. צבעו חום-צהבהב, צהוב בבסיסם של סנפיר-הזנב ושל סנפירי-החזה. הקשקשים שבצדי הגוף זרועים נקודות כחולות. על השפה העליונה של בסיס סנפיר-הזנב כתם שחום ששוליו כחלחלים. מעל החרטום ולאורך הקו העליון של הראש 2-3 קווים אלכסוניים כחולים, הבולטים על גופם של הצעירים. אלה האחרונים צהובים, מעוטרים בקווים כחולים מבריקים ובניקוד כחול, ולהם כתם שחום-כחול על מרכז סנפיר-הגב. הדג שכיח מאוד בשוניות אילת; הצעירים שוכנים במים הרדודים. דומה לו ומזדמן אף הוא בסביבה זו **שוניתן שחום** – *P. aquilus*. תמונה עמ' 142

Lethrinus harak

שורי הפתם

דג ממשפחת השוריים – *Lethrinidae*. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים-סוף. גופו משוך, מעל קו הצד שש שורות קשקשים, הפה מסתיים מתחת לנחיר הקדמי, השפתיים עבות.

הצד הפנימי של בסיס סנפירי-החזה מכוסה בקשקשים קטנים. אורך הדג עד 60 ס"מ. גבו זיתי, צדי הגוף והגחון לבנבנים-כסופים, יש שצדי הגב כהים יותר. מתחת לקו הצד כתם עגלגל גדול, שצבעו שחום ומסגרתו כתומה. שולי הסנפירים ורדרדים והסנפירים, לעתים, צהובים. הדג מופיע מחוץ לשוניות אילת, לרוב מעל הקרקעית. ניזון מחסרי-חוליות שונים.

Lethrinus mahsenoides

שורי זוטֶר

דג שתפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים-סוף. גופו פחוס, גבוה במרכזו. הראש מחודד, פתח-הפה מסתיים מתחת לנחיריים האחוריים. על החלק האחורי של הלסתות שיניים טוחנות חזקות. בקדמת הלסת התחתונה מספר שיניים חדות וגדולות. קדמת הראש וקדם מכסה הזימים נטולי

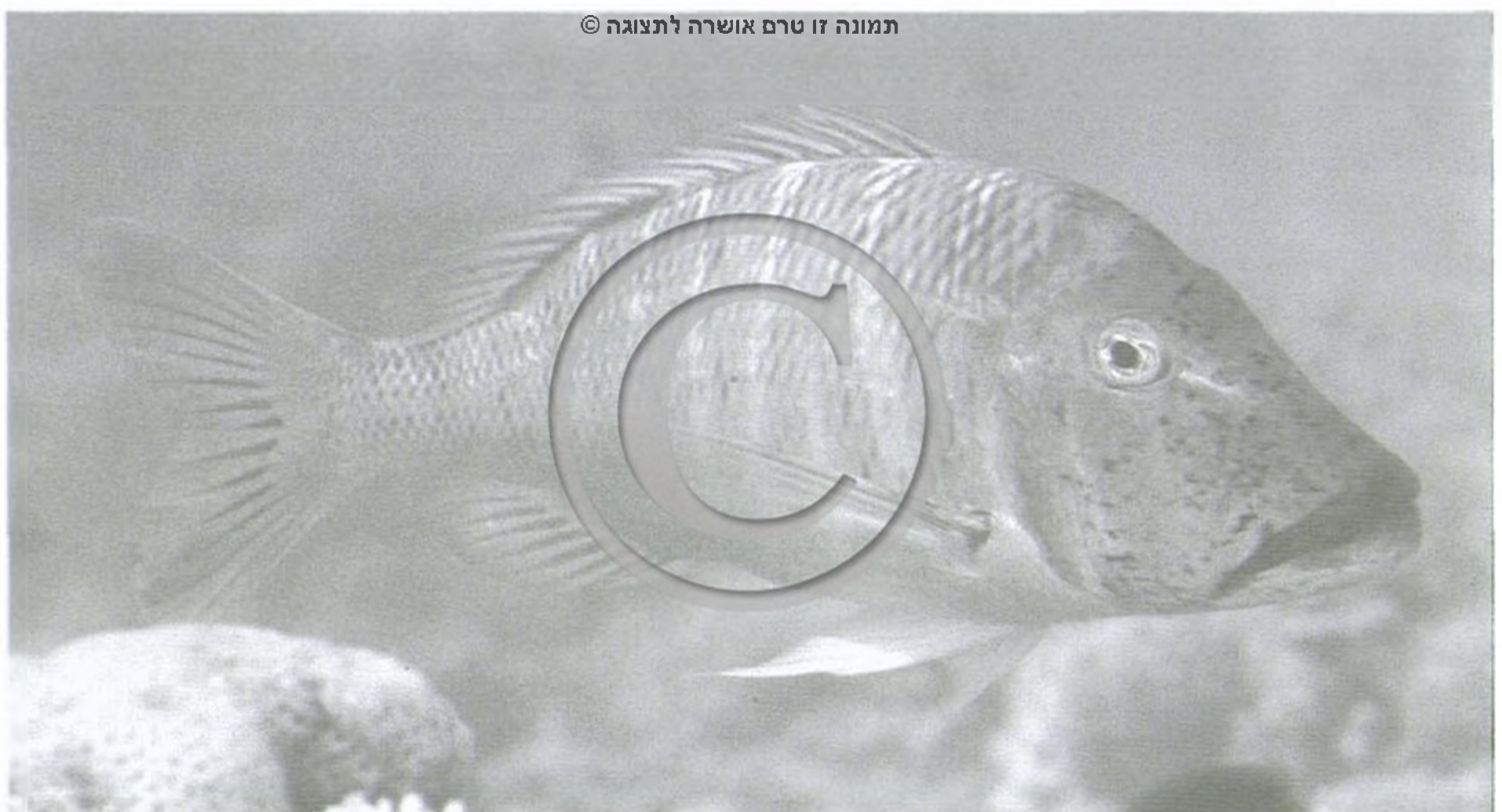

קשקשים. סנפיר־הגב רצוף. סנפיר־הזנב ממוזלג. אורך הדג עד 30 ס"מ. ראשו חום־צהבהב, גופו ירקרק חיוור ועל פניו לפעמים סימון של חישוקים כהים. שולי הקשקשים כהים. קרומי הסנפירים אדומים. הדג מופיע בלהקות קטנות לאורך שוניות אילת. ניזון מבעלי־חיים שונים.

Lethrinus nebulosus

שורי ערפלי

דג שתפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס־סוף. ראשו מחודד, פיו מסתיים מתחת לנחיר הקדמי. מעל קו הצד שש שורות קשקשים. בצדי הלסתות שיניים טוחנות קטנות ובקדמת הלסתות שיניים קטנות, חדות. אורך הדג עד 80 ס"מ. צבעו ירקרק־זיתי עד צהבהב. במרכזו של כל קשקש כתם כחול בוהק. קווים כחולים ערוכים כקרניים סביב העיניים, ועל הראש משטח כחול. הדג שכיח לאורך הקדם־שונית של חוף אילת, מופיע לרוב בשעות אחר־הצהריים.

Lethrinella variegata

שורית מגונת

דג שתפוצתו במערב האוקיאנוס השקט, באוקיאנוס ההודי וביס־סוף. הגוף משוך, הראש קצר משל קודמו, הלסתות מסתיימות מתחת לנחיר האחורי. אורך הדג עד 20 ס"מ. גופו חום־צהבהב, מעוטר בפס כהה מתחת לעיניים. פס כהה נמשך גם מהעין אל זווית הפה. כתמים קטנים פזורים על הגב ועל סנפיר־הזנב. זהו הקטן בבני סוגו, המופיעים בסביבת אילת.

Actinia equina

שושנה אדמה

שושנת־ים ממשפחת השושניים – Actiniidae. תפוצתה באוקיאנוס האטלנטי וביס־התיכון. גופה מגושם וחלק. הזרועות שסביב הפה סדורות בשש שורות. גודלה עד 70 מ"מ. צבעה אדום, לאורך השוליים פטמות סגולות. שכיחה לאורך חוף היס־התיכון של ישראל, על סלעים במים הרדודים. לא אחת, במקומות מוצלים, היא נשארת מחוץ למים. בתגובה לגירוי היא מתכווצת בחוזקה ומכנסת את זרועותיה. טורפת, הניזונה מבעלי־חיים קטנים שהיא לוכדת־מדביקה על זרועותיה. בין הסלעים לאורך החוף מזדמנת שושנה רב־גונית – *A. zonata*. תמונה עמ' 23

שושנון אילתי

Amphiprion bicinctus

דג ממשפחת השוניתיים – Pomacentridae. תפוצתו ייחודית לים-סוף. גופו גבוה וקצר יחסית, הקשקשים שעל הגוף קטנים. השוליים של קדם מכסה הזימים ושל מכסה הזימים עצמו – משוננים. סנפיר-הזנב שקוע במקצת. אורך הדג עד 14 ס"מ. גופם של הבוגרים חום עד שחום ושל הצעירים חום-צהוב. לרוחב הראש ובמרכז הגוף חישוק סגול מבהיק. סנפיר-הגב צהוב ועליו כתם חום, הנעלם עם ההתבגרות. הדג חי חיי שיתוף עם שושנות-ים גדולות, בשוניות אילת. לרוב מאוכלסת שושנה אחת בזוג בוגרים, ולעתים נוסף אליהם צעיר אחד. הזוגות קבועים, ובהם נקבה גדולה וזכר קטן ממנה. הצעירים חיים בלהקות גדולות יותר. הדג הוא טורף, הניזון מבעלי-חיים המזדמנים בקרבת הפונדקאי. הנקבה מטילה את ביציה על הדופן הסלעית שבצדי גוף השושנה.

תמונה עמ' 142

שושנתן ארץ-זרועות *Radianthus ritteri*

שושנת-ים ממשפחת השושנתניים – Stoichactinidae. תפוצתה באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים-סוף. גופה גלילי וחלק, הזרועות סדורות במספר דורים על-פני כל המשטח העליון, סביב הפה. סוליית החיבור למצע רחבה ודקה. קוטר הגוף בעת פרישה מרבית עד 50 ס"מ, גובהו עד 60 ס"מ, אורך הזרועות עד 30 ס"מ. הגוף אדום-ארגמני, צבע הזרועות אדום עד אדום-חום. השושנה שכיחה בתוך כוכים בשוניות אילת, סולייתה צמודה לשקע וזרועותיה פרושות החוצה. בתגובה לגירוי היא מתכווצת בחוזקה ונעלמת בתוך הכוך. דגי השושנון חיים בשיתוף עם המין הזה.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Stoichactis tapetum

שושנתן מרבדי

שושנת-ים שתפוצתה ייחודית לים-סוף. דמוית מרבד עגול. גופה, המשתרע בין הסוליה הרחבה לבין משטח-הפה הנרחב, קצרצר. על משטח זה מספר רב של זרועות-פטריות קצרצרות ולא-מסועפות. המרבד כולו שטוח ולרוב מצויים עליו קפלים הערוכים לעבר הפה. קוטר השושנה עד 50 ס"מ. צבעה אפור או חום-אפור, בתוספת נקודות אדמדמות. שכיחה בסביבות אילת, בין סדקי אלמוגים או מעל למשטחים חוליים, וגופה חפור בקרקעית. ניזונה מיצורים זעירים הנדבקים לגופה. בשיתוף עמה חיים על-פי רוב דגים צעירים בני הסוגים שושנון ואלמוגית.

תמונה עמ' 23

Radianthus koseirensis

שושנתן מתחפר

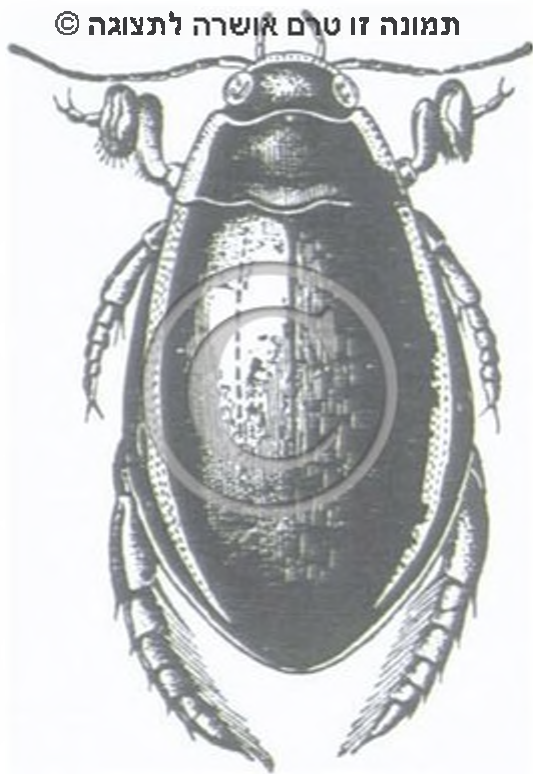
שושנת-ים שתפוצתה באוקיאנוס ההודי ובים-סוף. גופה רחב, נמוך למדי. משטח-הפה חלק, הזרועות סדורות בצפיפות לאורך שוליו החיצוניים והן מפוזרות גם במרכז ובקרבת פתח-הפה. בסיס הזרועות מעובה, והן הולכות ומתחדדות לעבר הקצה. קוטר הגוף עד 15 ס"מ, הקוטר סביב הפה – עד 20 ס"מ. השטח העליון של השושנה אדמדם-חום, הזרועות ורדרדות ועל פניהן טבעות לבנות. הקצוות סגולים. שכיחה מאוד לאורך חוף אילת, במים הרדודים, חפורה בקרקעית רכה וזרועותיה לבדן פרושות מעל הקרקעית. בתגובה לגירוי היא מתכווצת

לתוך החול וגוררת אחריה גרגירי חול ושברים שונים, המעלימים אותה לחלוטין. בין זרועותיה חיים צעירי הדג שושנון.

תמונה עמ' 23

שחין שפתיני *Cybister lateromarginalis*

חיפושית־מים ממשפחת השחייניתיים – Dytiscidae. תפוצתה באירופה, בקדמת אסיה ובמזרח היס־התיכון. גופה חלק, דמוי סירה, גבה תפוח ואחוריה מחודדים. ראשה קצר ומורחב, העיניים עגולות וקטנות. הרגליים משוטחות ועל שוליהן זיפים צפופים. בקצה כל פיסת רגל ציפורן אחת. הדרבנות שבשוקיים האחוריות משוטחים ובולטים. אורך השוק עצמה זהה לרוחבה. ברגליהם הקדמיות של הזכרים התרחבות בולטת – כפתור הצמדה לאחיזת הנקבה בעת ההזדווגות. אורך החיפושית עד 35 מ"מ. צבעה שחום־זיתי, השוליים והגחון צהבהבים. מופיעה בישראל בחולה, בכינרת ובמקווי־מים אחרים לאורך שפלת החוף. טורפת הזחל מוארך, רגליו שעירות, קדמת ראשו מורחבת ובה מחושים בעלי פרקי ביניים קצרים. אורך בחיני השפה התחתונה כאורך המחושים. הלסתות בנויות כאנקולים.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

שחמי חלק *Plesiops caeruleolineatus*

דג ממשפחת השחמיים – Plesiopidae. תפוצתו ייחודית ליס־סוף. גופו קטן, ראשו מעוגל, סנפיר־הגב ארוך ומפוצל בקדמתו, לאורך הקוצים. סנפיר־החזה ארוכים, מגיעים עד תחילת סנפיר־השת. הגוף מכוסה קשקשים גדולים. קו הצד מפוצל לשניים: חלקו העליון נמשך מהראש עד לחלק הרך של סנפיר־הגב, וחלקו התחתון – לאורך מרכז הגב עד בסיס סנפיר־הזנב. סנפיר־הזנב מעוגל. אורך הדג עד 10 ס"מ. צבעו שחום כהה, על ראש הצעירים קווים סגולים. מופיע לאורך שוניות אילת, חבוי בין האלמוגים. פעיל בשעות הלילה. ניזון מחסרי־חוליות שונים.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

שחמי נקד *Plesiops nigricans*

דג שתפוצתו ייחודית ליס־סוף. קדמת סנפיר־הגב שלו מחולקת ל־10–11 קרניים נפרדות, חלקו האחורי של סנפיר זה – מחודד. סנפיר־הזנב קצר, מעוגל. על בסיס סנפיר־השת קשקשים בולטים. אורך הדג עד 14 ס"מ. גופו שחום כהה, על ראשו ועל זנבו ניקוד לבן־סגול, על קשקשי הגוף ועל הסנפירים פסים קצרים, סגולים. שכיח במים הרדודים של חוף אילת, בתוך סדקים וכוכים שבאלמוגים. יוצא ממחבואו רק בשעות הלילה.

שחראש מחרץ *Centriscus scutatus*

דג ממשפחת השחראשיים – Centriscidae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס־סוף.

גופו פחוס מאוד, חד-שוליים, מכוסה לוחיות גרמיות כעין שריון. ראשו צינורי. גבו ישר, ללא סנפיר, ובקצהו האחורי קוץ חסר מפרק. על הקודקוד חריץ-אורך הנמשך עד לעיניים. סנפיר-הזנב וסנפיר-השת קבועים בתחתית הגוף. אורך הדג עד 15 ס"מ. צבעו לבנבן-כסוף, על גבו פס שחום. מופיע לאורך חוף אילת, לרוב בלהקות קטנות השוחות בינות לעשביים. בעת השחייה ראשו מוטה כלפי מטה. ניזון מבעלי-חיים קטנים.

שחראש נקד

Aeoliscus punctatus

דג קרוב למין הקודם. תפוצתו נרחבת בימים החמים. גופו דמוי להב, חרטומו המשוך מתעקל במקצת כלפי מעלה. הקוץ שבקצה האחורי של הגוף (שרידו של סנפיר-הגב) קבוע על מפרק ומסוגל לנוע. אורך הדג עד 20 ס"מ. הצעירים חומים, הבוגרים חומים בהירים עד ירקרקים וגחונם כסוף. בצדי הגוף מספר רב של נקודות כהות. הדג מופיע בלהקות לאורך חוף אילת, בין קוציהם של קיפודיים או בין עשביים.

תמונה עמ' 133

שחרי חלק

Melanopsis praemorsa

חילזון-מים ממשפחת השחיריים – Melanidae. תפוצתו בצפון-אפריקה, באירופה ובקדמת אסיה. הקונכייה מגדלית וחלקה, כל פיתוליה ערוכים זה לצד זה ונראים לעין. פתח הקונכייה עגלגל. אורכה עד 20 מ"מ, היא שחומה עד שחורה, לעתים מעוטרת בפסים. החילזון שכיח במים מתוקים – בבקעת הירדן ובאגמים, לרוב לאורך שפת המים, על אבנים או על צמחים. ניזון מרקבובית. תטולותיו בנויות ככריות דמויות מקפא, ובתוכן ביצים קטנות. באותם אזורים מופיע גם שחרי מצולע – M. costata.

שחרי שונה-קוצים

Echinotrix calamaris

קיפודיים ממשפחת הנזיריתיים – Diadematidae. תפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים-סוף. גופו כדורי וגדול ולו שני סוגי קוצים: קוצים מעובים, ארוכים ומעוגלי-קצוות, המסודרים בשורות רחבות, וביניהם קוצים דקים וקצרים, כעין סיכות. קוטר הגוף עד 12 ס"מ. צבע הבוגרים שחום-שחור, הצעירים אדומים-ארגמניים ולאורך קוציהם טבעות לבנות. חלק המעי האחורי, המתבלט בדרך כלל בצד העליון של הגוף, בנוי כשלפוחית המנוקדת בלבן ובשחור. הקיפוד שכיח לאורך חוף אילת, מקו המים עד לעומק 10 מ', לרוב על לוחות אלמוגים. במבט ראשון הוא דומה לקיפוד-הים נזרית, אלא שקוציו קצרים בהרבה וגופו גדול יותר. ניזון מאצות קטנות, וכפי הנראה מסוגל גם לטרוף רקמת אלמוגים.

תמונה עמ' 31

שטית ארכת-גביע

Acropora humilis

אלמוג-אבן ממשפחת השיטיים – Acroporidae. תפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים-סוף. המושבה שיחנית והענפים ארוכים, לרוב מורחקים זה מזה כשהם גדלים ומתפשטים למעלה והצדה. בקצה כל ענף או ענף משני קבוע פוליפ גדול מהאחרים. הגביעים השלדיים מגובבים לאורך הענפים וביניהם דפנות דקות. אורך רוב הגביעים 4–6 מ"מ. גובה המושבה עד 70 ס"מ. צבע האלמוג חום-ירקרק, הפוליפים בהירים יותר. שכיח בשוניות אילת.

Acropora scandens

שטית מתפרשת

אלמוג שתפוצתו כשל קודמו. המושבות צומחות בדרך כמעט אופקית עד כדי אופקית ממש, כצמרותיה של שיטת הסוכך, והן מתפרשות על-פי רוב האחת מעל רעותה. מהענפים האופקיים הצפופים גדלים כלפי מעלה ענפים קצרים, משניים, וכל אלה יוצרים בצוותא מארג צפוף ודוקרני. גודל מושבה בודדת עד 2 מ' ואף למעלה מזה. על מדרונות השוניות יוצרות המושבות "גגות" דמויי פגודות סיניות, בצבע חום-אפור-ירקרק. רק החלקים הלא-מוצלים של המושבה חיים. האלמוג שכיח לאורך שוניות אילת.

Acropora variabilis

שטית שונת-גביעים

אלמוג שתפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי וביס-סוף. המושבה חזקה, בנויה על-פי רוב כחצי-כדור ובסיסה הרחב מחובר לסלע. הענפים צפופים וקצרים, רובם מסתעפים לענפים משניים קצרים. בקצה כל ענף פוליפ גדול. יתר הפוליפים צומחים כלפי מעלה והם כמו מגובבים זה מעל זה. גובה המושבה עד 60 ס"מ, קוטרה עד מטר אחד. צבעה חום בהיר עד ירקרק, פתחי הפוליפים לבנים זוהרים. האלמוג שכיח בשוניות אילת; מושבותיו הקטנות מצויות בקרבת החוף, והגדולות – במים עמוקים יותר. נפרש בשעות הלילה. ניזון מפלנקטון.

Pocillopora danae

שיחית צפופה

אלמוג-אבן ממשפחת השיחניים – Pocilloporidae. תפוצתו באוקיאנוס ההודי וביס-סוף. המושבה שיחנית, ענפיה קצרים וצפופים, רובם תפוחים יותר בקצותיהם מאשר בבסיסם; מכיוון שדפנותיהם מצמיחות גידולים קצרים הפונים לכיוונים שונים, המעברים בין הענפים כמעט סתומים. קצות הענפים אי-רגולריים – מעוגלים או פחוסים. הפוליפים זעירים וצפופים מאוד. קוטר המושבה עד 40 ס"מ, גובהה המרבי 25 ס"מ. צבע הרקמה החיה ורוד, אדום או חום, הפוליפים לבנבנים. האלמוג שכיח מאוד לאורך חוף אילת, מהמים הרדודים.

Stylophora pistillata

שיחן שכיח

אלמוג-אבן ממשפחת השיחניים. תפוצתו באוקיאנוס ההודי וביס-סוף. המושבות דמויות שיח. ענפיהן צפופים, דמויי אצבע, וקצותיהם מתפצלים על-פי רוב לשניים, שלושה או ארבעה ענפים משניים קצרים. פני הענפים, וכמותם בסיס המושבה, מכוסים בצפיפות בפוליפים זעירים. גביעי הפוליפים צפופים וביניהם בליטות זעירות, דוקרניות. גודל המושבה עד 40 ס"מ, קוטר הפוליפ 0.6 מ"מ. צבע המושבות ורוד, לבנבן, צהבהב וחום. ככל שהמושבה מוצלת יותר כן עזים צבעיה, בשל ריכוז גדול של חומר-צבע באצות השיתופיות החיות עם האלמוג. האלמוג שכיח לאורך חוף אילת, מהמים הרדודים עד לעומק כ-60 מ'. מתרבה בחודשי הקיץ בדרך של שחרור פגיות (פלנולות) למים.

שיט כחל

Callinectes sapidus

סרטן ממשפחת השייטיים – Portunidae, בבת-סדרת קצרי-הבטן בסדרת מעשירי-הרגליים. תפוצתו באוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. רוחב הראשחזה עולה על אורכו, בשפתו הקדמית שתי שיניים. בזוג הקדמי של רגלי-החזה צבתות ארוכות ומשוננות, הזוג האחורי משוטח כמשוט. לכל הגפיים פרקים שטוחים. קדמת הראשחזה מעוגלת ולאורך שוליו הקדמיים-צדדיים שיניים חדות, שהאחרונה שבהן דמוית קוץ גדול וחזק. אורך הסרטן עד 9 ס"מ, רוחב הראשחזה עד 20 ס"מ, צבעו חום משויש, הצבתות והרגליים כחולות. הסרטן שכיח בשפכי נחלים לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, מחופר בתוך החול. טורף. תמונה עמ' 30

שיט נודד

Portunus pelagicus

סרטן קרוב למין הקודם. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי ומשם, דרך תעלת-סואץ, הגיע ליס-התיכון. בשפתו הקדמית של הראשחזה 4 שיניים קהות, ובכל צד 8–9 שיניים, האחורית שבהן דמוית קוץ חזק וישר. על פרקי הצבתות קוצים חזקים. אורך הסרטן עד 7 ס"מ. צבעו חום-ירקרק, מעוטר בכתמים לבנים הנתונים במסגרת כהה. הצבת כחולה וכמוה גם הזוג השני, הזוג השלישי והזוג הרביעי של רגלי-החזה. הסרטן שכיח לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, בעומק 20–40 מ'. מהווה, לא אחת, חלק נכבד בשלל הדיג. בסביבה זו מופיע גם שיט עינוני – P. hastatus. תמונה עמ' 30

שיטית נודדת

Charybdis longicollis

סרטן שתפוצתו במערב האוקיאנוס ההודי ובים-סוף, משם חדר ליס-התיכון. שפתו הקדמית של הראשחזה חלקה, העיניים ישובות עמוק בתוך מסגרתן, בכל אחד מצדי הראשחזה קוץ קטן וחד לפנים, ואחריו שלושה-ארבעה קוצים מעוגלים. פני הראשחזה צמריים. הצבתות דקות. על פרקיהן הסופיים של רגלי-הצבת שורות של גבשושיות, פרקיהן הבסיסיים מורחבים ובהם מספר קוצים חדים. אורך הסרטן עד 30 מ"מ, צבעו חום עד חום בהיר. שכיח לאורך חוף היס-התיכון של ישראל ומצוי גם באילת, עד לעומק 80 מ'. חי חפור בחול, לפעמים בצפיפות רבה. יחד עמו מופיע סרטן נוסף, שיטית הלר – C. hellerii. תמונה עמ' 30

Xaiva biguttata

שיטית רב-גונית

סרטן שתפוצתו בים-התיכון. השפה הקדמית של הראשחזה גלית, בין העיניים אונה בולטת. שולי הראשחזה מתכנסים בשיפוע אחורנית, ומקום חיבורם עם הבטן צר מאוד. הצבתות קצרות. לזוג האחרון של רגלי-החזה פרקים משוטחים. אורך הסרטן עד 18 מ"מ. צבעו חום וחום-אדמדם, על הראשחזה שטחים לבנים והגפיים לבנות. מופיע לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, במים הרדודים, חפור בחול סמוך לתחתית אבנים.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Pachygrapsus transversus

שיטן דו-שן

סרטן ממשפחת השישניים – Grapsidae. תפוצתו בשני צדי האוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. הראשחזה ריבועי, שוליו כמעט ישרים, רוחב שפתו הקדמית כרוחב האחורית.

השטח העליון של הראשחזה שטוח וחלק, בזווית הקדמית-צדדית של שולי הראשחזה 2 שיניים משולשות וחדות. הצבתות קצרות וחזקות. יתר רגלי-החזה משוטחות וציפורניים חזקות בקצותיהן. אורך הסרטן עד 22 מ"מ, צבעו ירוק-חום משויש. מופיע על הסלעים לאורך חוף היס-התיכון, לא אחת בחברת **שישן תלת-שן** – *P. marmoratus*.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

שישן הקוים *Grapsus albolineatus*

סרטן שתפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס-סוף. הרגליים והראשחזה חלקים, אורך הראשחזה כמעט שווה לרוחבו, צדיו תפוחים, על שטחו העליון דגם של קווי-רוחב קצרים, המקוטעים בקדמתו ורצופים בחלקו האחורי. רגלי-החזה שטוחות; פרק הבסיס שלהן רחב ושטוח, על פניו קווי-רוחב רבים ומקום החיבור שלו עם הפרק שאחריו – קוצני. אורך הסרטן עד 70 מ"מ. צבעו ירוק-שחום משויש, לרוחבו דגם של קווים לבנים, קצות הצבתות והרגליים

שחורים. שכיח באזור הכרית של חוף אילת, צמוד לסלעי-החוף. פעיל על-פי רוב בשעות הדמדומים. ניזון מאצות-כיסוי ומבעלי-חיים זעירים. באותה סביבה מופיע **שישן לבן-אצבע** – *G. tenuicrustatus*, הנבדל מהמין שלפנינו בצבע הלבן של קצות הצבתות ובציפורניים על רגלי-החזה.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

שלוחנית צנורית *Haliclona* sp.

ספוג ממשפחת השלוחניתיים – *Haploscleridae*. תפוצתו ביס-סוף. מושבתו יוצרת בסיס מורחב וממנו מתרוממות שלוחות צינוריות בגבהים שונים; יש שאחת השלוחות גדולה במיוחד מהאחרות. דופן השלוחות מעובה, והפתחים שבקצותיהן משמשים ליציאת המים, החודרים אל הגוף דרך דופן הצינור. הגוף רירי למגע. גודל הספוג עד 30 ס"מ, קוטר הצינורות עד 10 ס"מ, צבע הספוג חום בהיר או ורדרד-חום. מופיע לאורך חוף אילת, לרוב בצל מערות שבשונית או במים העמוקים. לאורך חוף היס-התיכון מופיע קרובו **שלוחנית לוענית** – *H. cratera*, השוכן על סלעים במים העמוקים. הסוג היס-סופי **עוגב** נמנה אף הוא על אותה משפחה.

שלף מגון *Epibulus indicator*

דג ממשפחת השפתניים – *Labridae*. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס-סוף. גופו פחוס וגבוה, העין קטנה מאורך הראש שלפניה, אזור הראש שמעל העין שקוע במקצת. הפה אלכסוני, הלסתות נמשכות אחורנית ומגיעות עד לשפת מכסה הזימים. סנפיר-הגב אחיד, הולך ומתרחב לאחור וקוציו רכים. סנפירי-הגחון מגיעים עד סנפיר-השת. הקשקשים המכסים את הגוף גדולים מאוד, ערוכים בשורות

בנות 8–9 קשקשים לרוחב הגוף. צדי הראש נטולי קשקשים. קו הצד כפול, חלקו הקדמי מגיע עד מרכזו של סנפיר-הגב וחלקו האחורי משוך מתחת לזה ומגיע עד בסיסו של סנפיר-הזנב. אורך הדג עד 35 ס"מ. סנפיריהן של הנקבות מעוגלים, צבען צהוב או חום. הזכרים שחומים, כתם כתום גדול על גבם, ראשם אפור-זרוד ופסים שחומים סביב עיניהם. לסנפיריהם הלא-זוגיים שלוחות ארוכות. על גוף הצעירים 3 חישוקים לבנים. הדג מופיע לאורך שוניות אילת, עד לעומק 20 מ'. טורף. מחליף את זוויגו מנקבה לזכר במרוצת חייו.

Asthenosoma varium

שלפוחיתן ארסי

קיפודיים ממשפחת השלפוחיתניים – Echinothuridae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, ובים-סוף. גופו עגול, משוטח במקצת, ולו שני טיפוסים קוצים: על הטיפוס האחד נמנים קוצים דקים בעלי שלפוחית ניכרת לעין לפני הקצה החד, המכסים את רוב הגוף. הקוצים מן הטיפוס האחר מצויים לרוחב שולי הקיפוד, עד תחתיתו; הם מקלונניים ודקים, אורכם עד 3 ס"מ והם מפוזרים בדלילות. בין הקוצים השונים מצוי מספר רב של צבתונים תפוחי-ראש ובהם חומר רעיל. לוחיות השלד של הקיפוד מחוברות זו לזו בצורה רופפת, המקנה לשלד גמישות ומאפשרת את השתטחותו. קוטר הקיפוד עד 15 ס"מ. צבעו אדום-ארגמני, השלפוחיות שעל הקוצים, וכן צבתוני הארס – ורדרדים-לבנים. שכיח לאורך חוף אילת. יוצא לפעילות לקראת חשכה ובמשך הלילה. ניזון מאצות. ארסו מסוכן גם לאדם.

תמונה עמ' 31

Dendropoma petraeum

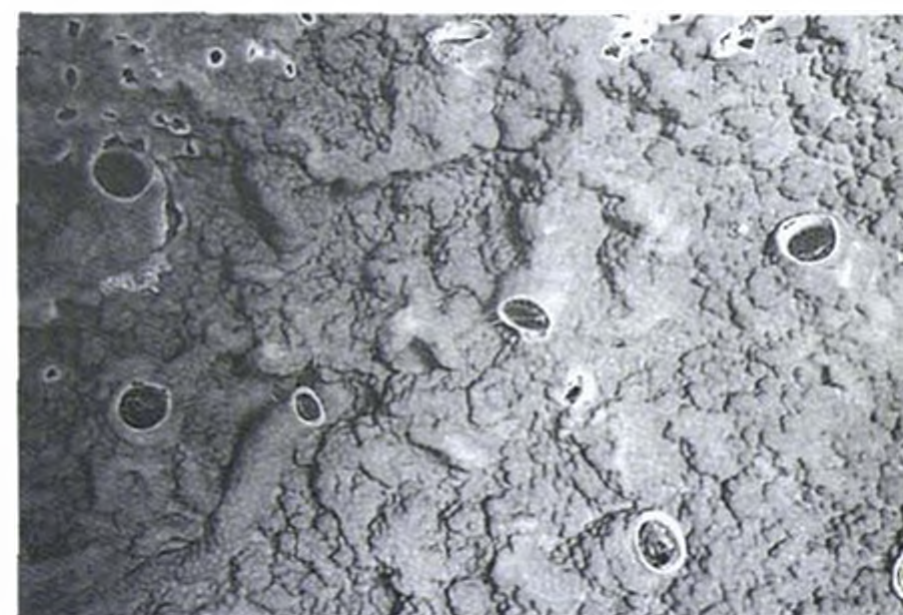
שלשולן בונה

חילזון ממשפחת השלשולניים – Vermetidae, בעל-משפחת המגדלונאים – Cerithiacea. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. הקונכייה צינורית, מפותלת מאוד, דקה בתחילתה ומתרחבת לעבר הקצה. פניה חלקים למדי. קוטרה עד 3 מ"מ, אורכה 10 ס"מ. פניה חומים. החילזון שכיח לאורך חוף הים-התיכון, מחובר לסלעים ולאבנים באזור הכרית. קונכייתו יוצרות גם חגורות רצופות לאורך שפותיהם של לוחות הגידוד, ומופיעות לעתים כגושים חופשיים השוכבים על-פני הקרקעית. כדי ללקט את מזונו פורש החילזון על-פני הסלעים רשתות ציד עשויות ריר, המופרש מבלוטה מיוחדת בגופו. באותה סביבה סלעית מופיע מין מצולע, שלשולן הצלעות – D. anguliferum.

Dendropoma maxima

שלשולן השונית

חילזון שתפוצתו באוקיאנוס ההודי ובים-סוף. קונכייתו הצינורית עבה, תחילתה בפיתולים כקונכייה רגילה ובהמשך היא מתיישרת וגדלה כצינור, העטוף בדרך כלל בשלדיהם של אלמוגי-אבן או של צורבנים. הגוף הרך של החילזון מצוי בקצהו הקדמי של הצינור, על שריד רגלו מכסה קרני הסוגר את פתח הצינור. קוטר הצינור עד 20 מ"מ, שפותיו העגולות דקות וורדרדות. החילזון שכיח מאוד בשוניות אילת. על-פי רוב נעוצים פרטים אחדים בצפיפות.

Dentex gibbosus

שֵׁן הַחוּט

דג ממשפחת הספרוסיים – Sparidae. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. גופו פחוס וחזק, מכוסה בקשקשים קטנים. המצח, בייחוד אצל הפרטים הגדולים, תפוח מעל העין. בקדמת הלסתות ניבים גדולים, יתר השיניים קטנות. סנפיר-הגב ארוך, הקרן השלישית שבקדמתו ארוכה מאוד. סנפיר-הזנב ממוזלג. אורך הדג עד 30 ס"מ. צדי גופו אדמדמים, על גחונו ניקוד לבנבן. מופיע בלהקות לאורך חוף היס-התיכון של ישראל. טורף הניזון מבעלי-חיים שונים.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

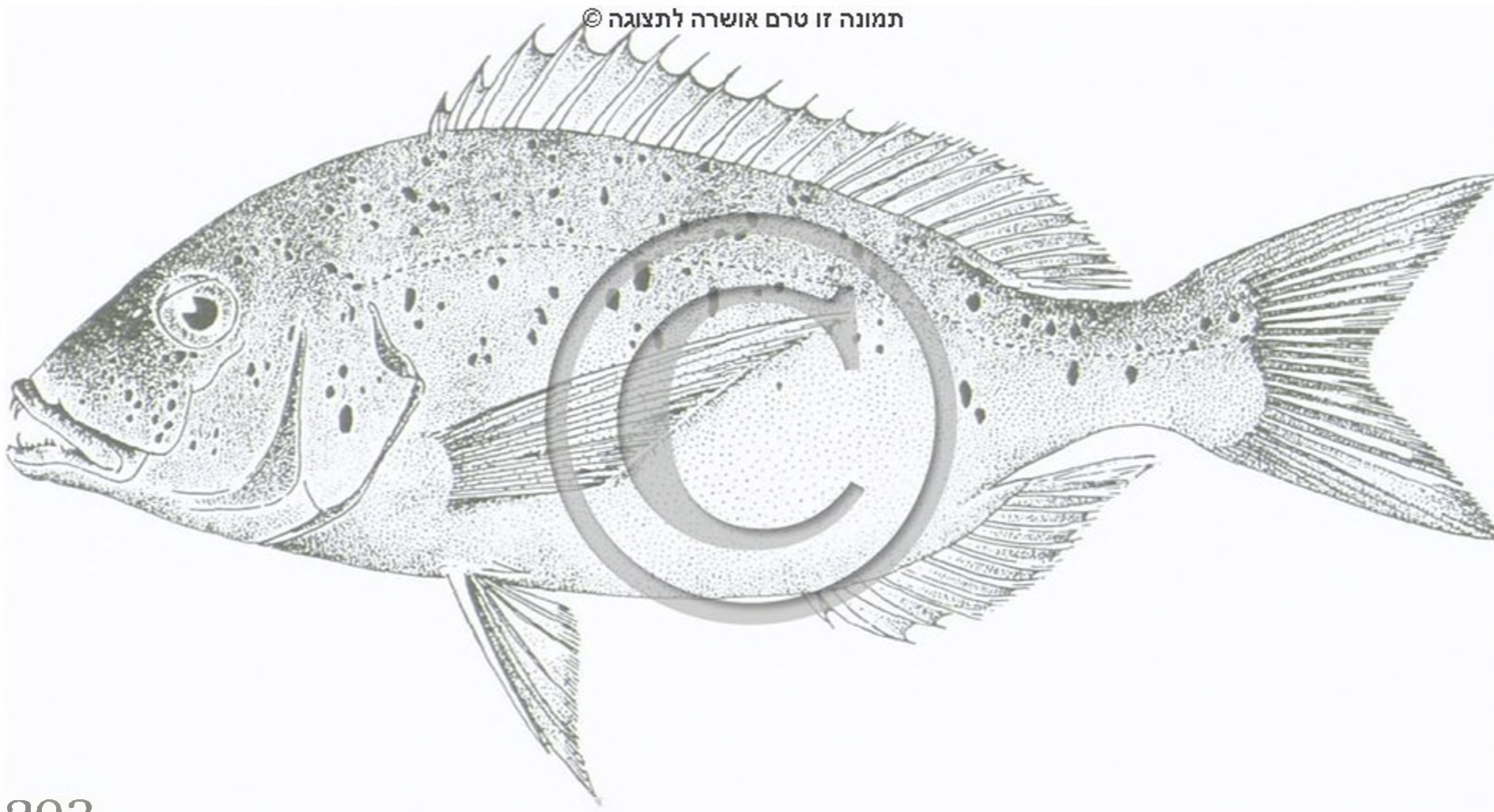

Dentex dentex

שֵׁן הַנִּיבִים

דג שתפוצתו כשל המין הקודם. גופו פחוס וגבוה, ראשו גדול, מעוגל מעל העיניים. בקדמת הפה 4 ניבים בכל לסת, יתר השיניים קטנות וחדות. סנפיר-הגב ארוך, סנפיר-הזנב ממוזלג, סנפירי-החזה מחודדים, כנפיים. אורך הדג עד מטר אחד. גבו כחלחל-אפור, צדי גופו אדמדמים. שכיח בלהקות לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, בקרבת החוף, עד לעומק עשרות מטרים. טורף הניזון מחסרי-חוליות שונים.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Oscarella lobularis

שְׁעוֹן תָּכָל

ספוג ממשפחת השְׁעוֹנִיִּים – Oscarellidae. תפוצתו באוקיאנוס האטלנטי ובים־התיכון. מושבותיו בנויות כקליפות רכות וקטנות או כגושים קטנים, אי־רגולריים. הגושים מבודדים, או שהם מגובבים זה על זה וגוש לצד רעהו, בעקבות הנצה מרובה. גודל המושבות עד 40 מ"מ, אך על־פי רוב הן קטנות בהרבה. צבע הספוג, בדרך כלל, תכול, ורק מדי פעם מזדמנים בסביבתו פרטים צהובים בהירים. הוא חסר מחטי שלד ועל־כן הוא רך למגע ומתפורר בקלות. שכיח לאורך חוף היס־התיכון, במים הרדודים, במקומות מוצלים, על קירות סלעים, בין גושי אצות גדולות ומתחת לאבנים.

Belone belone

שְׁפוּדָן מְבֹהֵק

דג ממשפחת החניתניים – Belonidae. תפוצתו באוקיאנוס האטלנטי ובים־התיכון. גופו משוך, דמוי שפוד. עיניו גדולות. שתי לסתותיו מתמשכות, יוצרות כעין מקור חד המזוין בשורות של שיניים חדות וחזקות; אלה שבלסת התחתונה גדולות מן הקבועות בעליונה. שיניים גם בחך. סנפיר־הגב וסנפיר־השת שווים בגודלם וקרובים לסנפיר־הזנב. זה האחרון ממוזלג ואונתו התחתונה ארוכה במקצת מהעליונה. אורך הדג עד 90 ס"מ. גבו כחול־ירקרק, צדי גופו ירוקים־צהבהבים, הבטן כסופה. השלד כחול־ירוק. הדג מופיע בלהקות מול חוף היס־התיכון של ישראל. טורף, הניזון מדגים קטנים תוך כדי רדיפה. לא אחת מזנק מן המים. הנקבה מטילה ביצים בעלות חוטים ארוכים, הנצמדות, גושים־גושים, לעצמים שונים.

Belone svetovidovi

שְׁפוּדָן קֶטָן־שָׁנִים

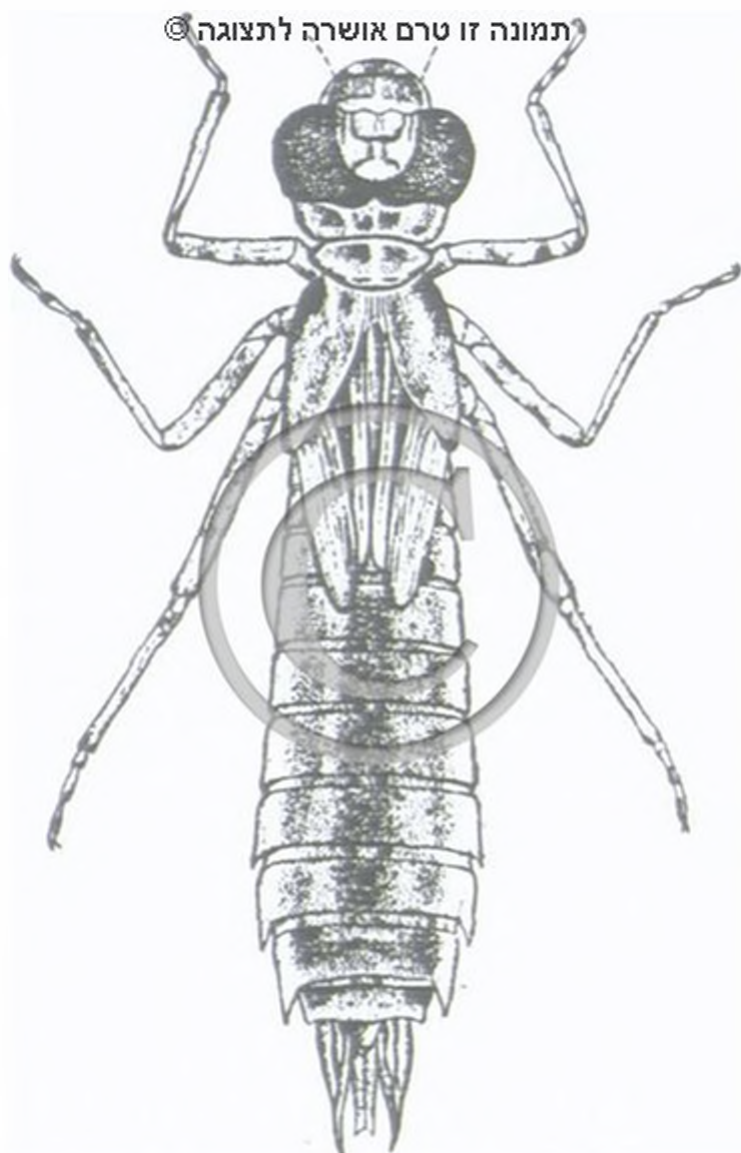
דג שתפוצתו ביס־התיכון. נבדל מקודמו בגוף צר יותר וגבוה, ובחך נטול שיניים, המצויות אצל קרובו. קדמתם של סנפיר־הגב ושל סנפיר־השת גבוהה בהרבה מחלקם האחורי. אורך הדג עד 70 ס"מ. צבעו ירקרק־כחלחל. מופיע מול חוף היס־התיכון של ישראל, לעתים בחברת שפודן מובהק.

Crocothemis erythrea

שְׁפִירִית אֲדָמָה

שפירית ממשפחת השפיריים – Libellulidae, בתת־סדרת שונות־הכנפיים – Anisoptera. תפוצתו של החרק בצפון־אפריקה ובמזרח התיכון. הנימפה משוטחת ומגושמת, קצה הבטן שלה נטול זימים ובו 4 קוצים קטנים. מסכת הראש (השפה התחתונה), המכסה את כל תחתית

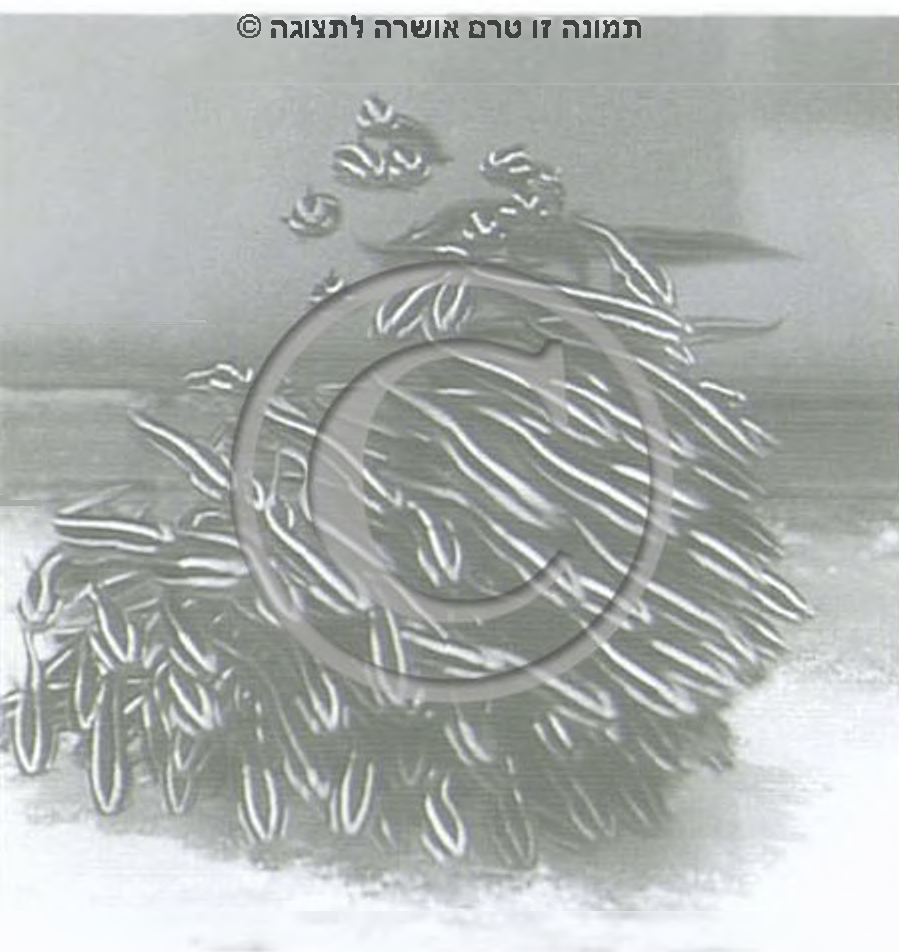

תמונה 17 טרם אושרה לתצוגה ©

הראש, שטוחה, ובצדה הפנימי שורות של זיפים. השיניים שעל השפה הפנימית של לוחות המסכה גדולות ובולטות. העיניים מחודדות, אורך המחושם עולה על אורך הראש. הרגליים האחוריות עוברות את קצה הבטן. על לוחות הגב של פרקי הבטן האחוריים זיפים קצרים. אורך הנימפה עד 25 מ"מ. צבעה אפור בהיר או אפור כהה. זכריה של השפירית הבוגרת – אדומים. החרק מופיע בצפון הארץ ולאורך שפלת החוף, לרוב במים עומדים. טורף הניזון מסרטנים ירודים, מחרקי־מים ומראשנים.

שפירן קיסרי *Anax imperator*

חרק ממשפחת האשניים – Aeshnidae. תפוצתו באירופה, באסיה ובאפריקה. לנימפה בליטות חדות בצדי פרקי הבטן השביעי, השמיני והתשיעי. לאונה הפנימית של מסכת הראש בליטה אנקולית בשפתה הפנימית. אורך הנימפה עד 60 מ"מ. צבעה אפור כהה או אפור בהיר. שכיחה לאורך גדותיהם של רוב מקווי־המים בישראל.

תמונה 17 טרם אושרה לתצוגה ©

שפמית ארסית *Plotosus lineatus*

דג ממשפחת השפמיתיים – Plotosidae. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס־סוף. גופו משוך ומשוטח, ראשו מעוגל וזנבו פחוס. מסביב לפה ארבעה זוגות של בחנינים. סנפיר־הגב הראשון קצר וקוץ חזק בקדמתו. סנפיר־הגב השני ארוך, כמוהו סנפיר־השת ושניהם מתמזגים סביב קצה הזנב. לסנפירי־החזה קוצים חזקים, ואלה, כמו גם הקוץ שבסנפיר־הגב הראשון, ארסיים. אורך הדג עד 30 ס"מ. צבע הבוגרים חום, ולאורך גופם שני פסים בהירים המתמזגים עם הגחון הלבן. לאורך גופם של הצעירים שני פסים לבנים, הנמשכים מהאף משני צדיו של סנפיר־הגב. הדג שכיח במימי מפרץ אילת. טורף הניזון מבעלי־חיים שונים. הבוגרים חיים לרוב ביחידות, הצעירים – בלהקות צפופות.

תמונה 17 טרם אושרה לתצוגה ©

שפמנון מצוי *Clarias gariepinus*

דג ממשפחת השפמנוניים – Clariidae. תפוצתו באפריקה ובמזרח התיכון. ראשו משוריין ושטוח, גופו משוך ופחוס, נטול קשקשים ורירי מאוד. סביב הפה 8 בחנינים ארוכים, המעניקים לדג את שמו. קוצים קבועים בקדמת סנפירי־החזה. סנפיר־הגב וסנפיר־השת ארוכים, רכים ומגיעים עד לסנפיר־הזנב המעוגל. אורך הדג עד 1.5 מ', משקלו עד 30 ק"ג. הצעירים אפורים, הבוגרים שחומים. הדג חי במים המתוקים לאורך מערכת הירדן על אגמיה, וכן בנחלי החוף.

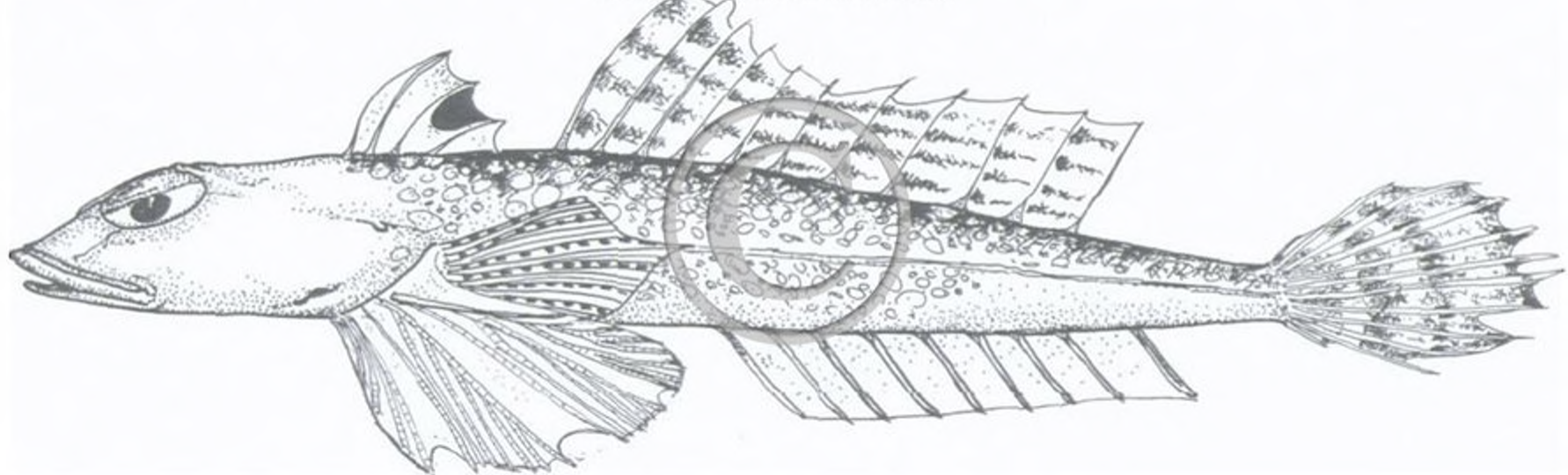
טורף, הניזון מבעלי-חיים שונים ובהם עופות ודגים. בחודשים אפריל-יוני מטילה הנקבה ביצים דביקות בין צמחי-החוף. הודות למנגנון נשימה מיוחד מסוגל השפמנון להתקיים זמן רב ביבשה וכן במים דלי-חמצן.

Callionymus filamentosus

שפירי החוט

דג ממשפחת השפיריים – Callionymidae. תפוצתו בצפון ים-סוף ובים-התיכון. ראשו משוטח, מחודד לפניו. הגוף פחוס, חסר קשקשים. הפה קטן, השפתיים בולטות, הלסת העליונה נשלפת. בתחתית מכסה הזימים קוץ בעל 5 חודים. סנפירי-הגחון קבועים לפני סנפירי-החזה. השני שבסנפירי-הגב קצר מסנפירי-השת. סנפירי-הגב הראשון של הנקבות – קטן; זה של הזכרים גבוה ודגלוני, אורך קרניו הקדמיות מגיע לכדי שני שלישים מאורך הגוף. סנפירי-הזנב של הנקבות ישר, ואילו אצל הזכרים קרניו המרכזיות מוארכות מאוד. אורך הדג עד 13 ס"מ. צבעו חום משויש, הסנפירים זרועים נקודות וכתמים כהים. הדג מופיע לאורך חוף הים-התיכון של ישראל, בעומק 15–50 מ'. טורף, הניזון מבעלי-חיים קטנים.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

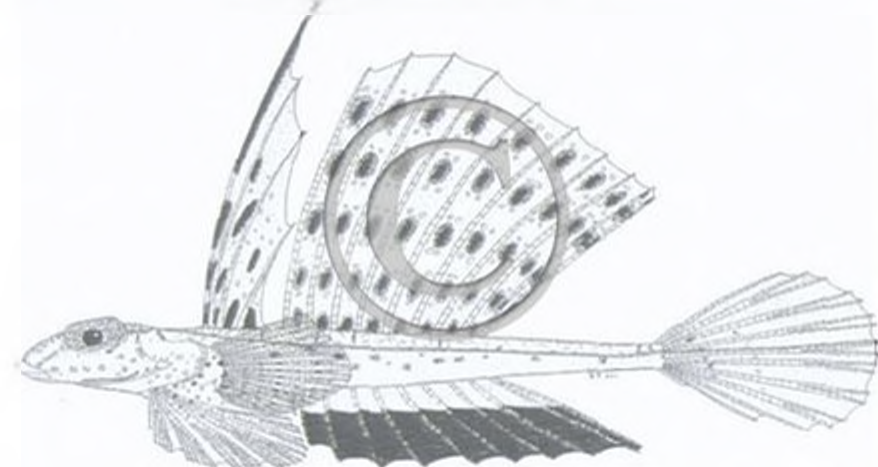

Callionymus maculatus

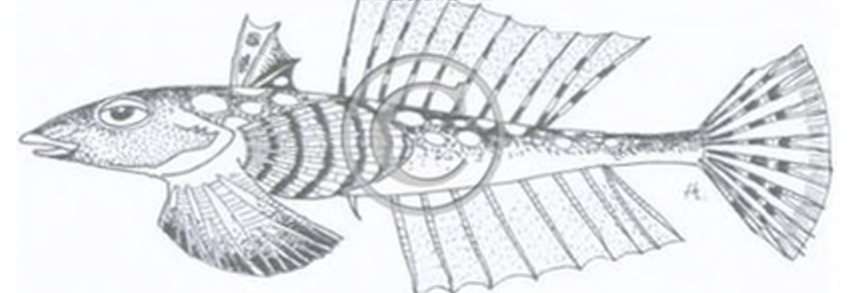
שפירי טלוא

דג שתפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים-התיכון. ראשו מעוגל, קצר משל קודמו. גופו פחוס. הקוצים שעל מכסה הזימים מורחבים, שלוחה אחת משלהם קבועה מאחורי העיניים. סנפירי-הגב השני של הנקבות גבוה במקצת מסנפירי-השת, ואילו זה של הזכרים גבוה ממנו פי שלושה בקירוב. גובה סנפירי-הגב הראשון של הזכרים עולה פי 3–4 על גובה הגוף. אורך הדג (זכר) עד 14 ס"מ. צבע הזכרים צהוב-אפרפר או ירקרק-צהוב ועל-פני גופם כתמים שחומים קטנים. בצדי הגוף שורות של נקודות כסופות. על סנפירי-הגב הראשון כתמים כהים. הדג מופיע לאורך חוף הים-התיכון של ישראל, בעומק 15–45 מ', על קרקעית חולית ובין אבנים. באותם מקומות מופיע גם שפירי עינוני – C. phaeton.

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

תמונה זו טרם אושרה לתצוגה ©

Callionymus risso

שפירי תלת-חץ

דג שתפוצתו בים-התיכון. סנפירי-הגב הראשון של המין הזה – הן של הזכרים הן של הנקבות – שונה מזה של המינים האחרים באותה משפחה: הוא קטן ובו רק שלוש קרניים במקום

ארבע. אורך הדג עד 8 ס"מ. צבעו אפור-צהבהב או ירקרק-אפור, ובצדי גופו ניקוד וכתמים כהים ובהירים. מופיע לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, במים הרדודים, בין אבנים ועל קרקעית חולית.

Diplogrammus gruveli

שפיריון ים-סופי

דג ממשפחת השפיריים. תפוצתו ייחודית לים-סוף. קרוב למיני השפיר, אך נבדל מהם בקפל עור דמוי קרין, הנמשך מסנפירי-הגחון ועד סנפירי-הזנב. שלושת הקוצים הקדמיים בסנפירי-הגב הראשון מוארכים מאוד, וכמותם הקרן האחרונה בסנפירי-הגב השני ובסנפירי-השת. אורך הדג עד 7 ס"מ. צבע גופו חום משויש, הראש כחלחל. מופיע לאורך חוף אילת, בייחוד במים הרדודים של המפרצים החוליים. ניזון מסרטנים קטנים ומדגיגים. בעת הרבייה מתאחדים הזכרים והנקבות לזוגות, השוחים-מרקדים ביחד במים. הביצים צפות בעומקים אלה מופיע גם שפיריון מגוון - *D. infulatus*.

שפירית הדורה *Ischnura elegans ebneri*

חרק ממשפחת השפירניים - Eupheidae, בתת-סדרת שוות-הכנפיים - Zygoptera. תפוצתו באירופה ובאסיה. הנימפות דקות וקטנות, שלושת העלעלים של זימיה-הטרכיאות שבקצה הבטן משוטחים, מורחבים במרכזם ומתחדדים בהדרגה לעבר הקצה. סעיפיהם של זימיה-הטרכיאות מתפצלים ומסתעפים בצפיפות לאורך השוליים. על שולי המסכה 5-6 זיפים בולטים. אורך הנימפה עד 20 מ"מ, צבעה ירקרק-חום. החרק מופיע בצפון ישראל ולאורך בקעת הירדן, במקווי-מים שונים. כמה מינים נוספים בני הסוג הזה נפוצים בארץ.

תמונה 17 טרם אושרה לתצוגה ©

Calopteryx syriaca

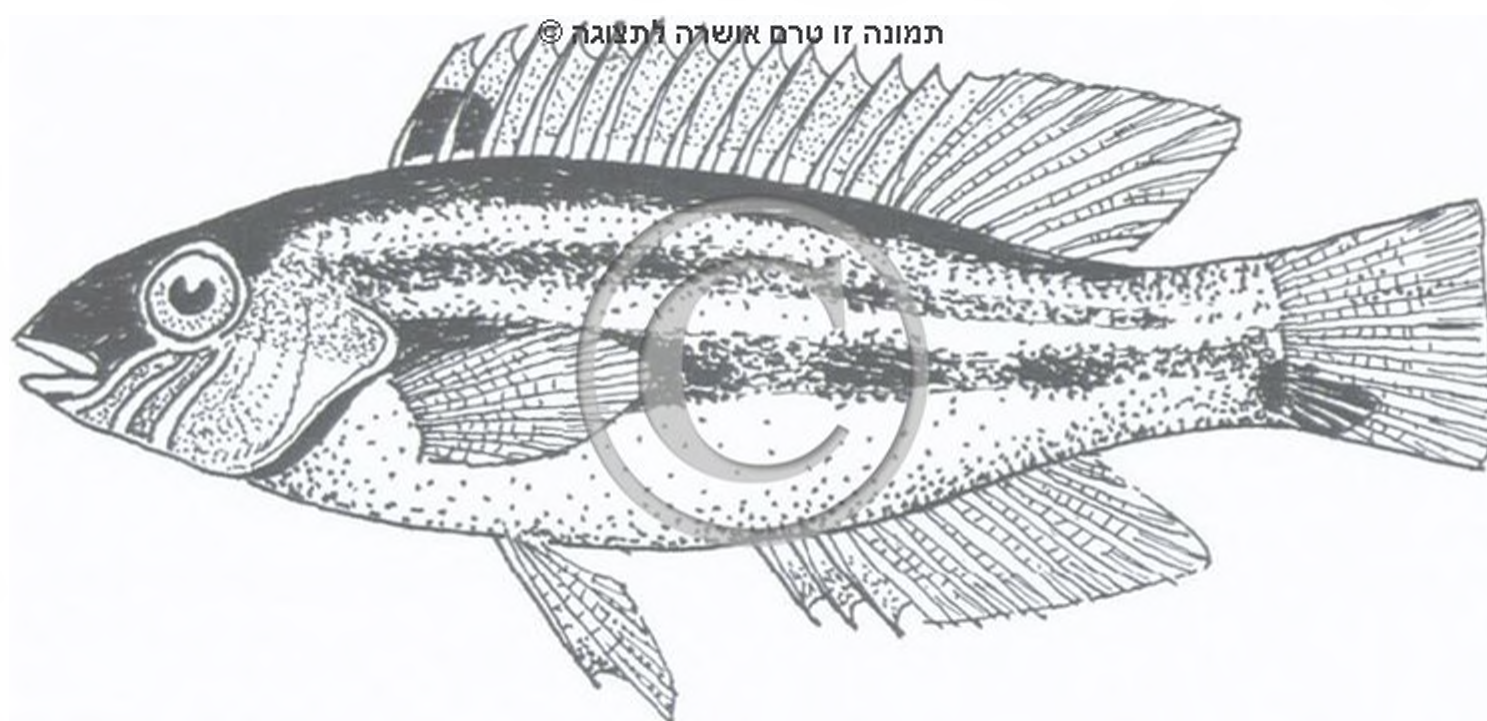
שפירית זוהרת (סורית)

חרק ממשפחת השפיריתיים - Calopterygidae, בתת-סדרת שוות-הכנפיים. תפוצתו בצפון ישראל ובסוריה. הנימפה מוארכת, ראשה רב-צלעות, רוחבו כרוחב החזה. העיניים קטנות, המחושים בולטים, פרק הבסיס של כל מחוש גדול מכל יתר פרקי המחוש גם יחד. בקצה הבטן 3 לוחיות של זימיה-טרכיאות; האמצעית שבהן קצרה מהצדדיות. אורך הנימפה עד 40 מ"מ. צבעה ירקרק או חום. השפירית מופיעה לאורך מערכת הירדן, בנחלים ועל גדות האגמים. בארץ כמה מינים בני אותו סוג, ביניהם בולטת בצבעוניותה השפירית המרשימה - *C. splendens*.

Symphodus cinereus

שפתון אפר

דג ממשפחת השפתניים - Labridae. תפוצתו במזרח האוקיאנוס האטלנטי וביס-התיכון. גופו פחוס. קו הראש, בחלקו העליון, משוך כמעט בהמשך לקו הגב. הפה קדמי וקטן, בלסתות שורה אחת של שיניים. סנפירי-הגב ארוך, גובהו אחיד לכל אורכו. קו הצד מדורג בתחילתו של בסיס סנפירי-הזנב. אורך הדג עד 15 ס"מ. צבעו חום-אדמדם או ירקרק-אפור. בקדמת סנפירי-הגב בולט כתם כהה, וכתם טבוע גם בחלק התחתון של בסיס סנפירי-הזנב. בצדי הראש

קווים בהירים. הדג שכיח בינות לסלעים לאורך חוף היס-התיכון של ישראל, בין אצות. ניזון מבעלי-חיים קטנים. מחליף את זוויגו מנקבה לזכר במהלך חייו.

Symphodus roissali

שפתון ברד

דג שתפוצתו ביס-התיכון. גופו גבוה משל קודמו, הראש מתיישר לפני העיניים, תחתיתו מעוגלת. גם הגחון מעוגל. אורך הדג עד 15 ס"מ. צבעו ירוק כהה עד חום ועל פניו מספר רב של כתמים בהירים וכהים. לאורך בסיסו של סנפיר-הגב, ומשני צדיו, 5 כתמים כהים גדולים. הדג מופיע לאורך חוף היס-התיכון, בין סלעים מכוסים באצות גדולות. ניזון מחסרי-חוליות קטנים. הזכרים בונים "קן" מאצות, שבתוכו נכנסות הנקבות להטיל את ביציהן. גם מין זה מחליף את זוויגו מנקבה לזכר במהלך חייו.

Cheilio inermis

שפתון ארז

דג ממשפחת השפתניים. תפוצתו באוקיאנוסים השקט וההודי, וביס-סוף. גופו משוך ונמוך, הראש ארוך ומחודד, חסר קשקשים, פרט לקשקשים בודדים על מכסה הזימים הפה קטן. גם העין קטנה, אורך החרטום שלפניה שווה לאורך הראש שמאחוריה. הסנפירים הזוגיים קטנים, סנפיר-הגב וסנפיר-השת ארוכים. סנפיר-הזנב מעוגל או ישר. אורך הדג עד 50 ס"מ. גבו חום-צהבהב או ירקרק, גחונו לבנבן. על-פי רוב מופיע קו רצוף, או מורכב מנקודות, לאורך מרכזם של צדי הגב. הדג שכיח לאורך חוף אילת, מופיע בדרך כלל לפנות ערב. ניזון מבעלי-חיים קטנים.

